MILAN KUNDERA

AYRILIK VALSİ

ROMAN

Çeviri: AYDIN EMEÇ

CAN

6. BASKI

MILAN KUNDERA

AYRILIK VALSİ

Can Yayınları 218

Valčík na rozloučenou, Milan Kundera
© 1973, Milan Kundera
© 1988, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. basım: 1988
6. basım: Ağustos 2011
Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © shutterstock.com

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-510-182-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

MILAN KUNDERA

AYRILIK VALSİ

ROMAN

Çeviri
Aydın Emeç

Milan Kundera'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gülüşün Ve Unutuşun Kitabı, 1988
Bilmemek, 2002
Gülünesi Aşklar, 2002
Kimlik, 1998
Ölümsüzlük, 2002
Roman Sanatı, 2002
Saptırılmış Vasiyetler, 1995
Şaka, 1990
Yavaşlık, 1995
Perde, 2006
Bir Buluşma, 2010

MILAN KUNDERA, 1929 yılında Prag'da doğdu. 1967'de yayımlanan ilk romanı *Şaka* 1968'de Çekoslovak Yazarlar Birliği Ödülü'nü aldı. 1968'deki Rus istilasından sonra Kundera, 1975'te Fransa'ya göç etti ve Fransız vatandaşlığına geçti. 1978'de *Gülüşün ve Unutuşun Kitabı* yayımlandığında Çekoslovak hükümeti vatandaşlık hakkını geri verdi. En çok satan kitabı *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* (1984) sinemaya da uyarlandı. Yazarın Çekçe yazdığı diğer kitapları *Gülünesi Aşklar* (1968), *Yaşam Başka Yerde* (1973), *Ayrılık Valsi* (1976) ve *Ölümsüzlük*'tür (1990). Fransızca olarak yazdığı *Yavaşlık* 1995'te yayımlandı. Kundera'nın *Kimlik* adlı romanı Fransa'da 1998'de basıldı. Son romanı *Bilmemek* 2000 yılında yayımlandı. Deneme kitapları *Roman Sanatı* 1986, *Saptırılmış Vasiyetler* 1993, *Perde* 2005 ve *Bir Buluşma* 2009'da yayımlandı. Milan Kundera, halen karısıyla birlikte Paris'te yaşıyor.

AYDIN EMEÇ, 1939'da İstanbul'da doğdu. Gazeteci-yazar, yayıncı ve çevirmen olarak Türk kültür hayatına önemli katkılarda bulundu. 1968'de Cengiz Tuncer'le birlikte kurduğu E Yayınları'nda günceli yakalayan ve geleneksel yayın anlayışını aşan çalışmalar gerçekleştirdi. Daha sonra Hür Yayın'ı yönetti ve 1982-1986 yılları arasında, *Cumhuriyet* gazetesi, Kültür Servisi şefliği yaptı. Mihail Bulgakov, İlya Ehrenburg, Nikos Kazancakis, Italo Calvino, Milan Kundera ve Vasconcelos gibi birçok büyük yazarın önemli yapıtlarını dilimize kazandıran Emeç, 24 Nisan 1986'da yaşamını yitirdi.

François Kérel için

Birinci gün

1

Sonbahar başlıyor ve ağaçlar sarıya, kırmızıya, kahverengiye dönüşüyor; güzelim vadiciğin ortasındaki küçük kaplıca kenti, bir yangınla çevrelenmiş gibi. Kemerli avluda kadınlar gidip geliyorlar, kaynaklara doğru eğiliyorlar. Çocuk doğuramayan kadınlar bunlar, kaplıcanın sularında doğurganlık bulmayı umuyorlar.

Buraya gelenler arasında erkek çok daha az, ama yine de birkaç kişi görülüyor: çünkü söylendiğine göre sular, doğurganlık sağlayan erdemlerinin yanı sıra kalbe de iyi geliyor. Her şeye karşın, bir erkek hastaya dokuz kadın düşüyor ve bu durum, hastabakıcı olarak çalışan ve tedavi olmaya gelmiş kadınların yüzme havuzuna bakan genç, bekâr kızı çileden çıkarıyor!

Růžena burada doğdu; babası ve annesi de burada. Bu yerden, bu iğrenç kadın yığınından kurtulabilecek mi?

Günlerden pazartesi, işgünü sona ermek üzere. Bir havluya sarmak, dinlenecekleri yatağa yatırmak, yüzlerini silip gülümsemek gereken birkaç şişman kadından başka kimse yok.

"Telefon edecek misin?" diye soruyorlar Růžena'ya meslektaşları. Biri etine buduna dolgun kırklık bir kadın, öbürü daha genç ve zayıf.

"Neden etmeyecekmişim?" diyor Růžena.

"Hadi! Korkma!" diye karşılık veriyor kırklık kadın, onu hemşirelerin dolaplarının, masalarının ve telefonlarının bulunduğu vestiyer bölmelerinin arkasına götürüyor.

"Onu evinden aramalısın," diyor zayıfı, sinsice ve birlikte kıkırdıyorlar.

"Tiyatronun telefon numarasını biliyorum," diyor Růžena, gülmeleri yatıştığında.

2

Tatsız bir konuşma oldu. Adam telefonda Růžena'nın sesini işitir işitmez, dehşete düştü.

Kadınlar onu hep korkuturdu; yine de hiçbiri ona inanmazdı ve sözlerinde hoşa gitmek isteyen bir adamın alaycılığından başka şey bulmazlardı.

"Nasılsın?" diye sordu.

"Pek iyi değilim," karşılığını verdi genç kadın.

"Nen var?"

"Seninle konuşmam gerek," dedi genç kadın, dokunaklı bir sesle.

Yıllardan beri korkuyla beklediği dokunaklı ses buydu işte.

"Ne?" diye sordu boğuk bir sesle.

Genç kadın yineledi:

"Seninle mutlaka konuşmam gerek."

"Ne oluyor?"

"İkimizi ilgilendiren bir şey."

Adam konuşamıyordu. Az sonra yineledi:

"Ne oluyor?"

"Altı haftalık bir gecikmem var."

Adam kendini tutmak için büyük bir çaba harcayarak, "Bir şey değildir kuşkusuz," dedi. "Ara sıra olur ve hiçbir önemi yoktur."

"Hayır, bu kez farklı."

"Olamaz. Kesinlikle olamaz. En azından, benimle ilgili olamaz."

Kadın kırılmıştı.

"Beni ne sanıyorsun sen?"

Onu kırmaktan çekiniyordu, çünkü korkuyordu genç kadından.

"Hayır, seni kırmak istemiyorum, saçma, neden seni kırmak isteyeyim, sadece benimle ilişkinde başına böyle bir şey gelemeyeceğini, korkacak bir şey bulunmadığını, bunun olamayacağını, fizyolojik yönden olanaksızlığını belirtmek istiyordum."

"Öyleyse gereksiz," dedi genç kadın, büyük bir kırgınlıkla. "Rahatsız ettiğim için bağışla beni."

Adam telefonu kapatmasından korkuyordu.

"Yok canım, hiç bile. Bana telefon açmakla iyi ettin! Sana elimden geldiğince yardım ederim, bu kesin. Her şey yoluna girebilir kuşkusuz."

"Ne demek istiyorsun?"

Adam tedirginlik duydu. Olayın adını koymak istemiyordu. "Canım... evet... yoluna girebilir."

"Ne demek istediğini biliyorum, ama buna bel bağlama. Unut o düşünceyi. Yaşamımı çarçur etmem de gerekse, yapmam istediğini."

Adamın her yanını yeniden ürpertiler kapladı, ama bu kez utana sıkıla saldırıya geçti:

"Öyleyse niçin beni arıyorsun, konuşmak istemediğine göre? Birlikte bir karar vermek mi istiyorsun, yoksa zaten bir karar verdin mi?"

"Seninle karar vermek istiyorum."

"Gelip göreceğim seni."

"Ne zaman?"

"Bildiririm."

"Peki."

"Öyleyse, yakında görüşmek üzere."

"Yakında görüşmek üzere."

Adam telefonu kapattı ve orkestrasının bulunduğu küçük salona döndü.

"Baylar prova bitti," dedi. "Bu kez dayanacak halim kalmadı."

3

Genç kadın telefonu kapattığında heyecandan kıpkırmızıydı. Klima'nın habere gösterdiği tepki ona hakaret gibi geliyordu. Ayrıca, nice zamandır da kızgındı.

İki ay olmuştu tanışalı; ünlü trompetçinin, orkestrasıyla kaplıca kentinde konser verdiği bir akşam. Konseri, kendisinin de çağrıldığı bir şenlik izlemişti. Trompetçi, bütün kadınların arasından onu seçmiş ve geceyi birlikte geçirmişti.

O günden beri de bir daha hiç aramamıştı. Růžena ona selamlarını yazdığı iki kart yollamış, Klíma kendisine karşılık vermemişti. Başkente uğradığı bir gün ona, tiyatroya telefon etmişti, söylendiğine göre orkestrasıyla provadaymış. Telefona çıkan adam, önce kendisini tanıtmasını istemiş, ardından da Klíma'yı çağıracağını söylemişti. Az sonra geri döndüğünde, provanın bittiğini ve trompetçinin gittiğini bildirmişti. Růžena bunun kendisini atlatmanın bir yolu olup olmadığını düşünmüş, daha o sıra gebe kalmaktan korktuğu için artan bir kızgınlık duymuştu.

"Fizyolojik bakımdan olanaksız diyor! Harika, fizyolojik bakımdan olanaksız! Çocuk dünyaya geldiğinde ne diyeceğini merak ediyorum!"

İki meslektaşı onu hararetle onaylıyorlardı. Buhar dolu salonda durumu onlara açıkladığında, ünlü kişiyle anlatılmaz güzellikte saatler yaşadığını önceki gece söylediğinde, trompetçi hemen tüm meslektaşlarının ortak

malı olmuştu. Nöbetleşe çalıştıkları salonda onlara eşlik ediyor, bir yerde adı anıldı mı, içli dışlı oldukları biri söz konusuymuş gibi bıyık altından gülüyorlardı. Růžena'nın gebe kaldığını öğrendiklerinde de hepsi garip bir zevkle dolup taşmıştı, çünkü o günden beri o da onlarla birlikte fiziksel olarak Hastabakıcı'nın karnındaydı ve oradan hiç çıkmayacağı umudunu besliyorlardı.

Kırklık hastabakıcı, Růžena'nın sırtını okşuyordu: "Hadi, hadi küçüğüm, sakin ol! Sana bir şey göstereceğim." Sonra, kirlice ve buruşuk bir resimli dergi açtı. "Bak!"

Dudaklarının önündeki mikrofonla sahnede dikilen genç ve güzel bir esmeri seyrediyorlardı.

Růžena, bu birkaç santimetrekareden kaderini çözmeye çalışıyordu.

"Bu kadar genç olduğunu bilmiyordum," dedi kaygılar içinde.

"Hadi canım!" diye gülümsedi kırklık. "On yıl önce çekilmiş bir fotoğraf bu. İkisi de aynı yaşta. Bu kadın senin rakiben olamaz!"

4

Růžena'yla yaptığı telefon konuşması sırasında Klima, bu korkunç haberi uzun süreden beri beklediğini anımsamıştı. O uğursuz gece Růžena'yı döllediğini düşünmesi için hiçbir mantıklı neden yoktu (tersine, haksız yere suçlandığından emindi), ama yıllardan beri böyle bir haber bekliyordu, Růžena'yı tanımasından çok önce.

Kendisine tutulan bir sarışın, evlenmeye zorlamak için gebelik numarasına kalkıştığında yirmi bir yaşındaydı. Mide krampları geçirmesine yol açan korkunç haftalar yaşamış ve bu sürenin sonunda hastalanmıştı. O günden beri de, gebeliğin herhangi bir yerden ve herhangi bir anda karşısına çıkabilecek bir darbe olduğunu, bu

darbeye karşı panzehir bulunmadığını ve telefonda acılı bir sesle açıklandığını biliyordu (evet, o sıra sarışın da kötü haberi telefonla vermişti kendisine). Yirmi bir yaşının olayı, daha sonra onun kadınlara bir boğuntu duygusuyla olsa da, büyük bir istekle yaklaşmasına yol açmıştı ve her sevişmeden sonra Klima kötü sonuçlardan çekinirdi. Hastalık kertesine varan temkinliliğiyle, böyle bir felaket olasılığının binde bir olduğunu kendi kendine dilediği kadar tekrarlasa da, binde bir bile onu dehşete düşürmeye yetiyordu.

Bir keresinde, boş olduğu bir geceden yararlanarak, iki aydır görmediği genç bir kadına telefon etmişti. Genç kadın sesini tanıdığında bağırmıştı:

"Tanrım, sen misin? Telefonunu öylesine büyük bir sabırsızlıkla bekliyordum ki! Bana telefon etmene öyle gerek duyuyordum ki!"

Ve bunları öylesine bir üstelemeyle, öylesine bir coşkuyla söylüyordu ki, alışılmış korku Klima'nın yüreğini mengeneye alıyor ve korktuğu ânın geldiğini tüm benliğiyle duyuyordu. En kısa sürede gerçekle yüz yüze gelmeyi istediğinden, saldırıya geçti:

"Neden bunu bana acılı bir sesle söylüyorsun?"

"Dün annem öldü," karşılığını verdi genç kadın. Klima rahatladı, yine de, ne olursa olsun, böyle bir şeyden kaçamayacağını bilerek.

5

"Yeter artık. Ne anlama geliyor bu?" dedi davulcu ve Klima sonunda kendini topladı. Çevresinde müzisyenlerin kaygılı yüzlerini görüyordu ve başına geleni açıkladı onlara. Adamlar çalgılarını bıraktılar ve öğütleriyle ona yardımcı olmak istediler.

İlk öğüt, köktenciydi: On sekiz yaşındaki gitarist,

şefleri ve trompetçileri olan adama telefon eden böyle bir kadının terslenip çenesinin kapatılması gerektiğini açıkladı:

"Ne isterse yapmasını söyle kendisine. Çocuk senden değil ve bu işle uzak yakın ilgin yok. Üstelerse, bir kan tahlili babanın kim olduğunu gösterecektir."

Klíma, kan tahlillerinin genellikle bir şey kanıtlamadığını ve böyle bir durumda da kadının suçlamalarının ağır bastığını belirtti.

Gitarist, kan tahlili falan yapılmayacağı karşılığını verdi. Böylece çenesi kapatılan genç kadın, gereksiz girişimlerde bulunmaktan özenle kaçınacaktı ve suçladığı adamın karı kılıklı biri olmadığını anlayınca parasını cebinden ödeyip çocuğu aldırtacaktı. "Yine de çocuğu doğurursa, hepimiz, orkestranın tüm üyeleri, mahkemeye çıkar ve o sıra hepimizin kendisiyle yattığına tanıklık ederiz. Arasınlar çocuğun babasını içimizde!"

Ama Klíma şu karşılığı verdi:

"Benim için bunu yapacağınızdan eminim. Ama bu arada, kararsızlıktan ve korkudan da çoktan çıldırmış olurum. Bu işlerde ben yeryüzünün en ödlek adamıyım; her şeyden önce kesinlik isterim."

Herkes görüş birliğindeydi. Gitaristin yöntemi ilke olarak iyiydi, ama her insana göre değildi. Özellikle, sinirleri sağlam olmayan bir adama öğütlenemezdi. Bir kadının çok gözüpek bir girişimde bulunmasına değecek kadar zengin ve ünlü bir adamın durumunda da öğütlenemezdi. Dolayısıyla hepsi genç kadını sertçe uzaklaştırmak yerine, çocuğu aldırmaya yanaşması için kandırma yolundan yararlanmak görüşüne katıldılar.

Ama hangi yollar seçilmeliydi? Üç temel varsayım öngörülebilirdi:

İlk yöntem, genç kadının yufka yüreğine çağrıda bulunuyordu. Klíma en iyi arkadaşıyla konuşur gibi konuşa-

caktı Hastabakıcı'yla; ona içtenlikle açılacaktı, karısının ağır hasta olduğunu ve kocasının başka bir kadından çocuk beklediğini öğrenirse öleceğini söyleyecekti; ne moral ne de sinirsel yönden böyle bir duruma dayanamayacağını açıklayacaktı; kendisine acıması için yalvaracaktı.

Bu yöntem kökten bir itirazla karşılaşıyordu. Tüm strateji hemşirenin ruh yüceliği gibi kuşkulu ve tekinsiz bir şeye dayandırılamazdı; bu yolun, tersine tepen bir silaha dönüşmemesi için onda gerçekten iyi ve yufka bir yürek olması gerekiyordu. Çocuğun babası olarak seçilen kişinin başka bir kadına karşı gösterdiği bu aşırı ilgiyle kendini küçük düşmüş duyduğu oranda kararlı davranacaktı.

İkinci yöntem, genç kadının sağduyusuna çağrıda bulunuyordu: Klima, çocuğun gerçekten kendi çocuğu olduğuna inanmadığını anlatmaya çalışacaktı. Hastabakıcı'yı bir gün süren beraberlikte ne kadar olabilirse o kadar tanıyordu ve onun hakkında bir şey bilmiyordu. Başka kiminle ilişkisi olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Hayır, hayır, isteyerek kendisini yanılgıya sürüklemeye kalkışmasından kuşkulanmıyordu, ama yine de başka erkeklerle düşüp kalkmadığını söyleyemezdi! Bunu söylese de, Klima doğru söylediği güvencesini nereden alabilirdi? Babasının hiçbir zaman babalığından emin olamayacağı bir çocuğu dünyaya getirmek mantıklı bir iş miydi? Klima, kendisinden olup olmadığını bile bilmediği bir çocuk uğruna karısını bırakabilir miydi? Růžena da babasını tanımasına hiçbir zaman izin verilmeyecek bir çocuğu istiyor muydu? Bu yöntem de kesinkes çürütücü itirazlarla karşılaşıyordu: Kuruluşun en yaşlı üyesi olan kontrbasçı, genç kadının sağduyusuna güvenmenin acıma duygusuna bel bağlamaktan da safça bir şey olacağını belirtti. Öne sürülen fikirlerdeki mantıklılık hedefi gözünden vuracak; genç kadının yüreği de sevdiği adamın,

içtenliğine inanmak istemeyişi karşısında allak bullak olacaktı. Bu da, gözü yaşlı bir inatla, sözlerinde ve amaçlarında daha da sıkı direnmesine yol açacaktı.

Üçüncü ve son bir olasılık daha vardı: Müstakbel anneye Klima, kendisini sevdiğine ve sevmekte olduğuna yemin edecekti. Çocuğun bir başkasından peydahlanması olasılığına gelince; buna hiç değinilmemesi gerekiyordu. Tersine, Klima genç kadını bir güven, aşk ve şefkat banyosuna daldıracaktı. Boşanmak dahil, ona her sözü verecekti. Eşsiz geleceklerini gözünün önüne serecekti. Ve bu gelecek adına daha sonra çocuğu aldırmasını rica edecekti. Çocuğun doğumunun erken olacağını ve onları, aşklarının ilk ve en güzel yıllarından yoksun bırakacağını açıklayacaktı.

Bu görüş de bir öncekinde bol bol bulunan şeyden yoksundu: mantıktan. İki aydır uzak durduğuna göre, Klima Hastabakıcı'ya nasıl böyle tutkun olabilirdi? Ama kontrbasçı, âşıkların hep mantıksız bir davranışları olduğunu ve bunu şu ya da bu biçimde genç kadına anlatmaktan daha basit şey bulunmadığını söylüyordu. Sonunda, hepsi üçüncü yöntemin belki de en uygun düşeni olduğunu kabul ettiler; çünkü bu koşullarda tek göreli kesinlik gibi gelen, genç kadının sevi duygusuna çağrıda bulunuyordu.

6

Tiyatrodan çıktılar ve yolun köşesinde ayrıldılar, ama gitarcı Klima'yı kapısına kadar bıraktı. Önerilen planı tek onaylamayan kişiydi. Bu plan çok saydığı şefine hiç de uygun düşmüyormuş gibi geliyordu ona. "Bir kadınla buluşmaya giderken yanına kırbaç al!" diyordu, tüm yapıtları içinde bir tek bu cümlesini bildiği Nietzsche'den alıntı yaparak.

"Küçük," diye yakındı Klíma, "kırbacı elinde tutan o."

Gitarcı, Klíma'yla birlikte arabayla kaplıca kentine gitmeyi, genç kadını yola çekmeyi ve ezmeyi önerdi Klíma'ya.

"Kendiliğinden tekerleklerimin altına girmediğini kimse kanıtlayamaz."

Gitarcı kuruluşun en genç üyesiydi. Klíma'yı çok seviyordu ve sözleri Klíma'yı çok duygulandırmıştı. "Çok iyisin," dedi ona.

Gitarcı planını ayrıntılarıyla ortaya koydu, yanakları al aldı.

"Çok iyisin, ama bu olanaksız," dedi Klíma.

"Niçin duraksıyorsun, kadın kaltağın teki!"

"Gerçekten çok iyisin, ama bu olanaksız," dedi Klíma ve gitarcıdan ayrıldı.

7

Tek başına kaldığında, genç adamın önerisini ve kendisini bu öneriyi geri çevirmeye iten nedenleri düşündü. Gitarcıdan daha özverili olduğundan değil, tersine daha ödlek olduğu için böyle davranmıştı. Cinayetin suç ortağı olarak suçlanma korkusu, çocuğun babası sayılma korkusuyla eşdeğerdeydi. Otomobilin Růžena'yı devirdiğini görüyordu. Růžena'nın bir kan gölünün ortasında, yolda yattığını görüyordu ve bundan içini hoşnutlukla dolduran geçici bir rahatlama duyuyordu. Ve şimdi ciddi bir kaygısı vardı. Karısını düşünüyordu. Tanrım, yarın onun doğum günüydü.

Saat altıya birkaç dakika vardı ve dükkânlar tam altıda kapanıyordu. Aceleyle kocaman bir gül demeti almak için bir çiçekçi dükkânına girdi. Ne zorlu bir doğum günü akşamı bekliyordu kendisini! Yüreğiyle ve düşüncesiyle karısının yanında olduğu numarasını yapmak ge-

rekti; kendini ona vermek, sevecen davranmak, onu eğlendirmek, onunla birlikte gülmek gerekti ve bu süre boyunca yabancı ve uzak bir karnı düşünmekten bir an bile kendini alamayacaktı. Tatlı sözler söylemek için çaba harcayacaktı, ama bu yabancı karnın karanlık hücresinde tek başına oturan bir tutuklu gibi, düşüncesi çok uzaklarda olacaktı.

Bu doğum gününü evde geçirmenin gücünün üzerinde olacağını anladı ve Růžena'yı görmeye gitme ânını daha fazla geciktirmemeye karar verdi.

Ama bu da iç açıcı bir fikir değildi. Dağların arasındaki kaplıca kenti, onda bir çöl etkisi bırakıyordu. Orada kimseyi tanımıyordu. Eski çağların zengin kentsoyluları gibi davranan ve konserden sonra, tüm orkestrayı oteldeki dairesine çağıran o Amerikalı hasta dışında belki de. Onları nefis içkilere ve kaplıcada çalışanlar arasından seçilmiş kadınlara boğmuştu, öyle ki daha sonra Růžena ve Klíma arasında geçenlerden dolaylı olarak sorumluydu. Ah, o zaman kendisine kayıtsız şartsız yakınlık gösteren bu adam kaplıca kentinde olsaydı bari! Klíma bir kurtarıcı gibi uzatıyordu kollarını onun imgesine doğru; çünkü yaşamakta olduğunun eşi anlarda, bir adamın dostça ve erkeksi anlayışı kadar gerek duyduğu şey bulunamazdı.

Tiyatroya döndü ve dairesine girdi. Şehirlerarasını istedi. Az sonra Růžena'nın sesi telefonda duyuldu. Klíma, ertesi gün kendisini görmeye geleceğini söyledi. Růžena birkaç saat önce verdiği habere bir kere bile değinmedi. Kaygısız iki âşıklarmış gibi konuşuyordu onunla.

İki cümle arasında sordu:

"Amerikalı hâlâ orada mı?"

"Evet," dedi Růžena.

Rahatladığını hissederek, daha kayıtsız bir sesle onu göreceği için sevinç duyduğunu yineledi.

"Ne giyiyorsun?" diye sordu ardından.

"Niçin sordun?"

Telefon konuşmalarında yıllardır başarıyla yararlandığı bir kurnazlıktı bu. "Şu sıra ne giydiğini öğrenmek istiyorum. Seni gözümün önüne getirebilmek istiyorum."

"Kırmızı bir giysim var."

"Kırmızı sana çok yakışmış olmalı."

"Olabilir," dedi Růžena.

"Giysinin altında ne var peki?"

Genç kadın güldü.

Evet, bu soruyu sorduğunda hepsi gülerdi.

"Külotun ne renk?"

"O da kırmızı."

"Seni kırmızı külotla düşünmek hoşuma gidiyor," dedi ve güzel sözlerle telefonu kapattı. Uygun düşen havayı bulduğunu düşünüyordu. Bir an kendini daha iyi hissetti. Ama sadece bir an. Gerçekten de Růžena'dan başka şey düşünmediğini ve akşam karısıyla yapacağı gevezeliği en azla sınırlandırmak zorunda olduğunu fark etmişti. Kovboy filmi oynatan bir sinemanın gişesinde durup iki bilet aldı.

8

Güzelliği hastalığına çok daha baskın çıktığı halde, Kamila Klíma yine de rahatsızdı. Sağlık durumu iyi olmadığından, birkaç yıl önce, kendisini şimdiki kocasının kollarına atan şarkıcılık mesleğini bırakmak zorunda kalmıştı.

Hayranlık gösterilerine alışkın olan bu genç ve güzel kadının beyni, birden hastanelerin formol kokusuyla doldu. Kocasının dünyasıyla kendi dünyası arasında bir uçurum varmış gibi geliyordu.

O zaman Klíma, onun hüzünlü yüzünü gördüğünde

yüreğinin paralandığını duyuyor ve karısına doğru (bu düşsel uçurumun üzerinden) seven eller uzatıyordu. Kamila hüznünde daha önce kuşkulanmadığı, Klima'yı çok çeken, yumuşatan, gözlerini yaşlarla dolduran bir güç olduğunu anlıyordu. Bu birden keşfedilen yoldan yararlanmaya başlamış olması (bilinçsizce belki, ama bilinçsiz olduğu ölçüde de sık) şaşırtıcı değildi. Çünkü ancak kocası gözlerini acılı yüzüne eğdiğinde, başka kimsenin Klima'nın kafasında kendisiyle yarışmadığına az çok güven getirebiliyordu.

Bu çok güzel kadın gerçekten korkuyordu kadınlardan ve her yanda onları görüyordu. Asla, hiçbir yerde gözünden kaçmıyorlardı. Eve geldiğinde iyi akşamlar dilerken, Klima'nın ses tonundan onları keşfetmeyi biliyordu. Giysilerinin kokusundan izlerini bulmayı biliyordu. Kısa süre önce bir gazetenin kenarından yırtılmış bir kâğıt parçası bulmuştu; üzerinde Klima'nın elyazısıyla bir tarih vardı. Tabii, çok değişik olaylar söz konusu olabilirdi; bir konserin provası, bir emprezaryoyla buluşma, ama bir ay süreyle Klima'nın o gün hangi kadınla buluşacağını düşünmekten başka şey yapmamış, kötü uyumuştu.

Kadınların hain dünyası onu bu denli ürkütüyorsa, erkeklerin dünyasında bir avuntu bulamaz mıydı?

Güçlükle. Kıskançlık, tek yaratığı yoğun ışınlarla aydınlatma ve öbür erkekler yığınını mutlak bir karanlık içinde tutma gibi şaşırtıcı bir güce sahiptir. Bayan Klima'nın düşüncesi bu acılı ışınlarınkinden başka bir yön izleyemezdi ve kocası dünyasının tek erkeği olmuştu.

Şimdi, kilitteki anahtarın sesini duymuştu ve trompetçiyi elinde bir gül demetiyle görüyordu.

Önce bundan zevk duydu, ama kuşkular hemen kendini duyurdu: Doğum günü yarın olduğu halde, neden bu akşamdan kendisine çiçek getiriyordu? Bunun

yine ne anlamı olabilirdi? Ve Klima'yı şöyle söyleyerek karşıladı:

"Yarın burada olmayacak mısın?"

9

Kendisine bu akşam gül getirmiş olması, ille de yarın burada bulunmayacağı anlamına gelmez. Ama sonsuza dek uyanık olan, sonsuza dek kıskanç olan antenler, kocanın en ufak bir gizli niyetini çok önceden kestirmeyi bilirler. Klima ne zaman bu korkunç, kendisini çırılçıplak bırakan, gözleyen, maskesini düşüren antenlerin varlığını sezse, umut kırıcı bir yorgunluk duymaktan kendini alamaz. Nefret eder bu antenlerden, evliliği tehdit ediliyorsa tehdidin onlardan geldiğinden emindir. Her zaman inanmıştır ki (ve bu noktada vicdanı saldırgan bir biçimde temizdir), karısına yalan söyledi mi, bu sırf onu korumak, her türlü ters rastlantıdan uzak tutmak içindir ve kuşkuculuğuyla kendi kendine acı çektiren kişi karısının ta kendisidir.

Onun yüzüne doğru eğiliyor ve bu yüzde kuşku, hüzün, keyifsizlik okuyordu. Gül demetini yere atma isteği duydu, ama kendini tuttu. Gelecek günlerde, çok daha güç durumlar karşısında kendini tutması gerektiğini biliyordu.

"Bu akşam sana çiçek getirmiş olmam canını mı sıktı?" dedi.

Sesindeki sinirliliği sezen karısı ona teşekkür etti ve gidip bir vazoya su doldurdu.

"Şu içine sıçtığımın sosyalizmi!" dedi daha sonra Klima.

"Neden?"

"Dinle! Bizi hep bedava çalmak zorunda bırakıyorlar. Bir keresinde emperyalizmle savaş adına, bir başka

keresinde yine önemli bir kişinin doğum günü için; orkestrayı dağıtmalarını istemiyorsam her şeyi kabul etmek zorundayım. Bugün yine nasıl sinirlendiğimi bilemezsin."

"Hangi konuda?" dedi kadın, ilgisizce.

"Prova sırasında Belediye Meclisi komisyonlarından birinin başkanı olan kadın bizi ziyaret etti, ne çalmamız, ne çalmamamız gerektiğini bize anlatmakla işe başladı; son olarak da Gençlik Birliği adına bedava bir konser düzenlemek zorunda bıraktı bizi. Ama daha da kötüsü, yarın bütün bir gün, sosyalizmin kuruluşunda müziğin rolünden söz edilecek gülünç bir konferansta bulunmak zorunda olmam. Boşa geçirilmiş bir gün daha, tümüyle boşa geçirilmiş! Tam da senin doğum günün!"

"Gece yarısına dek seni tutacak değiller ya!"

"Kuşkusuz hayır. Ama eve ne halde döneceğimi şimdiden görüyorsun! O zaman da, bu akşamdan birlikte sakin bir an geçirebileceğimizi düşündüm," dedi karısının iki elini yakalayarak.

"Çok iyisin," dedi Bayan Klima ve Klima ses tonundan ertesi günkü konferansla ilgili olarak söylediklerinin tek sözcüğüne inanmadığını anladı. Kuşkusuz, Bayan Klima, kendisine inanmadığını göstermek gözüpekliğini bulamıyordu. Kuşkuculuğunun kocasını çok öfkelendirdiğini biliyordu. Ama Klima, karısının saflığına inanmaktan çoktan vazgeçmişti. Gerçeği söylesin ya da yalan atsın, Kamila'nın hep kendisine inandığına inanmış görünerek yoluna devam etmeliydi ve Kamila (üzgün ve yabancı bir yüzle) gerçekliğinden kuşkulanmadığını kocasına kanıtlamak için ertesi günkü konferans konusunda Klima'yı sorguya çekiyordu.

Sonra akşam yemeğini hazırlamak için mutfağa geçti. Fazlaca tuz koydu. Her zaman zevkle ve oldukça iyi yemek pişirirdi (yaşam onu şımartmamıştı, eviyle ilgi-

lenmek alışkanlığını yitirmemişti) ve Klima biliyordu ki, o akşam yemek iyi olmamışsa, bu sadece Kamila kendini üzdüğü içindi. Onu, acılı, sert bir hareketle yemeğe çok fazla tuz koyarken gözünün önüne getiriyor ve yüreği sıkışıyordu. Çok tuzlu lokmalarda sanki Kamila'nın gözyaşlarının tadını buluyordu ve yuttuğu kendi suçluluğuydu. Kamila'nın kıskançlık içinde kıvrandığını biliyordu, bir geceyi daha uykusuz geçireceğini biliyordu ve onu okşamak, öpmek, avutmak isteği duyuyordu, ama hemen ardından bunun gereksiz olduğunu anlıyordu, çünkü bu sevecenlikte karısının antenleri vicdan azabının kanıtından başka şey bulamayacaktı.

Sonunda, sinemaya gittiler. Klima, beyazperdede görülen kahramanın bulaşıcı bir kendine güvenle sinsi tehlikelerden kurtuluşunda belirli bir iç rahatlığı buluyordu. Kendini onun yerine koyuyor ve ara sıra, Růžena'yı çocuk aldırmaya kandırmanın, sevimliliği ve talihi sayesinde kaşla göz arasında başarabileceği basit bir iş olacağını düşünüyordu.

Sonra büyük yatakta yan yana uzandılar. Klima, karısına bakıyordu. Kafası yastığa gömülü, çenesi hafifçe kalkık, gözleri tavana dikili, sırtüstü uzanmıştı ve bedeninin bu aşırı gerginliğinde (Kamila ona hep bir müzik aygıtının telini düşündürürdü, bir keman teli ruhu olduğunu söylerdi karısına hep), birden, o anda, tüm özünü gördü. Evet, bazen birden (mucize denebilecek anlardı bunlar), davranışlarının ya da hareketlerinin bir tekinde bedeninin ve ruhunun tüm öyküsünü kavradığı olurdu. Mutlak durugörü anlarıydı bunlar, ama mutlak duygululuk anlarıydı, çünkü bu kadın daha bir hiç olduğu sırada kendisini sevmişti, uğruna her şeyi vermeye hazır olmuştu; gözünü açmadan tüm düşüncelerini anlıyordu, öyle ki o Armstrong'dan ya da Stravinsky'den, saçma sapan ya da ciddi şeylerden söz edebilirdi; karısı ona tüm insanlar

içinde en yakın olanıydı... Sonra bu sevilesi bedenin, bu sevilesi yüzün öldüğünü düşündü, onun ölümünden sonra bir gün bile yaşayamayacağını geçirdi kafasından. Son nefesine dek onu koruyabileceğini, onun uğruna yaşamını verebileceğini biliyordu.

Ama bu boğucu sevi duygusu sadece cılız ve geçici bir ışıktı; çünkü kafası tümüyle korku ve dehşet doluydu. Kamila'nın yanında uzanmıştı, onu sınırsız sevdiğini biliyordu, ama düşüncesiyle yanında değildi. Yüzünü okşuyordu, yüzlerce kilometre öteden okşuyormuş gibi.

İkinci gün

1

Zarif bir beyaz otomobil kaplıca kentinin dışındaki otoparkta durduğunda (otomobillerin daha ileri gitme hakkı yoktu) ve Klima indiğinde saat aşağı yukarı sabahın dokuzuydu.

Kaplıca kentinin anacaddesinin ortasında, seyrek ağaçların oluşturduğu demetleriyle, kumlu yollarıyla ve renkli banklarıyla, ince uzun bir park uzanıyordu. İki yanında kaplıcanın yapıları dikilmişti, aralarında trompetçinin Hastabakıcı Růžena'nın odasında uğursuz gecenin iki saatini geçirdiği Karl Marx Yurdu da vardı. Karl Marx Yurdu'nun karşısında, parkın öbür yanında, kaplıca kentinin en güzel yapısı yükseliyordu; yüzyıl başına hâkim tarzda, alçıdan süslerle kaplı ve girişinin üzerinde bir mozaik bulunan yapı. Bir tek bu yapı değiştirilmeden adını koruma ayrıcalığına sahip olmuştu: Hôtel Richmond.

"Bay Bertlef hâlâ otelde mi?" diye sordu Klima kapıcıya; olumlu bir karşılık alınca da kırmızı halı boyunca ileri atıldı, ilk kata kadar koştu ve bir kapıyı vurdu.

İçeri girerken, sırtında pijamalarıyla kendisine doğru gelen Bertlef'i gördü. Tedirginlikle beklenmedik gelişinden ötürü af diledi, ama Bertlef sözünü kesti:

"Dostum! Af dilemenize gerek yok! Burada, bu sa-

bah saatlerinde bana zevklerin en büyüğünü vermiş bulunuyorsunuz."

Klima'nın elini sıktı ve konuşmasını sürdürdü:

"Bu ülkede, insanlar sabahlara saygı göstermiyorlar. Uykularını bir balta vuruşuyla kesen bir çalar saatle kendilerini kabaca uyandırtıyorlar ve hemen uğursuz bir aceleciliğe bırakıyorlar kendilerini. Böylesi şiddet hareketiyle başlayan bir günün devamının nasıl olabileceğini bana söyleyebilir misiniz? Çalar saatlerinin her gün küçük bir elektrik şoku geçirttiği bu insanların başına ne gelebilir? Her gün şiddete alışıyorlar ve her gün zevki unutuyorlar. Bir insanın yaradılışını oluşturan, inanın bana, bu sabahlardır."

Bertlef, hafifçe Klima'nın omzunu tuttu, onu bir koltuğa oturttu ve konuşmasını sürdürdü:

"Geceden gündüze, uykudan uyanık yaşama geçmek için, heykellerle çevrili bir köprü gibi ağır ağır aştığım bu sabah saatlerinin tembelliğini de çok sevdiğimi söylesem? Geceki düşlerimin sürdüğüne ve uykunun serüveniyle günün serüveninin bir uçurumla ayrılmadığına beni inandıracak ani bir rastlantıya, küçük bir mucizeye sonsuz minnet duyacağım ânıdır bu, günün."

Trompetçi, sırtında pijamasıyla odayı arşınlayan, bir eliyle kırlaşmaktaki saçlarını düzelten Bertlef'i seyrediyor, güçlü sesinde silinmez bir Amerikalı şivesi ve kullandığı sözcüklerde modası geçmiş tatlı bir yan buluyordu. Bu da rahatlıkla açıklanabilirdi, çünkü Bertlef anayurdunda hiç yaşamamış ve sadece aile geleneği ona anadilini öğretmişti.

"Ve hiç kimse, dostum," diye açıklıyordu şimdi güven dolu bir gülümsemeyle Klima'ya doğru eğilirken, "bu kaplıca kentinde hiç kimse beni anlayamaz. Hastabakıcılar bile (bunun dışında oldukça hatırşinastırlar); kahvaltı sırasında kendilerini benimle hoş anlar paylaşmaya

çağırdığımda öfkeli davranıyorlar, öyle ki bütün randevularımı akşama, dolayısıyla yine de bir parça yorgun olduğum bir saate ertelemem gerekiyor."

Sonra üzerinde telefonun durduğu küçük masaya yaklaştı ve sordu:

"Ne zaman geldiniz?"

"Bu sabah," dedi Klima. "Arabayla."

"Aç olmalısınız," dedi Bertlef ve telefonu açtı. İki kahvaltı söyledi. "Dört haşlanmış yumurta, peynir, tereyağı, ayçöreği, süt, jambon ve çay."

Bu arada Klima odayı inceliyordu. Büyük yuvarlak bir masa, iskemleler, bir koltuk, bir ayna, iki sedir, banyoyu ve anımsadığı kadarıyla Bertlef'in yattığı küçük odayı ayıran kapı. Burada, bu lüks dairede başlamıştı her şey. Zengin Amerikalının, eğlenmeleri için birkaç hastabakıcı çağırdığı orkestrasının çakırkeyif üyeleri burada yer almışlardı.

"Evet," dedi Bertlef, "baktığınız tablo geçen kez burada değildi."

Ancak o sıra, trompetçi, başı garip bir soluk mavi haleyle çevrili, elinde bir fırça ve bir palet tutan sakallı adamı gösteren tabloyu gördü. Tablo acemice yapılmış gibiydi, ama trompetçi acemice yapılmış gibi gelen pek çok tablonun ünlü yapıtlar olduğunu biliyordu.

"Kim yaptı bu tabloyu?"

"Ben," karşılığını verdi Bertlef.

"Resim yaptığınızı bilmiyordum."

"Resim yapmayı çok severim."

"Kim bu?" diye sorma gözüpekliğini gösterdi trompetçi.

"Aziz Lazar."

"Nasıl yani? Aziz Lazar ressam mıydı?"

"Kutsal Kitap'taki Aziz Lazar değil bu; Milattan sonra IX. yüzyılda Konstantinopolis'te yaşamış bir papaz olan Aziz Lazar. Benim koruyucu azizim."

"Ah, çok iyi!" dedi trompetçi.

"Çok garip bir azizdi. İsa'ya inandığı için dinsizler tarafından değil, resmi çok sevdiği için kötü Hıristiyanlar tarafından öldürüldü. Belki de biliyorsunuzdur, Kilise'nin Yunanistan kolu VIII. ve IX. yüzyıllarda din dışındaki her türlü sevince karşı hoşgörüsüz, katı bir bağnazlığın kölesiydi. Resimler ve heykeller bile dine aykırı zevk araçları sayılmaktaydı, İmparator Theophilos binlerce güzel resmin yok edilmesi emrini verdi ve sevgili Lazarıma resim yapmayı yasakladı. Ama Lazar, resimlerinin Tanrı'yı yüceltmenin bir yolu olduğunu biliyordu, boyun eğmeyi reddetti, imparator onu zindana attırdı, işkence ettirdi, Lazar'ın resim yapmaya tövbe etmesini istedi, ama Tanrı merhametliydi ve ona acımasız işkencelere katlanma gücünü verdi."

"Bu güzel bir öykü," dedi trompetçiye terbiyelice. "Enfes. Ama herhalde tablolarıma bakmak için gelmediniz beni görmeye."

Tam o sıra kapı vuruldu, bir garson büyük bir tepsiyle içeri girdi. Tepsiyi masanın üzerine bıraktı ve iki adam için kahvaltı sofrasını hazırladı.

Bertlef, trompetçiden oturmasını rica etti ve, "Bu kahvaltı, konuşmamızı sürdürmemize engel olacak bir seçkinlikte değil," dedi. "Derdinizi bana anlatın."

Böylece trompetçi, bir yandan çiğnerken, Bertlef'i konuşmasının çeşitli noktalarında derinlemesine sorular sormaya iten talihsiz serüvenini anlattı.

2

Özellikle de Klima'nın Hastabakıcı tarafından yollanan iki posta kartını neden karşılıksız bıraktığını, neden onunla konuşmak istemediğini ve neden hiç değilse aşk gecelerini dingin ve iç rahatlatıcı bir yankıyla uzatacak

tek dostça hareketi kendiliğinden yapmadığını öğrenmek istiyordu.

Klima, davranışının ne mantıklı ne de kibarca olduğunu kabul etti. Ama ona bakılırsa, bu elinde değildi. Genç kadınla yeni bir ilişki Klima'ya dehşet veriyordu.

"Bir kadını baştan çıkarmak," dedi Bertlef hoşnutsuzca, "herhangi bir budalanın yapabileceği şeydir. Ama ilişkiyi kesmeyi de bilmek gerekir, olgun bir erkek bundan anlaşılır."

"Biliyorum," diye itirafta bulundu acı acı trompetçi, "ama bende bu nefret, bu üstesinden gelinmez tiksinti her türlü iyi niyetten daha güçlü."

"Söylesenize!" diye bağırdı Bertlef şaşkınlıkla, "Sakın kadınlardan kaçan biri olmayasınız?"

"Hakkımda böyle söylerler."

"Ama bu nasıl olabilir? Sizde ne bir iktidarsız adam görünüşü var ne de bir cinsel sapık görünüşü."

"Her ikisi de olmadığım gerçek. Benimkisi çok daha kötü," diye hüzünle itirafta bulundu trompetçi. "Karımı seviyorum. Çoğu insanın kesinlikle anlaşılmaz bulduğu erotik sırrım bu benim."

Bu öylesine duygulandırıcı bir itiraftı ki, iki adam da bir an sustular. Sonra trompetçi konuşmasını sürdürdü:

"Kimse bunu anlamıyor, herkesten az anlayan da karım. Büyük bir aşkın bizi öteki kadınlardan uzak tuttuğunu düşünüyor. Ama yanılıyor. Bir şey beni her an başka bir kadına doğru itiyor, ama onu elde eder etmez güçlü bir yayla o kadından çekilip alınmışım gibi Kamila'nın yanına itiliyorum. Ara sıra başka kadınları arıyorsam, sırf her yeni aldatışın daha fazla sevdirdiği karıma beni döndüren bu yay, bu atılım, bu nefis uçuş (sevecenlik, istek ve alçakgönüllülük) yüzünden olduğu izlenimini duyuyorum."

"Öyle ki, Hastabakıcı Růžena sizin için tek kişiye yönelen aşkınızın bir doğrulanması oldu demek?"

"Evet," dedi trompetçi. "Üstelik de çok hoş bir doğrulama. Çünkü Hastabakıcı Růžena'nın ilk bakışta büyük bir sevimliliği var, bu sevimliliğin iki saat sonunda tümüyle tükenmesi de çok yararlı, çünkü hiçbir şey sizi ayak diremeye itmiyor ve yay sizi nefis bir dönüş yolu üzerine sapan gibi fırlatıyor."

"Sevgili dostum, aşırı bir aşk, suçlu bir aşktır ve siz hiç kuşkusuz bunun en iyi kanıtısınız."

"Karıma olan sevgimin bendeki tek iyi şey olduğunu sanıyordum."

"Yanılıyordunuz. Karınıza beslediğiniz aşırı sevgi, duyarsızlığınızın ödün veren zıt kutbu değildir, onun kaynağıdır. Karınız sizin için her şey olduğuna göre, tüm öteki kadınlar sizin için bir anlam taşımazlar, başka bir deyimle onlar sizin gözünüzde orospudurlar. Ama bu Tanrı tarafından yaratılan kişilere karşı büyük bir küfür, onlara yönelen büyük bir nefrettir. Sevgili dostum, bu tür aşk bir hezeyandır."

3

Bertlef boş fincanı itti, masadan kalktı ve banyoya çekildi, Klíma önce oradan gelen su sesini, bir an sonra da Bertlef'in sesini duydu:

"Daha gün ışığı görmemiş bir çocuğu öldürme hakkının insanlara verildiğine inanıyor musunuz?"

Az önce, başında halesiyle sakallı bir adamın portresini gördüğünde şaşırmıştı. Bertlef'ten, keyifli ve iyi yaşamayı seven bir adam anısı kalmıştı onda ve bu adamın Tanrı'ya inanan biri olabileceği hiç aklına gelmezdi. Bir ahlak dersi alacağı ve bu kaplıca kentindeki çölde bulunan tek vahasının kumla kaplanacağı düşüncesiyle yüreğinin sıkıştığını duydu. Boğuk bir sesle karşılık verdi:

"Buna cinayet adını veren kişilerden misiniz?"

Bertlef, karşılık vermekte gecikiyordu. Sonunda, sırtında giysisi ve özenle taranmış saçlarıyla banyodan çıktı.

"Cinayet, elektrikli sandalyeyi biraz fazla duyuran bir sözcüktür," dedi. "Demek istediğim bu değil. Biliyor musunuz, yaşamı bize bağışlandığı biçimde kabul etmek gerektiğinden eminim. İlk emirdir bu, On Emir'den önceki. Tüm olaylar Tanrı'nın ellerindedir ve bunların gerçekleşmesi konusunda bir şey bilmiyoruz. Bununla, yaşamı bize bağışlandığı biçimiyle kabul etmenin, önceden kestirilmeyeni kabul etmek olduğunu söylemek istiyorum. Ve bir çocuk, önceden kestirilmeyenin ta kendisidir; ne olacağını, size ne getireceğini bilmezsiniz, özellikle bu nedenle onu kabul etmek gerekir. Aksi halde yarım yaşarsınız, yüzme bilmeyen ve okyanus boyunuzu geçtiği halde, gerçekten okyanus olduğu halde kıyıya yakın debelenen biri gibi yaşarsınız."

Trompetçi çocuğun kendinden olmadığını söyledi.

"Böyle bir kesinliği nereden çıkardığınızı bilmiyorum," dedi Bertlef. "Hadi bunu kabul edelim. Ancak siz de içtenlikle kabul edin ki, çocuk sizden olsaydı, onu aldırması için Růžena'ya yine bu kadar üstelerdiniz. Karınız ve ona beslediğiniz suçlu aşk yüzünden bunu yapardınız."

"Evet, kabul ediyorum," dedi trompetçi. "Koşullar ne olursa olsun, onu çocuğu aldırmaya zorlardım."

Bertlef, banyo kapısına yaslanmıştı ve gülümsüyordu:

"Sizi anlıyorum ve düşüncenizi değiştirmeniz için uğraşmayı denemeyeceğim. Dünyayı düzeltmeyi istemeyecek kadar yaşlıyım. Size düşündüğümü söyledim, o kadar. İnancıma ters düşen bir biçimde davransanız bile dostunuz olarak kalacağım, sizi kınasam da yardımımı esirgemeyeceğim."

Trompetçi, bilge bir vaizin kadife sesiyle bu son cümleyi söyleyen Bertlef'i inceliyordu. Onu hayranlık

uyandırıcı buluyordu. Bertlef'in her söylediğinin bir efsane, bir özdeyiş, bir örnek, çağdaş bir İncil'den alınma bir bölüm olduğu izlenimi duyuyordu. Onun önünde yerlere kadar eğilmek (Klíma'yı anlayalım, çok duygulanmıştı ve aşırı davranışlara eğilimliydi) isteğindeydi.

"Size elimden geldiğince yardım edeceğim," diye konuşmasını sürdürdü Bertlef. "Az sonra, bizim için işin tıbbi yönünü çözümleyecek olan dostum Doktor Škréta'yı görmeye gideceğiz. Ama siz, Růžena'yı istemediği bir kararı vermeye nasıl razı edeceğinizi açıklayın bana."

4

Dikkatlerini çeken üçüncü konu oldu bu. Trompetçi planını açıkladığında, Bertlef şöyle dedi:

"Bu bana, doklarda hamal olarak çalıştığım ve olağanüstü denebilecek kadar iyi yürekli ve kimseden bir şey esirgemeyen bir genç kızın yiyeceğimizi taşıdığı serüven dolu gençliğimde başıma gelen bir şeyi anımsattı. Ama genellikle bu yürek (ve beden) cömertliği insanları minnetten çok kabalığa iter; öyle ki ona saygılı bir sevecenlik gösteren, aynı zamanda da onunla hiç yatmamış olan tek kişi bendim. Sevecenliğim yüzünden de kız bana âşık olmuştu. Sonunda onunla yatmasam kızı üzmüş ve küçük düşürmüş olacaktım. Ama bu iş bir kere oldu ve hemen kendisini büyük manevi bir aşkla sevmeyi sürdüreceğimi, ama artık iki sevgili olamayacağımızı açıkladım. Hıçkırıklara boğuldu, koşarak kaçtı, bana günaydın demez oldu ve ötekilere daha da açık bir biçimde kendini verdi. Sonra aradan iki ay geçti ve benden gebe kaldığını açıkladı."

"Benimle aynı duruma düşmüşsünüz demek!" diye bağırdı trompetçi.

"Ah dostum," dedi Bertlef, "başınıza gelenin yeryü-

zündeki tüm erkeklerin ortak payı olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Ne yaptınız peki?"

"Siz nasıl davranmayı düşünüyorsanız öyle davrandım, ama bir farkla. Siz Růžena'yı sever görünmek istiyorsunuz, oysa ben o kızı seviyordum. Önümde zavallı, herkes tarafından küçük düşürülmüş ve aşağılanmış bir kız, yeryüzündeki bir tek kişinin sevgi gösterdiği ve bu sevgiyi yitirmek istemeyen zavallı bir kız görüyordum. Beni sevdiğini anlıyordum ve bunu elinden geldiği biçimde, suçsuz sefaletinin sunduğu olanaklarla göstermek istediği için ona düşman olamıyordum. Ona ne söylediğimi dinleyin: 'Bir başkasından gebe kaldığını çok iyi biliyorum. Ama aşk yüzünden bu kurnazlığa başvurduğunu da biliyorum ve aşkının bedelini aşkla ödemek istiyorum. Çocuğun kimden olduğu umurumda değil, istersen seninle evlenirim.'"

"Çılgınlık bu."

"Ama kuşkusuz özenle hazırladığınız manevranızdan daha etkili. Küçük orospuya kendisini sevdiğimi ve çocuğuyla birlikte onu almak istediğimi birkaç kez tekrarlayınca, gözleri yaşlarla doldu ve beni aldattığını itiraf etti. İyiliğim karşısında, bana layık olmadığını ve benimle hiçbir zaman evlenemeyeceğini anladığını söylüyordu."

Trompetçi, düşünceli düşünceli susmaktaydı, Bertlef ekledi:

"Bu öykü size ders olursa çok sevinirim. Růžena'yı kendisini sevdiğinize inandırmaya çalışmayın, ama onu gerçekten sevmeyi deneyin. Ona acımayı deneyin. Sizi yanıltsa bile, bu yalanda aşkın bir biçimini bulmaya çalışın. Daha sonra iyiliğinizin gücüne dayanamayacağından ve size haksızlık etmemek için her türlü önlemi kendiliğinden alacağından eminim."

Bertlef'in sözleri trompetçinin üzerinde büyük bir etki yaptı. Ama Růžena'yı daha canlı bir ışık altında düşününce, Bertlef'in telkin ettiği aşk yolunun kendisi için uygulanamaz olduğunu, bunun sıradan adamların değil de azizlerin yolu olduğunu anladı.

5

Růžena, birtakım kadınların tedaviden sonra duvar dibine sıralanmış yataklarda dinlendikleri kaplıcanın büyük salonunda, küçük bir masanın başına oturmuştu.

İki yeni hastanın kartları önüne gelmişti. Bu kartlara tarihi yazdı; kadınlara vestiyerlerinin anahtarını, bir havlu ve büyük bir çarşaf verdi. Sonra saatine baktı ve salonun dibine (çini döşeli beyaz salonlar yakıcı bir buharla dolu olduğundan tenine bir tek beyaz gömlek giymişti), yirmi kadar çıplak kadının mucizevi kaynağın suyunda debelendikleri yüzme havuzuna doğru yürüdü. Yıkanmak için gerekli zamanın geçtiğini bildirmek üzere üçüne adlarıyla seslendi. Kadınlar uysallıkla havuzdan çıktılar, sular damlayan koca memelerini silkelediler ve kendilerini öteki salona götüren Růžena'yı izlediler. Orada, kadınlar boş yataklara uzandılar ve Růžena onları birbiri ardından havlulara sardı, bir bez parçasıyla gözlerini sildi ve üstlerine sıcak bir battaniye attı. Kadınlar ona gülümseyerek bakıyorlardı, ama Růžena gülümsemelerine karşılık vermiyordu.

Her yıl on bin kadının geçtiği, ama aşağı yukarı bir tek adamın uğramadığı küçük bir kentte dünyaya gelmek kuşkusuz hoş değildir; bir kadın, yaşadığı kenti değiştirmezse, yaşamı boyunca kendisine verilen tüm sevişme olasılıkları konusunda daha on beş yaşındayken belli bir fikir edinebilir. Ayrıca nasıl yer değiştirmeli? Çalıştığı kuruluş, personelinin hizmetlerinden kolayca vaz-

geçmiyordu, annesiyle babası da Růžena taşınma konusuna değindiğinde öfkeyle karşı çıkıyorlardı.

Hayır, eninde sonunda mesleğinin zorunluluklarını özenle yerine getirmeye çalışan bu genç kadın, kür için gelenlere sevgi duymuyordu. Buna üç neden bulunabilirdi:

Kıskançlık: Bu kadınlar, kocaları, sevgilileri, daha güzel göğüsleri, daha uzun bacakları ve daha düzgün yüz çizgileri olduğu halde kendisi için erişilmez olan binbir olanağın kaynaştığını sandığı bir dünyadan ayrılıp buraya geliyorlardı.

Kıskançlıktan başka, sabırsızlık: Bu kadınlar uzak gelecekleriyle buraya geliyorlardı, ama kendisi burada geleceksizdi, bu yıl da geçen yılın aynıydı; bu küçük kentte olaysız bir süre yaşadığını ve oysa genç olduğunu düşündükçe ürküyor, hiç durmaksızın yaşamaya başlamadan yaşamın kendisinden kopup gideceğini düşünüyordu.

Üçüncü olarak, her kadının bireysel değerini azaltan kalabalıkların kendisinde uyandırdığı içgüdüsel tiksinti vardı. Aralarında kendisininki kadar güzel göğüslerin değerini yitirdiği iç sıkıcı bir göğüs enflasyonuyla çevriliydi.

Kadınlardan üçüncüsünü de gülümsemeden sarıp sarmalamıştı ki, zayıf meslektaşı başını salona uzattı ve ona seslendi:

"Růžena! Telefon!"

Yüzünde öyle bir ifade vardı ki, Růžena kimin telefon ettiğini hemen anladı. Kıpkırmızı bir suratla bölmelerin arkasına geçti, telefonu açtı ve adını söyledi.

Klima da adını verdi ve ne zaman kendisini görebileceğini sordu.

"İşim saat üçte bitiyor. Saat dörtte buluşabiliriz."

Daha sonra bir buluşma yeri kararlaştırmak gerekti. Růžena gün boyu açık olan istasyondaki büyük birahane-

yi önerdi. Yanında beklemiş olan ve gözlerini Růžena'nın dudaklarından ayırmayan zayıf kadın, başıyla onaylayıcı bir hareket yaptı. Trompetçi, Růžena'yı yalnız kalabilecekleri bir yerde görmeyi yeğlediği karşılığını verdi ve arabayla kaplıca kentinin dışında bir yere götürmeyi önerdi.

"Bu gereksiz. Nereye gitmek istiyorsun?" dedi Růžena.

"Baş başa oluruz."

"Benden utanıyorsan gelme zahmetine katlanman boşuna," dedi Růžena ve meslektaşı onayladı.

"Söylemek istediğim bu değildi," dedi Klíma. "Saat dörtte seni birahanenin önünde bekleyeceğim."

"Mükemmel," dedi zayıf kadın, Růžena telefonu kapadığında. "Seninle bir yerde kaçamak görüşmek istiyordu, ama olabildiği kadar çok insan tarafından görülmek için gerekeni yapmalısın."

Růžena hâlâ çok sinirliydi ve bu buluşma onu korkutuyordu. Artık Klíma'yı gözünün önüne getirebilecek durumda değildi. Dış görünüşü, gülümsemesi, duruşu nasıldı? Tek karşılaşmalarından, onda çok belirsiz bir anı kalmıştı. Meslektaşları o sıra onu trompetçiyle ilgili soru yağmuruna tutmuşlardı; nasıl olduğunu, neler söylediğini, soyunduğunda neye benzediğini ve nasıl seviştiğini öğrenmek istiyorlardı. Ama herhangi bir şey söyleme yeteneğinden yoksundu ve her şeyin düşteymişçesine olup bittiğini söylemekle yetiniyordu.

Bu basmakalıp bir söz değildi: Bir yatakta iki saat geçirdiği adam, yanına gelmek için afişlerden inmişti. Fotoğrafı, daha sonra yeniden maddedişi ve renksiz, binlerce kere çoğaltılmış ve o ölçüde soyut ve gerçekdışı olmak için, bir an üç boyutlu bir gerçeklik ve ağırlık kazanmıştı.

O zaman çizgisel simgesine dönmek üzere kendisinden çok çabuk kaçtığı için, mükemmelliğinin tatsız

duygusu kalmıştı Růžena'da. Adamı alçaltan ve daha yakın kılan bir tek ayrıntıya tutunamıyordu. O uzaktayken enerjik bir savaşçılıkla doluydu ama varlığını hissettiği şimdi, yürekliliği uçup gidiyordu.

"Sıkı dur," dedi zayıf kadın. "Uğur getirmesi için parmaklarımı kavuşturacağım hep."

6

Klima, Růžena'yla konuşmayı bitirdiğinde Bertlef koluna girdi ve Doktor Škréta'nın muayenehanesiyle evinin bulunduğu Karl Marx Yurdu'na götürdü onu. Birçok kadın bekleme odasında oturmuştu, ama Bertlef hiç duraksamadan muayene odasının kapısını dört kere vurdu. Bir an sonra, beyaz gömlekli, gözlüklü ve uzun burunlu, iriyarı bir adam belirdi. "Bir saniye lütfen," dedi bekleme odasında oturan kadınlara ve iki adamı koridora, oradan da üst kattaki dairesine götürdü.

"Nasılsınız üstat?" dedi trompetçiye, oturduklarında. "Burada ne zaman yeni bir konser vereceksiniz?"

"Yaşamım boyunca bir daha hiç," dedi Klima. "Çünkü bu kaplıca kenti bana uğursuz geliyor."

Bertlef, trompetçinin başına geleni Doktor Škréta'ya anlattı, sonra Klima ekledi:

"Sizden bana yardım etmenizi isteyecektim. Önce gerçekten gebe olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Bu belki de sadece aybaşının gecikmesidir. Ya da bana numara yapıyor. Daha önce de bir kere başıma geldi. O da bir sarışındı."

"Sarışınlarla hiçbir şeye başlamamak gerekir," dedi Doktor Škréta.

"Evet," diye onayladı Klima, "sarışınlar benim felaketimdir. Doktor o zaman da korkunçtu. Onu bir doktora görünmek zorunda bırakmıştım. Ancak gebeliğin

başında, henüz hiçbir şey kesinlikle bilinemez. O zaman, kurbağa testi yapılmasında direttim. Çiş dişi bir kurbağaya iğneyle aktarılır, kurbağanın yumurtalıkları şiştiğinde..."

"Hatun gebedir..." diye tamamladı Doktor Škréta.

"Sabahki çişini bir şişe içinde getirmişti ve poliklinigin önünde şişeyi kaldırıma düşürdü. Hiç değilse birkaç damla kurtarmak için kırıkların üzerine atıldım! Beni görenler, onun, içinde İsa'nın kanı bulunan kutsal zümrüt vazoyu düşürdüğüne yemin edebilirlerdi. Şişeyi bilerek kırmıştı, çünkü gebe olmadığını biliyor ve işkencemi elinden geldiği kadar uzatmak istiyordu."

"Tam bir sarışın davranışı," dedi Doktor Škréta. "Sarı saçlar ve siyah saçlar, insanın yaradılışının iki kutbudur. Siyah saçlar erkeklik, yüreklilik, içtenlik, eylem anlamına gelir; sarı saçlarsa kadınlığı, sevecenliği, güçsüzlüğü ve pasifliği simgeler. Demek ki bir sarışın gerçekte iki kat kadındır. Bir prenses ancak sarışın olabilir. Yine bu nedenle kadınlar, olabildiğince dişi olabilmek için, saçlarını hiçbir zaman siyaha boyamazlar da sarıya boyarlar."

"Pigmentlerin insan ruhunu nasıl etkilediklerini çok merak ediyorum," dedi Bertlef kuşkucu bir sesle.

"Pigmentler söz konusu değil. Bir sarışın bilinçsiz olarak saçlarına uyar. Özellikle de bu sarışın, saçlarını sarıya boyatmış bir esmerse. Rengine sadık kalmak ister ve narin bir yaratık, uçarı bir bebek, her şeyden çok dış görünüşü için kaygılanan bir yaratık gibi davranır ve sevecenlik ve hizmet, kibarlık ve nafaka ister, kendiliğinden herhangi bir şey yapabilme yeteneğinden yoksundur, dış görünüşü tepeden tırnağa incelik ve içi tüm kabalıktır. Siyah saç evrensel bir moda haline gelse, bu dünyada çok daha iyi yaşanırdı. Şimdiye dek gerçekleştirilen en yararlı toplumsal reform bu olurdu."

"Öyleyse Růžena'nın bana numara yapma olasılığı büyük," diye araya girdi, Doktor Škréta'nın sözlerinde bir umut ışığı arayan Klíma.

"Hayır, ona dün baktım. Gebe," dedi Doktor.

Bertlef, trompetçinin sapsarı olduğunu fark etti ve "Doktor, kürtajlardan sorumlu kurula siz başkanlık ediyorsunuz," dedi.

"Evet, toplantımız gelecek cuma."

"Mükemmel," dedi Bertlef. "Kaybedecek zaman yok, çünkü dostumuzun sinirleri çözülebilir. Bu ülkede kürtaja canıgönülden izin vermediğinizi biliyorum."

"Hiç canıgönülden vermiyorum," dedi Doktor Škréta. "Benimle birlikte, o kurulda, iktidarını temsil eden iki karı var. İkisi de itici bir çirkinlikte ve bize başvuran tüm kadınlardan nefret ediyorlar. Yeryüzündeki en keskin kadın düşmanlarının kimler olduğunu biliyor musunuz? Kadınlar baylar, bir tek erkek, hatta iki kadının, gebeliklerini sırtına yıkmayı denedikleri Bay Klíma bile, kadınların kendi türlerinden olanlara besledikleri nefret kadar nefret duymamıştır kadınlara. Neden bizi baştan çıkarmaya çalıştıklarını sanıyorsunuz? Sırf benzerlerini yaralamak ve küçük düşürmek için. Tanrı, kadınların yüreğine öbür kadınlardan nefret etmeyi aşıladı, çünkü insan türünün çoğalmasını istiyordu."

"Görüşünüze karşılık vermekle zaman kaybetmeyeceğim," dedi Bertlef. "Çünkü dostumuzun işine dönmek istiyorum. Yine de bu kurulda karar veren sizsiniz, o iğrenç karılar da sizin dediklerinizi yapıyorlar."

"Kuşkusuz karar veren benim, ama ne olursa olsun artık bu işle uğraşmak istemiyorum. Bana bir kuruş getirmiyor. Siz, örneğin, üstadım tek konserden ne kazanıyorsunuz?"

Klíma'nın verdiği rakam Doktor Škréta üzerinde büyü etkisi yaptı:

"Müzikle uğraşarak ay sonlarını doğrultmak gerektiğini sık sık düşünürüm," dedi. "Davulda kötü sayılmam."

"Davul mu çalıyorsunuz?" dedi zoraki bir ilgi gösteren Klíma.

"Evet," dedi Doktor Škréta. "Halkevinde bir piyanomuz, bir de davulumuz var. Boş zamanlarda davul çalarım."

"Harika!" diye bağırdı Klíma, Doktor'u pohpohlamak için bu fırsatın çıkmasına sevinerek.

"Ama gerçek bir orkestra kurabilmeyi sağlayacak arkadaşım yok. Çok efendice piyano çalan eczacı var bir tek. Birçok kere ikimiz denedik." Sustu ve düşünür gibi oldu. "Dinleyin! Růžena kurulun karşısına çıktığında..."

Klíma derin bir iç çekti. "Eğer gelirse..."

Doktor Škréta sabırsız bir hareket yaptı. "Gelmek onun için bir zevk olacaktır, öbürleri gibi. Ama kurul, babanın karşısına da çıkmasını istiyor, ona eşlik etmeniz gerekecek. Buraya sırf bu önemsiz iş nedeniyle gelmemeniz için de, bir önceki akşam gelirsiniz ve gece bir konser veririz. Bir trompet, bir piyanist, bir davul. *Tres faciunt orchestrum*[1]. Afişte sizin adınızla, salonu tıklım tıklım doldururuz. Ne dersiniz?"

Klíma, konserlerinin teknik yönden kusursuz olmasında aşırı dikkatliydi ve iki gün önce Doktor'un önerisi ona çılgınlık gibi gelirdi. Ama şimdi, bir hastabakıcının iç organlarından başka şeyle ilgilenmiyordu ve Doktor'un sorusuna terbiyelice bir coşkunlukla karşılık verdi:

"Nefis olurdu!"

"Sahi mi? Kabul ediyor musunuz?"

"Tabii."

1. (Lat.) Orkestra için üç kişi gerekir. (Ç.N.)

"Ya siz ne diyorsunuz?" diye sordu Škréta, Bertlef'e dönerek.

"Fikir bana çok iyi geliyor. Ancak, iki günde her şeyi nasıl hazırlayabileceksiniz, bilmem."

Karşılık yerine Škréta ayağa kalktı ve telefona yürüdü, bir numara çevirdi, ama karşısına kimse çıkmadı. "En önemlisi afişleri şimdiden ısmarlamak. Ne yazık ki sekreter öğlen yemeğine gitmiş olmalı," dedi. "Salonu sağlamaya gelince; bu iş çocuk oyuncağı. Halk Eğitimi Derneği perşembe günü orada alkolizmle savaş konulu bir toplantı düzenliyor ve konferansı vermesi gereken kişi meslektaşlarımdan biri. Sağlık nedeniyle bağışlanmayı dilemesini istesem zevkten dört köşe olur. Ama kuşkusuz, birlikte hazırlanmamız için buraya perşembe sabahı gelmeniz gerekecek. Meğerki böyle bir hazırlık gereksiz olsun."

"Hayır, hayır," dedi Klíma. "Bir hazırlık çalışması zorunludur. Önceden hazırlanmak gerekir."

"Ben de bu görüşteyim," diye onayladı Škréta. "Onlara en etkili parçaları çalacağız. *Saint Louis Blues* ve *When the Saints Go Marching in* çalındığında davulda çok iyiyimdir. Birkaç hazır solom var, ne düşüneceğinizi merak ediyorum. Ayrıca, bugün öğleden sonra bağlantınız var mı? Bir deneme yapmamızı istemez misiniz?"

"Ne yazık ki bu öğleden sonra, Růžena'yı kürtaja razı olmaya inandırmak zorundayım."

Škréta sabırsızca bir hareket yaptı. "Unutun bunu! Yalvartmadan evet diyecektir."

Bertlef araya girdi:

"Ben de perşembeyi beklemenizin daha iyi olacağını düşünüyorum. Bugün dostumuz kendini işine veremez. Hem trompetini de getirmediğini sanıyorum."

"Bu geçerli bir neden," diye kabul etti Škréta ve iki dostunu karşıdaki lokantaya götürdü. Ama sokakta muayenehanesine dönmesi için yalvaran hastabakıcı onlara

yetişti. Doktor da dostlarından kendisini bağışlamalarını diledi ve hastabakıcı tarafından kısır hastalarının yanına götürülmeye boyun eğdi.

7

Růžena, Karl Marx Yurdu'nda küçük bir odaya yerleşmek için, yakındaki bir köyde oturan annesiyle babasının evinden ayrılalı altı ay oluyordu. Bu bağımsız odadan çok şey bekliyordu, ama kısa sürede odasından ve özgürlüğünden, umduğundan çok daha tatsız ve çok daha az yoğun olarak yararlandığını anlamıştı.

O gün öğleden sonra, saat üçe doğru kaplıcadaki işinden döndüğünde, divanın üzerine uzanmış kendisini bekleyen babasını odasında bulmak gibi tatsız bir sürprizle karşılaştı. Bu hiç işine gelmiyordu, çünkü kendini tümüyle giyimine vermek, saçını taramak ve sırtına geçireceği giysiyi özenle seçmek istiyordu.

"Burada ne işin var?" diye keyifsizce sordu. Babasını tanıyan ve kendisi evde yokken odasının kapısını ona açmaya her zaman hazır olan kapıcıya içerliyordu.

"Biraz boş zamanım vardı," dedi babası. "Bugün kentte bir eğitimimiz var."

Babası Kamu Düzeni Gönüllüleri Derneği'nin üyesiydi. Kaplıcadaki görevliler kolluk takıp önemli havalara bürünerek sokakları arşınlayan bu yaşlı adamlarla alay ettikleri için, Růžena babasının çalışmalarından utanç duyuyordu.

"Keyfin bilir!" diye homurdandı.

"Hiçbir zaman kaytarmayan ve kaytarmayacak olan bir baban var diye haline şükret. Biz emekliler, gençlere neler yapmayı bildiğimizi göstereceğiz!"

Růžena kendini giysinin seçimine verirken babasının konuşmasına karışmamayı yeğledi.

"Ne bildiğinizi öğrenmeyi çok isterdim," dedi.

"Epeyce şey. Bu kent uluslararası bir kaplıca merkezidir, yavrum, ama neye benziyor? Çocuklar çimlerin üzerinde koşuşuyorlar!"

"Tanrım..." dedi Růžena, giysilerini araştırarak.

Hiçbiri hoşuna gitmiyordu.

"Yalnız çocuklar olsa, bir de köpekler var! Belediye Meclisi çok önce köpeklerin ancak tasmalı olarak ve bir burunduruklа çıkarılmalarını emretti. Ama burada kimse emirlere boyun eğmiyor. Herkes aklına eseni yapıyor. Parka bir bakman yeter!"

Růžena, bir giysi çıkardı ve dolabın aralık kapağının ardına gizlenip soyunmaya başladı.

"Her yana işiyorlar. Oyun alanının kumlarına bile! Düşün ki bir çocuk orada eğleniyor ve ekmeğini kuma düşürüyor! Sonra da bunca hastalık olmasına şaşıyorlar! Al, bakmak yeterli," diye ekledi babası pencereye yaklaşarak. "Sadece şu an bile başıboş koşuşan dört köpek var."

Růžena yeniden ortaya çıkmıştı ve aynada kendini inceliyordu. Ama kendini güçlükle beline kadar görebildiği küçük bir duvar aynası vardı sadece. "Bu seni ilgilendirmiyor, değil mi?" diye sordu babası.

"Yok canım, ilgilendiriyor," dedi Růžena, bu giysinin içinden bacaklarının neye benzeyebileceğini anlamaya çalışmak için ayaklarının ucunda aynadan uzaklaşarak. "Yalnız sinirlenme, biriyle buluşacağım ve acelem var."

"Ben bir tek polis köpekleriyle av köpeklerini kabul ederim," dedi babası. "Ama evlerinde bir köpek olan kişileri anlamıyorum. Yakın gelecekte kadınlar dünyaya çocuk getirmeyi bırakacaklar ve beşiklerde kanişler olacak."

Růžena aynanın yansıttığı görüntüden hoşnut değildi. Dolabın yanına döndü ve kendisine daha iyi gidecek bir giysi aramaya koyuldu.

"Apartman toplantısında, öbür kiracıların tümü razı olursa evde ancak bir köpek bulundurulabileceğine karar verdik. Üstelik, köpeklerden alınan vergiyi de yükselteceğiz."

Babasına, "Önemli dertlerin olduğunu görüyorum," dedi Růžena ve artık onlarla oturmadığına şükretti. Babası, çocukluğundan beri, ahlak dersleri ve öğütleriyle kafasını ütülerdi. İnsanların, babasından daha değişik bir dil konuşacakları bir dünyaya susamıştı.

"Gülecek bir şey yok. Köpekler gerçekten çok önemli bir sorundur ve bunu tek düşünen ben değilim, en yüksek siyasal yetkililer de aynı şeyi düşünüyorlar. Herhalde sana neyin önemli ve neyin önemsiz olduğunu sormayı unuttular. Kuşkusuz yeryüzündeki en önemli şeyin giysilerin olduğu karşılığını verirsin," dedi, kızının yeniden dolap kapağının ardına gizlendiğini ve üstünü değiştirdiğini görerek.

"Giysilerim kuşkusuz senin köpeklerinden daha önemlidir," karşılığını verdi Růžena. Bir kez daha aynanın önünde ayaklarının ucuna basıp yükselmişti. Ve bir kez daha görünüşü hoşuna gitmiyordu. Ama kendine karşı duyduğu bu hoşnutsuzluk yavaş yavaş başkaldırmaya dönüşmekteydi: Trompetçinin bu ucuz giysi içinde bile kendisini olduğu gibi kabul etmesi gerektiğini düşünüyor ve bundan garip bir hoşnutluk duyuyordu.

"Bu bir sağlık sorunu," diye konuşmasını sürdürdü babası. "Köpekler kaldırımlara kaka yaptığı sürece kentlerimiz temiz olmayacaktır. Bu bir ahlak sorunudur aynı zamanda. İnsanlar için yapılmış konutlarda köpeklerin şımartılması kabul edilemez."

Růžena'nın hiç kuşku duymadığı bir şey olmaktaydı: Başkaldırması, gizlice ve belli belirsiz babasının öfkesine karışıyordu. Ona karşı az önce duyduğu tiksintiyi duymaz olmuştu, tersine babasının ateşli sözlerinden

sezdirmeksizin enerji alıyordu.

"Evimizde hiç köpek olmadı ve bunun yokluğunu da duymadık," diyordu babası.

Růžena aynadaki yansımasına bakmayı sürdürüyor ve gebeliğin kendisine benzeri olmayan bir üstünlük verdiğini duyuyordu. Aynadaki görüntüsünü güzel bulsun ya da bulmasın, trompetçi bu yolculuğu özellikle kendisini görmek için yapmıştı ve büyük bir sevimlilikle birahaneye çağırıyordu. Ayrıca (saatine baktı), tam şu sıra, beklemeye başlamıştı bile.

"Ama bir temizlik yapacağız yavrum, göreceksin bunu," diye alay ediyordu babası ve Růžena ona tatlılıkla, neredeyse gülümseyerek şöyle dedi:

"Buna çok sevînirim baba. Ama şimdi gitmem gerekiyor."

"Benim de. Çalışmamız az sonra devam edecek."

Birlikte Karl Marx Yurdu'ndan çıktılar ve ayrıldılar. Růžena ağır ağır birahaneye yöneldi.

8

Klíma, herkesin tanıdığı gözde ve kibar sanatçı kişiliğiyle tümden bağdaşmayı bir türlü başaramıyordu, özellikle önemli kişisel kaygılar duyduğu şu sıra bunu bir engel ve bir kusur gibi duyuyordu. Růžena'yla birlikte birahaneye girdiğinde ve vestiyerin karşısındaki duvarda, geçen konserden artakalmış büyük boy bir afişte kendi resmini gördüğünde tedirgin oldu. Mekanik bir davranışla müşteriler arasında kendini tanıyanları sezmeye çalışarak, genç kadınla birlikte salonu geçti. Bakışlardan korkuyordu, her yandan birtakım gözlerin anlatımını ve davranış biçimini belirleyerek kendisini gözlediklerini ve süzdüklerini seçer gibiydi. Soru soran bir sürü bakışın üzerine dikildiğini duyuyordu. Buna dikkat etmemeye çalıştı

ve salonun öbür ucuna, parktaki ağaçların yapraklarına bakan büyük bir camın önündeki küçük masaya doğru yürüdü.

Oturduklarında Růžena'ya gülümsedi, elini okşadı ve giysisinin çok yakıştığını söyledi. Genç kadın alçakgönüllü bir biçimde karşı çıktı, ama o üsteledi ve bir süre Hastabakıcı'nın sevimliliği üzerinde konuşmaya çalıştı. Söylediğine göre, dış görünüşü karşısında şaşırmıştı. İki ay süreyle onu düşünmüştü, öyle ki belleğin görsel çabası Růžena konusunda gerçekten uzak bir görüntü oluşturmuştu. İşin olağanüstü yanı, dediğine göre, kendisini düşündükçe çok arzulamış olmasına karşın, gerçek görünüşünün yine de düşsel görünüşüne üstün gelişiydi.

Růžena, trompetçinin iki ay boyunca hiç aramadığı ve bundan kendisini hiç düşünmediği sonucunu çıkardığını belirtti.

Bu Klíma'nın kendini özenle hazırladığı bir itirazdı. Bezginliğini gösteren bir hareket yaptı ve genç kadına nasıl iki korkunç ay geçirdiğini hiçbir zaman düşünemeyeceğini söyledi. Růžena, başına ne geldiğini sordu, ama trompetçi ayrıntılara girmek istemiyordu. Büyük bir nankörlüğün kendisini üzdüğünü ve birden kendini yeryüzünde yapayalnız, dostsuz, kimsesiz bulduğu karşılığını vermekle yetindi.

Růžena'nın kaygıları konusunda ayrıntılı sorular sormaya korkuyordu, çünkü yalanlarının kendisini şaşırtması tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Korkuları boşunaydı. Růžena büyük bir ilgiyle trompetçinin güç anlardan geçtiğini öğrenmişti kuşkusuz ve iki ay süren suskunluğun bu doğrulamasını gönülden kabul ediyordu. Ama dertlerinin gerçek niteliğine tümüyle kayıtsızdı, onun için tek önemli şey hüzündü.

"Seni çok düşündüm, sana yardım edebilseydim çok sevinirdim," dedi.

"Öylesine bezgindim ki, insanlarla karşılaşmaktan bile korkuyordum. Keyifsiz bir arkadaş kötü arkadaştır."

"Ben de üzüntülüydüm."

"Biliyorum," dedi Klíma, genç kadının elini okşayarak. "Uzun süredir senden bir çocuk taşıdığımı düşünüyordum. Ve sen en ufak bir yaşam belirtisi göstermiyordun. Ama beni görmeye gelmeseydin, beni bir daha hiç görmek istemeseydin bile çocuğu aldırmayacaktım. Yapayalnız kalsam da, hiç değilse senden doğan bu çocuğun yanımda olacağını düşünüyordum. Çocuk aldırmayı hiçbir zaman kabul etmeyeceğim. Hayır! Hiçbir zaman..."

Klíma'nın nutku tutuldu; sessiz bir yılgı, düşüncesine egemen oluyordu.

Neyse ki müşterilere gevşekçe hizmet eden garson, siparişlerini almak üzere masalarının başında durmuştu.

"Bir konyak," dedi trompetçi ve hemen ardından değiştirdi:

"İki konyak."

Yeni bir suskunluk oldu ve Růžena yineledi:

"Hayır, hiçbir zaman çocuk aldırmayacağım."

"Böyle söyleme," dedi Klíma, yeniden aklını başına toplayarak. "Yalnızca sen söz konusu değilsin. Bir çocuk, sadece kadının sorunu değildir. Çiftin sorunudur. İkisinin de aynı görüşte olmaları gerekir, aksi halde işin çok kötü sonuçlanması olasılığı vardır."

Sözünü bitirdiğinde, dolaylı olarak çocuğun babası olduğunu kabul ettiğini anladı. Růžena'yla her konuşması, artık bu itiraf temeline dayanacaktı. Dilediği kadar bir plana uygun olarak davrandığını ve bu ödünün önceden saptandığını bilsin, kendi sözleriyle dehşete düşmüştü.

Ama garson konyaklarını getirmişti bile:

"Siz trompetçi Klíma mısınız?"

"Evet," dedi Klíma.

"Mutfaktaki kızlar sizi tanıdılar. Afişteki sizsiniz değil mi?"

"Evet," dedi Klima.

"Söylendiğine göre on iki yaşından altmış yaşına kadar tüm kadınların ilahıymışsınız!" dedi garson ve Růžena'ya dönerek konuşmasını sürdürdü:

"Tüm kadınlar kıskançlıktan senin gözlerini oyacaklar!" Uzaklaşırken birkaç kere döndü ve küstah bir içli dışlılıkla onlara gülümsedi.

"Hayır, hiçbir zaman çocuğumu aldırmayı kabul etmeyeceğim," diye yineliyordu Růžena. "Sen de bir gün, çocuğun olduğu için mutluluk duyacaksın. Çünkü anlıyor musun, senden hiçbir şey istemiyorum. Senden bir şey istediğimi düşünmüyorsundur umarım. İçin iyice rahat edebilir. Bu iş bir tek beni ilgilendiriyor ve istersen hiçbir şeyle uğraşmazsın da."

Bir erkek için bu rahatlatıcı sözler kadar kuşku uyandırıcı şey yoktur. Birden Klima hiçbir şeyi engelleyemeyeceği ve bu işin peşini bırakmakla da iyi edeceği izlenimini duydu. Susuyordu, Růžena da susuyordu, öyle ki genç kadının söylediği sözler boşlukta kökleşiyor ve trompetçi bunların önünde kendini gitgide sefil ve silahsız duyuyordu.

Ama karısının görüntüsü belirdi kafasında. Pes etmemesi gerektiğini biliyordu. Elini, küçük masanın mermer üstlüğünde Růžena'nın parmaklarına değinceye dek ilerletti. Bu parmakları sıktı ve "Bir dakika için şu çocuğu unut," dedi. "Önemli olan hiç de çocuk değil. Sanıyor musun ki birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yok? Sanıyor musun ki sırf bu çocuk yüzünden seni görmeye geldim?"

Růžena omuz silkti.

"Asıl önemlisi, sensiz kendimi çok üzgün hissetmem. Birbirimizi pek kısa bir an gördük. Yine de, seni düşünmediğim bir tek gün bile yok."

Sustu ve Růžena şöyle dedi:

"İki ay boyunca beni bir kere bile aramadın ve ben sana iki kere yazdım."

"Bana kızmamalısın," dedi trompetçi, "seni bile bile aramadım. İstemiyordum. İçimden geçenlerden korkuyordum. Aşka direniyordum. Sana uzun bir mektup yazmak istiyordum, bir sürü kâğıt da karaladım, ama sonunda hepsini attım. Böylesine âşık olmak hiç başıma gelmedi, bundan ürküyordum. Hem neden itiraf etmemeli? Duygunun geçici bir büyülenmeden başka şey olmadığına da inanmak istiyordum. Bir ay daha böyle olmaya devam edersem, diyordum kendi kendime, onun için duyduğum sadece bir sanı değil, gerçektir."

Růžena tatlı bir sesle konuştu:

"Şimdi ne düşünüyorsun? Bu sadece bir sanı mı?"

Růžena'nın bu cümlesi üzerine, trompetçi planının başarılı olmaya başladığını anladı. Bu nedenle genç kadının elini hiç bırakmıyor ve konuşmayı sürdürüyordu, konuşması da gitgide kolaylaşmaktaydı: Růžena'nın tam karşısında olduğu için, duygularını daha uzun sınavlardan geçirmesinin boşuna olacağını anlıyordu, çünkü her şey açıktı. Çocuktan da söz etmek istemiyordu, çünkü onun için asıl önemli olan çocuk değil, Růžena'nın kendisiydi. Genç kadının taşıdığı çocuğa bir anlam veren, kendisini, Klima'yı, Růžena'nın yanına getirmiş olmasıydı. Evet, karnında taşıdığı bu çocuk, kendisini buraya, bu küçük kaplıca kentine getirmiş ve Růžena'yı ne denli sevdiğini keşfetmesine yol açmıştı. Bunun için de (konyak kadehini kaldırdı) çocuğun sağlığına içeceklerdi.

Tabii, konuşma coşkunluğunun kendisini sürüklemiş olduğu bu korkunç kadeh kaldırma karşısında hemen ürktü. Ama ok yaydan çıkmıştı.

Růžena bardağını kaldırdı ve fısıldadı.

"Evet, çocuğumuzun şerefine." Ardından da konyağını bir dikişte içti.

Trompetçi, yeni söylevlerle bu yersiz kadeh kaldırmayı hemen unutturmaya çalıştı ve bir kere daha Růžena'yı her gün, günün her saati düşündüğünü belirtti.

Růžena da, trompetçinin başkentte herhalde kendisinden çok daha ilginç kadınlarla çevrili olduğunu söyledi.

Klima, onların inceliğinden ve kendilerini beğenmişliklerinden bıktığı karşılığını verdi. Bütün bu kadınlar önünde Růžena'yı yeğliyor, sadece kendisinden çok uzakta oturmasına üzülüyordu. Gelip başkentte çalışmayı istemez miydi?

Růžena başkenti yeğleyeceği karşılığını verdi. Ama orada bir iş bulmak kolay değildi.

Klima anlamlı anlamlı güldü, oradaki hastanelerde çok tanıdığı olduğunu ve Růžena'ya güçlük çekmeden iş bulabileceğini söyledi.

Böylece uzun bir süre elini bırakmadan onunla konuştu ve tanımadığı genç bir kızın yanlarına yaklaşmış olduğunu bile fark etmedi.

Can sıkıcı olabileceğinden çekinmeksizin coşkuyla, "Siz Bay Klíma'sınız," dedi kız. "Sizi hemen tanıdım! Sadece bir imza isteyecektim."

Klíma kızardı. Růžena'nın elini tutuyor, herkese açık bir yerde tüm oradakilerin gözleri önünde ona ilanı aşk ediyordu. Burada tıpkı bir amfinin sahnesindeymiş gibi olduğunu ve alaycı seyircilere dönüşen bütün dünyanın kötü bir gülümsemeyle yaşam için verdiği savaşımı izlediğini düşündü.

"Dolmakalemin var mı?" dedi Růžena'ya fısıltıyla. Kızın, Růžena'yla senlibenli olduğunu fark etmesinden korktuğu için fısıldadığı gerçekti. Yine de, senlibenli konuşmasının Růžena'nın elini tutmasından çok daha az

yakınlık belirttiğini hemen anladı, sorusunu daha yüksek sesle sordu:

"Dolmakalemin var mı?"

Ama Růžena başını salladı, kız bir sürü delikanlı ve genç kızla birlikte oturduğu masaya döndü. Onlar hemen fırsattan yararlandılar ve kızla birlikte Klíma'nın yanına koştular. Trompetçiye bir dolmakalem uzattılar ve bir not defterinden üzerlerine imzasını atması gereken sayfaları kopardılar.

Plan yönünden her şey yolunda gidiyordu. Yakınlıklarına tanık olanlar ne denli çoksa Růžena sevildiğine o kadar rahat inanacaktı. Yine de dilediği kadar düşünsün, korkusunun akıldışı yanı trompetçiyi bozguna uğratıyordu. Růžena'nın bütün bu insanlarla işbirliği halinde olduğu aklına geldi. Karmakarışık bir görüntü içinde, tümünü bir babalık davasında kendisine karşı tanıklık ederken düşlüyordu:

"Evet, onları gördük, âşıklar gibi karşılıklı oturmuşlardı, Klíma onun elini okşuyordu ve âşıkane gözlerinin içine bakıyordu..."

Kaygı trompetçinin kendini beğenmişliğiyle daha da ağırlaşmıştı; gerçekten de, Růžena'nın, elini tutabilmesine yol açacak kadar güzel olmadığını düşünmüyordu. Bu Růžena'ya hakaret olurdu. Şu sıra gözlerine göründüğünden çok daha güzeldi. Aşk, nasıl sevilen kadını bize daha da güzel gösterirse, çekinilen bir kadının bizde yarattığı ürküntü, çizgilerindeki en ufak uyumsuzluğa ölçüsüz bir boyut kazandırır...

"Burayı çok tatsız buluyorum," dedi Klíma sonunda yalnız kaldıklarında. "Arabayla bir gezinti yapmak istemez misin?"

Růžena arabayı merak ediyordu, kabul etti. Klíma parayı ödedi ve birahaneden çıktılar. Karşıda sarı kum kaplı geniş yoluyla bir küçük park vardı. On kadar ada-

mın oluşturduğu bir dizi, yüzleri birahaneye dönük olarak burada oturmuştu. Çoğunluk yaşlı adamlardı bunlar, buruşuk giysilerinin yeninde kırmızı bir kolluk taşıyor ve ellerinde uzun sopalar tutuyorlardı.

Klíma şaşkındı:

"Bu da ne..."

"Bir şey değil, arabanın nerede olduğunu göster bana," diye karşılık verdi Růžena ve hızlı adımlarla onu sürükledi.

Ama Klíma bakışını bu adamlardan ayıramıyordu. Uçlarında demir telden yapılma bir kancanın bulunduğu uzun sopaların neye yaradığını anlamıyordu. Bunlara havagazı lambası yakıcıları, uçanbalık peşindeki balıkçılar, gizli silahlarla donatılmış bir milis denebilirdi.

Adamları incelerken, içlerinden birinin kendisine gülümsediğini sandı. Korktu, hatta kendinden korktu ve hayal görmeye başladığını, her adamı kendisini izleyen, gözetleyen biri olarak gördüğünü düşündü. Růžena'nın, kendisini otoparka sürüklemesine karşı çıkmadı.

9

"Seninle uzaklara gitmek istiyorum," diyordu. Bir kolunu Růžena'nın omzuna atmıştı ve sol eliyle direksiyonu tutuyordu. "Güney Avrupa'da bir yere. Deniz kıyısını izleyen yükseklere asılı yollardan geçerdik. İtalya'yı bilir misin?"

"Hayır."

"Öyleyse benimle oraya geleceğine söz ver."

"Biraz abartmıyor musun?"

Růžena bunu alçakgönüllülükle söylemişti, ama trompetçi, bu biraz abartmıyor musun sorusu, genç kadının birden gün ışığına çıkardığı tüm demagojisini hedef alıyormuş gibi hemen savunmaya geçti. Yine de gerileyemezdi.

"Evet, abartıyorum. Hep çılgınca düşüncelerim vardı. Ben böyleyim. Ama başkalarından farklı olarak, çılgınca düşüncelerimi gerçekleştiririm. İnan bana, çılgınca düşünceleri gerçekleştirmekten güzel şey yoktur. Yaşamımın bir çılgınca düşünceler dizisi olmasını isterdim. Kaplıca kentine bir daha hiç dönmememizi isterdim, arabayla hiç durmadan denize kadar gitmek isterdim. Orada bir orkestrada iş bulurdum ve kıyı boyunca bir tatil kentinden ötekine giderdik."

Arabayı güzel bir manzarası olan bir yerde durdurdu. Dışarı çıktılar ve Klima ormanda gezinti yapmalarını önerdi. Yürüdüler ve kısa bir süre sonra, arabayla daha az gezilen ve ormandaki yürüyüşlerin daha çok yeğlendiği dönemden kalma bir tahta banka oturdular. Klima, hâlâ Růžena'yı omuzlarından tutuyordu, birden hüzünlü bir sesle şöyle dedi:

"Herkes çok keyifli bir yaşamım olduğunu sanıyor. Bu, yanılgıların en büyüğü. Gerçekte çok mutsuzum. Yalnız şu son aylarda değil ama, yıllardan beri."

Růžena, bir İtalya yolculuğunu aşırı buluyor ve buna belli belirsiz bir kuşkuyla bakıyorsa da (yurttaşlarından pek azı yabancı ülkelere yolculuk edebilirlerdi), Klima' nın son cümlelerinden taşan hüznün onun için hoş bir tadı vardı. Bir domuz kızartması tadındaydı bu hüzün.

"Nasıl mutsuz olabilirsin?"

"Nasıl mutsuz olabilirim?" diye içini çekti trompetçi.

"Ünlüsün, güzel bir araban var, paran var, güzel bir karın var..."

"Güzel belki, evet..." dedi trompetçi acı acı.

"Biliyorum," dedi Růžena. "Artık genç değil. Seninle aynı yaşta, değil mi?"

Trompetçi, Růžena'nın, karısı konusunda hiç kuşkusuz esaslı bilgi edinmiş olduğunu gördü ve buna sinirlendi. Ama konuşmasını sürdürdü:

"Evet, benimle aynı yaşta."

"Ne olacak! Yaşlı değilsin, görünüşün bir çocuk gibi."

"Ancak, bir erkek daha genç bir kadına gerek duyar," dedi Klíma. "Hele bir sanatçı, herkesten çok. Gençliği gereksiniyorum, bilemezsin Růžena, senin gençliğini ne denli beğendiğimi. Böyle devam edemeyeceğimi düşündüğüm olur. Kendimi kurtarmak için büyük bir istek duyuyorum. Her şeye yeniden ve başka bir biçimde başlamak için. Růžena, dünkü telefonunla, birden bunun kaderin bana yolladığı bir mesaj olduğunu kesinlikle anladım."

"Gerçekten mi?" diye sordu Růžena tatlılıkla.

"Neden seni hemen aradığımı sanıyorsun? Birden, daha fazla zaman kaybedemeyeceğimi hissettim. Seni hemen görmem gerektiğini hissettim, hemen, hemen..." Sustu ve uzun uzun genç kadının gözlerinin içine baktı. "Beni seviyor musun?"

"Evet, ya sen?"

"Seni delice seviyorum."

"Ben de."

Růžena'nın üzerine eğildi ve ağzını onun ağzına yasladı. Taze bir ağızdı bu, genç bir ağız, yumuşacık güzel dudaklı ve dişleri özenle fırçalanmış bir ağız, her şeyi yerli yerindeydi, iki ay önce bu dudakları öpmek için güçlü bir eğilim duyduğu ve bu eğilime boyun eğdiği bir olguydu. Ama, özellikle o sıra bu ağız kendisini baştan çıkardığı için onu isteğin sisi ardından seçiyor ve gerçek görünüşü konusunda bir şey bilmiyordu: Bu ağzın içindeki dil bir aleve benziyordu, tükürüğü de baş döndürücü bir içkiydi. Ve işte, kendisini baştan çıkarmış olan bu ağız, o an gerçek bir ağızdan başka şey değildi; yani genç kadının şimdiye dek metreküplerle *knödel*'i[1], patatesi ve

1. İçine et, balık, tavuk gibi vs. doldurulan hamur ya da ekmek içi topağı. (Ç.N.)

çorbayı içine aldığı bir inatçı delik. Dişlerinde ince dolgular vardı ve tükürüğü artık baş döndürücü bir içki değil, ama balgamların öz kardeşiydi. Trompetçinin ağzı, yutması olanaksız ve tükürmesi yakışık almayacak, iştah açmaktan uzak bir lokma etkisi yapan Růžena'nın diliyle doluydu.

Öpüşme sonunda bitti, ayağa kalktılar ve yeniden yola çıktılar. Růžena neredeyse mutluydu, ama trompetçiye telefon etmesine yol açan ve onu gelmek zorunda bırakmasını sağlayan nedenin garip bir biçimde konuşmalarının dışında kaldığını iyice fark ediyordu. Bunu uzun uzun tartışmak istediği de yoktu. Tersine, şimdi sözünü ettikleri ona daha hoş ve daha önemli geliyordu. Yine de, şimdi sessizce geçiştirilen bu nedenin, gizlice fark ettirmeden, alçakgönüllü bir biçimde de olsa hazır bulunmasını istiyordu. Bu nedenle, Klíma, çeşitli biçimlerde ilanı aşk ettikten sonra Růžena'yla birlikte yaşayabilmek için elinden geleni yapacağını açıkladığında, şöyle dedi:

"Çok iyisin, ama benim tek başıma olmadığımı da hatırlaman gerek."

"Evet," dedi Klíma. Ve ilk dakikadan beri korktuğu ânın bu an, demagojisinin en zayıf halkası olduğunu bildi. "Evet, haklısın," dedi. "Tek başına değilsin. Ama en önemli şey hiç de bu değil. Seni sevdiğim için seninle olmak istiyorum, gebe kaldığın için değil."

"Evet," dedi Růžena, içini çekerek.

"Tohumu yanlışlıkla atılmış bir çocuktan başka varoluş nedeni bulunmayan bir evlilikten daha korkunç şey yoktur. Hatta sevgilim, seninle açık konuşayım, yeniden eskisi gibi olmanı istiyorum. Sadece iki kişi olmamızı ve aramızda başka hiç kimsenin bulunmamasını. Beni anlıyor musun?"

"Ama hayır, bu olanaksız, kabul edemem, hiçbir zaman," diye karşı çıktı Růžena.

Bunu söylemesinin nedeni, içten inanması değildi. İki gün önce Doktor Škréta'dan öğrendiği kesin sonuç öyle yeniydi ki, hâlâ bunun şaşkınlığı içinde bulunuyordu. İnceden inceye hesaplanmış bir plan izlemiyordu, ama büyük bir olay, daha da öte kolay kolay bulunamayacak bir fırsat, bir talih olarak yaşadığı gebeliğiyle doluydu. Satranç oyununda tahtanın sonuna ulaşan ve vezir olan piyon gibiydi. Beklenmedik ve daha önce benzeri bulunmayan gücünü düşündükçe büyük bir zevk duyuyordu. Çağrısıyla birtakım şeylerin harekete geçtiğini, ünlü trompetçinin ta başkentten kalkıp kendisini görmeye geldiğini, nefis bir arabada gezdirdiğini, ilanı aşk ettiğini görüyordu. Gebeliğiyle bu ani güç arasında bir ilişki bulunduğundan kuşkusu olamazdı. Güçten vazgeçmek istemiyorsa, gebelikten de vazgeçemezdi.

Bu nedenle trompetçi ısrarı sürdürüyordu:

"Sevgilim, benim istediğim bir aile değil, aşk. Sen benim gözümde aşkın ta kendisisin; bir çocukla aşk yerini aileye bırakır, can sıkıntısına bırakır. Kaygılara bırakır. Keyifsizliğe bırakır. Ve sevilen kadın yerini anneye bırakır. Sen benim gözümde bir anne değil, bir sevgilisin ve seni kimseyle paylaşmak istemiyorum. Bir çocukla bile."

Bunlar güzel sözlerdi. Růžena da zevkle dinliyordu, ama başını sallamaktaydı:

"Hayır, yapamam. Ne olursa olsun o senin çocuğun. Senin çocuğunu aldıramam."

Klima, yeni sözler bulamıyor, hep aynı sözcükleri yineliyor ve Růžena'nın sonunda ikiyüzlülüğünü sezmesinden korkuyordu.

"Ne de olsa yaşın otuzun üzerinde. Hiç çocuk sahibi olmak isteği duymadın mı?"

Doğruydu, hiç çocuk sahibi olma isteği duymamıştı. Yanında bir çocuğun varlığıyla rahatsız olmayı istemeyecek kadar çok seviyordu Kamila'yı. Růžena'ya söylediği

cümleleri karısına söylüyordu, içtenlikle ve sahteciliğe sapmadan.

"Altı yıldır evlisiniz ve çocuğunuz yok. Sana bir çocuk doğurmak düşüncesi beni öyle keyiflendiriyor ki."

Klíma her şeyin kendisine karşı döndüğünü görüyordu. Kamila'ya beslediği sevginin olağanüstü yanı Růžena'nın karısının kısırlığına inanmasına yol açıyor ve Hastabakıcı'yı küstahça gözüpekliklere itiyordu.

Hava serinlemeye başlamıştı, güneş ufukta alçalıyor, zaman geçiyor ve Klíma daha önce söylediğini yinelemeyi sürdürüyor, Růžena da "hayır hayır, yapamam"ını yineliyordu. Klíma bir çıkmazda olduğunu duyuyor, bu işi nasıl kıvıracağını hiç kestiremiyor ve her şeyi yitireceğini düşünüyordu. Öyle sinirliydi ki onun elini tutmayı unutuyor, onu öpmeyi ve sesine sevecenlik vermeyi unutuyordu. Bunu korkuyla fark etti ve toparlanmak için çaba harcadı. Sustu, ona gülümsedi ve Růžena'yı kollarına aldı. Yorgunluğun kucaklamasıydı bu. Genç kadını göğsünde sıkıyordu, başını yüzüne bastırmıştı, bu bir çeşit destek almaydı, dinlenmeydi, soluklanmaydı, çünkü aşması için gereken gücü yitirdiği uzun bir yol almak zorundaydı.

Ama Růžena da köşeye kısılmıştı. Onun gibi, genç kadının da söyleyecekleri tükenmişti ve elde edilmek istenen adama hayır sözcüğünü yinelemekle uzun süre yetinilmeyeceğini seziyordu.

Kucaklaşmaları uzun sürdü ve Klíma, Růžena'yı kollarından bıraktığında, genç kadın başını eğdi ve pes etmiş bir sesle:

"Peki öyleyse, ne yapmam gerektiğini söyle bana," dedi.

Klíma kulaklarına inanamıyordu. Beklenmedik ve ani sözcüklerdi bunlar ve sonsuz bir rahatlamaydı. Öyle ki kendini toparlamak ve bunu çok açık bir biçimde gös-

termek için büyük çaba harcamak zorunda kaldı. Genç kadının yanağını okşadı ve Doktor Škréta'nın dostlarından biri olduğunu, Růžena'nın bütün yapması gerekenin üç gün içinde kurul karşısına çıkmak olacağını söyledi. Onunla gelecekti. Korkacağı bir şey yoktu.

Růžena karşı çıkmıyordu ve Klíma kişiliğini oynama isteğine kavuştu yeniden. Genç kadının omuzlarını sarıyor, ikide bir onu öpmek için duruyordu (mutluluğu öylesine büyüktü ki öpücüğü yeniden bir sis örtüsüyle kaplanmıştı). Růžena'nın gelip başkente yerleşmesi gerektiğini yineledi. Deniz kıyısına yapacakları yolculukla ilgili cümlelerini bile yineledi.

Sonra güneş ufukta kayboldu, ormanda karanlık yoğunlaştı ve çam ormanının tepesinde yuvarlak bir ay belirdi. Yola yaklaştıkları sıra, ikisi de bir ışığın içinde buldular kendilerini. Önce bir arabanın yanık farlarıyla yakından geçtiğini sandılar, ama kısa sürede farın onları izlediği açıkça anlaşıldı. Işık, yolun öbür yanında duran bir motosikletten geliyordu: Bir adam motosikletin üzerine oturmuş onları gözlemekteydi.

"Çabuk ol, yalvarırım!" dedi Růžena.

Arabanın yanına vardıklarında, motosikletin üzerinde oturan adam ayağa kalktı ve onlara doğru ilerledi. Duran motosiklet, adamı arkadan aydınlattığı, ışık trompetçinin gözüne geldiği için, Klíma kara bir gölgeden başka şey seçemiyordu.

"Buraya gel!" dedi adam, Růžena'ya doğru atılarak. "Seninle konuşmam gerek. Birbirimize söyleyeceğimiz şeyler var! Çok şey var!" Sinirli ve mahcup bir sesle bağırıyordu.

Trompetçi de sinirli ve utangaçtı, ama tüm duyduğu, bu saygısızlık karşısında bir çeşit öfkeydi:

"Küçükhanım benimle, sizinle değil," dedi.

"Sizinle de konuşacaklarım var, haberiniz olsun!"

diye böğürdü yabancı, trompetçiye dönerek. "Ünlü olduğunuz için her şeyi yapabileceğinizi sanıyorsunuz. Onu tavlayacağınızı düşünüyorsunuz! Başını döndürebileceğinizi! Sizin için bu çok basit! Yerinizde olsam ben de aynı şeyi yapabilirdim!"

Růžena, motosikletlinin trompetçiyle konuşmasından yararlanıp arabaya girdi. Motosikletli kapıya doğru atıldı. Ama cam kapalıydı ve genç kadın radyonun düğmesine bastı. Arabanın içi gürültülü bir müzikle çınladı. Sonra da trompetçi arabaya girdi ve kapıyı çarptı. Müzik sağır ediciydi. Camın ardında bir tek haykıran bir adamın karaltısı ve oynayan kolları seçiliyordu.

"Beni her yerde izleyen bir deli bu," dedi Růžena, "çabuk, ne olursun, hareket ettir arabayı."

10

Arabayı kenara çekti, Růžena'yı Karl Marx Yurdu'na götürdü, onu öptü ve kapının ardında kaybolunca dört günlük uykusuzluktan sonra duyduğu yorgunluğun eşini duydu. Geç olmuştu, ama karnı açtı ve direksiyon başına geçip araba sürecek güç bulamıyordu kendinde. Bertlef'in yatıştırıcı sözlerini duymak istiyordu ve parktan geçerek Richmond'a yürüdü.

Girişe varırken, bir sokak lambasının ışığının üzerine düştüğü büyük bir afiş dikkatini çekti. Beceriksizce çizilmiş büyük harflerle kendi adı, altında da, daha küçük harflerle Doktor Škréta'nın ve eczacının adları okunabiliyordu. Afiş elle yapılmıştı ve üzerinde amatör bir ressam elinden çıkma bir altın trompet resmi görülüyordu.

Trompetçi, Doktor Škréta'nın konserin ilanını hazırlamakta gösterdiği el çabukluğunu iyi bir belirti sayıyordu, çünkü bu çabukluk Škréta'nın güvenilebilecek

bir adam olduğunu gösterir gibi geliyordu ona. Koşarak merdiveni çıktı ve Bertlef'in kapısını vurdu.

Kimse karşılık vermedi.

Yeniden kapıyı vurdu ve yine sessizlik karşıladı onu.

Eli kapının tokmağında, zamansız geldiğini (Amerikalının sayısız kadınla ilişkileri biliniyordu) düşünecek sırayı ancak buldu. Kapı kilitli değildi. Trompetçi odaya girdi ve durdu. Bir şey görmüyordu. Odanın bir köşesinden gelen bir aydınlık görüyordu sadece. Garip bir aydınlıktı bu: Ne bir neon lambasının beyaz ışıltısına benziyordu ne de bir ampulün sarı ışığına. Mavimsi bir ışıktı bu ve odayı kaplıyordu.

O anda, geç kalmış bir düşünce trompetçinin düşüncesiz parmaklarına ulaştı ve bu kadar ileri bir saatte ve çağrılı olmaksızın başkasının odasına girmekle belki de bir saygısızlık yapmakta olduğunu aşıladı ona. Terbiyesizliğinden ürktü, koridora çekildi ve hemen kapıyı kapadı.

Ama öyle bir şaşkınlık içindeydi ki gidecek yerde, bu garip ışığı anlamaya çalışarak kapının önünde dikildi. Amerikalının belki de odasında çıplak olduğunu ve bir morötesi lambayla güneş banyosu yaptığını düşündü. Ama kapı açıldı ve Bertlef göründü. Çıplak değildi, sırtında sabah giydiği elbise vardı. Trompetçiye gülümsüyordu:

"Beni görmek için uğradığınıza sevindim. İçeri girin."

Trompetçi merakla odaya girdi; oda tavandan sarkan sıradan bir avizeyle aydınlanmıştı.

"Sizi rahatsız etmekten çekiniyorum," dedi trompetçi.

"Hadi canım," karşılığını verdi Bertlef, trompetçinin mavi ışık kaynağının çıkıverdiğini gördüğünü sandığı pencereyi göstererek, "düşünüyordum. O kadar."

"İçeri girdiğim, böyle odanıza dalıverdiğim için beni bağışlayın, olağanüstü bir ışık gördüm."

"Bir ışık mı?" dedi Bertlef ve kahkahayı bastı. "Şu gebeliği fazla ciddiye almamak gerek. Size düş gördürüyor."

"Ya da belki karanlığa gömülmüş koridordan geldiğim içindi bu."

Trompetçi konuşmaya başladı ve Bertlef bir süre sonra onun sözünü kesti:

"Aç mısınız?"

Trompetçi başını salladı ve Bertlef dolaptan bir bisküvi paketiyle hemen açıverdiği bir kutu konserve jambon çıkardı.

Ve Klima anlatmayı sürdürüyor, doyumsuzlukla akşam yemeğini yutuyor ve soran bakışlarla Bertlef'i süzüyordu.

"Her şeyin en iyi şekilde biteceğine inanıyorum," dedi Bertlef, rahatlatıcı.

"Peki, sizce, arabanın yanında bizi bekleyen kimdi?"

Bertlef omuz silkti:

"Hiç bilmiyorum. Nasılsa, bunun hiçbir önemi yok."

"Doğru. Konferansın bu kadar uzun sürdüğünü Kamila'ya nasıl açıklayabileceğimi düşünmem gerek asıl."

Saat iyice ilerlemişti. Rahatlamış ve güven getirmiş olarak, trompetçi arabasına bindi ve başkentin yolunu tuttu. Yol boyunca yusyuvarlak kocaman bir ay ona eşlik etti.

Üçüncü gün

1

Çarşamba sabahı ve kaplıca kenti bir kere daha yeni bir gün için uyanıyor. Banyolarda seller akıyor, masözler çıplak sırtları yoğuruyor ve bir özel araba otoparkta duruyor. Dün aynı yerde duran lüks araba değil, bu ülkede benzeri pek çok görülen sıradan bir araba. Direksiyondaki adam kırk beş yaşlarında olabilir ve tek başına. Arka koltuk bavullarla dolu.

Adam arabadan indi, kapıları kilitledi, park bekçisine beş kuron verdi ve Karl Marx Yurdu'na doğru yürüdü, koridor boyunca üzerinde Doktor Škréta'nın adı bulunan kapıya dek yürüdü. Bekleme salonuna girdi ve muayenehane kapısını vurdu. Bir hastabakıcı göründü, adam kendini tanıttı ve Doktor Škréta onu karşılamaya geldi:

"Jakub! Ne zaman geldin?"

"Şimdi!"

"Harika! Birbirimize söyleyecek o kadar çok şeyimiz var ki. Dinle..." dedi, düşündükten sonra, "şimdi buradan ayrılamam. Benimle gel. Sana bir gömlek vereceğim."

Jakub doktor değildi ve o güne dek bir kadın doğum uzmanının muayene odasına hiç girmemişti. Ama Doktor Škréta onun koluna yapışıyor ve bacakları ayrılmış çıplak bir kadının muayene masasında yattığı beyaz bir odaya götürüyordu onu.

"Doktora bir gömlek verin," dedi Škréta hastabakıcıya; kadın bir dolap açtı, doktorların giydiği türden beyaz gömleği Jakub'a uzattı. "Gel bak, teşhisimi doğrulamanı istiyorum," dedi Jakub'a, pek çok çabaya karşın şimdiye dek hiçbir çocuğun çıkmadığı yumurtalıklarının sırrının tıp dünyasının iki doruğu tarafından inceleneceği düşüncesiyle çok hoşnut kaldığı belli olan hastasına doğru onu yaklaşmaya çağırarak.

Doktor Škréta, hastanın içini karıştırmaya başladı, Jakub'un onaylayıcı homurtularla tepki gösterdiği birtakım Latince sözcükler söyledi, ardından sordu:

"Ne kadar kalacaksın?"

"Yirmi dört saat."

"Yirmi dört saat mi? Gülünç denecek kadar kısa bir süre bu; iyice tartışamayız."

"Bana böyle dokunduğunuzda canım acıyor," dedi bacakları kalkık kadın.

"Bir parça can acıtması gerek, önemli değil," dedi Jakub, arkadaşını eğlendirmek için.

"Evet, doktor haklı," dedi Škréta. "Önemli değil, normal. Size birtakım iğneler vereceğim. Hastabakıcının iğnenizi yapması için her sabah altıda buraya geleceksiniz. Şimdi giyinebilirsiniz."

"Aslında sana veda etmek için geldim," dedi Jakub.

"Nasıl veda etmek için?"

"Yurtdışına gidiyorum. Vizeyi aldım."

Bu arada hasta giyinmişti, Doktor Škréta ve meslektaşıyla vedalaştı.

"Sürpriz diye buna derler! Hiç beklemiyordum!" diyordu Škréta şaşkınlıkla. "Bana veda etmek için geldiğine göre bütün bu kadınları yollayacağım evlerine."

"Doktor," diye araya girdi hastabakıcı. "Onları dün de evlerine yolladınız. Hafta sonunda büyük bir birikimimiz olacak."

"Öyleyse bir sonrakini çağırın," dedi Doktor Škréta ve içini çekti.

Hastabakıcı sırası gelen kadını çağırdı, iki adam onun öncekinden daha güzel olduğunu fark ederek dalgın dalgın baktılar yüzüne. Doktor Škréta kaplıcaya devam ettikten sonra kendini nasıl hissettiğini sordu, sonra soyunmasını söyledi.

"Pasaportumu vermeleri çok uzun sürdü. Ama sonra, iki günde harekete hazırdım. Gitmeden önce kimseyi görmek istemiyordum."

"Burada mola verdiğin için daha da mutluyum," dedi Doktor Škréta ve genç kadını muayene masasına çıkmaya çağırdı. Eline bir lastik eldiven geçirdi ve elini hastanın içine soktu.

"Bir tek seni ve Olga'yı görmek istiyordum," dedi Jakub. "Umarım iyidir."

"Onun için üzülme," dedi Škréta, ama sesinden Jakub'a ne yanıt verdiğinin farkında olmadığı açıktı. Tüm dikkatini hastanın üzerinde toplamaktaydı. "Küçük bir müdahalede bulunacağız," dedi. "Hiç korkmayın, bir şey duymayacaksınız." Sonra küçük bir camlı dolaba yöneldi, iğnenin yerinde plastikten küçük bir çıkıntı bulunan bir enjektör çıkardı içinden.

"Bu ne?" diye sordu Jakub.

"Uzun süren çalışma yılları sırasında, çok etkili olan yeni yöntemler geliştirdim. Belki beni bencil bulacaksın, ama şimdilik bunları kendi sırrım sayıyorum."

Çekingen olmaktan çok kırıtkan bir sesle, bacaklarını açıp uzanmış olan kadın sordu:

"Canımı acıtacak mı?"

"Hiç bile," karşılığını verdi Doktor Škréta, enjektörü kılı kırk yaran bir dikkatle tuttuğu deney tüpüne sokarak. Sonra kadına yaklaştı, enjektörü bacak arasına soktu ve pistona bastı.

"Acıtıyor mu?"

"Hayır," dedi kadın.

"Buraya geldimse, biraz da hapı sana geri vermek içindi," dedi Jakub.

Doktor Škréta, Jakub'un son cümlesine hiç önem vermedi. Hâlâ hastasıyla ilgiliydi. Onu ciddi ve düşünceli bir havayla inceliyor ve şöyle diyordu:

"Sizin durumunuzda bir çocuk doğuramamak gerçekten yazık olur. Uzun bacaklarınız var, baseniniz iyi gelişmiş, göğüskafesiniz güzel ve yüzünüz çok hoş."

Kadının yüzüne dokundu, çenesini yokladı:

"Güzel çene, her şey çok iyi şekillenmiş."

Sonra baldırını tuttu:

"Ve kemikleriniz harika denebilecek sıklıkta. Kaslarınızın altında sanki parladıkları görülüyor."

Bedenini yoklarken bir süre daha hastasını övmeyi sürdürdü, kadın da karşı çıkmıyordu, hoppa bir gülüşle kıkırdamıyordu da, çünkü Doktor'u kendisine gösterdiği ilginin ciddiliğini, dokunuşlarını hayâsızlık sınırlarının çok ötesine götürmekteydi.

Sonunda kadına giyinmesini işaret etti ve dostuna döndü:

"Ne diyordun?"

"Sana hapı geri vermeye geldiğimi."

"Hangi hapı?"

Kadın giyiniyor ve şöyle diyordu:

"Evet doktor, umutlanabileceğime inanıyor musunuz?"

"Çok hoşnutum," dedi Doktor Škréta. "Durumun olumlu geliştiğini ve ikimizin, sizin ve benim, bir başarıya güvenebileceğimizi düşünüyorum."

Kadın teşekkür ederek muayenehaneden çıktı ve Jakub konuştu:

"Yıllar oluyor, bana başka kimsenin vermek isteme-

diği bir hap verdin. Şimdi yurtdışına gittiğime göre, buna bir daha hiç gerek duymayacağıma ve sana geri vermem gerektiğine inanıyorum."

"Sende kalsın. Bu hap burada olduğu kadar başka yerde de işe yarayabilir."

"Hayır, hayır. Bu hap bu ülkenin bir parçasıdır. Bu ülkeye ait olan her şeyi burada bırakmak istiyorum," dedi Jakub.

"Doktor, sıradakini çağıracağım," dedi hastabakıcı.

"Bu kadınları evlerine gönderin," dedi Doktor Škréta. "Bugün çok çalıştım. Sonuncunun kesinlikle bir çocuk sahibi olacağını göreceksiniz. Bugünlük bu kadar yeter, değil mi?"

Hastabakıcı Doktor Škréta'ya dokunaklı, ama yine de en ufak bir boyun eğme niyeti beslemeksizin bakıyordu.

Doktor Škréta bu bakışı anladı:

"Peki, onları bırakmayın, ama yarım saat sonra döneceğimi söyleyin."

"Doktor, dün de yarım saatti ve sokakta peşinizden koşmam gerekti."

"Hiç kaygılanmayın yavrum, yarım saate dönerim," dedi Škréta ve dostunu pardösüsünü giymeye çağırdı.

Sonra dışarı çıktılar ve parktan geçerek karşıdaki Richmond'a doğru yürüdüler.

2

Birinci kata çıktılar, sonra uzun kırmızı halıyı izleyerek koridorun ucuna vardılar. Doktor Škréta bir kapı açtı ve dostuyla birlikte dar ama sevimli bir odaya girdi.

"Burada benim için hep bir oda bulundurman çok ince bir davranış," dedi Jakub.

"Şimdi, koridorun bu ucunda ayrıcalıklı hastalarıma ayrılmış odalarım var. Senin odanın yanında eskiden ba-

kanlarla sanayicilerin kaldıkları köşeyi oluşturan güzel bir daire bulunuyor. En değerli hastamı, ailesi buralı olan zengin bir Amerikalıyı o daireye yerleştirdim. Bir parça dostumdur."

"Peki Olga nerede kalıyor?"

"Benim gibi Karl Marx Yurdu'nda. Rahatı yerinde sayılır, kaygılanma."

"Önemli olan senin onunla ilgilenmen. Ne durumda?"

"Sinirleri zayıf olan kadınların alışılmış dertleri."

"Mektubumda, geçirdiği yaşamı sana anlattım."

"Kadınların çoğu buraya doğurganlıklarına kavuşmak için gelirler. Senin gözdenin, bu durumda, doğurganlığına fazla yüklenmemesi daha iyi olur. Onu çıplak gördün mü?"

"Kuşkusuz hayır," dedi Jakub.

"Öyleyse bak ona. Göğsünden iki erik tanesi gibi sarkan minicik iki memesi var. Bütün kaburgaları sayılıyor. Gelecekte göğüskafeslerine daha dikkatli bak. Gerçek bir göğüskafesi saldırgan, dışadönük olmalı, olabildiğince yer yutmak istercesine yayılmalı. Karşılığında savunmaya geçmiş ve dış dünya karşısında gerileyen göğüskafesleri var; hastanın çevresinde gitgide daralan ve sonunda onu boğan bir deli gömleği sanki. Olga'nın durumu da bu. Sana göstermesini söyle."

"Bunu asla yapmam," dedi Jakub.

"Onu görürsen, bir daha koruyuculuğunu yaptığın kişi saymak istemeyeceğinden korkuyorsun."

"Tersine," dedi Jakub, "daha da büyük bir acıma duymaktan çekiniyorum."

"Dostum," dedi Škréta, "bu Amerikalı gerçekten çok ilginç bir adam."

"Onu nerede bulabilirim?"

"Kimi?"

"Olga'yı?"

"Onu şu sıra bulamazsın. Tedavi görüyor. Sabahı havuzda geçirmesi gerek."

"Kaçırmak istemem. Onu çağırtamaz mıyız?"

Doktor Škréta telefonu açtı ve dostuyla konuşmasını kesmeden bir numara çevirdi:

"Onu seninle tanıştıracağım, benim için esaslı bir gözden geçirmen gerekli onu. Çok iyi bir ruhbilimcisin. İçini ayna gibi okuyacaksın. Onunla ilgili birtakım niyetlerim var."

"Neler?" diye sordu Jakub.

Ama Doktor Škréta telefonda konuşuyordu bile:

"Růžena mı? Ne var ne yok? Merak etmeyin, bu rahatsızlıklar sizin durumunuzda çok olağan şeylerdir. Size havuzda hastalarımdan birinin, oda komşunuzun bulunup bulunmadığını sormak istiyordum. Evet? İyi, başkentten bir ziyaretçisinin geldiğini kendisine bildirin, hiçbir yere ayrılmasın. Evet, öğlen kaplıca binasının önünde kendisini bekleyecekler."

Škréta telefonu kapattı. "İşittin ya. Öğlen onu bulacaksın. Dur yahu, neden söz ediyorduk?"

"Amerikalıdan."

"Evet," dedi Škréta. "Çok garip bir insan. Karısını tedavi ettim. Çocukları olmuyordu."

"Ya o, burada nesine baktırıyor?"

"Kalbine."

"Onunla ilgili birtakım niyetlerin olduğunu söylemiştin."

"Adam gibi yaşamak için bir doktorun bu ülkede yapmak zorunda olduğu şey küçültücü," diyordu Škréta öfkeyle. "Ünlü trompetçi Klíma buraya geliyor. Davulda ona eşlik etmem gerek."

Jakub, Škréta'nın sözlerini ciddiye almıyordu, ama şaşırmış göründü:

"Nasıl, davul mu çalıyorsun?"

"Evet dostum! Şimdi bir ailem olacağına göre, ne yapabilirim?"

"Ne!" diye bağırdı Jakub, bu kez gerçekten şaşkınlıkla, "Bir aile mi? Evlendiğini söylemek istemiyorsun herhalde?"

"Evet."

"Suzy ile mi?"

Suzy, yıllardır Škréta'nın sevgilisi olan, kaplıcada görevli bir doktordu. Ama şimdiye dek, son anda hep evlilikten kurtulmayı başarmıştı.

"Evet, Suzy ile," dedi Škréta. "Her pazar onunla terasa çıktığımızı biliyorsun."

"Demek sonunda evlendin," dedi Jakub hüzünlü bir sesle.

"Her yukarı çıkışımızda," diye sürdürüyordu Škréta konuşmasını, "Suzy evlenmemiz gerektiğine beni inandırmaya çalışıyordu. Çıkıştan öylesine yorgun düşüyordum ki kendimi yaşlı hissediyor ve evlenmekten başka yapacak şeyim kalmadığı izlenimini duyuyordum. Ama sonunda hep kendimi topluyordum ve aşağı indiğimizde eski gücüme kavuşuyor, evlenme isteğini duymaz oluyordum. Ama bir gün Suzy yolu çok uzattı ve çıkış öyle uzun sürdü ki terasa varmadan çok önce evlenmeyi kabul ettim. Şimdi, bir çocuk bekliyoruz ve biraz da para kazanmayı düşünmek zorundayım. Şu Amerikalı dinsel resimler de yapıyor. Bununla büyük para kazanılabilir. Ne dersin?"

"Dinsel resimlerin pazarı olduğuna inanıyor musun?"

"Akıl almaz bir pazar! Dostum, hacıların ziyaret günleri kilisenin yanına bir tezgâh kurmak yeter ve tanesi yüz kurondan insan servet yapar! Onun resimlerini satabilirdim ve yarı yarıya paylaşırdık."

"Ya kendisi, kabul eder mi?"

"Bu herifin harcayamayacağı kadar çok parası var.

Benimle iş yapmaya da herhalde razı edemem," dedi Škréta, bir küfür savurarak.

3

Olga, Hastabakıcı Růžena'nın havuzun kıyısından kendisine işaret ettiğini görüyor, ama yüzmeyi sürdürüyor ve onu görmemiş gibi davranıyordu.

Bu iki kadın birbirlerinden pek haz etmiyorlardı. Doktor Škréta, Olga'yı, Růžena'nın hemen bitişiğindeki küçük odada oturtuyordu. Růžena'nın radyoyu iyice açma alışkanlığı vardı, Olga da sessizliği seviyordu. Birkaç kere duvara vurmuş, karşılık olarak Hastabakıcı sesini daha da yükseltmişti.

Růžena inatla işaret ediyordu ve sonunda hastaya başkentten gelen bir ziyaretçinin öğlende kendisini bekleyeceğini bildirebildi.

Olga, gelenin Jakub olduğunu hemen anladı ve çok sevindi. Kendisi de duyduğu bu sevince şaşmıştı. Jakub'u yeniden görme düşüncesi onda nasıl böylesine bir sevinç uyandırabilirdi?

Gerçekten de Olga, yaşayan bir kişiyle gözlemleyen bir kişiye can vermek için isteyerek çifte kişilik edinen çağdaş kadınlardandı.

Ama gözlemci Olga bile seviniyordu. Çünkü yaşayan Olga'nın böylesine bir coşkunlukla sevinmesinin kesinlikle olağandışı olduğunu çok iyi anlıyordu, kinci olduğu için de bu olağandışılık ona zevk veriyordu. Sevincinin gücünü bilse, Jakub'un dehşete kapılacağını düşündükçe gülümsüyordu.

Havuzun üzerindeki saat on ikiye çeyrek kaldığını gösteriyordu. Olga, boynuna atılsa ve bir sevgili gibi öpse Jakub'un nasıl bir tepki göstereceğini düşünmekteydi. Yüzerek havuzun kıyısına vardı, sudan çıktı ve bir böl-

meye girip giyindi. Jakub'un ziyareti konusunda sabahtan uyarılmadığına bir parça üzülüyordu. Daha iyi giyinirdi. Şimdi sırtında, tüm keyfini kaçıran, ilgi uyandırmayacak, sıradan gri bir giysi vardı.

Örneğin az önce havuzda yüzdüğü gibi anlar vardı ki, o anlarda dış görünüşünü tümüyle unuturdu. Ama şimdi, bölmenin aynası önünde dikilmişti ve çirkin gri tayyörünün içinde görüyordu kendini. Birkaç dakika önce, Jakub'un boynuna atılıp onu tutkuyla öpebileceğini düşünüp kötü kötü gülümsüyordu havuzda. Ama birden bir beden ve bir tayyör edindiği şu an bu keyifli düşünceden yüz fersah uzaktı ve biliyordu ki büyük öfke duyduğu halde tıpatıp Jakub'un kendisini her zaman gördüğü gibiydi: yardıma gerek duyan dokunaklı bir küçük kız.

Olga bir parça daha budala olsaydı, kendini çok güzel bulabilirdi. Ama kurnaz bir kızdı, kendini gerçekte olduğundan çok daha çirkin buluyordu. Çünkü açıkçası ne çirkin ne de güzeldi ve olağan estetik kaygıları olan bir adam isteyerek geceyi onunla geçirirdi.

Ama Olga çifte kişiliğe bürünmekten zevk aldığı için, gözlemci kişiliği tam şu sıra yaşayanı susmaya zorluyordu: Şöyle ya da böyle olmasının ne önemi vardı? Aynadaki bir yansımadan ötürü neden kendine acı çektirsindi? Erkeklerin gözleri için bir nesneden başka şey değil miydi? Kendi kendini pazara çıkaran bir maldan başka şey? Hiç değilse herhangi bir erkeğin olabildiği ölçüde, dış görünüşünden bağımsız olma yeteneği yok muydu?

Kaplıca binasından çıktı, saflıkla dolu duygulanmış bir yüz gördü. Kendisine el uzatacak yerde akıllı uslu bir küçük kıza yapıldığı gibi saçlarını okşayacağını biliyordu. Jakub da bunu yaptı.

"Nereye yemeğe gidiyoruz?" diye sordu.

Olga, hastaların yemekhanesine gitmelerini önerdi, masasında bir kişilik boş yer vardı.

Yemekhane masalarla dolu kocaman bir salondu ve birtakım insanlar birbirlerine sokulmuş yemek yiyorlardı. Jakub ve Olga oturdular, uzun süre bir garson kadının çukur tabaklarına çorba doldurmasını beklediler.

Masalarında iki kişi daha oturuyordu ve hemen sürü halinde yaşayan hastalar ailesine soktukları Jakub'la konuşmayı denediler. Dolayısıyla da ancak bölük pörçük, masada konuşulanların arasında, Jakub birkaç pratik ayrıntı konusunda Olga'yı sorguya çekebildi. Yemekten hoşnut muydu, bakımdan hoşnut muydu? Nerede oturduğunu sorduğunda, Olga iğrenç bir komşusu olduğunu söyledi. Bir baş işaretiyle Růžena'nın yemek yemekte olduğu yakın bir masayı gösterdi.

Masa komşuları onları selamladıktan sonra çekildiler ve Jakub, Růžena'ya bakarak şöyle dedi:

"Hegel'de Yunan profili üzerine ilginç bir görüş var, ona göre bu profilin güzelliği burnun bir tek çizgiyle alna bağlanmasından geliyor. Bu da zekânın ve aklın merkezi olan başın üst bölümünü belirginleştiriyor. Oda komşuna bakarken buna karşılık tüm yüzün ağızda toplandığını görüyorum. Nasıl inançla çiğnediğine ve aynı zamanda nasıl yüksek sesle konuştuğuna bak. Hegel, yüzün altına, hayvansı bölümüne verilen bu önem karşısında tiksinti duyardı. Yine de, nedenini kestiremediğim halde bana sevimsiz gelen bu kız bal gibi güzel."

"Öyle mi buluyorsun?" diye sordu Olga; sesi düşmanlığını yansıtıyordu.

Jakub hemen ekledi:

"Her neyse, bu geviş getiren ağızda un ufak edilmekten korkardım." Ardından da ekledi: "Hegel senden daha bir hoşnut olurdu. Yüzünün egemen olan yanı alnın, zekân konusunda insanı hemen uyarıyor."

"Bu düşünüş biçimi beni çileden çıkarıyor," dedi Olga, sertçe. "Bir insanın yüzünün, ruhunun izini taşıdı-

ğını kanıtlamak eğiliminde. Bu büyük bir saçmalıktır. Ruhumu kocaman bir çene ve şehvetli dudaklarla düşlüyorum, oysa küçük bir çenem ve küçük bir ağzım var. Kendimi hiç aynada görmemiş olsam ve kendimi içten tanıdığım kadarıyla dış görünüşümü çizmek zorunda kalsam, resim aslına hiç benzemezdi! Ara sıra göründüğümden çok farklı oluyorum!"

4

Jakub'un Olga'ya karşı tutumunu belirlemek için bir sözcük bulmak zor. Olga yedi yaşındayken idam edilen bir arkadaşının kızıydı. O sıra Jakub küçük yetimi koruyucu kanadının altına alma kararını vermişti. Çocuğu yoktu ve bu tür zorunluk taşımayan babalık hoşuna gidiyordu. Bir oyun olsun diye, Olga'ya "gözdem" derdi.

Şimdi Olga'nın odasındaydılar. Olga bir elektrik ocağını fişe taktı, üzerine su dolu küçük bir tencere yerleştirdi ve Jakub ziyaret nedenini ona açıklamaya karar veremeyeceğini anladı. Kendisine veda etmek üzere geldiğini açıklamayı her isteğinde, haberin çok dokunaklı bir boyut almasından ve aralarında yersiz bulduğu duygusal bir havanın oluşmasından çekinmişti. Olga'nın uzun süredir gizlice kendisine tutkun olmasından kuşkulanıyordu.

Olga dolaptan iki fincan çıkardı, içine kahve koydu ve kaynar suyu doldurdu. Jakub fincanına bir şeker attı ve karıştırdı, sonra Olga'nın kendisine şöyle dediğini işitti:

"Ne olur söyle, Jakub, babam nasıl bir adamdı aslında?"

"Niçin sordun?"

"Gerçekten hiçbir suçu yok muydu?"

"Neler de bulup çıkarıyorsun!" dedi Jakub şaşkınlık-

la. Olga'nın babası bir süredir resmen aklanmıştı ve ölüm cezasına çarptırılıp idam edilen siyaset adamının suçsuzluğu açıklanmıştı. Kimsenin bundan kuşku duyduğu yoktu.

"Söylemek istediğim bu değildi," dedi Olga. "Babamla onu idam sehpasına gönderenler arasında en ufak bir fark yoktu. Aynı şeye inanıyorlardı, aynı bağnazlardı hepsi. En küçük bir görüş ayrılığının devrimi ölümcül bir tehlikeyle karşılaştıracağından emindiler ve kuşkucuydular. Kendisinin de inandığı kutsal şeyler adına onu ölüme gönderdiler. Öyleyse neden kendisine davranıldığı gibi o da başkalarına davranmasındı?"

"Zaman korkunç bir çabuklukla geçiyor ve geçmiş gitgide anlaşılmaz oluyor," dedi Jakub bir anlık duraksamadan sonra. "Birkaç mektup, acıyıp sana geri verdikleri günlüğünün birkaç sayfası ve dostlarının birkaç anısı dışında baban hakkında ne biliyorsun?"

Ama Olga üsteliyordu: "Neden kaçıyorsun? Sana çok açık bir soru sordum. Babam kendisini ölüme gönderenler gibi miydi?"

"Olabilir," dedi Jakub omuz silkerek.

"Öyleyse neden o da aynı acımasızlıkları yapmasındı?"

"Kuramsal olarak," dedi Jakub, büyük bir yavaşlıkla, "kuramsal olarak, kendisine yapılanların tıpkısını o da başkalarına yapabilirdi. Yeryüzünde, hafif denebilecek bir yürekle, benzerini ölüme gönderemeyecek yetenekte bir tek adam yoktur. Hiç değilse kendi yönümden, böyle birine rastlamadım. Eğer bu açıdan insanlar bir gün değişirse, insan yaradılışının başlıca özelliklerinden birini yitirecekler. Artık insan değil, ama başka bir tür yaratık olacaklardır."

"Sizleri harika buluyorum!" diye bağırdı Olga, böylece binlerle Jakub'a ikinci çoğul şahısla seslenerek:

"Bütün insanları katil sayıyorsunuz, aynı zamanda,

kendi cinayetleriniz cinayet olmaktan çıkıyor ve insan türünün kaçınılmaz bir özelliği oluyor."

"İnsanların çoğu yuvaları ve işleri arasındaki bir döngüde hareket ederler," dedi Jakub. "Tehlikeden yoksun bir bölgede iyiliğin ve kötülüğün dışında yaşarlar. Öldüren bir adam gördüklerinde içtenlikle yılgı duyarlar. Ama aynı zamanda, onları bu dingin bölgeden çıkarmak yeter ve nasılını nedenini bilmeden katil olurlar. Bazı deneyler ve eğilimler vardır ki insanlık bunlara tarihin uzak aralıklarıyla boyun eğer. Ve kimse bunlara direnemez. Ama kesinlikle boşunadır bundan söz etmek. Senin için önemli olan, babanın kuramsal olarak ne yapabileceği değil; çünkü nasılsa bunu kanıtlamanın hiçbir yolu yok, seni ilgilendirmesi gereken tek şey, onun ne yaptığı ya da ne yapmadığı. Ve bu yönden vicdanı apaktı."

"Bundan kesinlikle emin olabilir misin?"

"Kesinlikle. Kimse onu benim kadar iyi tanımadı."

"Bunu senin ağzından duyduğuma gerçekten sevindim," dedi Olga. "Çünkü sana sormuş olduğum soruyu rastlantıyla sormadım. Uzun süredir imzasız mektuplar alıyorum. Bir şehit kızı rolünü oynamakla halt ettiğimi; babamın, idam edilmeden önce, tek suçu kendininkinden farklı bir dünya görüşünü benimsemek olan suçsuzları kendi eliyle cezaevine yolladığını yazıyorlar bana."

"Bu saçma," dedi Jakub.

"Mektuplarda, babamı bana azgın bir bağnaz, acımasız bir adam olarak anlatıyorlar. Kuşkusuz bunlar imzasız ve kötü mektuplar, ama ilkel bir insanın mektupları değil. Abartmasız, somut ve açık seçik yazılmış, sonunda neredeyse inandım."

"Hep aynı intikam," dedi Jakub. "Sana bir şey söyleyeceğim. Babanı tutukladıklarında, cezaevleri ilk temizlik dalgası sonunda devrimin oraya yolladığı insanlarla doluydu. Tutuklular onun kişiliğinde bir komünist yöne-

ticiyi tanıdılar, ilk fırsatta üzerine çullandılar ve bayıltıncaya kadar dövdüler. Gardiyanlar sahneyi sadistçe bir gülümsemeyle seyrediyorlardı."

"Biliyorum," diye yineledi Olga, "ama bu beni şaşırtmıyor. O insanlar yargılanmadan, çoğunlukla hiçbir neden bulunmaksızın cezaevine atılmışlardı. Ve birden karşılarında sorumlu saydıkları adamlardan birini buldular!"

"Baban cezaevi giysisini sırtına geçirdiği andan sonra, öbürleri gibi bir tutukluydu. Onun canını yakmanın hiçbir anlamı yoktu, özellikle gardiyanların keyifli bakışları önünde. Bu ödlekçe bir öç almadan başka şey değildi. Savunmasız bir kurbanı çiğnemek için duyulan en rezilce istek. Ve aldığın o mektuplar, gördüğün gibi zamandan da güçlü olan aynı kinin ürünü."

"Ama Jakub! Yine de cezaevlerinde yüz bin kişi kadardılar! Ve binlercesi bir daha geri dönmedi! Ve hiçbir zaman bir tek sorumlu cezalandırılmadı! Gerçekte, bu intikam isteği, gerçekleşmemiş olan adaletin yerine getirilmesi isteğidir!"

"Babanın öcünü kızdan almanın adaletle hiç ilgisi yok. Baban yüzünden yuvanı yitirdiğini, oturduğun kentten ayrılmak zorunda kaldığını, öğrenim yapma hakkını elde edemediğini anımsa. Neredeyse hiç tanımadığın ölü bir babadan ötürü! Ve baban yüzünden, şimdi de başkalarından eziyet görenler eziyet edenlerden iyi değildirler. Rollerin tersine çevrildiğini çok rahat düşleyebilirim. Bunda, kendi sorumluluğunu silmek ve bu sorumluluğu, insanı böyle yapan Yaratıcı'nın sırtına yüklemek isteyen bir adamın bahane bulma isteğini görebilirsin ancak. Ve belki de iyidir her şeyi böyle görmen. Çünkü, suçluyla kurban arasında fark bulunmadığı sonucuna varmak her türlü umudu bir yana bırakmaktır. Ve cehennem adını verdikleri de budur, yavrum."

5

Růžena'nın iki meslektaşı meraktan yanıp tutuşuyorlardı. Önceki gün Klima'yla buluşmanın nasıl sonuçlandığını öğrenmek istiyorlardı, ama kaplıcanın öbür ucunda görevliydiler ve ancak saat üçe doğru arkadaşlarını bulup onu soru yağmuruna tutabildiler.

Růžena karşılık vermekte duraksıyordu ve sonunda güvensiz bir sesle şöyle dedi:

"Beni sevdiğini ve benimle evleneceğini söyledi."

"Görüyorsun ya! Sana söylemiştim!" dedi zayıfı.

"Boşanacak mı peki?"

"Boşanacağını söyledi."

"Başka türlü yapamaz," dedi kırklık olanı keyifle.

"Bir çocuğun olacak. Karısının da çocuğu yok."

Bu kez Růžena gerçeği itiraf etmek zorundaydı:

"Beni Prag'a aldıracağını söyledi. Orada bana iş bulacak. İtalya'ya tatile gideceğimizi de söyledi. Ama hemen bir çocuğumuz olmasını istemiyor. Haklı. İlk yıllar en güzel yıllardır, bir çocuğumuz olursa birbirimizin tadını çıkaramayız."

Kırklık sersemlemişti:

"Nasıl, çocuğunu aldıracak mısın?"

Růžena onayladı.

"Aklın başından gitmiş!" diye bağırdı zayıfı.

"Seni parmağının ucunda oynatmış," dedi kırklık.

"Sen çocuğu aldırır aldırmaz tezkereni eline verecek."

"Neden?"

"Bahse giriyor musun?" dedi zayıfı.

"Beni sevdiğine göre!"

"Nereden biliyorsun seni sevdiğini?" diye sordu kırklık.

"Bana söyledi!"

"Peki neden iki aydır hiç seni aramamış?"

"Aşktan korkuyordu," dedi Růžena.

"Nasıl?"

"Bunu sana nasıl anlatabilirim? Bana âşık olmaktan korkuyordu!"

"Onun için mi hiç sesi soluğu çıkmamış?"

"Kendini zorladığı bir sınav bu: Beni unutamayacağından emin olmak istiyordu. Anlaşılabilir, değil mi?"

"Görüyorum," dedi kırklık. "Karnını şişirdiğini öğrendiğinde, birden seni unutamayacağını anladı."

"Gebe kalmama sevindiğini söylüyor. Çocuk yüzünden değil, kendisine telefon etmeme vesile olduğu için. Beni sevdiğini anlamış."

"Tanrım, ne kadar da alıksın!" dedi zayıf.

"Neden alık olduğumu anlamıyorum."

"Çünkü bu çocuk, sahip olduğun tek şey," dedi kırklık. "Çocuğu aldırırsan elinde hiçbir şey kalmaz ve yüzüne tükürür."

"Beni ben olduğum için istemesini diliyorum, çocuk için değil."

"Kendini ne sanıyorsun? Neden seni sen olduğun için istesin?"

Uzun süre ve hararetle tartıştılar. İki kadın, çocuğun tek kozu olduğunu ve ondan vazgeçmemesi gerektiğini Růžena'ya durmadan yineliyorlardı.

"Ben olsam asla çocuğu aldırmazdım. Söylüyorum sana. Asla, anlıyor musun? Asla," diyordu zayıf.

Růžena birden küçük bir kız çocuğu gibi görüyordu kendini ve şöyle dedi (önceki gün, Klíma'nın yaşama isteğini geri getiren de aynı cümleydi):

"Öyleyse ne yapmam gerektiğini söyleyin!"

"Sıkı duracaksın," dedi kırklık, sonra dolabının çekmecelerinden birini açtı ve içinden cam bir ilaç tüpü çıkardı. "Al, bir tane yut! Çok sinirlisin. Bu seni yatıştırır."

Růžena hapı ağzına attı ve yuttu.

"Tüpü de yanına al. Tarifesi şurada: Günde üç hap, ama sadece sinirlerini yatıştırma gereği duyduğunda al. Bu gözü dönük halinde, saçma sapan şeyler yapmaya kalkma. Unutma ki, o kurnaz bir heriftir. Bu da ilk marifeti değil! Ama bu kez kolay kolay paçasını kurtaramayacak!"

Yine ne yapacağını bilmiyordu. Biraz önce kendini kararlı sanmaktaydı. Ama meslektaşlarının görüşleri ona inandırıcı geliyordu ve yeniden sarsılmıştı. Allak bullak, kaplıca binasının merdivenini indi.

Girişte, motosikletli adam, kıpkırmızı bir yüzle yanına koştu.

"Gelip beni burada beklememeni sana daha önce de söyledim," dedi Růžena, ona kötü kötü bakarak. "Dün olup bitenlerden sonra da nasıl bu gözüpekliği gösterebildiğini anlayamıyorum."

"Kızma ne olursun!" diye bağırdı genç adam umutsuz bir sesle.

"Şşşt!" dedi Růžena. "Üstüne üstlük bir de gelip burada olay çıkarma."

Ve geçip gitmek istedi.

"Olay çıkarmamı istemiyorsan böyle gitme."

Růžena hiçbir şey yapamazdı. Girişte birtakım hastalar gidip geliyor, her an beyaz gömlekli kişiler yakından geçiyorlardı. Růžena dikkati çekmek istemiyordu ve doğal görünmeye çalışarak orada durmak zorundaydı.

"Eeee, benden ne istiyorsun?" diye sordu alçak sesle.

"Hiç, sadece beni bağışlamanı diliyorum. Yaptığıma gerçekten üzgünüm. Ama, ne olursun, aranızda bir şey olmadığına yemin et."

"Sana daha önce de aramızda bir şey olmadığını söyledim."

"Öyleyse yemin et!"

"Çocuk olma. Böylesine saçma sapan şeyler için yemin etmem."

"Çünkü aranızda bir şey geçti."

"Sana daha önce de hayır dedim. Bana inanmıyorsan, artık birbirimize söyleyecek şeyimiz kalmadı. O yalnızca bir dost. Benim birtakım dostlar edinmeye hakkım yok mu? Onu beğeniyorum, dostum olduğu için sevinçliyim."

"Biliyorum. Sana herhangi bir serzenişte bulunduğum yok," dedi genç adam.

"Yarın burada bir konser veriyor. Umarım beni takip etmezsin."

"Aranızda bir şey olmadığı konusunda bana şeref sözü verirsen."

"Böyle şeyler için şeref sözü verecek kadar alçalmadığımı sana daha önce söyledim. Ama yine şeref sözü veriyorum ki beni bir kez daha izlersen, yaşamın boyunca hiç göremezsin."

"Růžena, seni sevdiğim için bu," dedi genç adam, mutsuz bir tavırla.

"Ben de seni seviyorum," dedi Růžena kısaca. "Ama ben bunun için anayolda olay çıkarmayacağım."

"Beni sevmediğin için. Benden utanç duyuyorsun."

"Saçmalıyorsun."

"Seninle görünmeme, seninle çıkmama hiç fırsat vermiyorsun."

"Şşşt," diye yineledi Růžena, genç adam sesini yükselttiğinde. "Babam beni öldürür. Beni izlediğini söyledim daha önce. Ama şimdi, kızma, gitmem gerekli."

Genç adam koluna yapıştı:

"Hemen gitme."

Růžena, gözlerini umutsuzca gökyüzüne kaldırdı.

"Evlenseydik, her şey değişik olurdu. Artık bir şey söyleyemezdi. Bir çocuğumuz dünyaya gelirdi."

"Çocuk istemiyorum," dedi Růžena, sertçe. "Çocuk sahibi olmaktansa kendimi öldürürüm, daha iyi."

"Neden?"

"Çünkü çocuk sahibi olmak istemiyorum."

"Seni seviyorum Růžena," dedi genç adam, bir kez daha.

Ve Růžena karşılık verdi:

"Ve bunun için, beni intihara sürüklemek istiyorsun, değil mi?"

"İntihara mı?" diye sordu genç adam, şaşkınlıkla.

"Evet, intihara."

"Růžena!"

"Beni dosdoğru intihara sürükleyeceksin! Emin ol! Kesinlikle sürüklüyorsun."

"Bu akşam gelebilir miyim?" diye sordu genç adam, yelkenleri suya indirerek.

"Hayır, bu akşam olmaz," dedi Růžena. Sonra onu yatıştırmak gerektiğini anlayarak daha uzlaşıcı bir sesle ekledi: "Önümüzdeki günlerde bana telefon edebilir misin František? Ama pazartesiden önce olmaz." Sonra dönüp yürüdü.

"Bekle," dedi genç adam. "Sana bir şey getirdim. Beni bağışlaman için." Růžena'ya küçük bir paket uzattı.

Růžena paketi aldı, hızla sokağa fırladı.

6

"Doktor Škréta bu denli garip bir adam mı, yoksa öyle görünmek mi istiyor?" diye soruyordu Olga, Jakub'a.

"Onu tanıdığım günden beri kendi kendime sorduğum soru bu," karşılığını verdi Jakub.

"Garip kişiler, garipliklerine saygı gösterilmesini sağlamayı başardıklarında oldukça güzel bir yaşam sürerler," dedi Olga. "Doktor Škréta inanılmayacak kadar dalgın. Bir konuşmanın orta yerinde, bir saniye önce neden söz ettiğini unutuyor. Bazen, sokakta gevezeliğe dalıyor ve

muayenehanesine iki saat geç geliyor. Ama kimse ona öfkelenme yürekliliğini gösteremiyor, çünkü Doktor resmen kabul edilmiş garip bir kişi ve ancak bir aptal onun gariplik hakkını tartışma konusu edebilir."

"Garip ya da değil, izlenimim sana fena bakmadığı yolunda."

"Kuşkusuz, ama burada herkes muayenehanesinin, kendisini çok daha önemli bir yığın şeye vermesini engelleyen ikinci derecede bir uğraş olduğu izleniminde. Yarın, örneğin, davul çalacaklar!"

"Dur," dedi Jakub, Olga'nın sözünü keserek. "Demek gerçek, bu hikâye."

"Tabii! Kent, ünlü trompetçi Klíma'nın yarın burada bir konser vereceğini ve Doktor Škréta'nın da davulda ona eşlik edeceğini bildiren afişlerle kaplı."

"İnanılmaz bir şey," dedi Jakub. "Škréta'nın davul çalmak niyetinde olduğunu öğrenmek beni hiç de şaşırtmadı. Škréta tanıdığım en büyük düşsever. Ama düşlerinden bir tekini bile gerçekleştirdiğini görmedim. Üniversitede birbirimizi tanıdığımızda, Škréta'nın çok parası yoktu. Hep meteliksizdi ve para kazanmak için hep yığınla numara düşlerdi. O sıralar, dişi bir teriye edinme tasarısı vardı; çünkü bu soydan gelen itlerin tanesi dört bin krona satıldıkları söylenmişti kendisine. Hemen hesabı yapılmıştı. Dişi köpek her yıl iki kere beşer yavru verecekti. İki kere beş on eder, on kere dört bin de yılda kırk bin kuron yapar. Her şeyi düşünmüştü. Büyük güçlükler pahasına, köpeği için her gün mutfak artıklarını kendisine vereceğine söz veren üniversite lokantası yöneticisinin de yardımını sağlamıştı. Köpeğini her gün gezdirmeleri için iki kız öğrencinin diploma tezlerini hazırlamıştı. Köpek bulundurmanın yasak olduğu bir öğrenci yurdunda kalıyordu. Bu nedenle, kendisine bir ayrıcalık tanıyacağına söz verene dek her hafta yurt müdi-

resine bir demet gül sunmuştu. İki ay süreyle dişi köpeği için ortamı hazırlamıştı, ama hepimiz hiçbir zaman bu köpeği edinemeyeceğini biliyorduk. Köpeği alması için ona dört bin kuron gerekliydi ve kimse bu parayı ona ödünç vermek istemiyordu. Kimse onu ciddiye almıyordu. Herkes onu bir düşsever olarak görüyordu, kuşkusuz olağanüstü düzenbazlıkta ve girişimci, ama sadece düşler dünyasında."

"Bu çok tatlı, ama yine de ona beslediğin garip sevgiyi anlamıyorum. Ne olursa olsun, ona güvenilmez. Saatinde bir yere gelme yeteneği yok ve önceki gün verdiği sözü ertesi sabah unutuyor."

"Bu pek doğru değil. Eskiden bana çok yardım etti. Gerçekte, kimse bana onun kadar yardım etmedi."

Jakub elini ceketinin göğüs cebine soktu ve katlanmış bir ipek mendil çıkardı. Mendili açtı ve soluk mavi bir hap belirdi.

"Bu ne?" diye sordu Olga.

"Zehir."

Jakub, genç kadının soran suskunluğunun bir an tadını çıkardı ve devam etti:

"Bu hap on beş yılı aşkın bir süredir bende. Cezaevinde geçirdiğim süreden sonra anladığım bir şey oldu. Hiç değilse insanın kesinlikle bilmesi gerekir: kendi ölümüne egemen olmak ve bunun saatiyle yolunu seçebilmek. Bu insan pek çok şeye katlanabilir. Çünkü ölümünü kendisinin seçebileceği an kurtulabileceğini bilir."

"Cezaevindeyken bu hap yanında mıydı?"

"Ne yazık ki hayır! Ama çıkar çıkmaz edindim."

"Artık gerek duymadığın bir sırada."

"Bu ülkede bu tür şeylere ne zaman gerek duyulabileceği hiç bilinmez. Hem, bu benim için bir ilke sorunudur. Her insan ergin olduğu gün zehir edinebilmelidir. Bu olay dolayısıyla da görkemli bir tören düzenlemelidir

Onu intihara kışkırtmak için değil, tersine daha büyük bir güven ve rahatlık içinde yaşaması için. Yaşamına ve ölümüne egemen olduğunu bilerek yaşaması için."

"Peki, sen nasıl edindin bu zehri?"

"Škréta bir laboratuvarda biyokimyacı olarak işe başlıyordu. Önce başka birine başvurmuştum, ama bu kişi bana zehir vermemenin kendisi için ahlâki bir ödev olduğunu düşünüyordu. Škréta, bir an bile duraksamadan hapı eliyle yaptı."

"Belki de garip bir kişi olduğu için."

"Belki. Ama özellikle de beni anladığı için. İntihar düşleri içinde yaşamaktan hoşlanan bir histerik olmadığımı biliyordu. Benim için neyin söz konusu olduğunu anladı. Hapı bugün kendisine geri vereceğim. Artık gerek duymayacağım bu hapa."

"Demek tüm tehlikeler geçti?"

"Yarın sabah dönmemek üzere bu ülkeden ayrılıyorum. Bir üniversite tarafından çağrıldım ve bu ülkeden ayrılma iznini elde ettim."

Sonunda, söylemişti söyleyeceğini. Jakub, Olga'ya bakıyor ve gülümsediğini görüyordu. Olga onun elini tuttu:

"Doğru mu? Bu çok iyi bir haber! Senin adına çok sevindim!"

Olga'nın daha hoş bir yaşam süreceği yabancı bir ülkeye gitmek üzere olduğunu öğrense Jakub'un duyacağı, çıkar düşüncesinden yoksun sevincin eşini gösteriyordu genç kız. Buna şaşırmıştı, çünkü Olga'nın hep kendisine duygusal bir bağı olmasından korkmuştu. Böyle olmadığı için mutluydu, ama kendisini de şaşırtan biraz kırgınlık duymasıydı.

Olga, Jakub'un açıklamasıyla öylesine ilgiliydi ki, aralarında duran buruşmuş ipek mendilin üzerindeki soluk mavi hap konusunda onu sorguya çekmeyi unutu-

yordu ve Jakub gelecekteki işinin tüm niteliklerini ayrıntılarıyla ona açıklamak zorunda kaldı.

"Bunu başardığın için çok sevinçliyim. Burada, son gününe dek kuşkulu bir kişiydin. İşini yapmana hiçbir zaman izin vermeyeceklerdi. Üstelik zamanlarını vatan sevgisi nutukları çekerek geçiriyorlar. Çalışmanın size yasaklandığı bir ülkede nasıl yaşarsınız? Vatanıma en ufak bir sevgi duymadığımı sana söyleyebilirim. Benim açımdan kötü bir şey mi bu?"

"Hiçbir fikrim yok," dedi Jakub. "Gerçekten bilemiyorum. Kendi yönümden, ülkeme oldukça bağlıydım."

"Belki de kötü bu," diye konuşmasını sürdürdü Olga, "ama hiçbir şeyle ülkeme bağlı hissetmiyorum kendimi. Beni bu ülkeye ne bağlayabilir?"

"Acılı anılar bile bizi bağlayan şeylerdir."

"Neye? Doğmuş olduğum ülkede kalmaya mı? Bu yükü omuzlardan atmadıkça özgürlükten söz edilebileceğini anlamıyorum. Sanki bir ağaç boy atamadığı yerde kendi yerinde sayılabilirmiş gibi. Ağaç nem bulduğu yerde kendi yerinde sayılır."

"Sen burada yeterince nem bulabiliyor musun?"

"Aslında evet. Şimdi öğrenimimi tamamlamama karışmasınlar, bu bana yeter. Doğabilimi öğrenimi yapacağım, başka bir şey istemiyorum. Bu rejimi yaratan ben değilim ve bundan hiç sorumlu olamam. Peki ama sen ne zaman gidiyorsun?"

"Yarın."

"O kadar çabuk mu?"

Jakub'un elini tuttu. "Yalvarırım. Benimle vedalaşmak için buraya gelme kibarlığını gösterdiğine göre, bu kadar acele etme."

Hep sandığından farklıydı. Ne gizlice kendisini seven bir genç kadın gibi davranıyordu ne de kendisine bedensel olmaktan uzak bir evlat sevgisi duyan manevi çocuk gibi.

Sevecenlik izleri taşımaktaki çok şey anlatan bir tavırla elini tutuyor, gözlerinin içine bakıyor ve yineliyordu:

"Acele etme! Sırf vedalaşmak için burada bulunsaydın benim için hiçbir anlamı olmazdı."

Jakub neredeyse tedirgin olmuştu. "Bakarız," dedi. "Škréta da biraz daha fazla kalmam için beni kandırmaya çalışıyordu."

"Herhalde daha uzun süre kalman gerekir," dedi Olga. "Hem nasılsa, birbirimize verecek o kadar az zamanımız var ki." Düşünür gibi oldu, sonra Jakub burada olduğuna göre hiçbir yere gitmeyeceğini söyledi.

"Hayır, hayır gitmen gerek. Bakımını savsaklamamalısın. Seni geçireceğim."

"Sahi mi?" dedi Olga, mutluluk dolu bir sesle. Sonra bir şeyler bulmak için dolabı açtı.

Soluk mavi hap masadaki açık mendilin üzerinde duruyordu ve Jakub'un bunun varlığını açıkladığı tek yaratık olan Olga, açık dolaba doğru eğilmiş ve sırtını zehre çevirmişti. Jakub bu soluk mavi hapın yaşamının dramı olduğunu düşündü; terk edilmiş, neredeyse unutulmuş ve büyük olasılıkla önemi bulunmayan bir dram. Bu önemi bulunmayan dramdan kurtulmanın zamanının çoktan geldiğini, çabucak onunla esenleşip ardında bırakmayı düşündü. Hapı mendil parçasına sardı ve ceketinin iç cebine soktu.

Olga, dolaptan bir çanta çıkardı, içine bir havlu koydu, dolabı kapattı. "Hazırım," dedi Jakub'a.

7

Růžena, kim bilir ne zamandır parktaki bir bankta oturuyordu. Kuşkusuz düşünceleri de hareketsiz, bir tek noktada toplanmış olduğu için buradan kımıldayacak yetenekten yoksundu.

Daha dün, trompetçinin kendisine söylediklerine inanıyordu. Bu söylenenler hem hoş hem de daha basit olduğu için. Böylece, vicdanı rahat olarak, sürdürmeye yetecek gücü bulamadığı bir savaştan vazgeçebilirdi. Ama meslektaşları onunla alay edeli beri, yeniden Klíma'dan kuşkulanıyor ve için için onu elde edemeyecek kadar kurnaz ve inatçı olmadığından çekinerek onu nefretle düşünüyordu.

František'in kendisine verdiği paketin kâğıdını merak duymadan açtı. İçinde soluk mavi bir kumaş vardı ve Růžena genç adamın kendisine bir gecelik armağan ettiğini anladı. Růžena'yı her gün içinde görmek istediği bir gecelik; her gün ve pek çok gün, yaşamının her günü. Kumaşın soluk mavi rengini inceliyor, bu mavi lekenin salya akıttığını, yayıldığını, birikintiye dönüştüğünü görüyordu sanki; iyilik ve bağlılık, sonunda kendisini de yutacak olan kölece bir aşk birikintisi.

Kimden daha çok nefret ediyordu? Kendisini istemeyenden mi, yoksa kendisini elde etmeye çalışandan mı?

Bu iki nefretle kendisini banka mıhlanmış hissediyor ve çevresinde olup bitenler hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Kaldırımın kıyısında bir minibüs durdu, içinden Růžena'nın kulağına köpek ulumaları ve havlamalarının geldiği kapalı bir yeşil kamyon da peşindeydi. Minibüsün kapıları açıldı ve kırmızı kolluk taşıyan yaşlı bir adam dışarı çıktı. Růžena şaşkın şaşkın önüne bakıyordu ve bir an neye baktığını kestiremedi.

Yaşlı adam minibüse doğru bağırarak bir emir verdi, kırmızı kolluk taşıyan ve üç metre boyunda, ucuna demir telden bir kanca yapılmış bir sırık tutan başka bir yaşlı adam aşağı indi, başka adamlar de indiler; hepsi de ucu demir tel kancalı uzun sırıklar tutuyorlardı.

İlk inen ve elinde sırık tutmayan adam, emirler veriyordu. Yaşlı adamlar, bir garip mızraklılar müfrezesi gibi

koşarak parka daldılar. Orada dağıldılar ve her biri başka bir yöne koştu; kimi ağaçlıklı yollara, öbürleri de çimlerin üzerine. Hastalar parkta dolaşıyorlardı, çocuklar oynuyorlardı ve herkes ellerinde uzun sopalarla saldırıya geçen bu yaşlı adamlara şaşkınlıkla bakmak üzere birden durdu.

Růžena da olup biteni izlemek için, düşünceye dalıp gitmenin yol açtığı şaşkınlıktan sıyrıldı. Yaşlı adamlar arasında babasını tanımıştı ve tiksintiyle ama şaşmadan onu inceliyordu.

Bir kayın ağacının dibindeki çimlerin üzerinde bir sokak köpeği koşuyordu. Yaşlı adamlardan biri ona doğru koşmaya başlamıştı ve köpek ona şaşkınlıkla bakıyordu. Yaşlı adam sırığını kaldırmıştı ve kancayı köpeğin başının önüne getirmeye çalışıyordu. Ama sırık uzundu, yaşlı eller güçsüzdü ve adam hedefini bulamıyordu. Çengel köpeğin başının çevresinde sallanıyor ve köpek bunu merakla inceliyordu.

Ama kolu daha güçlü bir başka emekli, yaşlı adamın yardımına koşuyordu bile ve küçük köpek sonunda demir tasmanın tutsağı oldu. Yaşlı adam sırığı çekti, demir tel kıllı boğazına gömüldü ve köpek bir uluma koyverdi. İki emekli, zorlu bir kahkaha attılar ve köpeği çimlerin üzerinden duran taşıtlara dek sürüklediler. Kamyonun büyük kapısını açtılar ve oradan havlamaların şamatası yükseldi, sokak köpeğini kamyonun içine attılar.

Růžena için, tüm gördükleri, kendi öyküsünün bir öğesinden başka şey değildi. İki dünya arasında kalmış mutsuz bir kadındı: Klíma'nın dünyası onu itiyor, kaçmak istediği František'in dünyası (bayağılığın ve sıkıntının dünyası, başarısızlığın ve yenilginin dünyası) kendisini demir kancaların biriyle sürüklemek istiyormuş gibi bu saldırgan topluluk görünüşünde onu almak üzere buraya geliyordu.

Parkın kum kaplı ağaçlıklı yollarından birinde, on

yaşlarında bir çocuk bir çalılıkta kaybolmuş olan köpeğini umutsuzca çağırıyordu. Ama köpeğin yerine, bu kez elinde sırıkla, Růžena'nın babası çocuğun yanına koştu. Çocuk hemen sustu. Köpeğini çağırmaktan çekiniyordu, çünkü eli sırıklı ihtiyar onu elinden alacaktı. İhtiyardan kurtulmak için ileri atıldı, ama ihtiyar da koşmaya başladı. Şimdi yan yana koşuyorlardı: Růžena'nın babası elinde sırıkla ve küçük çocuk koşarken hıçkırarak. Sonra çocuk geri döndü, Růžena'nın babası da gerisingeri döndü. Yine yan yana koşuyorlardı. Bir çalılıktan bir tazı çıktı. Růžena'nın babası sırığını ona doğru uzattı, ama köpek birden yana çekildi ve çocuğa koştu, o da köpeği yerden kaldırdı ve göğsüne bastırdı. Oradaki başka ihtiyarlar Růžena'nın babasına yardım etmek ve tazıyı çocuğun kollarından çekip almak için atıldılar. Çocuk ağlıyor, bağırıyor, debeleniyordu, öyle ki ihtiyarlar onun kolunu kıvırmak ve çığlıklara dönüp bakan ama araya girmekten çekinen yayaların dikkatini fazlaca çektiği için eliyle ağzını tıkamak zorunda kaldılar.

Růžena, babasını ve onun arkadaşlarını artık görmek istemiyordu. Ama nereye gitmeliydi? Küçük odasında, bitirmediği ama kendisini ilgilendirmeyen bir polisiye roman vardı; sinemada daha önce gördüğü bir film oynuyordu ve Richmond'un girişinde sürekli açık olan bir televizyon vardı. Televizyonu seçti. Oturduğu sıradan kalktı ve dört yandan kulağına gelen ihtiyarların şamatası arasında yoğun bir biçimde karnındaki şeyin bilincine yeniden vardı ve bunun kutsal bir sahiplik olduğunu düşündü. Bu sahiplik onu değiştiriyor ve soyluluk kazandırıyordu. Onu köpek kovalayan şu kendini beğenmiş adamlardan ayırıyordu. Karmaşık düşünceleri arasında, vazgeçmeye, pes etmeye hakkı olmadığını, çünkü karnında tek umudunu, geleceğe dair giriş biletini taşıdığını söylüyordu kendi kendine.

Parkın sonuna vardığında, Jakub'u gördü. Richmond'un önündeki kaldırımdaydı ve parktaki sahneyi seyrediyordu. Onu bir kere, öğle yemeğinde görmüştü, ama anımsıyordu. Geçici komşusu olan ve Růžena radyonun sesini fazlaca açtı mı duvara vuran hasta kız, ona çok sevimsiz gelmekteydi ve Růžena dikkatli bir tiksintiyle onunla ilgili her şeyi algılıyordu.

Bu adamın yüzü hoşuna gitmemekteydi. Onu alaycı buluyordu ve Růžena alaycılıktan nefret ederdi. Alaycılığın (her türlü alaycılık biçiminin) hep girmek istediği geleceğin kapısında nöbet tutan silahlı bir nöbetçi olduğunu, bu nöbetçinin soran gözlerle kendisini incelediğini, bir baş işaretiyle geri çevirdiğini düşünüyordu. Göğsünü şişirdi, göğüslerinin tüm küstahlığıyla ve karnının tüm kıvancıyla Jakub'un önünden geçmeye karar verdi.

Ve Jakub (Růžena onu ancak gözucuyla inceleyebiliyordu) birden sevecen ve tatlı bir sesle şöyle dedi:

"Gel buraya... benimle gel..."

Önce Růžena kendisiyle konuşmaya nasıl cesaret ettiğini anlamadı. Sesindeki bu sevecenlik onu şaşırtıyor, ne karşılık vereceğini bilmiyordu. Ama geri döndüğünde, insan çirkinliğindeki suratıyla bir bokserin peşinden koştuğunu gördü.

Jakub'un sesi köpeği çekiyordu. Tasmasından tuttu:

"Gel benimle, yoksa hiçbir kurtuluş şansın yok."

Köpek, dilinin küçük ve şen bir bayrak gibi sarktığı güvenli başını Jakub'a doğru kaldırıyordu.

Bu gülünç, önemsiz, ama açık bir küçük düşüşle dolu bir an oldu: Adam Růžena'nın ne küstahlığını ne de kıvancını fark etmişti. Růžena kendisiyle konuştuğunu sanıyordu ama o köpeğiyle konuşuyordu. Adamın önünden geçti, Richmond'un merdiveninin başında durdu.

Sırıklı iki ihtiyar yolu geçmişlerdi ve Jakub'un üzerine atılıyorlardı. Růžena kötü bir bakışla sahneyi seyredi-

yor, ihtiyarların yanını tutmaktan kendini alamıyordu.

Jakub tasmasından tuttuğu köpeği otelin merdivenine doğru getiriyordu ve bir ihtiyar ona bağırıyordu:

"Hemen o köpeği bırakın!"

Ve öbür ihtiyar:

"Kanun namına!"

Jakub ihtiyarları görmezden geliyor ve yürümeye devam ediyordu ama arkadan bir sırık bedeni boyunca yavaş yavaş alçalıyor, demir telden kanca bokserin kafasının üzerinde beceriksizce sallanıyordu.

Jakub sırığın ucunu yakaladı ve olanca gücüyle itti.

Üçüncü bir ihtiyar koştu ve bağırdı:

"Bu kamu düzenine karşı girişilmiş bir saldırıdır! Polisi çağıracağım!"

Ve bir başka ihtiyarın tiz sesi suçluyordu:

"Parkta koşuyordu! Oyun alanında koşuyordu, oysa bu yasaktır! Çocukların kum yığınına işiyordu! Köpekleri çocuklardan çok seviyorsunuz."

Růžena, merdiven başında sahneyi seyrediyor, az önce karnında duyduğu kıvanç tüm bedenine akıyor ve onu inatçı bir güçle dolduruyordu. Jakub ve köpek basamaklardan kendisine yaklaşıyorlardı, Jakub'a şöyle dedi:

"Bir köpekle buraya girmeye hakkınız yok."

Jakub, sakin bir sesle karşılık verdi, ama Růžena artık geri çekilemezdi. Bacakları açık, Richmond'un geniş kapısının önüne dikildi ve yineledi:

"Burası hastalar için yapılmış bir oteldir, köpekler için değil. Yasaktır köpeklere burası."

"Neden ucu kancalı bir sırık almıyorsunuz siz de, küçükhanım?" dedi Jakub ve köpekle birlikte içeri girmek için onu itti.

Růžena, Jakub'un cümlesinde kendisini geldiği yere, olmak istemediği yere gönderen çok nefret ettiği alaycılığı sezdi. Öfke, görüşünü bulandırıyordu. Köpeği tasma-

sından yakaladı. Şimdi ikisi de hayvanı tutuyorlardı. Jakub onu otelin içine çekiyordu, Růžena ise dışarı.

Jakub, Růžena'nın bileğini yakaladı ve parmaklarını tasmadan öylesine şiddetli sıyırdı ki, genç kadın sendeledi.

"Beşiklerde çocuk yerine kaniş görmeyi daha çok istersiniz!" diye bağırdı ona.

Jakub döndü, ani ve yalın bir nefretle birbirine kenetlenen bakışları çatıştı.

8

Köpek odanın içinde merakla koşuşuyor, bir tehlikeden kurtulduğundan hiç kuşkulanmıyordu. Jakub, sedire uzanmıştı ve köpeği ne yapacağını düşünüyordu. Köpek hoşuna gidiyordu, şen ve saflıkla doluydu. Birkaç dakika içinde yabancı bir odaya alışmasındaki ve tanımadığı bir adamla dostluk kurmasındaki rahatlık bir parça kuşkulu sayılmayacak kadar doğaldı ve budalalığa varıyor gibiydi. Odanın her yanını kokladıktan sonra divanın üzerine sıçradı, Jakub'un yanına uzandı. Jakub buna şaşmıştı, ama bu dostluk belirtisini çekinmeden karşıladı. Elini köpeğin sırtına koydu ve keyifle hayvan bedeninin sıcaklığını duydu. Köpekleri hep sevmişti. Yakın, sevecen, kendini feda edecek kadar bağlı ve aynı zamanda da hiç anlaşılmaz yaratıklardı. Bize yabancı ve ele geçmez yaradılıştaki bu şen ve güvenli habercilerin kafalarından ne geçtiği hiçbir zaman tam olarak öğrenilemeyecekti.

Köpeğin sırtını okşuyor, tanık olduğu sahneyi düşünüyordu. Uzun sırıklar taşıyan yaşlı adamlar onun gözünde cezaevi gardiyanlarıyla, sorgu yargıçlarıyla ve komşunun alışveriş yaparken politikadan söz edip etmediğini anlamak için fırsat kollayan muhbirlerle birleşiyorlardı. Bu adamları o rezil işe iten neydi? Kötülük mü? Kuşkusuz, ama aynı zamanda da düzen isteği.

Çünkü düzen isteği, insanlık dünyasını, her şeyin yürüdüğü, her şeyin işlediği, her şeyin bireye üstün bir kurala köle olduğu organik olmayan bir düzene çevirmek ister. Düzen isteği aynı zamanda ölüm isteğidir, çünkü yaşam düzenin aralıksız çiğnenmesidir. Ya da, tersine, düzen isteği erdemli bir bahanedir ki bunun aracılığıyla insana duyulan nefret onun alçaklıklarını doğrular. Sonra köpekle birlikte Richmond'a girmesine engel olmak isteyen sarışın genç kadını düşündü, ona karşı acılı bir nefret duyuyordu. Uzun sırıklı yaşlı adamlar onu korkutmuyorlardı, onları iyi tanıyordu, hesaplarında onlara da yer veriyordu, var olduklarından, var olmaları gerektiğinden ve hep kendisini ezen kişiler olacaklarından hiç kuşku duymamıştı. Ama bu genç kadın, onun sonsuz yenilgisiydi. Kadın güzeldi ve sahnede özdeşleşen seyircinin çizgileriyle görünmüştü. Jakub hep, bakanların öldürme sırasında kurbanı tutmaya hazır olduklarını düşündükçe dehşete kapılırdı. Çünkü, zamanla, cellat yakın ve alışılmış bir kişi oldu, oysa ezilende leş gibi aristokrat kokan bir yan var. Bugün, bir zamanlar belki de sefil kurbanlarla özdeşleşen yığınların ruhu, ezenlerin sefilliğiyle özdeşleşiyor. Çünkü insan avı yüzyılımızda ayrıcalıklı olanların avıdır. Kitap okuyanların ya da bir köpeği olanların.

Elinin altında hayvanın sıcak bedenini duyuyor ve o sarışın genç kadının, gizemli bir işaretle, bu ülkede hiçbir zaman sevilmeyeceğini ve halkın temsilcisi olan kendisinin de, kancalı sırıklarıyla gözdağı veren adamlara sunmak için onu hep el altında tutmaya hazır olacağını bildirmek üzere geldiğini düşünüyordu. Köpeğe sarıldı ve onu göğsünde sıktı. Onu burada savunmasız bırakamayacağını, karşılaştığı baskıların bir tanıklığı, bu baskılardan

kurtulan biri gibi ülkeden uzağa götürmesi gerektiğini düşünüyordu. Sonra bu şen çomarı polisten kaçan biri gibi burada sakladığını düşündü, düşünce ona gülünç geldi.

Kapı vuruldu ve Doktor Škréta içeri girdi:

"Sonunda döndün, tam zamanıydı. Tüm öğleden sonra seni aradım. Nerelerde sürttün?"

"Olga'yı görmeye gittim, sonra da..."

Köpek olayını anlatmak istiyordu, ama Škréta sözünü kesti:

"Bundan kuşkulanmalıydım. Birbirimize söyleyecek yığınla şeyimiz varken böyle zaman kaybetmek! Bertlef'e burada olduğunu söyledim bile; ikimizi de çağırması için durumu ayarladım."

Tam o sıra köpek divandan yere atladı, Doktor'a yaklaştı. Arka ayaklarının üzerine dikildi ve ön ayaklarını göğsüne koydu. Škréta köpeğin ensesini kaşıdı.

"Eeee, Bob, evet, tatlısın," dedi hiçbir şeye şaşmadan.

"Adı Bob mu?"

"Evet, Bob bu," dedi Doktor ve köpeğin kentten çok uzak olmayan orman içindeki bir hanın sahibine ait olduğunu anlattı, her yanda gezdiği için, köpeği herkes tanıyordu.

Köpek kendisinden söz edildiğini anlıyor, bu da hoşuna gidiyordu. Kuyruğunu sallıyor ve Škréta'nın yüzünü yalamak istiyordu.

"Usta bir ruhbilimcisin sen," dedi Doktor. "Bugün onu iyice incelemeni istiyorum. İşe nereden başlanabileceğini bilmiyorum. Onunla ilgili tasarılarım var."

"Dinsel resimler satmak gibi mi?"

"Dinsel resimler fındık fıstık," dedi Škréta. "Çok daha önemli bir şey söz konusu. Beni evlat edinmesini istiyorum."

"Seni evlat edinmesini mi?"

"Oğlu olarak evlat edinmesini. Bu benim için ölüm

kalım meselesi. Onun manevi evladı olursam, hiçbir işleme gerek kalmadan Amerikan uyruğuna geçerim."

"Dışarıya göç etmek mi istiyorsun?"

"Hayır. Burada uzun zaman isteyen deneylere giriştim ve bunları yarıda bırakmak istemiyorum. Hem bugün sana bundan söz etmeliyim, çünkü bu deneyler için sana gerek duyacağım. Ama Amerikan uyruğuna geçtiğimde, bir de Amerikan pasaportum olacak ve bütün dünyada özgürce yolculuk edebileceğim. Başka türlü sıradan bir adamın bu ülkeden çıkamayacağını biliyorsun. İzlanda'ya gitmeyi de öyle istiyorum ki."

"Neden özellikle İzlanda'ya?"

"Somonbalığı yakalamak için dünyanın en iyi köşesi," dedi Škréta. Ve konuşmasını sürdürdü: "İşi biraz karıştıran, Bertlef'in benden topu topu yedi yaş büyük olması. Evlat edinerek baba olmanın doğal babalıkla hiçbir ortak yanı bulunmayan yasal bir durum olduğunu ve kuramsal yönden benden genç de olsa beni evlat edinebileceğini ona anlatmam gerekecek. Bunu belki anlayacak, ama çok genç bir karısı var. Hastalarımdan biri. Hem, öbür gün kadın burada olacak. Suzy'yi, uçaktan inişinde onu karşılaması için Prag'a yolladım."

"Suzy tasarını biliyor mu?"

"Tabii. Ne pahasına olursa olsun müstakbel üvey anasının sevgisini kazanmasını istedim ondan."

"Ya Amerikalı? Bu konuda ne diyor?"

"En güç olan da bu. Herif üstü kapalı konuşmaları anlama yeteneğinden yoksun. Bu nedenle, onu incelemen ve ona karşı nasıl davranmam gerektiğini bana söylemen için sana gerek duyuyorum."

Škréta saatine baktı ve Bertlef'in kendilerini beklediğini söyledi.

"Peki ama Bob'u ne yapacağız?" diye sordu Jakub.

"Onu buraya nasıl getirdin?" dedi Škréta.

Jakub, dostuna köpeğin hayatını nasıl kurtardığını anlattı, ama Škréta düşüncelerine dalmıştı ve onu dalgın dalgın dinliyordu. Jakub sözünü bitirdiğinde, şöyle dedi:

"Hanın sahibesi benim hastalarımdan biri. İki yıl önce, güzel bir bebek dünyaya getirdi. Bob'u çok seviyorlar, köpeği yarın onlara götürmen gerek. Bu arada, bizi rahat bırakması için ona bir uyku ilacı veririz."

Cebinden bir tüp çıkardı ve içinden bir hap aldı.

Köpeği çağırdı, ağzını açtı, hapı gırtlağına attı.

"Bir dakika sonra tatlı bir uykuya dalacak," dedi ve Jakub'la birlikte odadan çıktı.

9

Bertlef, iki konuğuna hoş geldiniz dedi ve Jakub bakışını odanın içinde gezdirdi. Sonra sakallı bir azizi gösteren resme yaklaştı:

"Resim yaptığınızı duydum," dedi Bertlef'e.

"Evet," diye yanıtladı Bertlef. "Aziz Lazar bu, koruyucum."

"Neden başının üzerine mavi bir hale yaptınız?" dedi Jakub, şaşkınlığını açığa vurarak.

"Bana bu soruyu sorduğunuza sevindim. Genellikle, insanlar bir resme bakarlar ve ne gördüklerini bilmezler bile. Haleyi mavi yaptım, çünkü sadece gerçekte bir hale mavi olduğu için."

Jakub yeniden şaşkınlığını belirtti ve Bertlef konuşmasını sürdürdü:

"Özellikle güçlü bir aşkla Tanrı'ya bağlanan kişiler, karşılığında tüm varlıklarına yayılan ve oradan dışarı sızan kutsal bir sevinç duyarlar. Bu Tanrısal sevincin ışığı dingindir, tatlıdır ve gökkubbenin rengindedir."

"Durun," diye sözünü kesti Jakub. "Halenin bir sim-

geden daha önemli bir şey olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?"

"Kuşkusuz," dedi Bertlef. "Ama bunun sürekli azizlerin başından yükseldiğini ve azizlerin gezgin kandiller gibi dolaştıklarını sanmayın. Tabii ki hayır. Ancak bazı yoğun iç sevinç anlarında alınları mavimsi bir ışık fışkırtır. İsa'nın ölümünü izleyen ilk yüzyıllarda, azizlerin sayısının çok olduğu ve onları yakından tanıyan pek çok kişinin bulunduğu bir dönemde, halenin rengi konusunda kimsenin en ufak bir kuşkusu yoktu ve o günlerde yapılan tüm resim ve fresklerde halenin mavi olduğunu göreceksiniz. Sadece V. yüzyıldan başlayarak ressamlar yavaş yavaş haleyi değişik renklerde göstermeye başladılar, örneğin turuncu ya da sarı. Daha sonra, gotik resimde, altın sarısı halelerden başka şey yok. Bu daha süsleyiciydi ve Kilise'nin yeryüzündeki gücünü ve ününü daha iyi yansıtıyordu. Ama nasıl o günün Kilisesi ilk Hıristiyanlığa benzemiyorsa, bu hale de gerçek haleye benzemiyordu."

"Bu bilmediğim bir şeydi," dedi Jakub ve Bertlef içki dolabına doğru yürüdü. Hangi şişeyi yeğlediklerini öğrenmek için bir süre konuklarıyla tartıştı. Üç kadehe de konyak doldurduktan sonra, Doktor'a döndü.

"Rica ederim, şu talihsiz babayı unutmayın. Onu çok tutuyorum."

Škréta her şeyin iyi sonuçlanacağı konusunda Bertlef'e güvence verdi, Jakub da neyin söz konusu olduğunu sordu. Durumu ona da anlattıklarında (Jakub'un önünde bile hiç ad vermeyen iki adamın bu zarif davranışlarını değerlendirelim), talihsiz pedere duyduğu acımayı belirtti.

"Hangimiz o azabı yaşamadı! Yaşamın en büyük sınavlarından biridir bu. Buna kapılanlar ve kendilerine karşın baba olanlar yenilgileriyle sonsuza dek mahkûm

olurlar. Kaybeden tüm adamlar gibi kötü olurlar ve aynı kaderi herkes için dilerler."

"Dostum!" diye bağırdı Bertlef. "Mutlu bir babanın önünde konuşuyorsunuz. Burada bir ya da iki gün daha kalırsanız, güzel bir çocuk olan oğlumu göreceksiniz ve bütün söylemiş olduklarınızı geri alacaksınız!"

"Hiçbir şeyi geri almayacağım," dedi Jakub, "çünkü siz kendinize karşın baba olmadınız."

"Kuşkusuz hayır. Kendi isteğimle ve Doktor Škréta sayesinde baba oldum."

Doktor hoşnut bir tavırla onayladı ve sevgili Suzy'sinin mutlu durumunun da tanıklık ettiği gibi, babalık konusunda kendisinin de Jakub'dan farklı bir görüşe sahip olduğunu açıkladı. "Doğum konusunda beni biraz şaşırtan tek şey," diye ekledi, "analarla babaların mantıksız seçimleri. İğrenç kişilerin çocuk yapmaya karar verebilmeleri inanılır gibi değil. Çocuğumuzla paylaştık mı çirkinliğin yükünün daha hafifleyeceğini düşünüyorlar kuşkusuz."

Bertlef, Doktor Škréta'nın görüşünü estetik ırkçılıkla niteledi:

"Unutmayın ki, yalnızca Sokrates çirkin biri değildi, ama pek çok ünlü kadın hiç de fiziksel güzellikleriyle dikkati çekmiyorlardı. Estetik ırkçılık aşağı yukarı hep bir deneyimsizlik belirtisidir. Sevişmenin yarattığı zevkler dünyasında oldukça ileri gitmeyenler kadınları ancak görebildikleriyle yargılarlar. Ama onları gerçekten tanıyanlar, gözün bir kadının bize sunabileceklerinin ancak çok ufak bir parçasını açıkladığını bilirler. Tanrı insanlığı sevmeye ve çoğalmaya çağırdığında, Doktor, güzel olanlar kadar çirkin olanları da düşünüyordu. Hem estetik ölçütün Tanrı'dan değil, Şeytan'dan geldiğine kesinlikle inanıyorum. Cennet'te, hiç kimse çirkinlik ve güzellik arasında ayrım yapmıyordu."

Jakub yeniden söze karıştı ve çocuk sahibi olmaya karşı duyduğu tiksintide estetik nedenlerin hiçbir rol oynamadığını belirtti.

"Ama size baba olmamak için on tane başka neden de sayabilirim."

"Konuşun, bunları işitmek istiyorum," dedi Bertlef.

"Önce anneliği sevmiyorum," dedi Jakub ve düşünceli düşünceli sustu. "Çağdaş dönem tüm mitlerin maskesini düşürdü bile. Çocukluk çoktan saflık çağı olmaktan çıktı. Freud süt çocuğunun cinselliğini keşfetti ve Oidipus hakkında bize her şeyi söyledi. Bir tek İokaste gizli, kimse onun örtüsünü çekip almaya cesaret edemiyor. Annelik en son ve en büyük tabu, en büyük laneti içeren tabu. Anneyi çocuğuna bağlayan bağ kadar sağlam bir bağ yok. Bu bağ çocuğun ruhunu düzelmemecesine sakatlıyor ve oğlu büyüdüğünde anneye aşk acılarının en amansızını hazırlıyor. Anneliğin en büyük lanet olduğunu söylüyor ve buna katkıda bulunmayı reddediyorum."

"Sonra?" dedi Bertlef.

"Annelerin sayısını artırmamak isteyişime yol açan bir başka neden de," dedi Jakub, belli bir duraksamayla, "dişinin bedenini sevmem ve sevgilimin memesinin bir süt torbası olacağını tiksinti duymadan düşünememem!"

"Sonra?" dedi Bertlef.

"Doktor da herhalde, hekimlerle hastabakıcıların çocuk aldırma sonucu hastanede yatan kadınlara lohusalardan çok daha sert davrandıklarını ve onlara belirli bir nefret gösterdiklerini doğrulayacaktır, yaşamları boyunca hiç değilse bir kere böyle bir müdahaleye kendileri de gerek duyacakları halde. Ama bu onlarda her türlü düşünceden daha güçlü bir refleks, çünkü doğum denen tapınç doğanın bir emridir. Bunun içindir ki doğumu destekleyen propagandada en küçük bir akılcı görüş aramak boşunadır. Kilise'nin doğum yanlısı etik

anlayışında sizce İsa'nın sesi mi kendini duyurmaktadır, yoksa komünist devletin doğum yanlısı propagandasında Marx'ın sesini mi duymaktasınız? Yalnızca insan türünü sürdürmek isteğinin yol gösterdiği insanlık, sonunda kendisine çok küçük gelen toprağında boğulacak. Ama doğum yanlısı propaganda değirmenini döndürmeyi sürdürüyor ve halk, çocuğunu emziren bir anne ya da yüzünü buruşturan bir süt çocuğu resmi gördüğünde duygusal gözyaşları döküyor. Bu tiksindiriyor beni. Milyonlarca başka coşkulu kişiyle birlikte yüzümde bön bir gülümsemeyle bir beşiğin üzerine eğildiğimi düşündükçe, sırtım ürperiyor."

"Sonra?" dedi Bertlef.

"Ve tabii çocuğumu nasıl bir dünyaya göndereceğimi de düşünmeliyim. Okul, benim de yaşamım boyunca boşu boşuna savaştığım karşı gerçeklerle beynini doldurmak için onu elimden almakta gecikmeyecek. Oğlumun gözlerimin önünde düzen yanlısı bir ebleh olduğunu mu görmem gerekir? Ya da ona kendi düşüncelerimi aşılamam benimkilerin eşi olan çatışmalara sürükleyeceği için acı çektiğini görmem mi gerekli?"

"Sonra?" dedi Bertlef.

"Ve tabii kendimi de düşünmeliyim. Bu ülkede, çocuklar anne babaların disiplinsizliklerinin ve anne babalar da çocukların disiplinsizliklerinin bedelini öderler. Babaları gözden düştüğü için kaç genç, öğrenim yapmasının yasaklandığını gördü. Ve kaç ana baba tek çocuklarına zarar vermemek için ödlekliği kesinlikle seçti! Burada, hiç değilse belli bir özgürlüğü korumak isteyen çocuk sahibi olmamalıdır," dedi Jakub ve sustu.

"On Emir'i tamamlamanız için beş nedeniniz daha kalıyor," dedi Bertlef.

"Sonuncu neden öylesine büyük bir ağırlığa sahip ki kendi başına beş taneye bedel," dedi Jakub. "Bir çocuk

sahibi olmak, insanla mutlak bir uyum göstermektir. Bir çocuğum varsa, sanki şöyle söylüyor gibiyim: Doğdum, yaşamın tadını aldım ve çok güzel olduğu için yaşamın çoğalmayı hak ettiğini gördüm."

"Sizce yaşam güzel değil mi?" diye sordu Bertlef.

Jakub açık seçik olmak istiyordu, bu nedenle temkinli konuştu:

"Bir tek şey biliyorum, o da hiçbir zaman, mutlak bir inançla, insan eşsiz bir yaratıktır ve onu çoğaltmak istiyorum, diyemeyeceğimdir."

"Çünkü yaşamın bir tek ve en beter yüzünü gördün," dedi Doktor Škréta. "Yaşamayı hiç bilmedin. Dendiği gibi ödevinin, işin içinde bulunmak olduğunu düşündün. Eylemin orta yerinde bulunmak. Ama neydi senin eylemin? Politika. Ve politika, yaşamda en az değerli şeydir. Politika bir derenin yüzeyindeki pis köpüktür, oysa aslında derenin yaşamı çok daha büyük derinlikte gerçekleşir. Kadının doğurganlığının incelenmesi binlerce yıldan beri sürmektedir. Bu, sağlam ve güvenilir bir öyküdür. Şu ya da bu hükümetin iktidarda olması da onun için önem taşımaz. Elime bir lastik eldiven geçirdiğimde ve kadınlık organlarını incelediğimde, senden çok daha fazla yaşamın göbeğindeyim, sen ki insanlığın iyiliğiyle uğraştığın için yaşamından oluyordun."

Karşı çıkacağına, Jakub, arkadaşının serzenişlerini kabul etti ve yüreklendiğini duyan Doktor Škréta konuşmasını sürdürdü:

"Arkhimedes dairelerinin, Michelangelo taş blokunun, Pasteur deney tüplerinin önünde, onlar ve ancak onlar insanların yaşamını değiştirdiler ve gerçek tarihi oluşturdular, oysa politikacılar..."

Škréta sustu ve eliyle küçümseyen bir hareket yaptı.

"Oysa politikacılar?" diye sordu Jakub ve konuşmasını sürdürdü:

"Sana söyleyeyim. Bilim ve sanat aslında tarihin doğal ve gerçek tiyatrosuysa, politika da tersine insanoğlu üzerinde akıl almaz deneylerin yapıldığı kapalı bir bilimsel laboratuvar. Birtakım kapaklar açılıyor ve insan kobaylar buraya düşüyorlar, sonra alkışlardan başları dönmüş ya da darağacından dehşete düşmüş, ihbar edilmiş ya da muhbirlik yapmak zorunda bırakılmış olarak yeniden sahneye çıkıyorlar. Laborant olarak bu deneme merkezlerinde çalıştım, ama birçok kere kurban olarak teşrih masasında da hizmet gördüm. Hiçbir değer yaratmadığımı biliyorum (benimle bu işte çalışanlar da öyle), ama orada insanın ne olduğunu kuşkusuz başkalarından daha iyi anladım."

"Sizi anlıyorum," dedi Bertlef, "ve bu deneme merkezlerini de, oralarda laborant olarak değil de hep kobay olarak bulunduğum için bilirim. Savaş patladığında Almanya'daydım. O zamanlar sevdiğim kadın beni Gestapo'ya ihbar etti. Gelip onu buldular ve yatakta bir başka kadınla çekilmiş resmimi gösterdiler. Bu olay kadını çok sarstı, bilirsiniz ki aşk çoğunluk nefret çizgilerine bürünür. Aşk tarafından sürüklendiğim garip bir duyguyla cezaevine girdim. Gestapo'nun eline geçmek ve bunun aslında çok sevilen bir adamın ayrıcalığı olduğunu bilmek harika değil mi?"

Jakub karşılık verdi:

"İnsanda tiksinti duymama yol açan bir şey varsa, o da acımasızlığının, alçaklığının ve dar kafasının lirizm maskesine bürünmeyi başarmasıdır. Sizi ölüme yolladı ve bunu yitik bir aşkın duygusal başarısı olarak yaşadı. Siz de dar kafalı bir kadın yüzünden, Shakespeare'in sizin için yazdığı bir trajedideki rolü oynadığınız izlenimiyle darağacına çıktınız."

"Savaştan sonra ağlayarak beni görmeye geldi," diye konuşmasını sürdürdü Bertlef, Jakub'un söylediklerini

duymamış gibi. "Ona, hiç korkma, dedim. Bertlef asla öç almaz."

"Biliyor musunuz," dedi Jakub, "sık sık Kral Herodes'i düşünürüm. Öyküyü bilirsiniz. Yahudilerin gelecekteki kralının doğduğunu öğrenen Herodes'in, tahtını yitirme korkusuyla tüm yeni doğan çocukları öldürttüğü anlatılır. Kişisel olarak, bunun hayal gücünün bir oyunu olduğunu bile bile Herodes'i başka türlü düşünürüm. Bana göre, Herodes, okumuş, bilge ve uzun süre politika laboratuvarında çalışmış, yaşamı ve insanları tanımayı öğrenmiş çok cömert bir kraldı, insanoğlunun yaratılmaması gerektiğini anlamıştı. Hem, kuşkuları o kadar da yersiz ve kınanacak gibi değildi. Pek yanılmıyorsam, Tanrı da insanoğlundan kuşku duydu ve yapıtının bu parçasını yok etmeyi düşündü."

"Evet," diye onayladı Bertlef, "Musa Kutsal Kitap'ta, Yaratılış'ın altıncı babında bundan söz eder: 'Yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım, çünkü onları yarattığıma pişman oldum.'"

"Ve eninde sonunda Nuh'a, gemisine sığınma ve insanlığın tarihini yeniden başlatma izni vermesi belki de Tanrı açısından bir zayıflık âmıdır. Tanrı'nın bu zayıflıktan ötürü hiç pişmanlık duymadığına emin olabilir miyiz? Ancak, pişmanlık duymuş olsa da olmasa da, artık yapacak bir şey kalmamıştı. Tanrı kararlarını durmadan değiştirerek kendini gülünç düşüremezdi. Ama, düşüncesini kendisinin Herodes'e aşıladığını varsayın. Bu olamaz mı?"

Bertlef omuz silkti ve bir şey söylemedi.

"Herodes kraldı. Bir tek kendinden sorumlu değildi. Benim gibi, öbürleri ne isterlerse yapsınlar, ben doğuma katkıda bulunmayı reddediyorum, diyemezdi. Herodes kraldı ve bir tek kendisi için değil, ama başkaları için de karar vermesi gerektiğini biliyordu ve tüm insanlık adına

insanoğlunun çocuk sahibi olmayacağı kararını verdi. Böyle başladı yeni doğanların kırımı. Onun sebepleri, bu geleneği ona mal edenlerinki kadar bayağı değildi. Nihayet dünyayı insanın pençesinden kurtarmak, Herodes'i hareketę geçiren bu en yüce iradeydi."

"Herodes yorumunuz çok hoşuma gitti," dedi Bertlef. "O kadar hoşuma gitti ki, bugünden itibaren masumların katlini, kendime sizin gibi açıklayacağım. Ama unutmayın ki Herodes'in insanlığın sona erdiğine karar verdiği sıra, Beytlehem'de onun bıçağından kurtulan bir küçük oğlan dünyaya geldi. Ve bu çocuk büyüdü, yaşanmaya değmesi için bir tek şeyin yeterli olduğunu insanlara söyledi: birbirini sevmek. Herodes, kuşkusuz daha okumuş ve deneyimliydi. İsa herhalde acemi çaylağın biriydi ve yaşam konusunda pek şey bilmiyordu. Tüm öğretisi belki de gençliği ve deneyimsizliğiyle açıklanabilir ancak. Saflığıyla, dilerseniz. Yine de, gerçeği elinde tutuyordu."

"Gerçeği mi? Kim kanıtladı bu gerçeği?" diye sordu Jakub.

"Kimse," dedi Bertlef. "Kimse bunu kanıtlamadı ve kanıtlamayacak. İsa babasını öyle seviyordu ki, yapıtının kötü olduğunu kabul edemezdi. Aşkla bu sonuca varmıştı, hiç de akılla değil. Bunun için, onunla Herodes arasındaki kavgayı ancak yüreğimiz çözebilir. İnsan olmaya değer mi, değmez mi? Hiçbir kanıtım yok, ama İsa'yla birlikte sanırım evet." Bunu söyledikten sonra, gülümseyerek doktora döndü. "Bu nedenle karımı benim gözümde İsa'nın aziz müritlerinden olan Doktor Škréta'nın yönetiminde bir kür yapmaya yolladım, çünkü kendisi mucizeler yapmayı vė kadınların uyuklayan iç organlarını yaşama döndürmeyi bilir. Kadehimi onun şerefine kaldırıyorum!"

10

Jakub her zaman Olga'ya bir baba ağırlığıyla davranır ve oyun olsun diye kendini "yaşlı adam" olarak nitelemeyi severdi. Yine de Olga başka türlü davrandığı pek çok kadın olduğunu biliyor, o kadınlara da gıpta ediyordu. Bugün, ilk kez, her şeye karşın Jakub'da yaşlı bir şey olduğunu düşündü. Kendisine karşı davranışında, büyükler kuşağından gençlere yayılan küf kokusunu duyardı.

Yaşlı baylar, geçmişteki acılarıyla övünme ve bu acılarından konuklarını da çağırdıkları bir müze (bu kasvetli müzelere o denli az kişi gelir ki) oluşturma alışkanlıklarıyla tanınırlar. Olga, Jakub'un müzesinin başlıca canlı nesnesi olduğunu ve Jakub'un kendisine karşı takındığı cömert ve insanca tavrın konuklarının gözlerini yaşartma amacı güttüğünü anlıyordu.

Bugün müzenin en değerli nesnesini de keşfetmişti: soluk mavi hap. Az önce, hapı sardığı mendili Olga'nın önünde açtığında, en ufak bir heyecan duymadığını gören genç kız şaşmıştı. Güç dönemlerde Jakub'un intiharı düşündüğünü anlamakla birlikte, bunu kendisine gösterişindeki tumturaklı biçimi gülünç buluyordu. Değerli bir elmas söz konusuymuş gibi ipek mendili büyük bir dikkatle açmış olmasını gülünç buluyordu. Her olgun kişinin her koşulda ölümüne egemen olması gerektiğini söylediği halde zehri neden yola çıkacağı gün Doktor Škréta'ya geri vermek istediğini de anlayamıyordu. Sanki Jakub bir kere yabancı ülkeye ulaştı da kansere tutuldu mu zehre gerek duymayacaktı. Ama hayır, Jakub için hap basit bir zehir değildi, şimdi bir dinsel ayin sırasında başrahibe sunmak istediği simgesel bir eşyaydı. Bunda gülünecek çok neden vardı.

Kaplıca binasından çıktı ve Richmond'a doğru yürüdü. Tüm kırgın düşüncelerine karşın, Jakub'u görece-

ğine seviniyordu. Onun müzesine saygısızlık etmek, orada bir nesne olarak değil, ama kadın olarak davranmak için büyük istek duyuyordu. Kendisini komşu odalardan birinde aramasını isteyen bir mesajı kapısında bulmak onu bir parça hayal kırıklığına uğrattı. Başka kişilerle bir araya gelme düşüncesi cesaretini yitirmesine yol açıyordu, üstelik Bertlef'i tanımamaktaydı ve Doktor Škréta da kendisine genellikle sevimli ama gözle görülür bir üstünlük havası içinde davranırdı.

Bertlef kısa sürede utangaçlığını ona unutturdu. Yerlere kadar eğilerek kendini tanıttı ve böylesine ilginç bir kadını şimdiye dek tanıştırmadığı için Doktor Škréta'yı kınadı.

Škréta, Jakub'un kendisini genç kadına göz kulak olmakla görevlendirdiğinden ve hiçbir kadının Bertlef'e dayanamadığını bildiğinden Olga'yı onunla tanıştırmaktan bile bile kaçtığı karşılığını verdi.

Bertlef bu bahaneyi gülümser bir hoşnutlukla karşıladı. Sonra telefonu açtı ve akşam yemeği ısmarlamak için lokantayı bağlamalarını istedi.

"Dostumuzun, doğru dürüst yemek veren bir lokantanın bulunmadığı bu delikte böylesine bolluk içinde yaşamayı başardığını görmek inanılmaz şey," dedi Doktor Škréta.

Bertlef, telefonun yanında duran ve yarım dolarlık gümüş paralarla dolu olan bir puro kutusunu karıştırdı. "Pintilik bir günah..."

Jakub, yaşamdan bu denli tat almayı bilip aynı zamanda da Tanrı'ya böylesine bir ateşlilikle inanan başka kimseye rastlamadığını belirtti.

"Kuşkusuz hiçbir gerçek Hıristiyan'a rastlamadığınız için bu. İncil'in kelamı, bildiğiniz gibi bir sevinç bildirisidir. Yaşamın tadını çıkarmak, İsa'nın en önemli öğretisidir."

Olga bu noktada konuşmaya girmek için bir fırsat bulduğunu düşündü:

"Profesörlerimizin söylediklerine güvenebildiğim ölçüde, Hıristiyanlar yeryüzündeki yaşamı bir gözyaşı vadisi sayıyor ve kendileri için gerçek yaşamın ölümden sonra başlayacağını düşündükçe sevinç duyuyorlardı."

"Sevgili küçükhanım," dedi Bertlef, "profesörlere inanmayınız."

"Ve tüm azizler," diye konuşmasını sürdürdü Olga, "yaşamdan vazgeçmekten başka şey yapmadılar. Sevişecekleri yerde kendi kendilerini kırbaçlıyor, sizin ve benim gibi tartışacakları yerde kuytu köşelere çekiliyor, yemeklerini telefonla ısmarlayacak yerde bitki kökleri çiğniyorlardı."

"Azizlerden hiçbir şey anlamıyorsunuz, küçükhanım. O adamlar yaşamın zevklerine çok derinden bağlıydılar. Ancak, bu zevklere başka yollardan ulaşıyorlardı. Sizce, insanoğlu için zevkin doruğu nedir? Bunu kestirmeye çalışabilirsiniz, ama yanılacaksınız, çünkü yeterli içtenliğe sahip değilsiniz. Bu bir serzeniş değil, çünkü içtenlik kişinin kendini tanımasını gerektirir ve kişinin kendini tanıması da yaşın ürünüdür. Ama sizin gibi gençlikten pırıl pırıl parlayan bir kadın nasıl içtenlikli olabilir? İçtenlikli olamaz, çünkü içinde ne olduğunu bile bilmez. Bilmiş olsaydı, benimle birlikte en büyük zevkin hayranlık uyandırmak olduğunu kabul etmesi gerekirdi. Aynı görüşte değil misiniz?"

Olga, daha büyük zevkler bildiği karşılığını verdi.

"Hayır," dedi Bertlef. "Örneğin sizin ünlü koşucunuzu alalım; olimpiyatta, üst üste üç zafer kazandığı için tüm çocukların tanıdığı koşucuyu. Yaşama sırt çevirdiğini sanıyor musunuz? Oysa, tartışacak, sevişecek ve yiyip içecek yerde, kuşkusuz zamanını bir spor alanında dönüp durmakla geçirmesi gerekti. İdmanı bizim en ünlü

çilecilerimizin yaptıklarına çok benziyordu. Çöl Babaları'ndan[1] Mısırlı Makarios çöldeyken, düzenli olarak bir sepete kum dolduruyor, bunu sırtlıyor ve böylece birbiri ardından her gün gücü iyice tükenene dek sonu gelmez yollar aşıyordu. Ama herhalde sizin koşucunuz gibi Mısırlı Makarios için de, tüm çabalarının bedelini fazlasıyla ödeyen büyük bir armağan vardı. Büyük bir olimpiyat stadında alkışları işitmenin ne olduğunu biliyor musunuz? Bundan büyük sevinç olamaz! Mısırlı Makarios neden sırtında kum dolu bir sepet taşıdığını biliyordu. Çöldeki maratonlarının ünü kısa sürede tüm Hıristiyanlık dünyasına yayıldı. Ve Mısırlı Makarios sizin koşucunuz gibiydi. Sizin koşucunuz da önce beş bin metrede, ardından on bin metrede birinci geldi, sonunda bu ona yetmedi ve maratonu da kazandı. Hayranlık uyandırma isteği doymak bilmez. Mısırlı Makarios, kendini tanıtmadan Teb'deki bir manastıra gitti ve üye olarak kabul edilmeyi diledi. Ama sonra, Büyük Perhiz dönemi geldiğinde, onun da günü gelip çatmış oldu. Tüm keşişler oturdukları yerde oruç tutuyorlardı ama o orucun sürdüğü kırk gün boyunca ayakta durdu. Hiç anlayamayacağınız bir zafer kazandı! Ya da, inzivaya çekildiği bilinen ilk Hıristiyan keşiş Aziz Simeon'u düşünün! Halep'in kuzeybatısında bir sütun yaptı, sütunun tepesinde küçük bir düzlük vardı. Orada oturulamazdı, ayakta durmak gerekiyordu. Ve yaşamı boyunca orada ayakta durdu, tüm Hıristiyanlık insanoğlunun sınırlarını aşmış gibi görünen bu adamın inanılmaz rekoruna coşkulu bir hayranlık duyuyordu. Yaşlı Simeon IV. yüzyılın Gagarini'ydi. Galler'den gelen bir ticaret heyetinin Aziz Simeon'un kendisinden söz edildiğini duyduğunu ve sütunun tepe-

1. Mısır Çölü'ndeki çileci yaşamıyla III. yüzyıldan sonra manastır hareketinin temelini oluşturan Hıristiyan münzeviler. (Y.N.)

sinden kutsadığını söyleyince Parisli Azize Geneviève duyduğu mutluluğu düşünüyor musunuz? Ve neden bir rekor kırmaya çalıştığını sanıyorsunuz? Belki de ne yaşamı ne de insanları umursadığından mı? Saf olmayın! Kilise ululari Aziz Simeon'un kendini beğenmiş olduğunu çok iyi biliyorlardı ve onu sınadılar. Manevi yetke adına, sütunundan aşağı inmesini ve gösterisine son vermesini emrettiler. Bu Aziz Simeon için ağır bir darbe oldu. Ama, ister bilgelik ister kurnazlık sonucu olsun, söyleneni yaptı. Kilise ululari rekorlarına karşı değillerdi, ama Aziz Simeon'un kendini beğenmişliğinin disiplin duygusuna üstün gelmeyeceğinden emin olmak istiyorlardı. Üzgün üzgün tüneğinden indiğini gördüklerinde, hemen yeniden yukarı çıkması emrini verdiler. Öyle ki Aziz Simeon dünyanın aşkıyla ve hayranlığıyla çevrili olarak sütununun tepesinde ölebildi."

Olga dikkatle dinliyordu, Bertlef'in son sözlerini işitince gülmeye başladı.

"Bu akıl almaz hayranlık uyandırma isteğinin hiçbir gülünç yanı yok, ben bunu çok heyecan verici buluyorum," dedi Bertlef. "Hayranlık uyandırmak isteyen kişi benzerlerine bağlıdır, onlara yakındır, onlarsız yaşayamaz. Aziz Simeon çölde bir metrekarelik bir sütunun tepesinde tek başınadır. Yine de, tüm insanlarla birliktedir. Kendisine doğru kalkan milyonlarca göz olduğunu düşünür. Milyonlarca düşünce de vardır ve bundan sevinç duyar. Bu, insan sevgisinin ve yaşam sevgisinin büyük bir örneğidir. Aziz Simeon'un her birimizde ne denli yaşamaya devam ettiğini bilemezsiniz, küçükhanım. Ve bugün bile, varlığımızın en iyi kutbudur."

Kapı vuruldu ve bir garson yiyecek yüklü bir arabayı sürerek odaya girdi. Masanın üzerine bir örtü yaydı, sofrayı kurdu. Bertlef puro kutusunu karıştırdı, garsonun cebine bir avuç bozuk para doldurdu. Sonra yemeğe

başladılar, garson şarap kadehlerini doldurarak ve çeşitli yemekleri dağıtarak masanın arkasında dikiliyordu.

Bertlef, açgözlülükle her yemeğin tadını yorumlarken Škréta da bu kadar iyi bir yemeği en son ne zaman yediğini anımsamadığını söyledi:

"Belki de annemin bana son yemek pişirişindeydi, ama o zaman daha küçücüktüm. Beş yaşından beri öksüzüm. Beni çevreleyen dünya yabancı bir dünyaydı ve mutfak da bana yabancı geliyordu. Yemek sevgisi insanın benzerlerini sevmesinden doğar."

"Bu çok doğru," dedi Bertlef, ağzına bir lokma sığır eti götürerek.

"Terk edilmiş çocuk iştahını yitirir. İnanın bana, bugün bile anasız babasız olmak beni üzüyor. İnanın bana, bugün bile bu yaşlı halimle bir babam olması için her şeyi yaparım."

"Aile ilişkilerini gözünüzde fazla büyütüyorsunuz," dedi Bertlef. "Tüm insanlar sizin yakınınızdadır. Kendisini annesi ile erkek kardeşlerinin yanına çağırmak istediklerinde İsa'nın ne söylediğini unutmayın. Müritlerini göstererek şöyle dedi: 'Benim annemle kardeşlerim burada.'"

"Yine de Kutsal Kilise'nin," diye karşılık vermeye çalıştı Škréta, "aileyi ortadan kaldırmak ya da yerine herkesin özgürce bir arada yaşayacağı bir düzen getirmek için en ufak isteği yoktu."

"Kutsal Kilise ile İsa arasında bir fark var. Aziz Pavlus da, izninizle söyleyeyim, benim gözümde İsa'yı devam ettiren ama aynı zamanda onun öğretisini bozan ve değiştiren kişidir. Önce, şu Saul'den Pavlus'a ani geçiş var. Bir gecede inancını başka bir inançla değiştokuş eden şu gözü dönmüş bağnazları yeterince tanımamışız gibi. Bağnazlara sevginin yön verdiği söylenmesin bana! On Emirlerini mırıldanan ahlak hocalarıdır bunlar. Ama İsa bir ahlak hocası değildi. Kutsal Cumartesi insanlar içindir,

insanlar Kutsal Cumartesi için yaşamazlar. İsa kadınları seviyordu! Oysa Aziz Pavlus'u kadınları seven biri olarak düşünebilir misiniz? Kadınları sevdiğim için Aziz Pavlus beni mahkûm ederdi; ama İsa etmezdi. Kadınları, bir sürü kadını sevmekte ve kadınlar, bir sürü kadın tarafından sevilmekte ben hiçbir kötülük bulmuyorum." Bertlef gülümsüyor ve gülümsemesi büyük bir hoşnutluğu belirtiyordu. "Dostlarım, yaşamım kolay geçmedi ve ölümle çok burun buruna geldim. Ama bir şey var ki, bundan ötürü Tanrı bana cömert davrandı. Yaşamımda yığınla kadın oldu ve hepsi beni sevdi."

Konuklar yemeklerini bitirmişti ve garson sofrayı topluyordu ki yeniden kapı vuruldu. Zayıf, çekingen, sanki yüreklendirilmeyi dileyen vuruşlardı bunlar.

"Girin!" dedi Bertlef.

Kapı açıldı, bir çocuk girdi içeri. Beş yaşlarında bir kız çocuğuydu bu, sırtında volanlı bir giysi vardı; uçları iki kanada benzeyen ve sırtta bağlanan geniş bir kurdeleyle sarılmıştı. Elinde bir çiçek tutuyordu. Büyük bir yıldızçiçeği. Odada, hepsi de şaşırmışa benzeyen ve bakışlarını kendisine çeviren bunca insan görünce, daha ileri gitmeye cesaret edemeyerek durdu.

Bertlef ayağa kalktı, yüzü aydınlandı, "Korkma, küçük melek, gel," dedi.

Çocuk, Bertlef'in gülümsemesini görünce bu gülümsemeden destek alıyormuş gibi kahkahalarla güldü.

Bertlef'e doğru koştu. Bertlef elindeki çiçeği aldı ve çocuğun alnına bir öpücük kondurdu.

Tüm konuklar ve garson bu sahneyi şaşkınlıkla seyrediyorlardı. Çocuk, sırtındaki büyük beyaz düğümle gerçekten küçük bir meleğe benziyordu. Bertlef, ayakta, elinde yıldızçiçeğiyle öne doğru eğilmiş, küçük kentlerin alanlarında görülen barok aziz heykellerini anımsatıyordu.

"Sevgili dostlarım," dedi konuklarına dönerek. "Sizinle çok hoş vakit geçirdim. Umarırn sizler için de öyledir. Gecenin ileri bir saatine dek seve seve sizinle kalırdım, ama gördüğünüz gibi bunu yapamam. Bu güzel melek, beni bekleyen birinin yanına çağırmak için geldi. Sizlere söyledim, yaşam bana çeşitli biçimlerde vurdu ama kadınlar beni sevdiler."

Bertlef bir eliyle yıldızçiçeğini göğsünde tutuyordu, öbürüyle de kızın omzuna dokunuyordu. Konuklardan oluşan küçük topluluğu selamladı. Olga onu gülünç denebilecek kadar teatral buluyordu ve gitmesine, sonunda Jakub'la baş başa kalabildiğine seviniyordu.

Bertlef döndü ve çocuğun elini tutarak kapıya doğru yürüdü. Dışarı çıkmadan, sigara kutusuna eğildi, cebine bir avuç gümüş para doldurdu.

11

Garson, kirli tabakları ve boş şişeleri arabanın üzerine yerleştirdi, odadan çıktığında Olga sordu:

"O kız çocuğu kimdi?"

"Şimdiye kadar hiç görmedim," dedi Škréta.

"Gerçekten küçük bir meleğe benziyordu," dedi Jakub.

"Ona metresler bulan bir melek mi?" diye sordu Olga.

"Evet," dedi Jakub. "Pezevenk ve aracı bir melek. Onun koruyucu meleğini böyle düşünüyorum."

"Bir melek olup olmadığını bilmiyorum," dedi Škréta, "ama işin garip yanı, burada aşağı yukarı herkesi tanıdığım halde şimdiye dek bu küçük kızı hiç görmemiş olmam."

"Bu durumda bir tek açıklama bulabilirim," dedi Jakub. "Kız bu dünyadan değildi."

"İster melek olsun, ister bir oda hizmetçisinin kızı, bir tek şey için size güvence verebilirim," dedi Olga,

"Bertlef bir kadınla buluşmaya gitmedi! Bu adam korkunç kendini beğenmiş ve övünmekten başka şey yapmıyor."

"Onu sevimli buluyorum," dedi Jakub.

"Olabilir," dedi Olga, "ama yeryüzündeki en kendini beğenmiş adam olduğunu düşünmekte diretiyorum. Bahse girerim ki gelişimizden bir saat önce bu küçük kıza bir avuç elli sent verdi ve anlaştıkları saatte elinde bir çiçekle odaya gelmesini istedi. Dinsel inancı olanlar mucizelerin sahneye koyulduğunu anlamada keskin sezgiye sahiptirler."

"Haklı olmanızı yürekten dilerim," dedi Doktor Škréta. "Gerçekten de, Bay Bertlef ağır hasta ve bir aşk gecesi onu büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bırakır."

"Haklı olduğumu görüyorsunuz. Kadınlarla ilgili tüm becerileri farfaralık."

"Sevgili küçükhanım," dedi Doktor Škréta. "Ben onun hekimi ve dostuyum, yine de bundan çok emin değilim. Bu soruyu kendi kendime soruyorum."

"Gerçekten de o kadar hasta mı?" diye sordu Jakub.

"Neden bir yıldır burada oturduğunu ve aşırı düşkün olduğu genç karısının onu yalnızca görmeye geldiğini sanıyorsun?"

"Burası birdenbire onsuz çok kasvetli," dedi Jakub.

Doğruydu, üçü de birden kendilerini terk edilmiş duyuyorlardı ve kendi yerleri olmayan bu odada daha fazla kalmak istemiyorlardı.

Škréta iskemlesinden kalktı. "Bayan Olga'yı odasına kadar geçireceğiz, sonra da dolaşacağız. Birbirimize söyleyecek çok şeyimiz var."

Olga karşı çıktı:

"Henüz gidip yatma isteği duymuyorum."

"Tersine, yatma zamanı geçti bile. Size doktor olarak bunu emrediyorum," dedi Škréta sertçe.

Richmond'dan çıktılar ve parka girdiler. Yolda, Olga alçak sesle Jakub'a şöyle deme fırsatını buldu:

"Geceyi seninle geçirmek istiyorum..."

Ama Jakub omuz silkmekle yetindi, çünkü Škréta istediğini emir verircesine kabul ettiriyordu. Genç kadını Karl Marx Yurdu'na götürdüler. Dostunun önünde, Jakub her zaman yaptığı gibi onun saçlarını bile okşamadı. Doktorun eriğe benzer memeler karşısında duyduğu tiksinti onun da elini kolunu bağlıyordu. Olga'nın yüzünde düş kırıklığını okuyordu ve onu üzdüğüne canı sıkılmıştı.

"Eeee, ne dersin?" diye sordu Škréta, dostuyla parkın yolunda baş başa kaldığında. "Bir babaya gerek duyduğumu söylediğimde beni işittin. Taş olsa bana acırdı. Ve o, Aziz Pavlus'tan söz etmeye koyuldu. Gerçekten anlama yeteneğinden yoksun mu? İki yıldır yetim olduğumu ona anlatıyorum, iki yıldır Amerikan pasaportunun sağlayacağı yararları övüyorum. Söz arasında, çeşitli evlat edinme durumlarıyla ilgili binbir imada bulundum. Hesaplarıma göre, bu imaların ona çoktan beni evlat edinme fikrini vermesi gerekirdi."

"Çok kendine dönük," dedi Jakub.

"Öyle," diye onayladı Škréta.

"Ağır hastaysa, bu şaşırtıcı değil," dedi Jakub. "Gerçekten söylediğin kadar kötü durumda mı?"

"Daha da kötü," dedi Škréta. "Altı ay önce yeni ve çok ağır bir enfarktüs geçirdi, o günden beri de uzun bir yolculuğa çıkması yasak ve burada bir tutuklu gibi yaşıyor. Yaşamı bir pamuk ipliğine bağlı. Bunu da biliyor."

"Görüyorsun," dedi Jakub, bir an düşündükten sonra, "ima yönteminin kötü olduğunu çoktan anlaman gerekirdi, çünkü senin imaların onu hep kendine döndürüyor. İsteğini dolambaçlı yollara sapmadan ona sunmalısın. Kuşkusuz yerine getirecektir, çünkü insanları sevin-

dirmeyi seviyor. Bu kendi kendisi hakkındaki fikrine uyuyor. Benzerlerini sevindirmek istiyor."

"Sen bir dâhisin!" diye bağırdı Škréta ve durdu. "Kolomb'un yumurtası kadar basit bu ve tam tamına böyle! Ve ben, koca budala, bunu çözmeyi bilemediğim için yaşamımın iki yılını yitirdim! Yaşamımın iki yılını gereksiz dolambaçlı yollara sapmakla geçirdim! Bu da senin yüzünden, çünkü bana çok önce öğüt vermeliydin."

"Ya sen! Bana soruyu çoktan sorman gerekirdi!"

"İki yıldır beni görmeye gelmedin!"

İki dost karanlığın kapladığı parkta yürüyorlar ve başlayan sonbaharın serin havasını içlerine çekiyorlardı.

"Şimdi baba olmasını sağladığıma göre, belki de oğlu olmayı hak ediyorumdur," dedi Škréta.

Jakub onayladı.

"İşin kötüsü," diye Škréta konuşmasını sürdürdü, uzun bir sessizliğin ardından, "insan birtakım budalalarla çevrili. Bu kentte öğüdünü dinleyebileceğim kimse yoksa, suç benim mi? İnsan bir parça zeki doğsa, doğuştan yabancıdır. Başka hiçbir şey düşünmüyorum, çünkü bu benim uzmanlık alanım: İnsanlık, inanılmaz sayıda budala üretiyor. Bir insan ne denli budalaysa, o kadar üremek istiyor. Üstün yaratıklar en fazla bir çocuk çıkarıyorlar, senin gibi en iyileri de hiç çocuk yapmamaya karar veriyorlar. Bu bir yıkım! Ve ben, zamanımı insanın yabancılar arasında değil de kardeşleri arasında doğacağı bir dünyayı hayal etmekle geçiriyorum."

Jakub, Škréta'nın sözlerini dinliyor ve pek ilginç bir şey bulamıyordu bu sözlerde. Škréta konuşmasını sürdürüyordu:

"Bir cümlenin söz konusu olduğunu sanma. Ben siyaset adamı değilim, ama bir hekimim ve kardeş sözcüğünün benim için belirli bir anlamı vardır. En az bir anneden ya da bir babadan doğanlar kardeştirler. Hazreti

Süleyman'ın tüm oğulları, yüz değişik anneden dünyaya geldikleri halde kardeştiler. Bu inanılmaz bir şey olmalı! Ne dersin?"

Jakub serin havayı içine çekiyor ve diyecek hiçbir şey bulamıyordu.

"Tabii," diye sürdürdü konuşmasını Škréta, "gelecek kuşakların iyiliği için insanları çiftleşmeye zorlamak çok güçtür. Ama söz konusu olan bu değil. Yüzyılımızda, yine de akılcı yoldan çocuk yapma sorununu çözmenin başka çareleri olmalıdır. Aşk ile üremeyi sonsuza dek birbirine karıştıramayız."

Jakub bu görüşü onayladı.

"Ancak, seni ilgilendiren tek şey aşkı üremekten kurtarmak," dedi Škréta. "Benim yönümden, daha çok üremeyi aşktan kurtarmak söz konusu. Sana tasarımı öğretmek istiyordum. Deney tüpündeki benim tohumum."

Bu kez, Jakub kulak kesildi.

"Ne dersin?"

"Bence bu harika bir fikir."

"Olağanüstü!" dedi Škréta. "Bu yolla oldukça kadını kısırlıktan kurtardım. Unutma ki pek çok kadın çocuk sahibi olamıyorsa sadece kocaları kısır olduğu içindir. Ülkede yığınla hastam var ve dört yıldır, kentteki dispanserde kadın doğum servisinde muayeneleri ben yaparım. Bir enjektörü deney tüpüne yaklaştırmak ve sonra incelenen kadına üretken sıvıyı aktarmak çocuk oyuncağıdır."

"Kaç çocuğun var?"

"Bu işi yıllardan beri yapıyorum ama hesabını göz kararı tutmaktayım. Her zaman babalığımdan emin olamam, çünkü hastalarım, deyim yerindeyse, beni kocalarıyla aldatırlar. Ayrıca evlerine dönerler ve tedavinin başarılı olup olmadığını hiç öğrenemediğim de olur. Buradaki hastalarla durum çok daha açık seçiktir."

Škréta sustu, Jakub tatlı bir hülyaya kendini bırakmaktaydı. Škréta'nın tasarısı çok hoşuna gidiyordu ve duygulanmıştı; çünkü onda eski dostunu ve iflah olmaz hayal tutkununu yeniden görüyordu. "Bunca kadından çocuk yapmak çok çok iyi bir şey olmalı," dedi.

"Üstelik hepsi de kardeş," diye ekledi Škréta.

Yürüyorlar, hoş kokulu havayı içlerine çekiyorlar ve susuyorlardı.

Škréta yeniden söze girdi:

"Biliyor musun, burada hoşumuza gitmeyen çok şey olsa da bu ülkeden sorumlu olduğumuzu sık sık düşünüyorum. Özgürce yabancı ülkelere yolculuk edememek kafamı bozuyor, ama asla ülkeme kara çalamam. Önce kendi kendime kara çalmam gerekir. Bu ülkenin daha iyi olması için hangimiz herhangi bir şey yaptı? Hangimiz buranın yaşanabilir olması için herhangi bir şey yaptı? "İnsanın kendini evinde hissedeceği bir ülke olması için? Sadece, evinde hissedeceği?" Škréta sesini alçalttı ve sevecenlikle konuşmaya sürdürdü: "İnsanın kendini evinde hissetmesi, yakınları arasında hissetmesi demektir. Gideceğini söylediğinden, seni tasarıma katılmaya inandırmam gerektiğini düşündüm. Senin için bir deney tüpü. Yabancı bir ülkede olacaksın ve burada çocukların dünyaya gelecek. On ya da yirmi yıl sonra da buranın ne eşsiz bir ülke olacağını göreceksin!"

Gökyüzünde yusyuvarlak bir ay vardı (romanımızın son gecesine dek de kalacak, bu nedenle onu "romansal ay" diye niteleyebiliriz) ve Doktor Škréta, Jakub'u Richmond'a kadar götürdü. "Yarın gitmemelisin," dedi.

"Gitmem gerek. Beni bekliyorlar," dedi Jakub ama kanacağını biliyordu.

"Bunun hiçbir anlamı yok," dedi Škréta, "tasarımın hoşuna gitmesine sevindim. Yarın bunu ayrıntılarıyla inceleyeceğiz."

Dördüncü gün

1

Bayan Klíma sokağa çıkmaya hazırlanıyordu ama kocası hâlâ yataktaydı.

"Bu sabah senin de çıkman gerekmiyor muydu?" diye sordu.

"Acele etmem neye yarar? Onlarla buluşmak için bol zamanım var," karşılığını verdi Klíma, esnedi ve öbür yana döndü.

Önceki gün gece yarısı, o bezdirici konferans sırasında amatör müzisyen topluluklarına yardım edeceğine söz vermek zorunda kaldığını ve dolayısıyla sonraki perşembe akşamı küçük bir kaplıca kentinde caz yapan bir eczacı ve bir hekimle konser vereceğini karısına bildirmişti. Bunu söylerken avaz avaz bağırıyordu, ama Bayan Klíma kocasının yüzüne bakıyor ve küfürlerin içten bir öfkeyi belirtmediğini açıkça görüyordu; çünkü konser monser yoktu ve Klíma yalnızca bir kadın hikâyesi için zaman kazanmak amacıyla bunu uydurmuştu. Yüzünden okuyordu. Klíma ondan hiçbir şey gizleyemezdi. Sövüp sayarak öbür yana döndüğünde, uykusunun olmadığını ama yüzünü kendisinden gizlemek ve bu yüze bakmasını engellemek istediğini hemen anladı.

Sonra tiyatroya gitmek üzere çıktı. Hastalık onu sahne ışıklarından yoksun bıraktığında Klíma, karısına

sekreter olarak çalışabileceği bir iş bulmuştu. Bu iş tatsız değildi, her gün ilginç kişilere rastlıyor ve zamanını oldukça özgür bir biçimde ayarlayabiliyordu. Yığınla resmî mektup yazmak üzere masasına oturdu ama bir türlü dikkatini işine veremiyordu.

İnsanın kafasını tümüyle uğraştırmak için kıskançlık gibisi yoktur. Bir yıl önce Kamila annesini yitirdiğinde, bu olay herhalde trompetçinin bir kaçamağından çok daha trajik bir şeydi. Oysa, çok çok sevdiği annesinin ölümü, ona daha az acı çektiriyordu. Bu acı, bir sürü renkle bezenmekteydi: İçinde hüzün vardı, özlem vardı, duygusallık vardı, pişmanlık vardı (Kamila, annesine yeterince bakmış mıydı? Onu savsaklamamış mıydı?) ve dingin bir gülümseme. Ve bu üzüntü, şefkatle dört yöne saçılıyordu. Kamila'nın düşünceleri, annesinin tabutuna çarpıp zıplıyor ve kendisini anılarına, çocukluğuna, daha da öteye, annesinin çocukluğuna götürüyordu; Kamila'yı düzinelerce kaygıya gönderiyordu. Apaçık olan ve Klíma'nın çizgilerinde avuntu bulduğu geleceğe (evet, Klíma'nın kendisi için bir avuntu olduğu olağanüstü günlerdi bunlar) yolluyordu.

Kıskançlığın acısı, tersine, boşlukta yer değiştirmiyor, tek noktanın çevresinde bir freze gibi dönüyordu. Hiçbir dağılma olmuyordu. Annenin ölümü bir geleceğin kapısını açtıysa (değişik, daha yalnız, daha olgun), kocanın aldatmasından gelen acı hiçbir gelecek sunmuyordu. Her şey bir tek ve değişmeksizin var olan aldatan bedenin görünüşünde, bir tek ve değişmeksizin var olan bir serzeniş üzerinde toplanıyordu. Annesini yitirdiğinde müzik dinleyebilirdi, kitap bile okuyabilirdi, kıskançlık duyduğu sıralar hiçbir şey yapamıyordu.

Önceki gün de, kuşkulu konserin verilip verilmeyeceğini anlamak için kaplıca kentine gitmeyi düşünmüştü, ama bundan hemen vazgeçmişti, çünkü Klíma'nın kıs-

kançlığından nefret ettiğini ve bunu kocasına açıkça göstermemesi gerektiğini biliyordu. Ama kıskançlık içinde ambale olmuş bir motor gibi dönüyordu ve telefonu açmaktan kendini alamadı. Kendi kendini doğrulamak için, belirli bir niyet beslemeksizin, sadece vakit geçirmek amacıyla, dikkatini resmî yazışmanın hazırlanması üzerinde toplayamadığından gara telefon ettiğini düşündü.

Trenin sabah on birde hareket ettiğini öğrenince, kendini bilmediği sokaklardan geçerken, Klima'nın adını taşıyan bir afiş ararken, kocasının çalacağı bir konserden haberli olup olmadıklarını anlamak için sendikaya uğrarken görüyordu; konser verilmeyeceği karşılığını duyar gibi oldu ve sefil, aldatılmış, ıssız ve yabancı bir kentte başıboş dolaşıyordu. Daha sonra, Klima'nın ertesi gün nasıl kendisine konserden söz edeceğini ve ayrıntılar konusunda kocasını nasıl sorguya çekeceğini düşündü. Klima'nın yüzüne bakacak, yalanlarını dinleyecek ve yalanlarının ağulu şurubunu acı bir zevkle içecekti.

Ama hemen böyle davranmaması gerektiğini geçirdi içinden. Hayır, günler ve haftalar boyu gözleyerek ve kıskançlığının görüntülerini besleyerek duramazdı. Klima'yı yitirmekten korkuyordu ve bu korku yüzünden sonunda onu yitirecekti.

Bir başka ses hemen yanıltıcı bir saflıkla karşılık veriyordu: Hayır, Klima'yı takip etmeyecekti. Kocası ona bir konser vereceğini söylemişti ve Klima'ya inanıyordu! Artık kıskanç olmak istemediği için sözlerini ciddiye alıyor, kuşkulanmaksızın kabul ediyordu. Oraya istemeye istemeye gittiğini ve tatsız bir gün ve bir gece geçirmekten çekindiğini söylememiş miydi? Klima'nın, konser sonunda, yorucu dönüş yolculuğunu düşünerek tiksintiyle selam vereceği an, sahnenin dibine süzülecek, kocası da onu görecek ve birlikte gülmeye başlayacaklardı.

Güçlükle yazdığı mektupları müdüre verdi. Tiyat-

roda onu sayarlardı. Ünlü bir müzisyenin karısının alçakgönüllü ve dostça davranması hoşlarına gidiyordu. Ondan sızan hüzünde bazen karşısındakilerin ellerini kollarını bağlayan bir şey vardı. Direktör hiçbir isteğine hayır diyemezdi. Cuma günü öğleden sonra işte olacağına ve geçen zamanı karşılamak için geç vakte kadar tiyatroda kalacağına söz verdi.

2

Saat sabahın onuydu ve Olga, her günkü gibi, Růžena'nın ellerinden beyaz bir havlu ve bir anahtar almıştı. Bir bölmeye girdi, giysilerini çıkardı, bir askıya astı, antik bir toga gibi havluya sarındı, bölmeyi anahtarla kilitledi, anahtarı Růžena'ya verdi ve havuzun bulunduğu dipteki salona doğru yürüdü. Havluyu korkuluğun üzerine attı, bir sürü kadının şimdiden yıkandığı suya girmek için merdiveni indi. Havuz büyük değildi ama Olga yüzmenin sağlığı için gerekli olduğuna inanıyordu ve birkaç kulaç atmayı denedi. Dalgalandırmakta olduğu su konuşkan bir kadının ağzına sıçradı.

"Deli misiniz?" diye bağırdı o kadın, Olga'ya soğuk bir sesle. "Burası bir yüzme havuzu değil!"

Kadınlar, iri kurbağalar gibi oturmuşlardı havuzun kıyısına. Olga onlardan ürküyordu. Hepsi kendisinden yaşlıydı; çok daha fazla yağları ve derileri vardı. Bu nedenle, küçük düşmüş olarak aralarına oturdu, hareketsiz, kaşları çatık durdu.

Birden, havuzun girişinde genç bir adam gördü, ufak tefekti ve üstünde bir blucinle delinmiş bir kazak vardı.

"O herif burada ne arıyor?" diye bağırdı.

Tüm kadınlar Olga'nın bakışının yönünü izlediler ve kıkırdamaya, gülmeye koyuldular.

Tam o sıra Růžena içeri girdi ve bağırdı:

"Sinemacılar geldi. Haber programında yayımlanmak üzere filminizi çekecekler."

Havuzdaki kadınlar bir kahkaha koyuverdiler.

Olga karşı çıktı:

"Bu hikâye de ne oluyor?"

"Müdürden izin aldılar," dedi Růžena.

"Müdür de vız gelir, kimse bana danışmadı!" diye bağırdı Olga.

Delik kazaklı delikanlı (boynunda ışığın yoğunluğunu ölçen bir aygıt vardı) havuza yaklaşmıştı ve genç kadının edepsizce bulduğu bir bakışla Olga'yı süzüyordu:

"Küçükhanım, ekranda sizi görecek binlerce seyircinin aklını başından alacaksınız!"

Kadınlar yeni bir kahkahayla karşılık verdiler ve Olga göğüslerini elleriyle gizledi (bu güç bir iş değildi, çünkü bildiğimiz gibi göğüsleri eriğe benziyordu) ve öbür kadınların arkasına büzüldü.

Blucinli iki adam daha havuza doğru yürüdüler ve uzun boylusu konuştu:

"Rica ederim, biz burada değilmişiz gibi davranın."

Olga, havlusunun asılı olduğu korkuluğa elini uzattı, havuzdan çıkmaksızın havluyu bedenine doladı, sonra basamakları çıktı ve ayağını salonun çinileri üzerine koydu, havlu ıslanmıştı ve her yanından sular akıyordu.

"Allah kahretsin! Gitmeyin böyle!" diye bağırdı delik kazaklı genç.

"Havuzda on beş dakika daha kalmanız gerekiyor!" diye bağırdı Růžena da.

"Küçükhanım utangaç!" diye gülüyordu havuzdakiler arkasından.

"Güzelliğini çalmalarından korkuyor!" dedi Růžena.

"Prensesi gördünüz ya!" dedi havuzdan yükselen bir ses.

"Tabii, filmde görünmek istemeyenler gidebilirler," dedi şişman bir kadın, çın çın sesiyle ve kahkahası havuzun yüzeyini ürpertti.

"Ama bu küçükhanımın gitmemesi gerek! Daha bir çeyrek saati var!" diye karşı çıkıyordu Růžena, inatla vestiyere yürüyen Olga'yı gözleriyle izleyerek.

3

Růžena'ya keyifsiz olduğu için kızılamaz. Ama Olga'nın filmde görünmeye karşı çıkmasına neden bu kadar sinirlenmişti? Neden adamların gelişini şen cıvıltılarla karşılayan şişko kadınlar kalabalığıyla bir oluyordu?

Ve aslında, bu şişko kadınlar neden böylesine keyifli gülmüşlerdi? Genç adamların önünde güzelliklerini sergilemek, onları baştan çıkarmak için değil mi?

Kuşkusuz hayır. Açık edepsizlikleri hiçbir baştan çıkarma güçleri bulunmadığına kesinlikle inanmalarından geliyordu. Kadının genç bedeni karşısında tiksintiyle doluydular ve cinsel yönden işe yaramaz olan bedenlerini kadın çıplaklığını gülünç düşürmek ve bu çıplaklığa iftira etmek için sergilemeyi diliyorlardı. Bedenlerinin itici gücüyle kadın güzelliğinin prestijini torpilleyerek öç almak istiyorlardı; çünkü ister güzel olsun ister biçimsiz, bedenlerin eninde sonunda aynı olduğunu ve biçimsizliğinin erkeğin kulağına şu sözleri fısıldayarak güzel beden üzerine gölgesini düşürdüğünü biliyorlardı:

"Bak, aklını başından alan bedenin gerçeği işte! Bak, şu pörsümüş koca meme, deli gibi taptığın bu memenin aynı."

Havuzdaki şişko kadınların eğlenceli edepsizlikleri gençliğin geçiciliği çevresinde yapılan ölüsevici bir dansı, kurban olarak yararlanılmak üzere havuzda bir genç kadın bulunduğundan daha da eğlenceliydi bu dans.

Olga havluya sarındığında, bu hareketi acımasız törenlerinin baltalanması olarak yorumlamışlar ve çılgına dönmüşlerdi.

Ama Růžena ne şişkoydu ne de yaşlı; Olga'dan bile daha güzeldi! Öyleyse niçin onunla dayanışmaya girmemişti?

Çocuk aldırmaya karar vermiş olsaydı ve Klíma'yla kendisini mutlu bir aşkın beklediğine inansaydı, çok daha başka davranırdı. Sevildiğinin bilincinde olmak, kadını sürüden ayırır ve Růžena öykünülmez özelliğini kendinden geçerek yaşardı. Şişko kadınlarda birtakım düşmanlar ve Olga'da bir kız kardeş görürdü. Güzellik güzelliğin, mutluluk bir başka mutluluğun, aşk bir başka aşkın yardımına koştuğundan, ona yardım ederdi.

Ama önceki gece Růžena çok kötü uyumuştu ve Klíma'nın aşkına güvenemeyeceği sonucuna varmıştı, öyle ki onu sürüden ayıran her şey Růžena'da bir düş etkisi yapıyordu. Sahip olduğu tek şey, toplumun ve geleneğin koruduğu karnındaki bu yeşermekte olan tohumdu. Sahip olduğu tek şey onun safında savaşacağına söz veren dişilik alın yazısının efsaneleşmiş evrenselliğiydi.

Ve bu kadınlar, havuzda, tam da bu evrensel yanıyla dişiliği temsil ediyorlardı. Çocuk yapmanın, emzirmenin, ebedi tükenmenin dişiliği, kadının sevildiğini sandığı ve öykünülmez bir kişilik sahibi olduğunu duyduğu o geçici ânı düşündükçe sırıtan dişilik.

Tek olduğuna kesinlikle inanmış bir kadın ile evrensel dişilik alın yazısının kefenini giymiş kadınlar arasında uzlaşma olanağı yoktur. Düşüncelerle yüklü bir uykusuz geceden sonra, Růžena bu kadınların safında (vah zavallı trompetçi) yer almıştı.

4

Jakub direksiyondaydı, ön koltukta yanında oturan Bob, ikide bir yüzünü yalamak için başını ondan yana çeviriyordu. Küçük kentin son evlerini geçince kule gibi yapılar yükseliyordu. Geçen yıl bu yapılar yoktu ve Jakub bunları iğrenç buluyordu. Yemyeşil görüntünün ortasında, bir çiçek saksısının üzerindeki süpürgeler gibiydiler. Jakub, görüntüyü hoşnut bir gözle seyreden Bob'u okşuyor ve kafalarına güzellik kavramını aşılamadığı için Tanrı'nın köpeklere karşı iyi davranmış olduğunu düşünüyordu.

Köpek yeniden onun yüzünü yaladı (belki de Jakub'un sürekli kendisini düşündüğünü duymaktaydı) ve Jakub, ülkesinde işlerin düzelmediğini, kötüye de gitmediğini ama gitgide gülünçleştiğini düşündü. Bir zamanlar insan avının kurbanı olmuştu ve önceki gün bir köpek avına tanıklık etmişti; başka bir rol dağıtımıyla bu yine ve hep aynı görüntüymüş gibi. Birtakım emekliler bu oyunda sorgu yargıçlarının ve gardiyanların yerini tutuyorlardı, cezaevine konan devlet adamları bir bokser, bir sokak köpeği ve bir tazıyla temsil edilmekteydiler.

Prag'da, birkaç yıl önce, komşularının kedilerini gözlerine iki çivi çakılmış, dili kopartılmış ve ayakları bağlanmış olarak kapılarının önünde bulduklarını anımsadı. Sokaktaki çocuklar olgun kişileri oynuyorlardı. Jakub, Bob'un başını okşadı ve arabayı hanın önüne çekti.

Arabadan indiğinde, köpeğin keyifle evinin kapısına kadar koşacağını düşündü. Ama Bob koşmaya başlayacak yerde Jakub'un çevresinde zıplıyor, oynamak istiyordu. Yine de bir ses Bob, diye bağırınca köpek ok gibi eşikte duran kadına doğru atıldı.

"Sen iflah olmaz bir serserisin," dedi kadın ve Jakub'a, bağışlamasını dileyerek köpeğin ne kadar zamandır kendisini rahatsız ettiğini sordu.

Jakub, köpeğin geceyi yanında geçirdiğini ve onu arabayla getirdiğini söyleyince kadın tekrar tekrar teşekkür etti ve içeri girmesini önerdi. Onu herhalde birtakım şirketlerin şölenlerinin verildiği özel bir salona aldı ve koşarak kocasını çağırmaya gitti.

Az sonra yanında genç bir adamla döndü.

Adam, Jakub'un yanına oturdu ve ona elini uzattı:

"Sırf Bob'u getirmek için arabayla buraya kadar geldiğinize göre çok iyi bir insan olmalısınız. Bu köpek budalanın teki, gezinmekten başka bir şey yapmıyor. Ama onu seviyoruz. Bir şeyler yersiniz, değil mi?"

"Zevkle," dedi Jakub ve kadın mutfağa koştu. Sonra Jakub, Bob'u nasıl bir emekli sürüsünden kurtardığını anlattı.

"Alçaklar!" diye bağırdı adam. Sonra başını mutfağa doğru çevirip karısını çağırdı:

"Věra! Buraya gel! Kentteki alçakların ne yaptıklarını işittin mi?"

Věra, üzerinde dumanı tüten bir çorba kâsesinin durduğu tepsiyle salona döndü. Oturdu ve Jakub önceki gün başından geçen serüveni yeniden anlatmak zorunda kaldı. Köpek masanın altına oturmuştu ve kulağının arkasını kaşıtıyordu. Jakub çorbasını içince bu kez adam ayağa kalktı, mutfağa koştu ve *knödel*'li domuz kızartması getirdi.

Jakub pencerenin yanındaydı ve kendini iyi hissediyordu. Adam aşağıdakileri lanetlemekteydi (Jakub, adamın lokantasını yüksek bir yer, bir Olympos Dağı, geriden ve yüksekten bakmayı sağlayan bir mevzi gibi görmesine hayranlık duymadan edemezdi) ve kadın iki yaşındaki bir çocuğu elinden tutarak geri döndü.

"Beye teşekkür et," dedi, "sana Bob'u getirdi."

Yumurcak anlaşılmaz birkaç şey mırıldandı ve gülmeye koyuldu. Dışarda güneş vardı ve sararmakta olan

yapraklar sakin sakin açık pencereye doğru eğiliyordu. En ufak bir gürültü yoktu. Han gerçekten yeryüzünün epey üzerindeydi ve orada huzur buluyordu.

Çocuk yapmayı reddetse de, Jakub çocukları seviyordu.

"Güzel bir oğlunuz var," dedi.

"Çok gırgır bir çocuk," dedi kadın. "Bu koca burunlu kime çekti bilmiyorum."

Jakub dostunun burnunu anımsadı.

"Doktor Škréta size baktığını söyledi bana."

"Doktoru tanıyor musunuz?" diye sordu adam keyifle.

"Yakın dostlarımdan biridir," dedi Jakub.

"Ona çok şey borçluyuz," dedi genç anne ve Jakub, çocuğun büyük bir olasılıkla Škréta'nın üreme programının başarılarından biri olduğunu düşündü.

"O hekim değil, bir büyücü," dedi adam hayranlıkla.

Jakub, Beytlehem barışının hüküm sürdüğü bu yerde, bu üç kişinin "kutsal aile" olduğunu, çocuklarının bir insan babadan değil de Tanrı Škréta'dan doğduğunu kafasından geçirdi.

Uzun burunlu yumurcak yine anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu ve genç baba ona aşkla bakıyordu.

"Uzaktan atalarından hangisinin uzun bir burnu olduğunu merak ediyorum," dedi karısına.

Jakub gülümsedi. Garip bir şey gelmişti aklına. Doktor Škréta kendi karısını da doğurtmak için bir enjektörden yararlanmış mıydı?

"Haklı değil miyim?" diye soruyordu genç baba.

"Kuşkusuz," dedi Jakub. "Mezarımızda uykuya dalalı uzun süre olduğu halde, burnumuzun yumurtadan çıkmaya başlayacağını düşünmek büyük bir avuntu."

Herkes kahkahalarla güldü, Škréta'nın çocuğun babası olabileceği, şimdi Jakub'a bir düş gibi geliyordu.

5

František, buzdolabını onarmış olduğu kadından parasını aldı. Evden çıktı, sevgili motosikletine bindi, tüm bölgenin onarım işlerini yöneten kuruluşa o gün aldığı parayı yatırmak üzere küçük kentin öbür ucuna doğru yollandı. İşi bittiğinde saat ikiyi biraz geçiriyordu. Motosikleti çalıştırdı ve kaplıcanın yolunu tuttu. Otomobil parkında beyaz arabayı gördü. Motosikleti arabanın yanında bıraktı, kemerli avluya girdi ve trompetçinin bulunabileceğini düşündüğü Halkevi'ne doğru yöneldi.

František'i oraya götüren ne gözüpeklikti ne de düşmanlık. Artık rezalet çıkarmak da istemiyordu. Tersine, kendini feda etmekte, boyun eğmekte, tümüyle pes demekte kararlıydı. Aşkının çok büyük olduğunu, bu aşk adına her şeye katlanabileceğini düşünüyordu. Prensesi uğruna tüm acıları ve tüm işkenceleri çeken, canavarla boğuşan ve okyanusları geçen prens gibi, olağanüstü ölçüsüzlükteki küçük düşmeleri bile kabule hazırdı.

Neden bu kadar uysal? Bu küçük kaplıca kentinde genç kadınlar bu kadar çokken neden bir başkasına yönelmiyor?

František, Růžena'dan küçük, dolayısıyla da ne yazık ki çok genç. Daha olgunlaştığında, her şeyin geçici olduğunu keşfedecek ve bir kadının ufkunun ardında başka kadınların ufkunun da açıldığını bilecek. Ancak, František henüz zamanın ne olduğunu bilmiyor. Çocukluğundan beri sürüp giden ve değişmeyen bir dünyada, bir çeşit hareketsiz sonsuzlukta yaşıyor, hep aynı baba ve aynı anneye sahip ve onu erkek yapan Růžena, ufkun, olabilecek tek ufkun kapağı gibi tepesinde. Yaşamı onsuz düşünemiyor.

Önceki gün, büyük bir uysallıkla onu rahat bırakacağına söz vermişti, onu rahatsız etmemek kararında sa-

mimiydi. Yalnızca trompetçiyle ilgilendiğine ve izlediği o olduğuna göre, yeminini gerçekten çiğnemeyeceğini düşünüyordu. Aynı zamanda bunun sadece bir bahane olduğunu ve Růžena'nın, davranışını kınayacağını biliyordu, ama içindeki eğilim her türlü düşünceden ya da karardan güçlüydü, uyuşturucu madde alışkanlığı gibiydi. Trompetçiyi görmeliydi, onu bir kere daha, uzun uzun ve yakından görmeliydi. Acısının yüzüne bakmalıydı. Růžena'nın bedeniyle birleşmesi akıl almaz ve inanılmaz gelen bu bedene bakmalıydı, ikisinin bedenlerinin birleşebilecek yetenekte olup olmadığını kendi gözleriyle anlamak için ona bakmalıydı.

Sahnede çalmaya başlamışlardı bile: Doktor Škréta davuldaydı, ufak tefek bir adam piyano başında oturuyor. Klíma da trompet çalıyordu. Provada hazır bulunmak için içeri süzülen caz hastası birkaç genç, salonda oturuyorlardı. František'in orada bulunma nedeninin anlaşılmasından korkması gerekli değildi. Motosikletin farıyla gözleri kamaşan trompetçinin geçen gece yüzünü görmediğinden emindi, Růžena'nın temkinliliği sayesinde de kimse genç kadınla arasındaki ilişki hakkında fazla bir şey bilmiyordu.

Trompetçi müzisyenleri susturdu ve başka bir biçimde yorumladığı bir bölümü ufak tefek adama çalmak için kendisi piyanoya geçti. František, salonun dibindeki bir iskemleye oturmuştu ve ağır ağır gölgeye dönüşüyordu; bu gölge de o gün trompetçiden bir saniye bile ayrılmayacaktı.

6

Ormandaki handan dönüyor ve yanında yüzünü yalayan şen köpeğin bulunmamasına üzülüyordu. Sonra, kırk beş yıllık yaşamı boyunca yanındaki bu yeri boş

tutmayı başarmasının bir mucize olduğunu düşündü, öyle ki şimdi bu ülkeden güçlük çekmeksizin yanına bir sürü bavul almadan, yükten yoksun, geleceğinin temellerini daha yeni atmaya başlayan bir öğrenci gibi, gençliğin yanıltıcı (yine de güzel) görünüşüyle yalnız ayrılabiliyordu.

Ülkesinden ayrılmakta olduğu düşüncesini kafasına iyice yerleştirmeye çabalıyordu. Geçmişini anımsamaya çalışıyordu. Bu geçmişi özlemle dönüp baktığı engin bir görünüm, baş döndürücü uzaklıktaki bir görünüm gibi görmeye çalışıyordu. Ama bunu başaramıyordu. Ardında görmeyi başardığı şey minikti, kapalı bir akordeon gibi yamyassıydı. İç içe ve az çok yaşanmış bir alın yazısı izlenimi bırakan anı kırıntılarını anımsamak için çaba harcaması gerekti.

Çevresindeki ağaçlara bakıyordu. Yaprakları yeşil, kırmızı, sarı ve kahverengiydi. Ormanlar bir yangın yerine benziyordu. Ormanların alev aldığı ve yaşamıyla anılarının bu nefis ve duyarsız alevlerde yanıp kül olduğu bir sırada ülkeden gittiğini düşündü. Acı çekmediği için üzülmesi mi gerekiyordu? Hüzünlü olmadığı için hüzünlenmek zorunda mıydı?

Hüzünlü değildi, ama acele etmek isteği duyduğu da yoktu. Dış ülkelerdeki dostlarıyla anlaşmalarına göre şu sıra sınırı geçmiş olmalıydı, ama dost çevresinde iyi bilinen ve çok alaya alınan kararsız tembelliğinin pençesine yeniden düştüğünü duyuyordu. Çünkü koşullar özellikle enerjik ve kararlı bir tutum gerektirdiğinde bu tembelliğin pençesine düşerdi. Son âna dek o gün yola çıkacağını söyleyeceğini biliyordu, ama sabahtan beri de bazen çok uzun aralarla, ama hep zevkle yıllardan beri dostunu görmeye geldiği bu sevimli kaplıca kentinden ayrılma ânını geciktirmek için elinden geleni yaptığını anlıyordu.

Arabayı otoparka bıraktı (evet, trompetçinin beyaz arabasıyla František'in kırmızı motosikletinin durmakta olduğu yere) ve yarım saat sonra Olga'yla buluşacağı birahaneye girdi. Dipte parkın alev alev ağaçlarını görmeyi sağlayan camın önünde hoşuna giden bir masa seçti, ne yazık ki masaya otuz yaşlarında bir adam yerleşmişti, Jakub yan masaya oturdu. Oradan ağaçları göremiyordu, ama gözle görülür biçimde sinirli olan, gözlerini kapıdan ayırmayan ve durmadan ayağını yere vuran bu adamdan bakışlarını alamıyordu.

7

Sonunda Růžena içeri girdi. Klima iskemlesinden fırladı, ona doğru yürüdü ve genç kadını camın yanındaki masaya götürdü. Ona gülümsüyordu; bu gülümsemeyle anlaşmalarının hâlâ geçerli, ikisinin de dingin ve suç ortağı olduğunu, birbirlerine güvendiklerini belirtmek istercesine... Genç kadının yüzünde sorusuna olumlu bir karşılık arıyor, ama bulamıyordu. Bundan kaygılandı. Kafasını kurcalayan şeyden söz açmaya cesaret edemiyordu ve genç kadınla kaygısızlık havası yaratması gerekli, havadan sudan bir gevezeliğe girdi. Ancak, sözleri bir taş bölmeden yansırmış gibi genç kadının suskunluğunda yansıyordu.

Sonra Růžena onun sözünü kesti:

"Görüşümü değiştirdim. Bu bir cinayet olur. Sen belki böyle bir şeyi yapabilirsin ama ben yapamam."

Trompetçi, çevresinde her şeyin yıkıldığını duydu. Růžena'yı anlamsız bir bakışla süzüyor ve artık ne diyeceğini bilemiyordu, içinde umutsuz bir yorgunluktan başka şey bulduğu yoktu. Ve Růžena yineliyordu:

"Bu bir cinayet olur."

Klima, genç kadına bakıyor ve Růžena ona gerçek-

dışı geliyordu. Uzaklaştığında yüzünü anımsama yeteneğinden yoksun olduğu bu kadın, şimdi ona yaşam boyu çarptırıldığı hapis cezası gibi görünüyordu. (Her birimiz gibi, Klima yaşamına içten, gitgide artarak, organik bir biçimde giren şeylere gerçeklik yüklüyor; birden ve rastlantıyla, dışardan geleni gerçekdışının bir işgali gibi algılıyordu. Ne yazık ki, bu gerçekdışı olandan daha gerçek bir şey yoktur.)

Sonra geçen gün trompetçiyi tanıyan garson masalarının önünde bitti. Onlara bir tepsi üzerinde iki konyak getiriyordu ve neşeli bir sesle, "Görüyorsunuz ya, isteklerinizi gözlerinizden okuyorum," dedi. Ve Růžena'ya geçen sefer söylediklerini yineledi:

"Dikkat et! Bütün kızlar senin gözlerini oyacak!" Ardından yüksek sesle güldü.

Bu kez Klima, garsonun sözlerine dikkat edemeyecek kadar korkusuna gömülmüştü. Bir yudum konyak içti ve Růžena'ya doğru eğildi:

"Yalvarırım. Görüş birliğine vardığımızı sanıyordum. Birbirimize her şeyi söyledik. Niçin birden fikir değiştirdin? Benim gibi birkaç yıl süreyle kendimizi tümüyle birbirimize verebilmemiz gerektiğine inanıyordun Růžena! Bunu yapıyorsak, sırf aşkımız ve gerçekten ikimizin de istediği bir gün çocuk sahibi olmak içindir."

8

Jakub, Bob'u ihtiyarlara teslim etmek isteyen Hastabakıcı'yı hemen tanıdı. Ona büyülenmiş gibi bakıyordu, Hastabakıcı'yla karşısındaki adamın birbirlerine söylediklerine çok ilgiliydi. Tek sözcük işittiği yoktu, ama konuşmanın çok gergin olduğunu görüyordu.

Adamın yüzünden, üzücü bir haber almış olduğu çabucak ve açıkça anlaşıldı. Yeniden konuşabilmesi için

bir süre geçmesi gerekti. Yüz hareketlerinden genç kadını kandırmaya çalıştığı ve ona yalvardığı görülüyordu.

Ama genç kadın inatla susuyordu.

Jakub, bir insanın yaşamının söz konusu olduğunu düşünmekten kendini alamadı. Sarışın genç kadın ona hep "cellat işini görürken kurbanı tutmaya hazır olan kişi" gibi görünüyordu ve adamın yaşamdan, kadının da ölümden yana olduğundan bir an bile kuşku duymuyordu. Adam birinin yaşamını kurtarmaya çalışıyor, kadından yardım istiyor, ama sarışın reddediyordu ve onun yüzünden biri ölecekti.

Ve sonra, adamın üstelemeyi bıraktığını, gülümsediğini, genç kadının yanağını okşamakta duraksamadığını fark etti. Anlaşmışlar mıydı acaba? Hiç bile. Sarı saçların altındaki yüz, adamın bakışından kaçarak inatla uzağa bakıyordu.

Jakub'un önceki günden beri cellat yardımcısı çizgileri dışında gözünün önüne getiremediği genç kadından bakışlarını ayırabilecek gücü yoktu. Genç kadının güzel ve boş yüzü vardı. Erkekleri çekecek kadar güzel ve tüm iniltili yalvarmalarının yitip gideceği kadar boş. Ama bu aynı zamanda gururlu bir yüzdü ve Jakub onun, bu yüzün güzelliğiyle değil, boşluğuyla övündüğünden emindi. Bu yüzde çok iyi tanıdığı binlerce yüzün kendisine doğru gelişini gördüğünü düşünüyordu. Tüm yaşamının bu yüzle bitmek bilmeyen bir konuşma olduğunu içinden geçirmekteydi. Ona bir şey anlatmaya çalıştığında, yüz hakarete uğramış gibi dönüyor, bu kanıtlara başka bir şeyden söz ederek karşılık veriyor; ona gülümsediğinde, yüz kayıtsızlığını kafasına kakıyor; yalvardığında, hiçbir şey anlamayan ve her şeye karar veren bu yüz onu üstünlükle suçluyordu, bir çöl gibi bomboş ve çölüyle övünen bu yüz.

Jakub, yarın egemenlik alanından çıkıp gitmek üzere bugün bu yüze son kez baktığını düşündü.

9

Růžena da Jakub'u fark etmişti ve onu tanımıştı. Jakub'un gözlerinin üzerine dikildiğini duyuyor ve bu bakış elini ayağına dolaştırıyordu. Konuşmadan suç ortağı olan iki adamın çemberine, iki tüfek namlusu gibi üzerine dikilmiş iki bakışın çemberine alındığını sanıyordu.

Klima görüşlerini yineliyor ve Růžena ne karşılık vereceğini bilmiyordu. Doğacak bir çocuğun yaşamı söz konusu olduğunda aklın diyecek şeyi bulunmadığını, bir tek duyguların söz hakkı bulunduğunu kendi kendine çabucak yinelemeyi yeğliyordu. Çift bakışın erişeceği alanın dışına çıkarmak için yüzünü sessizce çeviriyor ve durmadan pencereden bakıyordu. O an, dikkatini yoğunlaştırmasının belli bir noktaya varması sonucu, içinde hakarete uğramış sevgilinin ve anlaşılmamış annenin bilincinin doğduğunu duydu ve bu bilinç, ruhunda bir *knödel* hamuru gibi kabarıyordu. Bu bilinci, sözcüklerle açıklama yeteneğinden yoksun olduğu için de, hep parkın aynı noktasına dikilmiş olan gözlerinden sızdırıyordu.

Ama sersemlemiş bakışının dikildiği yerde, birden alışılmış bir karaltı gördü ve dehşete kapıldı. Klima'nın söylediğini hiç duymuyordu, namlusu üzerine dikilmiş olan üçüncü bakıştı bu ve en tehlikelisiydi. Çünkü başlangıçta (birkaç hafta önce) Růžena, hamileliğinden kimin sorumlu olduğunu kesinlikle söyleyemiyordu. Şimdi parktaki ağaçlardan birinin ardında kötü bir biçimde saklanmış, gizlice kendisini gözleyen adamı da hesaba katmak gerekliydi. Bu, tabii ki başlangıçtaydı, çünkü o zamandan beri baba olarak gitgide trompetçinin seçilmesinden yana çıkmıştı, babanın kesinlikle trompetçi olduğuna karar verdiği güne dek. Dikkat edelim: Kurnazlıkla gebeliğini ona yüklemek istemiyordu. Kararını

verirken kurnazlığı değil ama gerçeği seçmişti. Gerçekten böyle olduğu sonucuna varmıştı.

Hem annelik öylesine kutsal bir şeydi ki küçümsediği bir adamın buna yol açabilmesi ona olanaksız geliyordu. Bu hiç de mantıklı bir düşünüş değildi, ama ancak hoşuna giden, değer verdiği ve hayranlık duyduğu bir adamdan gebe kalabileceğine kesinlikle inanmasına yol açan bir çeşit akıldışı esindi. Ve telefonda çocuğunun babası olarak seçtiği adamın sersemlediğini, ürktüğünü ve babalık görevini geri çevirdiğini işitince her şey kesinlik kazanmıştı. Çünkü o andan sonra kendi gerçeğinden kuşku duymamakla kalmıyordu, onun uğrunda savaşı başlatmaya da hazırdı.

Klima sustu ve Růžena'nın yanağını okşadı. Düşüncelerinden sıyrılan Růžena, gülümsemesini fark etti. Geçen seferki gibi arabayla kırlarda bir gezinti yapmaları gerektiğini söyledi Klima, çünkü bu kahve masası onları soğuk bir duvar gibi birbirlerinden ayırıyordu.

Růžena irkildi. František hâlâ parktaki ağacın arkasındaydı ve gözleri birahanenin camına dikiliydi. Dışarı çıktıkları an üstlerine gelirse ne olacaktı? Ne olacaktı, salı günkü gibi bir olay çıkarırsa?

"İki konyağın parasını ödüyorum," dedi Klima garsona.

Růžena çantasından bir cam tüp çıkardı.

Trompetçi garsona bir kâğıt para uzattı ve üstünü cömertçe geri çevirdi.

Růžena tüpü açtı, avucuna bir hap yuvarladı ve yuttu.

Tüpü kapadığında, trompetçi ona doğru döndü ve gözlerinin içine baktı, iki elini onun ellerine doğru kaydırıyordu. Růžena parmaklarının dokunuşunu duymak için tüpü bıraktı.

"Gel, gidelim," dedi Klima ve Růžena ayağa kalktı, Jakub'un sabit ve düşmanca bakışını gördü, gözlerini kaçırdı.

Dışarı çıktığında kaygıyla parka doğru baktı ama František artık orada değildi.

10

Jakub ayağa kalktı, hâlâ yarısına kadar dolu olan bardağını aldı ve boşalan masaya oturdu. Camdan parkın kızarmaktaki ağaçlarına hoşnut bir bakış yöneltti ve bu ağaçların kırk beş yıllık yaşamını içine attığı bir yangın gibi olduğunu kendi kendine yineledi. Sonra bakışı masanın üzerine kaydı ve kül tablasının yanında unutulmuş cam tüpü gördü. Eline aldı ve incelemeye koyuldu: Tüpün üzerinde bilinmeyen bir ilaç adı yazılıydı ve biri kalemle "Günde üç kere alınacak" sözcüklerini eklemişti. Tüpün içindeki haplar soluk mavi renkteydi. Bu ona garip geldi.

Ülkesinde geçirdiği son saatlerdi bunlar ve küçük olaylar olağanüstü bir anlamla yükleniyor, simgesel bir oyuna dönüşüyordu. "Birinin masa üzerine, tam da bugün, bana soluk mavi haplarla dolu bir tüp bırakması ne anlama geliyor?" diye düşündü. "Ve neden tüpü buraya bırakan kadının, siyasal baskıların mirasçısı ve cellatların aracısı olan bu kadın olması gerekiyor? Bununla bana soluk mavi hapların gerekliliğinin daha geçmediğini mi söylemek istiyor? Ya da yine, bu ülkeden ayrılmakla, ceketimin cebinde taşıdığım soluk mavi hapı yutarak göstermiş olacağım boyun eğmenin eşini mi gösterdiğimi bana söylemek istiyor?"

Cebini karıştırdı, yuvarlanmış ve kıvrılmış kâğıdı çıkardı. Şimdi hapa bakarken rengi, unutulmuş olan tüptekilerden biraz daha koyu gibi geliyordu Jakub'a. Tüpü açtı ve eline bir hap düşürdü. Evet, kendininki biraz daha koyu ve daha küçüktü. İki hapı da tüpün içine attı. Şimdi bunlara bakarken ilk bakışta aralarında hiçbir fark

bulunamayacağını anlıyordu. Tepede, kuşkusuz en hafif rahatsızlıkları geçirmeye yönelik hapların üzerinde maskelenmiş bir ölüm yatıyordu.

Tam o sırada Olga masaya yaklaştı. Jakub hemen tüpün ağzını kapattı, kül tablasının yanına koydu, Olga'yı karşılamak üzere ayağa kalktı.

"Ünlü trompetçi Klíma'ya rastladım. Olabilir mi bu?" dedi Olga, Jakub'un yanına otururken. "O iğrenç kadınla birlikteydi. O kadın bugün havuzda beni canımdan bezdirdi."

Ama Olga sustu, çünkü o sırada Růžena gelip masalarının başında dikildi ve "Haplarımı burada unuttum," dedi.

Jakub kendisine karşılık verecek zamanı bulamadan, kül tablasının yanında duran tüpü gördü ve elini uzattı.

Ama Jakub daha atik davrandı, tüpü ondan önce kaptı.

"Tüpü bana verin!" dedi Růžena.

"Sizden bir şey isteyecektim," dedi Jakub. "Bir hap almama izin verin."

"Bağışlayın! Kaybedecek zamanım yok."

"Aynı ilacı kullanıyorum ve..."

"Ben nöbetçi eczane değilim," dedi Růžena.

Jakub kapağı açmak istedi, ama bunu başaramadan Růžena elini birden tüpe doğru uzattı. Hemen Jakub tüpü avucunda sıktı ve elini çekti.

"Bu da ne demek? Bana o hapları verin!" diye bağırdı genç kadın.

Jakub gözlerinin içine bakıyordu, birden kararını verdi, ağır ağır görkemli bir hareketle tüpü ona uzattı.

11

Tekerleklerin çıkardığı gürültü arasında, yolculuğunun gereksizliği ona açık olarak görünüyordu. Nasılsa

kocasının kaplıca kentinde olmadığından emindi. Öyleyse niçin oraya gidiyordu? Yalnızca önceden bildiğini öğrenmek ve gerisingeri dönmek için mi dört saatlik tren yolculuğu yapıyordu? Boyun eğdiği, mantıklı bir niyet değildi, içinde durdurma olanağı bulunmayan bir motor dönmeye, dönmeye koyulmuştu.

(Evet, o dakikada František ve Kamila kör bir kıskançlığın uzaktan yönettiği iki füze gibi romanımızın içine fırlatıldılar. Ama neydi bu uzaktan yönetim?)

Başkentle kaplıca kenti arasındaki ulaşım rahat değildi ve Bayan Klima, iyileştirici kaynakları ve kentin mucizeler yaratan çamurlarını öğütleyen afişlerle kaplı mini mini bir istasyonda yorgun argın ininceye dek üç kez aktarma yapmak zorunda kalmıştı. İstasyonda kaplıca binasına giden çınarlı yola saptı ve avlunun ilk sütunlarına vardığında, kocasının adının kırmızı harflerle yazılı olduğu elle yapılmış bir afişi görüp afalladı. Şaşkınlıkla afişin önünde durdu ve kocasının adının altında iki erkek adı daha söktü. Buna inanamıyordu. Klima kendisine yalan söylememişti! Tam tamına söylediği gibiydi. İlk anlar bundan büyük bir sevinç, uzun süredir yitirilmiş bir güven duydu.

Ama sevinç uzun sürmedi, çünkü hemen konserin varlığının hiç de kocasının bağlılığının kanıtı sayılmayacağı sonucuna vardı. Bu yitik kaplıca kentinde sahneye çıkmayı kabul ettiğine göre, nedeni hiç kuşkusuz bir kadınla buluşmaktı. Ve durumun düşündüğünden de beter olduğunu, bir tuzağa düştüğünü düşündü.

Kocasının kaplıca kentinde bulunmadığına güven getirmek ve de dolaylı olarak böylece (bir kez daha ve kim bilir kaçıncı kez) kendisini aldatıldığına inandırmak için buraya gelmişti. Ama şimdi, durum değişmişti: Onu yalan söylerken değil ama doğrudan ve gözleriyle kendisini aldatırken görüp suçüstü yakalayacaktı. İstese de, istemese

de, Klima'nın gününü geçirdiği yabancı kadını görecekti. Bu düşünceyle sendeliyordu neredeyse. Tabii, uzun süredir kesinlikle her şeyi bildiği inancındaydı, ama şimdiye dek hiçbir şey görmemişti (kocasının metreslerinden bir tekini bile). Aslında, hiçbir şey bilmiyordu, sadece bildiğine inanıyordu ve varsayımlarına kesinliğin gücünü yüklüyordu. Kocasının kendisini aldattığına bir Hıristiyan'ın Tanrı'ya inanması gibi inanıyordu. Ancak Hıristiyan, Tanrı'ya, hiç görmeyeceğini kesinlikle bilerek inanır. O gün Klima'yı yabancı bir kadınla göreceğini düşündükçe, Tanrı'nın telefonla öğlen yemeğine geleceğini bildirdiği bir Hıristiyan'ın duyabileceği dehşeti duyuyordu.

Tüm bedeni korkuyla kaplanmıştı. Ama sonra, birinin, adıyla seslendiğini duydu. Döndü ve avlunun ortasında duran üç genç gördü. Blucin ve kazak giymişlerdi, derbeder duruşları kemerlerin altında dolaşan kaplıcalardaki öbür müşterilerin giyinişlerindeki iç karartıcı özenle çatışıyordu. Onu kahkahalarla selamladılar.

"Bu ne sürpriz!" diye bağırdı. Sinemacıydı bunlar, şarkı söylediği günlerden tanıdığı arkadaşları.

Sahne yönetmeni olan en uzun boyluları hemen koluna girdi:

"Bize katılmak için, bizim için buraya geldiğini düşünmek ne hoş olurdu..."

"Ama kocan için geldin," dedi sahne yönetmeninin yardımcısı acı acı.

"Ne büyük talihsizlik!" dedi sahne yönetmeni. "Başkentin en güzel kadını ve bir trompetçi hayvanı onu kafeste tutuyor, bu yüzden de kendisini yıllardır hiçbir yerde görmüyoruz."

"Tamam!" dedi kameraman (kazağı delik delikanlıydı bu), "Bunu kutlamalıyız!"

Geveze hayranlıklarını, kayıtsızca önemsemeyen armağanların doldurduğu bir hasır sepete atmakta acele

eden parlak bir kraliçeye adadıklarını düşünüyorlardı. Kadın da, bu arada, iyiliksever bir kola yaslanan topal bir genç kız gibi onların sözlerini minnetle kabul ediyordu.

12

Olga konuşuyor ve Jakub zehri tanımadığı bir genç kadına verdiğini, kadının her an bunu yutma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu düşünüyordu.

Bu birden olmuştu, öylesine çabuk olmuştu ki fark edecek zamanı bile bulamamıştı. İstemediği halde olmuştu.

Olga hâlâ öfkeyle konuşuyordu ve Jakub kafasında davranışını doğrulayacak nedenler arıyordu, tüpü genç kadına vermek istemediğini ve onun, yalnızca onun kendisini buna zorladığını düşünüyordu.

Ama hemen bunun kolay bir bahane olduğunu anladı. Genç kadının dediğini yapmaması için binbir olanağı vardı. Genç kadının küstahlığına kendi küstahlığıyla karşı çıkabilir, ilk hapı sakin sakin avucuna düşürebilir ve cebine atabilirdi.

Ama hazırcevaplık gösteremediğine ve hiç de böyle yapmadığına göre, genç kadının peşinden koşabilir ve tüpte zehir bulunduğunu ona itiraf edebilirdi. Olup biteni ona açıklamak güç değildi.

Harekete geçecek yerde iskemlesinin üzerinde oturuyor ve kendisine bir şey açıklayan Olga'ya bakıyordu. Hastabakıcı'yı yakalamak için ayağa kalkmak, koşmaya başlamak gerekmekteydi. Daha zaman vardı. Ve genç kadının yaşamını kurtarmak için her şeyi yapmak onun ödeviydi. Öyleyse neden iskemlesinde oturup duruyor, neden yerinden kımıldamıyordu?

Olga konuşuyor ve Jakub iskemlesinin üzerinde oturup durduğuna ve kımıldamadığına şaşıyordu.

Hemen ayağa kalkması ve Hastabakıcı'yı aramaya çıkması gerektiğine karar vermişti. Ama gitmesi gerektiğini Olga'ya nasıl anlatacağını düşünüyordu. Olanı biteni ona açıklamak mı gerekti? Bunu ona açıklayamayacağı sonucuna vardı. O yetişemeden Hastabakıcı ilacı alırsa ne olacaktı? Olga, bir katil olduğunu bilmeli miydi? Zamanında Hastabakıcı'ya yetişse bile, Olga'nın gözünde kendini nasıl doğrulayabilir ve neden uzun süre duraksadığını ona nasıl anlatabilirdi? Çünkü şimdiden, hareketsiz, iskemlesinde mıhlanıp kaldığı bu kısa an yüzünden, herhangi bir gözlemci açısından katil sanılabilirdi.

Hayır, Olga'ya açılamazdı, ama ona ne söyleyebilirdi? Kim bilir nereye koşmak için birden yerinden kalktığını ona nasıl anlatmalıydı?

Ama ona söyleyeceğinin önemi var mıydı? Nasıl hâlâ böyle saçma sapan şeylerle uğraşabiliyordu? Bir yaşam ya da ölüm sorunu söz konusu olduğunda, Olga'nın ne düşüneceğiyle nasıl kaygılanabiliyordu?

Düşüncelerinin çok yersiz olduğunu ve duraksamayla geçen her saniyenin Hastabakıcı'yı tehdit eden tehlikeyi ağırlaştırdığını biliyordu. Gerçekte, şimdiden çok geç olmuştu. Duraksadığı sürede, kadın sevgilisiyle birahaneden öyle uzaklaşmış olmalıydı ki, Jakub onu hangi yönde arayacağını bile kestiremezdi. Nereye gittiklerini olsun biliyor muydu? Onları bulmak için ne yana sapmalıydı?

Ama hemen, yeni bir bahane olan bu görüşten ötürü kendi kendini kınadı. Onları hemen bulmak güçtü kuşkusuz, ama olanaksız değildi. Harekete geçmek için de çok geç değildi, ama hemen harekete geçmek gerekiyordu, yoksa çok geç kalacaktı.

"Güne kötü başladım," diyordu Olga. "Uyanamadım, kahvaltıya geç kaldım, bana servis yapmayı reddettiler, kaplıcada da o sersem sinemacılar ortaya çıktı. Güzel

bir gün geçirmeyi öyle istiyordum ki, burada seninle geçirdiğim son gün olduğundan. Bu benim için çok önemli. Hiç değilse bunun benim için ne denli önemli olduğunu biliyor musun Jakub?"

Masanın üzerinden uzandı ve Jakub'un ellerini tuttu.

"Hiçbir şeyden korkma, kötü bir gün geçirmen için bir neden yok," dedi Jakub ona çaba harcayarak, çünkü dikkatini Olga'nın üzerinde toplama yeteneğinden yoksundu. Bir ses ona durmadan Hastabakıcı'nın çantasında zehir olduğunu ve yaşamasının ya da ölmesinin kendisine bağlı bulunduğunu anımsatıyordu. Önemli, üsteleyen ama aynı zamanda garip bir biçimde zayıf, ona çok uzak derinliklerden ulaşıyormuş gibi gelen bir sesti bu.

13

Klima, orman yolu boyunca Růžena'yla birlikte gidiyordu ve bu kez lüks arabayla yapılan yolculuğunun hiç de kendisinden yana olmadığını görüyordu. Hiçbir şey Růžena'yı erişilmez suskunluğundan ayıramazdı ve trompetçi uzun süre konuşmadan durdu. Sessizlik çok ağırlaşınca, "Konsere gelecek misin?" diye sordu.

"Bilmiyorum," karşılığını verdi Růžena.

"Gel," dedi Klima. Ve akşamki konser onları bir an kavgalarından uzaklaştıran bir konuşma bahanesi sağladı. Klima, davul çalan hekimden alaylı bir sesle söz etmek için çaba harcadı, Růžena'yla kesin konuşmayı da akşama ertelemeye karar verdi.

"Umarım konserden sonra beni beklersin," dedi. "Geçen seferki gibi..." Söyler söylemez de bu sözlerin taşıdığı anlamı kavradı. Geçen seferki gibi, konserden sonra sevişecekleri anlamına geliyordu. Tanrım, nasıl olmuştu da bu olasılığı düşünmemişti?

Garipti, ama o âna kadar Růžena'yla yatabileceği

düşüncesi aklının köşesinden bile geçmemişti. Růžena'nın gebeliği onu hafifçe ve belli belirsiz kaygının cinsellikten uzak bölgesine itiyordu. Kuşkusuz kendini ona sevecen davranmaya, onu öpmeye, okşamaya zorlamıştı, bunu yapmaya da özen gösteriyordu, ama bu bir davranıştı, boş bir hareketti, bedeni en ufak bir ilgi göstermiyordu.

Şimdi düşünürken, Růžena'nın bedenine gösterdiği bu kayıtsızlığın son günlerde yaptığı en ağır hata olduğu sonucuna vardı. Evet, şimdi kendi için çok açık bir şeydi bu (ve başvurduğu arkadaşlarına dikkatini bu noktaya çekmedikleri için kızıyordu): Mutlaka onunla yatması gerekiyordu! Çünkü genç kadının büründüğü ve delme olanağı bulunmayan bu ani gariplik özellikle bedenlerinin uzak durmasından geliyordu. Çocuğu, Růžena'nın karnının ürününü reddetmekle gebe olan bedeni yaralayarak itiyordu aynı zamanda. Dolayısıyla, öteki bedene karşı daha da büyük bir ilgi göstermek gerekiyordu. Verimli bedenin karşısına verimsiz eti çıkarmak ve onda bir müttefik bulmak gerekiyordu.

Bunları düşündüğünde, içinde yeni bir umut duydu. Růžena'nın omzunu sıktı ve ona doğru eğildi:

"Kavga ettiğimizi düşünmek yüreğimi paralıyor Dinle, nasılsa bir çözüm buluruz. Asıl önemlisi birlikte olmamız. Kimsenin bizi bu geceden yoksun bırakmasına fırsat vermeyeceğiz ve bu, geçen seferki kadar güzel bir gece olacak."

Bir eliyle direksiyonu tutuyor, öbürüyle de Růžena'nın omuzlarını sarıyordu. Birden, çok derinlerde, çıplak tene duyulan isteğin yükseldiğini duyar gibi oldu ve buna sevindi, çünkü bu istekle Růžena'yla konuşabileceği tek ortak dili bulmayı hesaplamaktaydı.

"Nerede buluşacağız?" diye sordu Růžena.

Klima, tüm kaplıca kentinin, konserden kiminle ayrıldığını göreceğini biliyordu. Ama kaçış yolu yoktu:

"İşim biter bitmez, sahnenin arkasına beni almaya gel."

14

Klima, *Saint Louis Blues* ve *When the Saints Go Marching in*'i son bir kez prova etmek üzere aceleyle Halkevi'ne giderken, Růžena çevresine kaygılı bakışlar yöneltiyordu. Az önce, arabada, dikiz aynasından František'in motosikletle kendilerini izlediğini birkaç kere görmüştü. Ama şimdi onu hiçbir yerde göremiyordu.

Zamanın kovaladığı bir kaçak olduğu izlenimini duyuyordu. Yarına kadar ne istediğini anlaması gerektiğini biliyordu, ama hiçbir şey bildiği yoktu. Yeryüzünde güvendiği bir tek yaratık yoktu. Ailesi de yabancıydı. František onu seviyordu, ama özellikle bu nedenden ötürü genç adamdan çekiniyordu (karacanın avcıdan çekindiği gibi). Yaşamda tek başınaydı ve birkaç haftadır karnında taşıdığı garip bir yoldaşı vardı, kimi onun en büyük şansı olduğunu öne sürüyordu, öbürleri de tam tersini ve bu yoldaşa kendisi de kayıtsızlıktan başka şey duymuyordu.

Bir şey bildiği yoktu. Ağzına kadar bilgisizlik doluydu. Tepeden tırnağa bilgisizlikti. Nereye gittiğini bile bilmiyordu.

Kaplıca kentindeki yerlerin en kötüsünün, kent halkının bira içmek ve yerlere tükürmek için geldiği leş gibi bir kahvenin, Slavia Lokantası'nın önünden geçmişti. Eskiden burası kuşkusuz kaplıca kentinin en iyi lokantasıydı ve o günlerden küçük bahçede, açık havada çalan bandoların, danslı toplantıların ve iskemle kenarlarına bırakılan şemsiyelerin verdiği kentsoylu zevkinin anısı olarak, iskemleleriyle birlikte kırmızıya boyalı (boyaları dökülmüştü bile) üç masa kalmıştı. Ama yaşamda, her türlü tarihsel bellekten yoksun, ancak bugünün dar köp-

rüsünde ilerleyen Růžena o günler hakkında ne biliyordu? Uzak bir zamandan buraya dek yansıyan şemsiyenin gölgesini göremezdi ve sadece üç blucinli adam, güzel bir kadın ve örtüsüz bir masanın ortasında duran bir şarap şişesi görüyordu.

Adamlardan biri ona seslendi. Döndü ve kazağı delik kameramanı tanıdı.

"Gelin de bizimle bir kadeh için!" diye bağırdı adam ona.

Yanlarına gitti.

"Bu sevimli küçükhanım sayesinde, bugün küçük bir açık saçık film çekebildik," dedi kameraman, böylece Růžena'yı kendisine elini uzatan ve adını anlaşılmaz bir biçimde söyleyen kadınla tanıştırarak.

Růžena minnettardı, çünkü bir şeyler oluyordu. Çünkü nereye gittiğini ve ne yapması gerektiğini düşünmesi artık zorunlu değildi. Çünkü çocuğu aldırıp aldırmaması gerektiğine artık karar vermek zorunda değildi.

15

Sonunda kararını verdi. Garsona hesabı ödedi ve Olga'ya kendisinden ayrılmak zorunda olduğunu ve konserden önce buluşacaklarını söyledi.

Olga ne yapacağını sordu ve Jakub sorguya çekildiği gibi tatsız bir izlenime kapıldı. Škréta'yla buluşacağı karşılığını verdi.

"İyi," dedi Olga, "ama bu iş senin uzun zamanını almaz. Ben üstümü değiştireceğim, saat altıda seni burada beklerim. Seni akşam yemeğine davet ediyorum."

Jakub, Olga'yı Karl Marx Yurdu'na götürdü. O odalara giden koridorda kaybolduğunda kapıcıya sordu:

"Lütfen söyler misiniz, Bayan Růžena odasında mı acaba?"

"Hayır," dedi kapıcı. "Anahtar tahtada asılı."

"Ona çok acele söylemem gereken çok önemli bir şey var. Kendisini nerede bulabileceğimi biliyor musunuz?"

"Hiçbir fikrim yok."

"Kendisini az önce bu akşam burada konser verecek olan trompetçiyle gördüm."

"Evet, ben de gördüm, onunla çıktığını da işittim," dedi kapıcı. "Şu sıra trompetçinin Halkevi'nde prova yapması gerekiyor."

Sahnede davulunun arkasında oturan Doktor Škréta kapıda Jakub'u görünce, ona işaret etti. Jakub da Doktor'a gülümsedi ve on kadar meraklının oturmakta olduğu iskemle dizisini gözden geçirdi (evet, Klíma'nın gölgesi haline gelen František de onların arasındaydı). Hastabakıcı'nın sonunda görüneceğini umarak oturdu.

Onu daha başka nerede arayabileceğini düşünüyordu. O dakikada, hiç aklına gelmeyecek çeşitli yerlerde olabilirdi. Trompetçiyi sorguya çekmek gerekiyor muydu? Ama soruyu ona nasıl sormalıydı? Ya şimdiye kadar Růžena'nın başına bir şey geldiyse? Jakub, Hastabakıcı ölürse bu ölümün tümüyle açıklanamayacağını ve bir neden olmaksızın adam öldüren bir katilin bulunamayacağını düşünmüştü bile. Dikkati üzerine çekmeli miydi? Bir iz bırakmalı ve kuşkularla karşı karşıya gelmeli miydi?

Kendi kendini uyardı. Bir insanın yaşamı tehlikedeydi ve böylesine ödlekçe düşünmemesi gerekiyordu. İki parça arasındaki duraklamadan yararlanıp arkadan sahneye çıktı. Škréta gülümseyerek ona doğru döndü, ama Jakub bir parmağını dudağına götürdü ve alçak sesle bir saat önce birahanede trompetçiyle birlikte gördüğü Hastabakıcı'nın şu sıra nerede olduğunu sormasını rica etti.

"Hepiniz ondan ne istiyorsunuz?" diye homurdandı Škréta somurtuk bir havayla. "Růžena nerede?" diye ba-

ğırdı ardından trompetçiye, adam kızardı ve bilmediğini söyledi.

"Ne yapalım!" dedi Jakub bağışlanmayı dilercesine. "Devam edin!"

"Orkestramızı nasıl buldun?" diye sordu Doktor Škréta ona.

"Mükemmel," dedi Jakub ve aşağı inip oturdu.

Çok kötü davrandığını biliyordu. Gerçekten Růžena'nın yaşamı konusunda kaygılansaydı, onu en kısa zamanda bulmaları için yeri göğü birbirine katar ve bütün dünyaya haber salardı. Gerçekte onun peşine düştüyse, sırf kendi vicdanı karşısında bir bahane elde etmek içindi bu.

Yeniden içinde zehrin bulunduğu tüpü ona verdiği ânı gözünün önüne getirdi. Gerçekten bu iş o kadar çabuk mu olmuştu da fark edecek zamanı bulamamıştı?

Gerçekten mi fark edememişti?

Jakub bunun doğru olmadığını biliyordu. Bilinci uykuya dalmamıştı. Sarı saçların altındaki yüzü yeniden gözünün önüne getirdi ve içinde zehir bulunan tüpü Hastabakıcı'ya vermesinin (bilincinin uykuya dalmasıyla değil) rastlantıyla olmadığını, ama bunun kendi yönünden yıllardır fırsat bekleyen bir istek olduğunu anladı.

Hem de öylesine güçlü bir istek ki sonunda fırsatı kendisi yaratmıştı.

Ürperdi ve iskemlesinden kalktı. Koşarak Karl Marx Yurdu'nun yolunu tuttu, ama Růžena hâlâ odasında değildi.

16

Bu ne mutluluk, bu ne huzur! Dramın orta yerinde bu ne hoş bir ara! Üç erkek arasında bu ne zevkli bir öğleden sonra!

Trompetçinin iki belalısı (onun iki felaketi) karşı

karşıya oturuyorlar, ikisi de şarabı aynı şişeden içiyorlar, ikisi de burada bulunmaktan ve bir an için de olsa onu düşünmekten başka şey yapabilmekten aynı ölçüde mutlu. Ne dokunaklı bir suç ortaklığı, ne anlayış!

Bayan Klíma üç adama bakıyordu; eskiden onların çevresinde bulunmuştu ve gözlerinin önünde bugünkü yaşamının negatifi varmış gibi bakıyordu. Kaygılara gömülmüş olan kendisi, işte şimdi en saf kaygısızlığın karşısında oturuyordu, bir tek adama zincirlenmiş olan kendisi, işte şimdi sonsuz çeşitliliği içinde erkekliği canlandıran üç kişinin karşısında oturmuştu.

Üç erkeğin sözleri açık bir amaç güdüyordu: iki kadınla geceyi geçirmek, beşli bir gece geçirmek. Bu düşsel bir amaçtı, çünkü Bayan Klíma'nın kocasının burada olduğunu biliyorlardı, ama bu amaç öylesine güzeldi ki erişilmez olduğunu bile bile onun peşinde koşuyorlardı.

Bayan Klíma nereye varmak istediklerini biliyordu, bu yüzden de bir fanteziden, bir düşten, düşsel bir eğilimden başka şey olmayan amacın peşinde koşulmasına daha kolay boyun eğiyordu. Onların çift anlamlı sözlerine gülüyor, tanımadığı suç ortağıyla karşılıklı kışkırtıcı şakalar yapıyordu. Rakibesini görmek ve gerçeğin gözlerinin içine bakma ânını daha da uzun süre geciktirmek için oyundaki arayı elinden geldiğince uzatmayı dilerdi.

Bir şişe şarap daha, herkes şen, herkes sarhoş, ama şaraptan çok bu garip havadan, çabucak geçecek olan bu ânı uzatma isteğinden sarhoş.

Bayan Klíma masanın altından sol bacağını sıkıştıran sahne yönetmeninin baldırını hissetti. Bunu iyice fark ediyor, yine de bacağını çekmiyordu. Bu sürtünme aralarında açık seçik bir şehvet bağlantısı kuruyordu, ama rastlantıyla da gerçekleşebilirdi ve öylesine önemsizdi ki fark etmemiş olabilirdi. Demek ki bu tam saf olanla edepsizin sınırında yer alan bir dokunuştu. Kamila bu sınırı aşmak

istemiyordu, ama bu sınırda tutmaktan da hoşnuttu (bir ani özgürlüğün daracık bölgesinde) ve bu tılsımlı çizgi kendiliğinden başka sözlü imalara, başka sürtünmelere ve başka oyunlara geçse daha da çok sevinirdi. Bu hareketli sınırın belirsiz saflığıyla korunmuş olarak, düşünülemeyenin gitgide daha ötesine sürüklenmek isterdi.

Neredeyse tedirgin edecek kadar parlak olan Kamila'nın güzelliği, sahne yönetmeninin saldırısını temkinli bir ağırlıkla sürdürmek zorunda bırakırken, Růžena'nın sıradan sevimliliği de kameramanı zorlu ve dolambaçlı yollara sapmayacak bir biçimde çekiyordu. Genç kadının beline sarılıyor, göğüslerini elliyordu.

Kamila sahneyi gözlemekteydi. Başkalarının utanmaz hareketlerini yakından görmeyeli çok olmuştu. Genç kadının göğsünü kaplayan, yoğuran, ezen ve giysinin üzerinden okşayan adamın avucuna bakıyordu. Růžena'nın hareketsiz, pasif, şehvete kendini bırakmışlığın izini taşıyan yüzünü seyrediyordu.

El göğsü okşuyor, zaman yavaş yavaş akıp gidiyordu ve Kamila öbür bacağında asistanın dizini hissetti. Ve tam o sırada şöyle dedi:

"Sabaha kadar eğlenebilirim."

"Kocan olacak trompetçinin canı cehenneme!" dedi sahne yönetmeni.

"Evet canı cehenneme," diye yineledi asistan.

17

Tam o anda Růžena onu tanıdı. Evet, meslektaşlarının fotoğrafını gösterdikleri kadın oydu. Kameramanın elini sertçe itti. Genç adam karşı çıktı.

"Ne oluyor sana?"

Bir kere daha beline sarılmaya kalkıştı ve yeniden itildi.

"Siz bu gözüpekliği nereden buluyorsunuz?"

Sahne yönetmeniyle asistanı kahkahalarla güldüler.

"Ciddi misiniz?" diye sordu asistan Růžena'ya.

"Tabii ciddiyim," diye karşılık verdi genç kadın sert bir yüzle.

Asistan, saatine baktı ve kameramana döndü. "Saat tam altı. Hanım arkadaşımız çift saatlerde erdemli davrandığı için bu değişiklik oldu. Demek ki saat yediye kadar sabırla beklemen gerek."

Yeniden, kahkahalar yükseldi. Růžena küçük düştüğü için kıpkırmızıydı. Göğsünün üzerinde tanımadığı birinin eliyle yakalanmayı beklemişti. Kendini okşatırken yakalanmayı beklemişti, rakibelerinin en beterine herkesin gözü önünde kendini birine sunarken yakalanmayı beklemişti.

Sahne yönetmeni, kameramana döndü:

"Belki de küçükhanımdan altı sayısının bu seferlik tek sayılmasını dilemen gerekir."

"Kuramsal olarak altının tek sayılabileceğini sanıyor musun?"

"Evet," dedi sahne yönetmeni. "Eukleides, ünlü ilkelerinde, bunu harfi harfine söylüyor: Birtakım özel ve çok gizemli koşullarda, bazı çift sayılar tek sayılmış gibi davranırlar. Bence şu an bizde olağanüstü koşullarla karşı karşıyayız."

"Dolayısıyla, Růžena, saat altıyı tek saymayı kabul ediyor musunuz?"

Růžena susuyordu.

"Kabul ediyor musunuz?" diye sordu kameraman ona doğru eğilerek.

"Küçükhanım susuyor," dedi asistan. "Demek ki suskunluğunu evet ya da hayır olarak yorumlamak bize düşüyor."

"Oylayabiliriz," dedi sahne yönetmeni.

"Doğru," dedi asistan. "Bu durumda Růžena'nın altının tek olmasını kabul etmesinden yana kim var? Kamila, önce sen oyunu veriyorsun."

"Růžena'nın bu işi kesinlikle kabul ettiğini düşünüyorum," dedi Kamila.

"Ya sen, sahne yönetmeni?"

"Bayan Růžena'nın altıyı tek kabul edeceğinden eminim," dedi sahne yönetmeni ciddi sesiyle.

"Kameraman bu işle doğrudan ilgili, dolayısıyla oy kullanmıyor. Bana gelince; ben de aynı yönde oy kullanıyorum," dedi asistan. "Demek ki aynı görüşteyiz. Üç oyla Růžena'nın suskunluğunun kabul anlamına geldiğine karar verdik. Kameraman, bundan hemen girişimini sürdürebileceğin sonucu çıkıyor."

Kameraman Růžena'ya doğru eğildi ve beline öylesine sarıldı ki eli yeniden göğüslerinden birine değiyordu. Růžena onu az öncekinden daha da sertçe itti ve bağırdı:

"Çek pis ellerini!"

Kamila araya girdi:

"Canım, Růžena, elinde değil, bu kadar hoşuna gidiyorsanız... Hepimiz öylesine keyifliydik ki..."

Birkaç dakika önce Růžena tam anlamıyla pasifti ve alın yazısını oyuncağı olacağı rastlantılarda okumayı diliyormuş gibi, ne isterlerse yapmaları için kendini olayların akışına bırakıyordu. Kendisini kaçırmalarına ses çıkarmazdı, kendisini baştan çıkarmalarına ve herhangi bir şeye kandırmalarına ses çıkarmazdı, sırf içinde kapalı kaldığı çıkmazdan kurtulmak için.

Ama yalvaran bir bakış yönelttiği rastlantı birden düşman olduğunu açığa vuruyordu, rakibesinin önünde alaya alınan ve herkes tarafından gülünç düşürülen Růžena bir tek sağlam desteği, bir tek avuntusu, bir tek kurtuluş fırsatı olduğunu düşündü: karnındaki dölüt. Tüm ruhu (bir kez daha, bir kez daha) aşağı, içe, bedeninin derinliklerine

doğru yeniden iniyor ve Rûžena, içinde sakin sakin filizlenenden hiç ayrılmaması gerektiğine gitgide inanıyordu. Kendisini onların kahkahalarının ve kirli parmaklarının çok üzerine yükselten gizli kozunu içinde tutuyordu. Bunu onlara söylemek, yüzlerine haykırmak, onlardan ve alaylarından, bu kadından ve göstermek lütfunda bulunduğu yakınlığından öç almak için büyük istek duyuyordu.

"En önemli olan soğukkanlı kalmak," dedi kendi kendine ve tüpü çıkarmak için çantasını karıştırdı. Tüpü çıkarmıştı ki bir elin bileğine sımsıkı yapıştığını duydu.

18

Kimse onun yaklaştığını görmemişti. Birden ortaya çıkmıştı ve başını çeviren Rûžena şimdi gülümsemesini görüyordu.

Hâlâ elini tutmaktaydı, Rûžena, bileğindeki parmakların yumuşak ve güçlü dokunuşunu duyuyordu ve boyun eğdi. Tüp çantasının içine düştü.

"Masanıza oturmama izin verin baylar. Adım Bertlef."

Bu istenmeyen konuğun gelişine adamlardan hiçbiri sevinmemişti, hiçbiri kendini tanıtmadı ve Rûžena arkadaşlarını ona tanıtacak kadar alışkın değildi insan içine çıkmaya.

"Beklenmedik gelişim sizleri şaşırtmışa benzer," dedi Bertlef.

Yan masadan bir iskemle aldı, masanın boş olan ucuna kadar sürükledi, öyle ki başköşeye kurulmuş ve Rûžena'yı sağına almıştı.

"Beni bağışlayın," diye konuşmasını sürdürdü. "Uzun süredir bir insan gibi değil de bir hayalet gibi gelme alışkanlığını edindim."

"Öyleyse," dedi asistan, "size bir hayaletmişsiniz gibi davranmamıza ve sizinle ilgilenmememize izin verin."

"Buna gönülden izin veriyorum," dedi Bertlef, hafifçe eğilerek. "Ama tüm iyi niyetime karşın bunu başaramayacağınızdan korkarım."

Sonra kafenin aydınlatılmış kapısına doğru döndü ve el çırptı.

"Sizi buraya kim çağırdı müdür bey?" diye sordu kameraman.

"Bununla istenmeyen bir konuk olduğumu mu belirtmek istiyorsunuz? Hemen Růžena'yla birlikte gidebilirim, ama alışkanlık alışkanlıktır. Her gün akşama doğru bir şişe şarap içmek için bu masaya gelirim, (masanın üzerinde duran şişenin etiketini inceledi) ama kuşkusuz içmekte olduğunuz şaraptan daha iyisini içmek için."

"Bu batakhanede iyi şarabı nasıl bulduğunuzu merak ediyorum," dedi asistan.

"Bence, müdür, siz çok şişiniyorsunuz," dedi kameraman, istenmeyen konuğu gülünç düşürmeye çalışarak. "Belirli bir yaştan sonra insanın başka şey yapamadığı da doğrudur ya."

"Yanılıyorsunuz," dedi Bertlef, kameramanın hakaretini duymamış gibi, "burada hâlâ çalıların ardında en büyük otellerde bulunabileceklerden de iyi birkaç şişe vardır."

Bu süre içinde pek az görülen, ama şimdi Bertlef'i karşılayan ve soran patrona doğru elini uzatıyordu bile.

"Herkes için servis açayım mı?"

"Kuşkusuz," karşılığını verdi Bertlef ve ötekilere döndü:

"Bayanlar baylar, sizleri pek çok kere tattığım ve çok iyi bulduğum şarabı benimle içmeye çağırıyorum. Kabul ediyor musunuz?"

Kimse Bertlef'e karşılık vermiyordu, patron konuştu:

"İçmek ve yemek söz konusu olduğunda, bayanlarla

baylara Sayın Bertlef'e rahatlıkla güvenebileceklerini öğütleyebilirim."

"Dostum," dedi Bertlef, patrona, "büyük bir peynir tepsisiyle iki şişe getirin." Sonra ötekilere döndü: "Duraksamalarınız gereksiz, Růžena'nın dostları benim de dostlarımdır."

Kafeden, üzerinde bardaklar, küçük tabaklar ve bir örtü bulunan tepsiyi taşımaktaki on iki yaşlarında bir yumurcak koştu geldi. Tepsiyi yan masaya bıraktı ve yarı yarıya boşalmış bardaklarını kaldırmak için müşterilerin omuzları üzerinden eğildi. Birazı içilmiş şişeyle birlikte bardakları, tepsiyi bıraktığı masaya dizdi. Sonra, kar beyazlığındaki bir örtüyü sermeden önce pis olduğu açık seçik görülen masayı bir bezle uzun uzun sildi. Yan masadan topladığı bardakları aldı ve müşterilerin önüne koymak istedi.

"Bu bardaklarla şıra şişesini kaldırın," dedi Bertlef çocuğa. "Babanız bize iyi şarap getirecek."

Kameraman karşı çıktı:

"Müdür bey, canımızın istediğini içmemize izin verir misiniz lütfen."

"Nasıl isterseniz bayım," dedi Bertlef. "İnsanlara mutluluğun zorla kabul ettirilmesinden yana değilim. Herkesin kötü şarabına, budalalığına ve tırnaklarının altındaki pisliğe sahip çıkma hakkı var. Dinleyin küçük," diye ekledi çocuğa doğru, "her birine eski bardağıyla temiz bir bardak verin. Konuklarım seslerin ürünü olan bir şarapla güneşten doğan bir şarap arasında özgürce seçim yapabilirler."

Demek ki, şimdi, adam başına iki bardak vardı, bir boş bardak ve içinde biraz şarap bulunan bardak. Patron iki şişeyle masalarına yaklaştı, ilkini dizleri arasında sıktı ve enerjik bir hareketle tıpayı çıkardı. Sonra Bertlef'in bardağına bir parça şarap döktü. Bertlef bardağını du-

daklar:na götürdü, şarabı tattı ve patrona döndü:

"Çok iyi, 1923'ün mü?"

"1922'nin," diye düzeltti lokantacı.

"Servis yapın," dedi Bertlef ve patron şişeyle masayı dolaştı, tüm boş bardakları doldurdu.

Bertlef bardağını parmaklarının arasına aldı:

"Dostlarım, bu şarabın tadına bakın. Geçmişin hoş tadı var onda. İçi ilik dolu uzun bir kemiği emerken çoktan unutulmuş bir yaz mevsimini içinize çekiyormuş gibi, tadını çıkarın onun. Kadeh tokuştururken geçmişle bugünü, 1922'nin güneşiyle bu ânın güneşini birleştirmek isterdim. Bu güneş Růžena'dır, bir kraliçe olduğunu bilmeyen şu sapsade genç kadındır. Bu kaplıca kentinin oluşturduğu fon önünde, bir dilencinin giysisi üzerindeki elmas gibidir. Sabahın soluk gökyüzünde unutulmuş bir hilal gibidir. Karın üzerinde uçuşan bir kelebek gibidir."

Kameraman zoraki bir kahkaha attı:

"Abartmıyor musunuz müdür bey?"

"Hayır, abartmıyorum," dedi Bertlef ve kameramana döndü. "Abarttığım izlenimini duyuyorsunuz, çünkü nesneler ölçüsünde yaşamaktan başka şey yapamadınız, insan kılığına bürünmüş sirke! Bir simyacının tenceresinde kaynayan asitler gibi içinizde kaynayanlarla dolup taşıyorsunuz! İçinizde taşıdığınız çirkinliği çevrenizde keşfetmek için yaşamınızı verirdiniz. Geçici olarak kendinizi tüm dünyayla barışık hissetmenin sizin için tek yolu bu. Çünkü güzel olan dünya sizi korkutuyor, sizi üzüyor ve sürekli merkezinin dışına itiyor. Ne katlanılmaz değil mi, tırnaklarının altı kirle dolu olmak ve yanında güzel bir kadınla oturmak? O zaman, daha sonra tadını çıkarmak için kadını kirletmekle işe başlamak gerekiyor. Öyle değil mi, bayım? Ellerinizi masanın altında sakladığınız için mutluyum, tırnaklarınızdan söz ederken kuşkusuz haklıydım."

"Kibar hareketleriniz bana vız gelir, sizin gibi beyaz yakalı ve boyunbağlı bir palyaço değilim," diye sözünü kesti kameraman.

"Kirli tırnaklarınız ve delik kazağınız güneşin altında yeni bir şey değil," dedi Bertlef. "Eskiden, alışılmışı küçümsediğini sergileyip herkesi kendine hayran bırakmak için, sırtında yırtık bir paltoyla Atina sokaklarında dolaşan bir sinik filozof vardı. Bir gün Sokrates ona rastladı ve şöyle dedi: 'Kendini beğenmişliğinizi paltonun yırtığından görüyorum.' Sizin pisliğiniz de, bayım, bir kendini beğenmişlik ve kendini beğenmişliğiniz de pis."

Růžena şaşkınlıktan kurtulamıyordu. Hasta olarak belli belirsiz tanıdığı adam gökyüzünden düşmüşçesine yardımına gelmişti ve davranışındaki sevimli doğallıkla kameramanın küstahlığını un ufak eden acımasız güveni karşısında kendinden geçmişti.

"Görüyorum ki konuşma yeteneğinizi yitirdiniz," dedi Bertlef, kameramana, kısa bir sessizliğin ardından, "ve inanın, size hiç de hakaret etmek istemiyordum. Barışı severim, kavgaları değil, konuşmaya kendimi kaptırdımsa beni bağışlamanızı dilerim. Bir tek şey istiyorum, bu şarabın tadına bakmanızı ve kendisi için buraya geldiğim Růžena'nın sağlığına benimle kadeh tokuşturmanızı."

Bertlef kadeh kaldırmıştı, ama kimse ona katılmıyordu.

"Patron," dedi Bertlef, kafenin sahibine dönerek, "bizimle kadeh tokuşturacaksınız!"

"Bu şarapla her zaman tokuştururum," dedi patron ve yan masadan boş bir bardak aldı, şarapla doldurdu.

"Bay Bertlef iyi şaraptan anlar. Bir kırlangıcın uzaktan yuvasının kokusunu alması gibi, mahzenimin kokusunu çoktan aldı."

Bertlef, gururu okşanmış bir adamın mutlu kahkahasını koyuverdi.

"Bizimle Růžena'nın sağlığına kadeh tokuşturacak mısınız?" diye sordu.

"Růžena'nın sağlığına mı?" dedi patron.

"Evet, Růžena'nın sağlığına," dedi Bertlef, bakışıyla yanındaki genç kadını göstererek. "Benim kadar sizin de hoşunuza gidiyor mu?"

"Sizinle birlikte, Bay Bertlef, yalnızca güzel kadınlar görülür. Yanınızda oturduğuna göre güzel olduğunu anlamak için küçükhanıma bakmak zahmetine değmez."

Yeniden Bertlef mutlu kahkahasını attı, patron da onunla birlikte güldü ve gariptir, Bertlef'in gelişinin baştan beri meraka düşürdüğü Kamila da onlarla birlikte güldü. Bu beklenmedik bir gülüştü, ama şaşılacak ve anlatılamayacak kadar bulaşıcı bir gülüştü. İnce bir dayanışmayla, sahne yönetmeni, ardından asistan ve sonunda rahatlatan bir kucaklaşma gibi bu çoksesli kahkahanın içine gömülen Růžena da Kamila'ya katıldılar. Bu, o gün attığı ilk kahkahaydı. İlk gevşeme ve rahatlama ânıydı. Hepsinden yüksek sesle gülüyordu ve kahkahasına doyamıyordu.

Bertlef bardağını kaldırdı:

"Růžena'nın sağlığına!"

Patron da bardağını kaldırdı, sonra da Kamila, peşinden sahne yönetmeniyle asistanı. Hepsi de Bertlef'in ardından yinelediler:

"Růžena'nın sağlığına!"

Kameraman da sonunda bardağını kaldırdı ve bir şey söylemeden içti.

Sahne yönetmeni bir yudum tattı. "Bu şarabın nefis olduğu doğru," dedi.

"Size söylemiştim," dedi patron.

Bu arada çocuk masanın ortasına büyük bir peynir tepsisi koymuştu.

"Alın, bu peynirler çok iyidir," dedi Bertlef.

Sahne yönetmeni kendinden geçmişti. "Bu kadar peynir türünü nereden buldunuz? İnsan kendini Fransa'da sanabilir."

Birden gerilim tamamiyle söndü, hava gevşedi, herkes rahatça konuşuyor, tabağına peynir alıyor, patronun bunları nereden bulmuş olabileceğini (pek az peynir türünün bulunduğu bu ülkede) soruyor ve bardaklara şarap dolduruluyordu.

En güzel anda Bertlef ayağa kalktı ve selam verdi:

"Sizlerle birlikte olmaktan büyük mutluluk duydum ve hepinize teşekkür ederim. Dostum Doktor Škréta bu akşam bir konser veriyor ve Růžena'yla birlikte bu konserde bulunmak istiyoruz."

19

Růžena ve Bertlef inmekte olan gecenin ince perdeleri arasında kaybolmuşlardı ve içki içenler topluluğunu şehvetin düşlenen adasına doğru sürükleyen başlangıçtaki atılım iyiden iyiye yitirilmişti, hiçbir şey de bunu canlandıramazdı. Herkes bezginliğe pes ediyordu.

Bayan Klíma için, bu bir düşten uyanmak gibiydi ve ne pahasına olursa olsun oyalanmak isterdi. Konsere gitmek zorunda olmadığını, buraya bir kocayı izlemek için değil de serüven yaşamak için geldiğini keşfetmenin, kendisi için akıl almaz bir sürpriz olacağını düşündü. Üç sinemacıyla birlikte kalmak ve ertesi sabah gizlice evine dönmek harika olacaktı. Bir ses, yapılması gerekenin bu olduğunu ona fısıldıyordu, bu bir eylem, bir kurtuluş, bir iyileşme, büyülenme sonrasında bir uyanma olacaktı.

Ama fazlaca ayılmıştı bile. Tüm tılsımlar etki yapmaz olmuştu. Kendi kendisiyle, geçmişiyle, eski kaygılandırıcı düşünceleriyle dolu ağırlaşmış kafasıyla baş başaydı yeniden. Hiç değilse birkaç saat için bu çok kısa düşü

uzatmak isterdi, ama düşün çoktan solduğunu ve sabahın alacakaranlığı gibi dağılmakta olduğunu biliyordu.

"Ben de gitmeliyim," dedi.

Artık yeterince güçleri ve onu alıkoyacak kadar kendilerine güvenleri kalmadığını bilerek, Kamila'yı gitmekten vazgeçirmeye çalışıyorlardı.

"Allah kahretsin," dedi kameraman. "Neydi o herif?"

Patrona sormak istiyorlardı, ama Bertlef gideli beri kendileriyle ilgilenen kimse kalmamıştı yine. Kafeden sarhoş müşterilerin sesi geliyordu ve şarapla peynir kalıntıları önünde, terk edilmiş masanın çevresinde oturuyorlardı.

"Kim olursa olsun, gecemizin canına okudu. Kadınlardan birini elimizden aldı, şimdi de öteki tek başına gidiyor. Kamila'yı geçireceğiz."

"Hayır," dedi Kamila, "burada kalın. Tek başıma olmak istiyorum."

Artık onlarla değildi. Şimdi, varlıkları Kamila'yı rahatsız ediyordu. Kıskançlık, ölüm gibi gelip onu bulmuştu. Kıskançlığın etkisindeydi ve başka kimseyi görmüyordu. Ayağa kalktı ve az önce Bertlef'in Růžena'yla birlikte uzaklaştığı yöne doğru yürüdü. Uzaktan kameramanın sesini duyuyordu:

"Allah kahretsin..."

20

Konser başlamadan, Jakub ve Olga, sanatçıların bulunduğu bölüme gidip Škréta'nın elini sıktıktan sonra salona girdiler. Olga, geceyi Jakub'la baş başa geçirebilmek için arada gitmek istiyordu. Jakub dostunun kızacağını söylüyor, Olga ise onun erken kaçtıklarını fark etmeyeceğinde diretiyordu.

Salon şimdiden tıklım tıklımdı ve onların sırasında ikisinin koltuğundan başka boş yer yoktu.

"Bu kadın bizi gölge gibi izliyor," dedi Olga, otururlarken Jakub'a doğru eğilerek.

Jakub başını çevirdi ve Olga'nın yanında, Bertlef'le zehri çantasında taşıyan Hastabakıcı'yı gördü. Yüreği bir an durdu, ama yaşamı boyunca içinden geçenleri gizlemeye çalıştığından, çok sakin bir sesle şöyle dedi:

"Görüyorum ki, Škréta'nın dostlarıyla tanıdıklarına dağıttığı bedava yerlerdeyiz. Demek ki hangi sırada olduğumuzu biliyor ve gidişimizi fark edecek."

"Ön sıralarda sesin kötü olduğunu ve aradan sonra gidip arkaya oturduğumuzu kendisine söylersin," dedi Olga.

Ama Klima pırıl pırıl trompetiyle sahnede ilerliyordu bile; seyirciler onu alkışlamaya başlamışlardı. Doktor Škréta onun ardından göründüğünde, alkışlar daha da yoğunlaştı ve salon bağırtılarla çınladı. Doktor Škréta alçakgönüllülükle trompetçinin ardında duruyor ve konserin başlıca kişisinin başkentten gelen konuk olduğunu göstermek için kolunu acemice sallıyordu. Seyirci bu hareketteki tatlı beceriksizliği sezdi ve daha da güçlü alkışlayarak tepki gösterdi. Salonun dibinden biri bağırdı:

"Yaşasın Doktor Škréta!"

Üç kişinin en az dikkati çekeni ve en az alkışlananı olan piyanist piyanonun önündeki alçak bir iskemleye oturdu. Škréta, hatırı sayılır bir davul kümesinin ardında yerini aldı, trompetçi, hafif ve uyumlu bir yürüyüşle piyanist ve Škréta arasında gidip geliyordu.

Alkışlar kesildi, piyanist tuşlara dokundu ve bir soloya başladı. Ama Jakub dostunun sinirli göründüğünü ve hoşnutsuzlukla çevresine bakındığını fark ediyordu. Trompetçi de Doktor'un çektiği güçlüğü fark etti ve ona yaklaştı, Škréta trompetçiye bir şeyler fısıldadı. İki adam öne doğru eğildiler. Döşemeyi incelediler, sonra trompetçi piyanonun dibine düşmüş olan küçük bir sopayı aldı, Škréta'ya uzattı.

O anda olup biteni dikkatle izleyen seyircilerden yeni alkışlar yükseldi ve piyanist, bu alkışları yaptığı girişin değerlendirilmesi sayıp çalmaya devam ederek seyircileri selamlamaya koyuldu.

Olga, Jakub'un koluna yapıştı ve kulağına fısıldadı:

"Müthiş! Öylesine müthiş ki, şimdiden sonra talihsizlik günümün sona erdiğini sanıyorum."

Trompet ve davul sonunda müziğe katılmışlardı. Klima durup dinlenmeksizin uyumlu kısa notalar üflüyordu. Škréta, gösterişli ve ağırbaşlı bir Buddha gibi davulunun arkasında oturuyordu. Jakub, Hastabakıcı'nın, konser sırasında ilacını düşüneceğini, hapı yutacağını, çırpıntılar içinde yığılacağını ve iskemlesinin üzerinde can vereceğini düşünüyor; bu arada da Škréta, sahnede, davullarına vuruyor, seyirciler alkışlıyor ve haykırıyorlardı.

Birden, genç kadının neden kendisiyle aynı sırada oturduğunu açıkça anladı. Az önce birahanedeki beklenmedik rastlantı, bir eğilim, bir sınavdı. Bu rastlantı olduysa, sırf aynada kendi görüntüsünü seçebilmesi içindi: türdaşına zehir veren bir adamın görüntüsü. Ama kendini sınayan (inanmadığı Tanrı) kanlı bir özveri istemiyor, suçsuzların kanını istemiyordu. Sınavın sonunda, bir ölüm olmaması, bu yoldan yakışıksız bir ahlak üstünlüğü duygusundan kurtulması gereken Jakub'un kendini tanıması gerekliydi. Şimdi Hastabakıcı onunla aynı sırada oturuyorsa, bu nedenle de Jakub'un önceki gün dostluk kurduğu ve kendisine yardım edecek olan adam Hastabakıcı'nın yanındaydı.

Evet, ilk fırsatı bekleyecekti, belki de iki parça arasındaki ilk arayı ve Bertlef'ten kendisi ve genç kadınla birlikte dışarı çıkmasını isteyecekti. O zaman, her şeyi açıklayabilir ve bu akıl almaz çılgınlık son bulurdu.

Müzisyenler ilk parçayı bitirdiler, alkışlar yükseldi, Hastabakıcı, "Özür dilerim," dedi ve Bertlef'le birlikte

sıradan çıktı. Jakub onları izlemek için ayağa kalkmak istedi, ama Olga koluna yapıştı ve onu engelledi:

"Hayır, ne olursun, şimdi değil. Aradan sonra."

Her şey öyle çabuk olup bitmişti ki Jakub bunu fark edecek zamanı bulamamıştı. Müzisyenler bir sonraki parçaya başlıyorlardı bile, Jakub kendisini sınayanın Růžena'yı kurtarmak için değil, ama her türlü kuşkunun ötesinde yenilgisini ve mahkûmiyetini doğrulamak için yanına oturttuğunu anladı.

Trompetçi trompetini üflüyor, Doktor Škréta davulun büyük Buddhası gibi dikiliyordu ve Jakub iskemlesinde oturmuş yerinden kıpırdamıyordu. O anda ne trompetçiyi ne de Škréta'yı görüyordu, ama tek gördüğü kendisiydi, oturduğunu ve kımıldamadığını görüyor ve gözlerini korkunç görüntüden ayıramıyordu.

21

Trompetinin pürüzsüz sesi Klíma'nın kulağında çınladığında, böyle titreşenin kendisi olduğunu ve tek başına tüm salonun boşluğunu doldurduğunu sandı. Kendini yenilmez ve güçlü hissediyordu. Růžena onur konuklarına ayrılmış olan parasız yerler sırasına oturmuştu, Bertlef'in yanındaydı (ve bu da mutlu bir belirtiydi) ve gecenin havası sevimliydi. Seyirci, duyumsuzlukla ve özellikle Klíma'da her şeyin iyi biteceği yolunda belli belirsiz bir umut yaratan bir keyifle dinliyordu. İlk alkışlar yükseldiğinde, Klíma zarif bir hareketle o akşam, nedendir bilinmez hoş ve sevimli bulduğu Doktor Škréta'yı gösterdi. Doktor davulunun ardında ayağa kalktı ve selam verdi.

Ama ikinci parçadan sonra, salona baktığında, Růžena'nın iskemlesinin boş olduğunu gördü. Korktu. O andan sonra, gözlerini iskemle iskemle salonda gezdire-

rek, her yeri dikkatle tarayarak, ama bir türlü Růžena'yı bulamayarak, sinirli çaldı. Kurulun karşısına çıkmakta kararlı, bir kere daha görüşlerini işitmemek için Růžena'nın bile bile gittiğini düşündü. Konserden sonra onu nerede aramalıydı? Bulamazsa ne olacaktı?

Kötü, mekanik, kafası uzaklarda çaldığını fark etti. Ama seyirci trompetçinin keyifsiz havasını anlayacak yetenekten yoksundu, hoşnuttu ve her parçadan sonra bağırtıların yoğunluğu artıyordu.

Belki de tuvalete gitmiş olabileceği düşüncesiyle sinirlerini yatıştırıyordu. Gebe kadınların karşılaştıkları türden rahatsızlık geçirmiş olabilirdi. Yarım saatin sonunda, evinden bir şey almaya gittiğini ve yeniden iskemlesinde görüneceğini düşündü. Ama ara geçmişti, konser sonuna yaklaşıyordu ve iskemle hâlâ boştu. Belki de konserin orta yerinde salona girmeye cesaret edemiyordu? Belki de son alkışlar yükselirken gelecekti?

Ama son alkışlara gelinmişti. Růžena görünmüyordu ve Klíma'nın sabrı tükenmişti. Seyirciler ayağa kalktılar ve bağırmaya başladılar: "Bis!" Klíma, Doktor Škréta'ya döndü ve artık çalmak istemediğini belirtmek için başını salladı. Ama daha, biraz daha, hep ve gece boyunca davul çalmaktan başka şey istemeyen pırıl pırıl iki gözle karşılaştı.

Seyirci, Klíma'nın baş sallayışını yıldızların kaçınılmaz bir nazlanma belirtisi olarak yorumluyor ve alkışlamaktan usanmıyordu. Tam o anda genç ve güzel bir kadın sahnenin altına süzüldü ve Klíma, onu gördüğünde yığılacağını, kendinden geçeceğini ve bir daha ayılamayacağını sandı. Genç kadın kendisine gülümsüyor ve şöyle diyordu (sesini duymuyor, ama sözcükleri dudaklarından okuyordu): "Çal canım! Çal!" Klíma çalacağını göstermek için trompetini kaldırdı. Seyirciler birden sustular.

İki arkadaşı sevinçten uçuyordu ve son parçayı bir kez daha çaldılar. Klima için, bu bir cenaze bandosunda kendi tabutunun peşinden giderek çalmak gibiydi. Çalıyordu ve her şeyin yitirilmiş olduğunu, gözlerini kapamaktan, kollarını indirmekten, kaderin kendisini ezip geçmesine göz yummaktan başka şeyi kalmadığını biliyordu.

22

Bertlef'in dairesinde, küçük bir masanın üzerine egzotik adlar taşıyan nefis etiketlerle süslü şişeler yan yana konmuştu. Růžena lüks içkileri hiç bilmezdi ve başka bir şişe gösteremediğinden viski istedi.

Bu arada, baş dönmesinin yarattığı örtüyü delmeye ve durumu anlamaya çalışıyordu. Birkaç kez Bertlef'e, çok az tanıdığı halde neden özellikle o gün kendisini görmeye çalıştığını sordu. "Bunu öğrenmek istiyorum," diye yineliyordu, "neden beni düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum."

"Sizi uzun süreden beri düşünüyorum," karşılığını verdi Bertlef, gözlerinin içine bakmayı sürdürerek.

"Öyleyse neden bugün de başka bir gün değil?"

"Çünkü her şeyin bir ânı vardır. Bizim saatimiz de şimdi."

Sözleri bilmece gibiydi, ama Růžena içtenlikli olduğunu seziyordu. Çözümlenemeye çözümlenemeye durumu öylesine katlanılmaz bir hal almıştı ki bir şey olması gerekiyordu.

"Evet," dedi düşünceli bir havayla, "çok garip bir gündü."

"Görüyorsunuz ya, siz de tam zamanında geldiğimi biliyorsunuz," dedi Bertlef kadife gibi bir sesle.

Růžena'nın içi, belli belirsiz ama çok hoş bir rahatla-

ma duygusuyla dolmuştu. Bertlef özellikle bugün göründüğüne göre, başına gelenlerin hepsine başka yerden komuta ediliyor demekti ve dinlenebilir, kendini bu üstün güce bırakabilirdi. "Evet, doğru, tam zamanında geldiniz."

"Biliyorum."

Yine de, hâlâ anlayamadığı bir şey vardı:

"Ama neden, neden beni görmeye çalıştınız?"

"Çünkü sizi seviyorum."

"Seviyorum" sözcüğünü yavaşça söylemişti, ama oda birden bu sözcükle dolup taşmıştı. Růžena sesini alçalttı:

"Beni seviyor musunuz?"

František ve Klíma da ona bu sözü söylemişlerdi; ama o akşam ilk kez, çağrılmadan, beklenmediği ve çırılçıplak olduğu an geldiğinde gerçekten nasılsa öyle gördü bunu ilk kez. Bir mucize gibi odaya girdi. Růžena'ya kesinlikle açıklanamaz olduğu için daha da gerçek görünüyordu, çünkü bu dünyada önemli şeyler açıklamasız ve nedensiz, varlık nedenlerini kendilerinden alarak gerçekleşirler.

"Doğru mu?" diye sordu Růžena, genellikle yüksek olan sesi ancak fısıltıyla çıkıyordu.

"Evet. Doğru."

"Ama ben pek sıradan bir kızım."

"Hiç bile."

"Öyle."

"Güzelsiniz."

"Hayır."

"Tatlısınız."

"Hayır," dedi Růžena başını sallayarak.

"Tatlılık ve iyilik saçıyorsunuz."

Růžena başını sallıyordu. "Hayır, hayır, hayır."

"Nasıl olduğunuzu biliyorum. Bunu sizden iyi biliyorum."

"Hiçbir şey bildiğiniz yok."

"Evet, biliyorum."

Bertlef'in gözlerinden çıkan güven, mucize yaratan bir duş gibiydi ve Růžena, her yanını kaplayan ve kendisini okşayan bu bakışın olabildiğince uzun sürmesini diliyordu. "Doğru mu? Ben öyle miyim?"

"Evet. Bunu biliyorum."

Baş dönmesi gibi güzeldi bu. Bertlef'in gözlerinde, kendini narin, tatlı, saf duyuyordu, kendini bir ece gibi soylu hissediyordu. Birden bal ve hoş kokulu bitkilerle dolmak gibi bir şeydi bu. Kendi kendini tapınılacak buluyordu. (Tanrım! Kendini böylesine tapınılacak kadar hoş bulduğu hiç olmamıştı.)

Karşı çıkmayı sürdürüyordu:

"Ama beni pek az tanıyorsunuz."

"Sizi çok eskiden tanıyorum. Çoktandır sizi gözlüyorum ve bunun farkında bile değilsiniz. Sizi ezbere biliyorum," diyordu Bertlef ve parmaklarını Růžena'nın yüzünde gezdiriyordu. "Burnunuz, çok zarif bir biçimde beliriveren gülümsemeniz, saçlarınız..."

Sonra giysilerinin düğmelerini çözmeye başladı, Růžena kendini savunmuyordu bile, gözlerini onun gözlerine, kendisini bir su, kadifemsi bir su gibi çevreleyen bakışına dikmekle yetiniyordu. Gözlerinin önünde dikilen, görülmeyi ve yüceltilmeyi isteyen çıplak göğüsleriyle Bertlef'in karşısında oturmuştu. Tüm bedeni güneşe dönen bir ayçiçeği gibi onun gözlerine doğru dönüyordu.

23

Jakub'un odasındaydılar. Olga bir şey söylüyordu ve Jakub hâlâ vakti olduğunu kendi kendine yineliyordu. Karl Marx Yurdu'na dönebilir, Hastabakıcı orada değilse komşu dairedeki Bertlef'i rahatsız edebilir ve genç kadının ne olduğunu bilip bilmediğini sorabilirdi.

Olga gevezelik ediyor ve Jakub kafasında Hastabakıcı'ya bir şey açıkladığı, kekelediği, bahaneler ileri sürdüğü, bağışlanmayı dilediği ve ondan hapların bulunduğu tüpü almaya çalıştığı güç bir sahneyi yaşamayı sürdürüyordu. Sonra birden, saatlerden beri karşı koyduğu bu görüntülerden yorulmuş gibi, yoğun bir kayıtsızlıkla dolduğunu hissetti.

Bu sadece yorgunluğun getirdiği kayıtsızlık değildi, kararlaştırılmış ve savaşçı bir kayıtsızlıktı.

Gerçekten de Jakub, sarı saçlı yaratığın yaşayıp yaşamamasına aldırmadığını, onu kurtarmaya çalışırsa bunun aslında ikiyüzlülük ve çirkin bir güldürü olacağını anlamış bulunuyordu. Böyle davranırsa kendisini sınayanı aldatmaktan başka şey yapmayacaktı. Çünkü kendisini sınayan (var olmayan Tanrı), Jakub'u görünmeye çalıştığı gibi değil, gerçekten olduğu gibi tanımak istiyordu. Ve Jakub ona karşı açık, gerçekte nasılsa öyle olmaya karar vermişti.

Koltuklarda karşılıklı oturmuşlardı, aralarında küçük bir masa vardı, Jakub, Olga'nın bu küçük masa üzerinde kendisine doğru eğildiğini görüyor ve sesini duyuyordu:

"Beni öpmeni isterdim. Nasıl oluyor da birbirimizi bu kadar uzun süredir tanıdığımız halde hiç öpüşmedik?"

24

Bayan Klima'nın yüzünde zoraki bir gülümseme, içinde de korku vardı, kocasının peşinden sanatçılara ayrılmış bölüme süzüldüğünde. Klima'nın metresinin gerçek yüzünü keşfetmekten korkuyordu. Ama ortada metres yoktu. Klima'dan bir imza almak için çırpınan birkaç kız vardı gerçekten, ama hiçbirinin onu yakından tanımadığını (genç kadında bir kartal gözü vardı) anlıyordu.

Yine de metresinin burada olduğundan emindi. Sol-

gun ve uzak olan Klima'nın yüzünden bunu anlıyordu. Karısına, onunki kadar yapay olarak gülümsüyordu.

Doktor Škréta, eczacı ve daha birkaç kişi –kuşkusuz doktorlar– ve eşleri eğilerek kendilerini Bayan Klíma'ya tanıttılar. Biri kentteki tek bara gitmelerini önerdi. Klíma, yorgunluğunu bahane ederek bağışlanmayı diledi. Bayan Klima, metresin barda beklemesi gerektiğini düşündü, bu nedenle Klima oraya gitmek istemiyordu. Felaket onu bir mıknatıs gibi çektiği için de, kendisini kırmamasını ve yorgunluğunu yenmesini istedi Klima'dan.

Ama barda da, Klima'yla ilişkisi olduğundan kuşkulanabileceği bir kadın yoktu. Büyük bir masaya oturuldu. Doktor Škréta konuşkandı ve trompetçiyi övüyordu. Eczacı dışa vurmayı beceremeyen utangaç bir mutlulukla doluydu. Bayan Klima, sevimli ve şen bir gevezelik havasında görünmeye çalışıyordu:

"Doktor, harikasınız," diyordu Škréta'ya. "Siz de, sevgili eczacı. Havası da gerçek, neşeli, kaygısız ve başkentteki konserlerden bin kere iyiydi."

Klima'ya bakmıyor ama onu incelemekten bir saniye bile geri durmuyordu. Sinirliliğini ancak gerilimlerin en büyüğü pahasına gizlediğini, zaman zaman bir şey söylemek ve kafasının başka yerde olduğunu belli etmemek için çaba harcadığını seziyordu. Klíma'nın bir şeyini bozduğu açıktı, hem de sıradan bir şey değil. Önemsiz bir serüven söz konusu olsaydı (Klima hep başka bir kadına âşık olamayacağına yemin ederdi), böylesine derin bir çöküntüye düşmezdi. Kuşkusuz, kocasının metresini görmüyordu ama onun aşkını gördüğünü sanıyordu (acı çeken ve umutsuz bir aşk) ve bu görüntü belki de daha acılıydı.

"Neyiniz var Bay Klíma?" diye sordu birden eczacı, suskun olduğu kadar da sevimli ve gözlemci olduğunu ortaya koyarak.

"Hiç, hiçbir şeyim yok!" dedi Klima, korkuya kapılarak. "Biraz başım ağrıyor."

"Bir ilaç istemez misiniz?"

"Hayır, hayır," dedi trompetçi başını sallayarak. "Ama biraz erken kalkarsak, beni bağışlamanızı dilerim. Gerçekten çok yorgunum."

25

Nasıl olmuştu da sonunda buna cesaret etmişti?

Jakub'la birahanede buluştuğundan beri, onun her zamanki gibi olmadığını görüyordu. Sessizdi, sevimliydi yine de, dikkatini toplama yeteneğinden yoksundu ama aşırı uysaldı, kafası başka yerdeydi ve yine de onun her istediğini yapıyordu. Ve bu dikkatini vermekten yoksunluk (Olga bunu yakında gideceğine bağlıyordu) hoşuna gidiyordu. Olga orada bulunmayan bir yüzle konuşuyordu, uzaktan konuştuğu ve işitilmediği izlenimini duyuyordu. Demek ki ona hiç söylemediği şeyi söyleyebilirdi.

Jakub'u kendisini öpmeye çağırdığı şu an, onu rahatsız ettiği, korkuttuğu izlenimindeydi. Ama bundan hiç ürkmüyordu, tersine, hoşuna gidiyordu bu: Sonunda hep olmayı dilediği gözüpek ve kışkırtıcı, duruma egemen, bunu harekete geçiren, karşısındakini merakla gözleyip onu güç duruma düşüren kadın olduğunu duyuyordu.

Olga, Jakub'un gözlerinin içine bakmayı sürdürüyordu, gülümseyerek şöyle dedi:

"Ama burada değil. Öpüşmek için masanın üzerinden uzanmamız gülünç olur. Gel."

Jakub'a elini uzattı, onu divana götürdü, davranışındaki inceliğin, zarafetin, dingin egemenliğin tadını çıkarıyordu. Sonra Jakub'u öptü ve şimdiye dek hiç yaşamadığı bir azgınlıkla davrandı. Oysa, bu kendini tutmayı beceremeyen bedenin içten gelen azgınlığı değildi, bey-

nin azgınlığıydı, bilinçli ve isteyerek başvurulan bir azgınlık, Jakub'dan baba rolüne bürünmüş dış görünüşü söküp almak istiyordu, onu baştan çıkarmak ve şaşkınlığını seyrederek kendi kendini kışkırtmak istiyordu, onun ırzına geçmek ve kendini Jakub'un ırzına geçerken seyretmek istiyordu, dilinin tadını almak ve babaca ellerinin gitgide yüreklenerek kendisini okşamalarla kaplamasını istiyordu.

Jakub'un ceketinin düğmesini çözdü ve ceketi çıkardı.

26

Konser boyunca gözünü ondan ayırmadı, sonra sanatçılardan imza almak için sahne gerisine koşan meraklılara karıştı. Ama Růžena orada değildi. Trompetçinin kaplıca kentindeki bara götürdüğü küçük topluluğu izledi. Růžena'nın gelip trompetçiyi beklediğinden emin, onlarla birlikte bara girdi. Yanlıştı bu. Dışarı çıktı ve uzun süre girişte gözcülük yaptı.

Birden, bir acının yüreğini delip geçtiğini duydu. Trompetçi bardan çıkmıştı ve bir kadın ona yaslanıyordu. Kadını Růžena sandı, ama o değildi.

Onları Klima'nın yabancı kadınla birlikte girdiği Richmond'a kadar izledi.

Parktan geçerek hızla Karl Marx Yurdu'na gitti. Kapı hâlâ açıktı. Růžena'nın odasında olup olmadığını kapıcıya sordu. Odasında değildi.

Růžena'nın Klíma'yla buluşmasından çekinip koşarak yeniden Richmond'un yolunu tuttu. Parkın yolunda bir aşağı bir yukarı gidip geliyor ve gözlerini girişten ayırmıyordu. Olup bitene akıl erdirememekteydi. Birçok varsayım geldi aklına, ama bunların önemi yoktu. Önemli olan, kendisinin burada bulunması ve

gözetlemesiydi, onları görünceye dek gözetleyeceğini biliyordu.

Niçin? Neye yarar? Evine dönse daha iyi etmez miydi?

Sonunda tüm gerçeği keşfetmesi gerektiğini kendi kendine yineliyordu.

Ama aslında gerçeği öğrenmek istiyor muydu? Růžena'nın Klíma'yla yattığından emin olmayı bu kadar çok mu diliyordu? Yine de, kuşkuculuğuyla, bu kanıta inanacak mıydı?

Neden beklediğini kestiremiyordu. Sadece uzun süre, gerekirse bütün gece ve hatta geceler boyu bekleyeceğini biliyordu. Çünkü, kıskançlığın mahmuzladığı zaman inanılmaz bir hızla geçer. Kıskançlık beyni coşkunluk veren bir kafa çalışmasından çok daha fazla oyalar. Beynin bir tek boş ânı yoktur. Kıskançlığın pençesine düşen, can sıkıntısı nedir bilmez.

František, Richmond'un girişini gören park yolunun ancak yüz metre boyundaki kısa bir bölümünü arşınlıyor. Böylece kendisinden başka herkes uyuyuncaya dek gece boyunca yürüyecek, böylece ertesi güne dek yolu arşınlayacak, bir sonraki bölümün başlangıcına dek.

Ama neden oturmuyor? Richmond'un karşısında sıralar var.

Oturamaz. Kıskançlık zorlu bir diş ağrısı gibidir. İnsan kıskançlık duydu mu bir şey yapamaz, oturamaz bile. Ancak gidip gelebilir. Bir noktadan öbürüne.

27

Bertlef ve Růžena'nın, Jakub ve Olga'nın izledikleri yolu izliyorlardı, birinci kata çıkan merdiven, ardından Bertlef'in dairesinin büyük kapısıyla son bulan koridordaki tüylü kırmızı halı. Sağda Jakub'un oda kapısı bulu-

nuyordu, solda Doktor Škréta'nın Klíma'ya bıraktığı odanın kapısı.

Kapıyı açtığında ve ışığı yaktığında, Kamila'nın odada gezdirdiği kısa araştırıcı bakışı fark etti. Bir kadının izlerini aradığını biliyordu. Bu bakışı tanıyordu. Onun her şeyini biliyordu. Sevimliliğinin içten olmadığını biliyordu. Kendisini denetlemeye geldiğini biliyordu, sözde hoşuna giden bir şeyi yapar göründüğünü biliyordu. Ve tedirginliğini açık seçik okuduğunu, kocasını bir aşk serüveninden yoksun bıraktığına emin olduğunu biliyordu.

"Sevgilim, buraya gelmiş olmam seni gerçekten rahatsız etmiyor mu?" diye sordu Bayan Klima.

Ve Klíma, "Sanki böyle bir şey beni rahatsız edebilirmiş gibi!" diye karşılık verdi.

"Burada canının sıkılacağından korkuyordum."

"Sen yanımda olmadığın zaman canım sıkılır. Sahnenin dibinde alkışladığını görünce çok hoşuma gitti."

"Yorgun görünüyorsun. Tabii bu can sıkıntısı değilse."

"Hayır. Hayır, canım sıkkın değil. Sadece yorgunum."

"Üzgünsün, çünkü burada erkek erkeğeydiniz, bu da seni sıkıyor. Ama işte güzel bir kadınlasın. Ben güzel bir kadın değil miyim?"

"Evet, güzel bir kadınsın," dedi Klíma.

Bunlar o gün söylediği ilk içtenlikti sözlerdi. Kamila göksel bir güzellikteydi ve Klima bu güzelliğin ölüm tehlikesi içinde olduğunu düşündükçe engin bir acı duyuyordu. Ama bu güzellik kendisine gülümsüyordu ve gözlerinin önünde soyunmaya başlıyordu. Kamila'nın bedeninin soyunmasına bakıyordu, bu onunla vedalaşmak gibi bir şeydi. Göğüsler, Kamila'nın güzel, saf ve dimdik göğüsleri, incecik beli, inen külotunun ortaya çıkardığı karnı. Onu bir anı gibi özlemle seyrediyordu. Bir camın ardından seyreder gibi. Uzaklara bakar gibi. Çıp-

laklığı öyle uzaktı ki, en ufak bir coşku duymuyordu. Yine de, onu doyumsuz bir bakışla seyrediyordu. Bu çıplaklığı içiyordu, bir mahkûmun asılmadan önce son kadehi içmesi gibi. Yitirilmiş bir geçmişi ve yitirilmiş bir yaşamı içer gibi içiyordu bu çıplaklığı.

Kamila yanına yaklaştı:

"Ne var? Soyunmuyor musun?"

Soyunmaktan başka şey yapamazdı ve korkunç üzgündü.

"Yanına geldiğim bu akşam yorgunluğa hak kazandığını sanma. Seni istiyorum."

Klima bunun doğru olmadığını biliyordu. Kamila'nın sevişmek için en ufak bir istek duymadığını, sırf üzüntüsünü gördüğü ve bunu bir başkasına duyulan aşka bağladığı için kendini bu kışkırtıcı tavrı almaya zorladığını biliyordu. Biliyordu ki (Tanrım, onu nasıl da tanıyordu), bu âşıkane meydan okumayla kafasının başka bir kadınla ne denli ilgili olduğunu öğrenmek için Kamila kendisini sınamak istiyordu, biliyordu ki üzüntüsüyle acı çekmek istiyordu.

"Gerçekten yorgunum," dedi.

Kamila onu kollarına aldı, sonra yatağa kadar götürdü:

"Göreceksin sana yorgunluğunu nasıl unutturacağım!"

Ve Kamila, çıplak bedeniyle oynamaya başladı.

Klima, bir ameliyat masasına uzatılmış gibi yatıyordu. Karısının tüm girişimlerinin boşuna olduğunu biliyordu. Bedeni kasılıyordu içeriye doğru ve en ufak bir genleşme yeteneğinden yoksundu. Kamila nemli dudaklarıyla tüm bedeninde dolaşıyordu, kendine ve kocasına acı çektirmek istediğini biliyor, ondan nefret ediyordu: Kıskançlığıyla, kuşkularıyla, güvensizliğiyle oydu, yalnız oydu, bugünkü gelişiyle her şeyi berbat eden yalnız oydu, onun yüzünden evlilikleri başka bir kadının karnı-

na bırakılan bir mayınla doldurulmuştu, yedi ay sonra patlayacak ve her şeyi silip süpürecek bir mayınla. Kamila'ydı, bir tek o, aşkları için deli gibi titreye titreye her şeyi yok eden.

Kamila ağzını Klíma'nın karnına dayadı ve Klíma penisinin okşamalar altında büzüldüğünü, Kamila'nın önünden gitgide daha küçük, gitgide daha kaygılı kaçtığını duyuyordu. Ve Kamila'nın bedeninin çekilmesiyle başka bir kadına beslediği aşkın büyüklüğünü ölçtüğünü biliyordu. Kendini korkunç bir biçimde üzdüğünü, üzüldükçe de kocasını daha çok üzeceğini ve nemli dudaklarıyla güçsüz bedenine dokunmakta daha fazla direteceğini biliyordu.

28

Bu kızla yatmayı aklının ucundan bile geçirmiyordu. Ona sevinç taşımayı ve onu tüm iyiliğiyle boğmayı istiyordu, ama bu iyiliğin cinsel istekle hiçbir ortak yanı yoktu, daha da öte, cinsel isteği tümüyle dışında bırakıyordu, çünkü lekesiz, çıkarcılıktan uzak, her türlü zevkten arınmış olmak peşindeydi.

Ama şimdi ne yapabilirdi? Bu iyiliği lekelememek için, Olga'yı itmek mi gerekiyordu? Söz konusu değildi bu. Hayır demesi Olga'yı yaralar ve onda uzun sürecek bir iz bırakırdı, iyiliğin kadehini son damlasına kadar içmesi gerektiğini anlıyordu.

Ve Olga birden karşısında çırılçıplak kaldı, Jakub yüzünün soylu ve tatlı olduğunu düşünüyordu. Ama ucunda ölçüsüz denebilecek kadar büyük, saçlı bir çiçeğin yapışık olduğu uzun ve ince bir sapa benzeyen bedenle bir bütün oluşturan yüzü görmek çok hafif bir avuntuydu.

Yine de güzel olsun olmasın, Jakub kurtulma olana-

ğı bulunmadığını biliyordu. Hem bedeninin (şu aşağılık beden) bir kere daha, hatır sayan mızrağını kaldırmaya hazır olduğunu duyuyordu. Yine de, coşkusu, bir başkasında, uzakta, ruhunun dışında gibiydi, sanki katılmadan duygulanmıştı ve gizlice bu duygululuğu küçümsüyordu. Ruhu bedeninden uzaktaydı, tanımadığı kadının çantasındaki zehir fikrine saplanmıştı. Olsa olsa bedenin körlemeden ve amansız bir biçimde gülünç amaçlarını izlediğini pişmanlıkla görüyordu. Belli belirsiz bir anı kafasından geçti: Çocukların nasıl dünyaya geldiklerini öğrendiğinde on yaşındaydı, o günden beri de bu fikir gitgide daha çok kafasını kurcalıyordu, hele hele yıllar geçip dişinin organik yapısının somut özünü ayrıntılı olarak keşfettikçe. Daha sonra, sık sık kendi doğumunu düşünmüştü, daracık nemli tülden kayan minik bedenini düşlüyordu, bu bedenin burnunu ve ağzını, tümüyle bulandığı ve izini taşıdığı garip sümüğümsü maddeyle dolu olarak düşlüyordu. Evet, dişinin sümüğümsü maddesi, daha sonra Jakub'u yanına çağırmak ve bedeninin garip mekanizmalarına hükmetme hakkını elde etmek için, yaşamı boyunca gizemli gücünü Jakub üzerinde duyurmak amacıyla onu damgalamıştı. Bundan oldum olası tiksinmişti, bu köleliğe başkaldırıyordu, hiç değilse kadınlara ruhunu vermeyerek özgürlüğünü ve yalnızlığını koruyarak, "sümüğümsü maddenin gücünü" yaşamının belirli saatleriyle sınırlayarak. Evet, Olga'ya bunca sevgi besliyorsa, nedeni hiç kuşkusuz genç kızın tümüyle duyuların sınırı ötesinde yer alması ve bedeniyle dünyaya gelişinin utanç verici biçimini kendisine hiç anımsatmayacağından emin olmasıydı.

Bu düşünceleri tersçe uzaklaştırdı, çünkü divanın üzerindeki durum hızla gelişiyordu ve her an Olga'nın içine girmesi gerekebilirdi. Oysa tiksinti uyandıran bir şeyi düşünerek bu işi yapmak istemiyordu. Kendisine

açılan bu kadının yaşamının tek saf aşkını armağan ettiği yaratık olduğunu, onu şimdi sırf mutluluk duyması, sevinci tatması, kendinden emin ve şen olması için seveceğini düşündü.

Kendi kendini şaşırtmaktaydı: Olga'nın üzerinde, iyiliğin dalgaları üzerinde dalgalanırcasına hareket ediyordu. Mutluluk duyuyordu, kendini iyi hissediyordu. Sevişme eylemi iyi niyetli bir sevecenliğin fiziksel anlatımıymış, başka birine beslenen saf bir duyguymuş gibi, ruhu alçakgönüllülükle, bedeninin eylemiyle özdeşleşiyordu. Engel yoktu, en ufak bir falso yoktu. Birbirlerine sımsıkı sarılmışlardı ve solukları birbirine karışıyordu.

Güzel ve uzun süren dakikalar oldu bunlar, sonra Olga kulağına açık saçık bir sözcük fısıldadı. Sözcükle etkilenerek, bunu bir kez, ardından bir başka kez ve sonra bir kez daha yineledi.

Ve iyiliğin dalgaları bir anda çekildi ve Jakub kendini genç kadınla bir çölde buldu.

Hayır, başka kereler, sevişirken açık saçık sözcüklere karşı çıktığı yoktu. Bu sözcükler onda şehvet ve acımasızlık uyandırırdı. Kadınları hoş bir biçimde ruhuna yabancı, hoş bir biçimde bedeni için istek uyandırıcı kılardı.

Ama Olga'nın ağzından çıkan açık saçık sözcük, tüm o tatlı düşü kabaca yok etti. Onu bir düşten uyandırdı, iyilik bulutu dağıldı. Olga'yı kollarında, bir an önce görmüş olduğu gözle gördü: altında bedenin incecik sapının titrediği başın kocaman çiçeğiyle. Bu dokunaklı yaratıkta, dokunaklı olmayı sürdürdüğünde de, kışkırtıcı orospu davranışları vardı. Bu da açık saçık sözcüklere gülünç ve hüzün uyandıran bir şey veriyordu.

Ama Jakub bir şey belli etmemek, kendine egemen olmak, iyiliğin acı içkisini içmek ve bir daha içmek zorundaydı, çünkü bu saçma kucaklaşma onun tek iyi eylemi, ödediği tek bedel (bir an bile öteki kadının çantasın-

da bulunan zehri anımsamadan edemiyordu), tek kurtuluşuydu.

29

Bir yumuşakçanın çifte kabuğu içindeki iri bir inci gibi, Bertlef'in lüks dairesi, Jakub'la Klima'nın oturdukları daha az lüks olan odalarla çevrili. Ama iki komşu odada sessizlik ve dinginlik uzun süreden beri hüküm sürüyor, Růžena da Bertlef'in kollarında son şehvet iniltilerini koyuveriyor.

Sonra sessizce onun yanında uzanıp kalıyor ve Bertlef genç kadının yüzünü okşuyor. Bir süre sonra, Růžena hıçkırıklara boğuluyor. Uzun uzun ağlıyor ve başını Bertlef'in göğsüne gömüyor.

Bertlef onu küçük bir kız gibi okşuyor ve Růžena kendini gerçekten küçücük duyuyor. Hiçbir zaman olmadığı kadar küçük (kimsenin göğsüne böylesine gizlenmedi); ama hiçbir zaman olmadığı kadar da büyük (bugünkü kadar zevk de hiç duymadı). Ve ağlamaları, kesik hareketlerle onu şimdiye dek aynı ölçüde yabancı olduğu rahatlık duygularına doğru alıp götürüyor.

Klima şu sıra nerede ve nerede František? Sisler içinde bir yerdeler, ufukta kaybolan uzak karaltılar, bir tüy kadar hafif. Ve nerede Růžena'nın birine yapışmak, ötekinden de kurtulmak için beslediği inatçı istek? Ne oldu büyük öfkelerine, sabahtan beri bir zırh gibi içine kapandığı hakarete uğramışlığı yansıtan suskunluğuna?

Uzanmış yatıyor, hıçkırıyor ve Bertlef onun yüzünü okşuyor. Uyumasını, kendi yatak odasının yanda olduğunu söylüyor. Ve Růžena gözlerini açıyor, ona bakıyor. Bertlef çıplak banyoya giriyor (suyun aktığı duyuluyor), sonra geri dönüyor, dolabı açıyor, dolaptan bir battaniye çıkarıyor ve bunu özenle Růžena'nın üzerine yayıyor.

Růžena onun baldırlarında varisli damarlar görüyor. Üzerine eğildiğinde kıvırcık ve seyrek saçlarının kırlaştığını ve kafa derisini gösterdiğini fark ediyor. Evet, Bertlef ellisinde, biraz göbeği de var, ama Růžena için bu bir önem taşımıyor. Tersine, Bertlef'in yaşı onu rahatlatıyor, henüz gri ve anlamsız olan kendi gençliğinin üzerine pırıl pırıl bir ışık düşürüyor, kendini yaşam dolu ve en sonunda yolun tam başına gelmiş duyuyor. Ve işte onun yanında, daha uzun süre genç kalacağını, telaş etmeye gerek olmadığını ve zamandan korkmaması gerektiğini keşfediyor. Bertlef yeniden yanına oturdu, Růžena'yı okşuyor ve genç kadının parmaklarının iç rahatlatıcı dokunuşundan çok, yaşadığı uzun yılların güven verici kucaklayışında sığınak bulduğu izlenimini duyuyor.

Sonra dalıyor, kafasından uykunun ilk yaklaşışının yarattığı belirsiz görüntüler geçiyor. Uyanıyor ve tüm oda garip bir mavi ışıkla dolmuş gibi geliyor genç kadına. Nedir bu hiç görmediği garip parıltı? Mavi bir örtüye sarınarak buraya kadar inmiş olan ay mı? Meğerki Růžena gözleri açık düş görmesin?

Bertlef, yüzünü okşamayı kesmeden ona gülümsüyor.

Ve şimdi, Růžena, uykuyla sürüklenerek gözlerini kesinlikle kapıyor.

Beşinci gün

1

Klima, çok hafif bir uykudan uyandığında ortalık daha karanlıktı. İşine gitmeden önce Růžena'yı bulmak istiyordu. Ama gün doğmadan bir yere gitmesi gerektiğini Kamila'ya nasıl açıklamalı?

Saatine baktı: Sabahın beşiydi. Růžena'yı kaçırmak istemiyorsa hemen kalkmalıydı, ama bir bahane bulamıyordu. Yüreği küt küt atıyordu, ne yapmalı? Kalktı ve Kamila'yı uyandırmaktan çekinerek yavaşça giyinmeye başladı. Karısının sesini işittiğinde ceketini ilikliyordu. Yarı uykudan kulağına gelen hafif bir tiz sesti bu:

"Nereye gidiyorsun?"

Yatağa yaklaştı, tatlılıkla Kamila'yı dudaklarından öptü:

"Uyu, hemen dönüyorum."

"Seninle geleceğim," dedi Kamila, ama hemen ardından yine uyudu.

Klima çabucak dışarı çıktı.

2

Olabilir mi bu? Hâlâ arşınlıyor mu kaldırımı?

Evet. Ama şimdi durdu. Richmond'un girişinde Klima'yı gördü. Gizlendi ve fark ettirmeden onu Karl Marx

Yurdu'na dek izlemeye koyuldu. Kapıcı yerinin önünden geçti (kapıcı uyuyordu) ve Růžena'nın odasının bulunduğu koridorun köşesinde durdu. Trompetçinin, Hastabakıcı'nın kapısını vurduğunu görüyordu. Kimse ona kapıyı açmıyordu. Klima kapıyı birkaç kez daha vurdu, sonra döndü ve yürüdü gitti.

František onun ardından koşarak binadan çıktı. Růžena'nın yarım saat sonra göreve başlayacağı kaplıca binasına doğru giden uzun yolu tırmandığını görüyordu. Koşarak Karl Marx Yurdu'na döndü, Růžena'nın kapısını tıkırdattı ve alçak ama açık seçik bir sesle anahtar deliğinden şöyle dedi:

"Benim! František! Benden korkacak bir şeyin yok! Bana kapıyı açabilirsin."

Kimse karşılık vermiyordu.

Döndüğünde kapıcı kalkmıştı.

"Růžena odasında mı?" diye sordu František.

"Dünden beri gelmedi," dedi kapıcı.

František sokağa çıktı. Uzakta kaplıca binasına giren Klima'yı gördü.

3

Růžena düzenli olarak saat beş buçukta uyanıyordu. O gün, hoş bir uykuya dalmış olduğu halde, daha fazla uyumadı. Kalktı, giyindi ve ayaklarının ucuna basarak yandaki küçük odaya girdi.

Bertlef yan yatmıştı, derin derin soluk alıyordu ve günün her saatinde özenle taranmış olan saçları dağılmıştı, kafatasının üzerindeki çıplak deriyi ortaya koyuyordu. Uykuda, yüzü daha gri ve daha yaşlı görünmekteydi. Růžena'ya hastaneyi anımsatan ilaç şişeleri başucu masasının üzerine konmuştu. Ama bunların hiçbiri genç kadını tedirgin etmiyordu. Bertlef'e bakıyordu ve gözle-

rinde yaşlar birikiyordu. Önceki gece gibi bir gece yaşamamıştı hiç. Onun önünde diz çökmek gibi garip bir istek duyuyordu. Bunu yapmadı, ama eğilip Bertlef'in alnından hafifçe öptü.

Dışarda, kaplıca binasına yaklaşırken, kendisine doğru gelen František'i gördü.

Bir gün önce bile bu rastlaşma onu altüst edebilirdi. Trompetçiye âşık olsa da, František'in onun için önemi vardı. Klíma'yla birbirinden ayrılmaz bir çift oluşturuyorlardı. Biri bayağı ve sıradan olanı canlandırıyordu, öbürü düşü; kendisini isteyen biri vardı, istemeyen bir başkası; birinden kurtulmak istiyordu ve öbürünü arzuluyordu. Her iki adam da ötekinin varlığını belirlemekteydi. Klíma'dan gebe kaldığına karar verdiğinde, yine de František'i yaşamından silmemişti, tersine František'ti onu bir karara iten. Yaşamının iki kutbunu oluşturan iki adam arasında kalmıştı. Kendi gezegeninin kuzeyi ve güneyiydiler, başkasını tanımıyordu.

Ama o sabah, birden tek oturulabilir gezegenin bu olmadığını anlamıştı. Klíma'sız ve František'siz yaşanabileceğini, acele etmek için hiçbir neden olmadığını, yeterince zaman bulunduğunu, bilge ve olgun bir adam tarafından insanın çabucak yaşlandığı bu büyülenmiş beldeden uzağa götürülmeyi kabul edebileceğini anlamıştı.

"Geceyi nerede geçirdin?" diye bağırdı František.

"Seni ilgilendirmez."

"Odana uğradım. Orada değildin."

"Geceyi nerede geçirdiğim seni hiç ilgilendirmez," dedi Růžena ve hiç durmadan kaplıca binasına girdi. "Bir daha da beni görmeye gelme. Bunu sana yasaklıyorum."

František kaplıca binasının önünde dikildi kaldı, geceyi yürüyerek geçirdiği için ayakları ağrıdığından, girişi gözetleyebileceği bir banka oturdu.

Růžena merdiveni dörder dörder çıktı, birinci katta

hastalar için banklarla koltukların duvar boyunca dizildiği geniş bir bekleme salonuna girdi. Klíma, Růžena'nın çalıştığı bölümün kapısında oturuyordu.

"Růžena," dedi ayağa kalkarken, ona umutsuz gözlerle bakıyordu. "Yalvarırım sana. Yalvarırım, mantıklı ol! Benimle gel!"

Kaygısı çırılçıplaktı, önceki günlerde uğruna nice çabalar harcadığı duygusal demagojiden arınmıştı.

Růžena ona şöyle dedi:

"Benden kurtulmak istiyorsun."

Klíma korktu:

"Senden kurtulmak istemiyorum, tersine. Birlikte daha da mutlu olmamız için yapıyorum bütün bunları."

"Yalan söyleme," dedi Růžena.

"Růžena, sana yalvarırım! Gelmezsen bir felaket olacak."

"Gelmeyeceğimi kim söyledi? Üç saatimiz var. Daha sabahın altısı. Rahat rahat yatakta yatan karının yanına dönebilirsin."

Kapıyı ardından kapadı, beyaz gömleğini sırtına geçirdi ve kırklık meslektaşına şöyle dedi:

"Ne olursun, saat dokuzda bir yere gitmem gerekiyor. Bir saat için benim yerime bakabilir misin?"

"Demek, yine de kandırıldın," dedi meslektaşı serzenişte bulunurcasına.

"Hayır. Âşık oldum," dedi Růžena.

4

Jakub pencereye yaklaştı ve açtı. Soluk mavi hapı düşünüyor, önceki gün bu hapı tanımadığı kadına verdiğine inanamıyordu. Gökyüzünün mavisine bakıyor ve bu sonbahar sabahının temiz havasını içine çekiyordu. Pencereden gördüğü dünya normal, dingin, doğaldı. Ön-

ceki gün Hastabakıcı'yla yaşadığı anlar ona birden saçma ve inanılmaz geliyordu.

Telefonu açtı ve kaplıcanın numarasını çevirdi. Kadınlar bölümündeki Hastabakıcı Růžena'yla konuşmak istediğini söyledi. Uzun süre bekledi, sonra bir kadın sesi duyuldu. Hastabakıcı Růžena'yla konuşmak istediğini yineledi. Ses, Hastabakıcı Růžena'nın şu sıra havuzda olduğunu ve gelemeyeceğini söyledi. Jakub teşekkür etti ve telefonu kapattı.

Büyük bir rahatlık duydu: Hastabakıcı yaşıyordu, tüpteki hapların günde üç kez alınması gerekliydi, herhalde bir tanesini önceki akşam, öbürünü de sabah almıştı ve dolayısıyla Jakub'un hapını çoktan yutmuştu. Birden, her şey ona çok açık seçik geliyordu. Özgürlüğünün bedeli olarak cebinde taşıdığı soluk mavi hap bir kandırmacaydı. Dostu ona düşsel bir hap vermişti.

Tanrım, nasıl olmuştu da o âna dek bunu düşünememişti? Bir kez daha dostlarından zehir istediği uzaklarda kalan günü anımsadı. O sıra cezaevinden yeni çıkmıştı, uzun yıllar sonra tüm bu insanların, isteğinde dikkati çekmiş olduğu acılara yöneltmeyi amaçlayan teatral bir davranıştan başka şey görmediklerini anlamaktaydı. Ama Škréta, duraksamadan, istediği şeyi sağlayacağına söz vermişti ve birkaç gün sonra, ona soluk mavi ve pırıl pırıl bir hap getirmişti. Neden duraksayaydı, neden Jakub'u bundan vazgeçirmeye çalışaydı? Onu geri çevirenlerden çok daha ustaca davranmıştı. Ona rahatın ve kesinliğin zararsız düşünü vermişti, üstüne üstlük de yaşamının sonuna dek bir dost kazanmıştı.

Nasıl olmuştu da bunu hiç düşünmemişti? O sıralar, Škréta'nın kendisine sanayide yapılan sıradan bir hap görünüşünde zehir vermesini bir parça garip bulmuştu. Škréta'nın, hayati kimyacı olarak bu zehirlere erişebildiğini bile bile, hap basan makineleri nasıl kullandığını an-

layamıyordu. Ama kendi kendine fazla soru da sormamıştı. Her şeyden kuşkulandığı halde, İncil'e inanıldığı gibi hapına inanıyordu.

Şimdi, bu derin rahatlama anlarında, kandırmacasından ötürü dostuna minnet duyuyordu. Hastabakıcı hayatta kaldığı, bu saçma ve kötü serüven bir karabasan ve kötü düşten başka şey olmadığı için mutluydu, ama yeryüzünde hiçbir şey uzun sürmez, rahatlamanın zayıflayan dalgaları ardından pişmanlığın ince sesi yükseliyordu.

Nasıl da gülünçtü bu! Bir cebinde tuttuğu hap adımlarının her birine teatral bir görkemlilik kazandırıyor, yaşamını kocaman bir efsane haline getirmesini sağlıyordu. Bir ipek mendil parçasında ölümü üzerinde taşıdığına kesinlikle inanıyordu ve bu aslında Škréta'nın sessiz gülüşüydü.

Jakub dostunun eninde sonunda haklı çıktığını biliyordu, ama çok sevdiği Škréta'nın bir anda binlerce benzeri gibi sıradan bir doktor olduğunu düşünmekten de kendini alamıyordu. Doğal bir şeymiş gibi duraksamadan bu zehri kendisine vermiş olması onu kesinkes Jakub'un tanıdığı kişilerden ayırmaktaydı. Davranışında akıl almaz bir şey vardı. İnsanların birbirlerine davrandıkları gibi davranmıyordu. Jakub'un bir sinir nöbeti ya da bir çöküntü ânında zehri kullanıp kullanmayacağını hiç düşünmemişti. Tümüyle kendine egemen ve insanca zayıflıkları olmayan bir adam gibi davranıyordu kendisine. Birbirlerine, karşılıklı, insanlar arasında yaşamak zorunda olan iki tanrı gibi davranıyorlardı ve buydu güzel olan. İnanılmaz bir şeydi. Ve birden, bu bitmişti.

Jakub gökyüzünün mavisine bakıyor ve şöyle düşünüyordu:

"Bugün, bana rahatlama ve huzur getirdi. Aynı zamanda, kendi eliyle beni kendinden sıyırdı."

5

Růžena'nın kabul etmesi Klíma'ya tatlı bir sersemlik veriyordu, ama en büyük ödülün yemi bile onu bekleme salonundan dışarı çıkartamazdı. Růžena'nın açıklanamayan kayboluşu, önceki günden beri, gözdağı verircesine belleğine kazınmıştı. Genç kadını çocuğu aldırmaktan vazgeçirecekleri, götürecekleri, kaçıracakları korkusuyla, burada sabırla beklemekte kararlıydı.

Hastalar gelmeye başlıyorlardı, Růžena'nın ardında kaybolduğu kapıları açıyorlardı, kimi orada kalıyordu, ötekiler koridora dönüyorlar ve duvar boyunca sıralanmış koltuklara oturuyorlar, hepsi de merakla Klíma'yı inceliyorlardı, çünkü kadınlar bölümünün bekleme salonunda erkek görme alışkanlığı yoktu.

Sonra, beyaz gömlekli şişman bir kadın içeri girdi ve Klíma'ya uzun uzun baktı, sonra yanına yaklaştı ve Růžena'yı bekleyip beklemediğini sordu. Klíma kızardı, başıyla evetledi.

"Zahmet etmeyin. Saat dokuza kadar zamanımız var," dedi kadın sinir bozucu bir teklifsizlikle ve Klíma salonda bulunan tüm kadınların onu işittikleri ve neler döndüğünü bildikleri izlenimine kapıldı.

Saat aşağı yukarı dokuza çeyrek vardı ki, Růžena, sırtında bir sokak giysisiyle yeniden göründü. Klíma onun peşine takıldı ve sessizce kaplıca binasından çıktılar. İkisi de düşüncelere dalmışlardı ve parkın çalılıklarının ardında gizlenmiş kendilerini izleyen František'i fark etmediler.

6

Jakub'a artık, Olga ve Škréta'ya veda etmekten başka yapacak şey kalmıyor, ama daha önce, bir süre tek

başına parkta dolaşmak (son bir kez) ve alevlere benzeyen ağaçları özlemle seyretmek istiyor.

Koridora çıktığı sıra, genç bir kadın karşıdaki odanın kapısını kapatıyordu ve uzun boyu Jakub'un dikkatini çekti. Döndüğünde, kadının güzelliği karşısında sersemledi.

"Doktor Škréta'nın bir dostu musunuz?" dedi kadına.

Kadın sevimli bir gülümsemeyle sordu:

"Nereden biliyorsunuz?"

"Doktor Škréta'nın dostlarına ayırdığı odadan çıktınız," dedi Jakub ve kendini tanıttı.

"Tanıştığımıza sevindim. Ben Bayan Klima'yım. Doktor bu odayı kocama ayırmış. Kendisini arıyorum. Doktor'la birlikte olması gerek. Onu nerede bulabileceğimi biliyor musunuz?"

Jakub, genç kadını doymak bilmez bir zevkle seyrediyordu ve bir kez daha, günün burada geçirdiği son gün olduğu ve bu nedenle en ufak olayın özel bir anlam kazandığı, simgesel bir bildiriye dönüştüğü aklına geldi.

Ama bu bildiri kendisi için ne anlam taşımalıydı?

"Sizi Doktor Škréta'nın muayenehanesine götürebilir miyim?" diye sordu.

"Size minnettar olurum," karşılığını verdi genç kadın.

Evet, bu bildiri kendisi için ne anlam taşımalıydı?

Bir kere, bu bir bildiriydi, başka şey değil. İki saat içinde Jakub yola çıkacaktı ve bu güzel yaratıktan ona bir şey kalmayacaktı. Bu kadın, karşısına, reddetmenin canlı görünüşü olarak çıkmıştı. Bu kadına rastladıysa, nedeni, kendisinin olmayacağına kendini inandırmaktı yalnızca. Gidişinin kendisine kaybettirdiği her şeyin görüntüsü gibi rastlamıştı ona.

"Olağanüstü bu," dedi, "bugün Doktor Škréta'yla kuşkusuz yaşamımda son kez konuşacağım."

Ama bu kadının kendisine getirdiği bildiri bir şey

daha söylüyordu. Bu bildiri, yine son anda kendisine güzelliği haber vermek için gelmişti. Evet, güzelliği. Ve Jakub, neredeyse ürküntüyle, güzellik konusunda hemen hemen hiçbir şey bilmediğini, güzelliği görmeden gelip geçtiğini ve güzellik için hiç yaşamadığını anladı. Bu kadının güzelliği onu büyülüyordu. Birden, başlangıçtan beri yaptığı tüm hesaplarda hep bir yanlış olduğu izlenimini duyuyordu. Hesaba katmayı unuttuğu bir öğe vardı sanki. Bu kadını tanımış olsaydı, sanki kararı farklı olacak gibiydi.

"Neden onunla son kez konuşacaksınız?"

"Yurtdışına çıkıyorum. Uzun bir süre için."

Yaşamında güzel kadınlar olmamış değildi, ama çekicilikleri onun için hep ikincil bir şeydi. Onu kadınlara doğru iten bir öç alma isteğiydi, hüzün ve doyumsuzluktu ya da şefkat ve acıma; kadınlar dünyası onun gözünde baskı yapan ve baskı gören kişi olduğu, pek çok savaş ve pek az aşk serüveni yaşadığı bu ülkede katıldığı acı drama karışıyordu. Ama bu kadın karşısına beklenmedik bir anda çıkmıştı, tüm bunlardan kopuk olarak, kendi yaşamından kopuk olarak, dışarıdan gelmişti, bir hayalet gibi gelmişti, güzel bir kadın gibi görünmüştü Jakub'a ve güzelliğin ta kendisi gibi; burada başka türlü ve başka bir şey için de yaşanabileceğini, güzelliğin adaletten de önemli, güzelliğin gerçekten de önemli daha gerçek, daha tartışmasız ve aynı zamanda daha erişilebilir, güzelliğin her şeyin üstünde ve şu sıra kendisi için kesinlikle yitirilmiş olduğunu bildirmek için görünmüştü ona. Tutup da her şeyi yaşadığına ve tüm olasılıkları yaşamını burada geçirerek yitirdiğine inanmaması için Jakub'a son anda görünmüştü.

"Yurtdışına çıkabilmek gıpta ettiğim bir şey," dedi genç kadın.

Birlikte parkın içinde yürüyorlardı, gökyüzü mas-

maviydi, parkın çalılıkları sarı ve kızıldı ve Jakub yaprakların tüm serüvenlerin, tüm anıların, geçmişinin tüm fırsatlarının içinde yanıp kül olduğu ateşin görüntüsü olduğunu kendi kendine yineledi.

"Gitmemde gıpta edecek bir şey yok. Şu sıra, gitmemem gerektiği izlenimini duyuyorum."

"Neden? Son anda buradan hoşlanmaya mı başlıyorsunuz?"

"Hoşuma giden sizsiniz. Sizden delice hoşlanıyorum. Çok çok güzelsiniz."

Nedenini nasılını bilmeden söyledi bunları, ardından, birkaç saat sonra gideceği ve sözlerinin ne kendisi ne de genç kadın için bir etkisi olacağı için ona her şeyi söylemeye hakkı olduğunu düşündü. Birden keşfedilen bu özgürlük karşısında şaşırıp kalmıştı.

"Bir kör gibi yaşamışım. Bir kör gibi. Bugün, ilk kez, güzelliğin var olduğunu anladım. Ve de güzelliğin yanı başından geçip gittiğimi."

Genç kadın, Jakub'un gözünde müzikle ve imgelerle, hiç ayak basmadığı o beldeyle birleşiyordu, çevresindeki rengârenk ağaçlarla birleşiyordu ve şimdi onlarda birtakım bildiriler ya da bir yangın görünümü değil, ama bu kadının ayaklarının değmesiyle ve sesiyle tılsımlı bir biçimde uyanan güzelliğin yol açtığı sarhoşluğu duyuyordu yalnızca.

"Sizi kendime bağlamak için her şeyi yapmak isterdim. Her şeyi bırakmak ve yaşamımı değişik bir biçimde geçirmek, sırf sizin için ve sizin yüzünüzden. Ama bunu yapamam, çünkü şu sıra gerçekte burada değilim. Dün gitmem gerekiyordu ve bugün burada gecikmiş gölgemden başka bir şey değilim."

Ah, evet! Genç kadına rastlamak fırsatının kendisine neden verildiğini anlayıvermişti. Bu rastlantı yaşamının dışında, alın yazısının dışında kalan bir bölgenin bir

köşesinde, özgeçmişinin tersinde gerçekleşmişti. Ve bu yüzden onunla daha da özgürce konuşuyordu, birden nasılsa ona söylemek istediği her şeyi söyleyemeyeceğini hissettiği âna dek. Genç kadının koluna dokundu ve bir el hareketiyle şöyle dedi:

"Doktor Škréta'nın muayenehanesi burada. Birinci katta."

Bayan Klíma ona uzun uzun bakıyordu ve Jakub gözlerini uzaklıklar gibi nemli ve sevecen bakışına daldırıyordu. Bir kez daha genç kadının eline dokundu, döndü ve uzaklaştı.

Az sonra geri döndü, Bayan Klíma'nın hâlâ aynı yerde olduğunu ve kendisini gözleriyle izlediğini gördü. Birkaç kere geri döndü, genç kadın hep kendisine bakıyordu.

7

Yirmi kadar kaygılı kadın bekleme salonunda oturmuşlardı, Růžena ve Klíma oturacak yer bulamamışlardı. Karşılarında, duvarda, resimleri ve yazılarıyla kadınları çocuk aldırmaktan vazgeçirmesi gereken büyük afişler asılıydı.

Süslü bir örtü üzerindeki gülümseyen bir çocuğu gösteren afişte kocaman harflerle "*Anne beni neden istemiyorsun?*" çocuğun altında da koyu harflerle dölütün annesinin kürtaj yaptırmamasını isteyen ve karşılığında armağan olarak binbir sevinç getireceğine söz verdiğini belirten bir şiir basılmıştı:

Beni yaşatmayacaksan,
kimin kollarında ölmek istiyorsun anne?

Başka afişlerde de, bebek arabalarının demirini tu-

tan, kocaman gülümseyen anne fotoğrafları ve işemekte olan küçük erkek çocuğu fotoğrafları vardı. (Klíma, çiş yapan küçük erkek çocuğu fotoğraflarının, çocuğun doğumundan yana çürütülemeyecek bir kanıt olduğunu düşündü. Bir gün, sinemadaki bir haber filminde, çiş yapmakta olan bir yumurcak gördüğünü ve tüm salonun mutlu kadın iç çekişleriyle titrediğini anımsadı.)

Bir dakika bekledikten sonra, Klíma kapıyı vurdu, bir hastabakıcı dışarı çıktı ve Klíma, Doktor Škréta'nın adını verdi. Škréta az sonra geldi, Klíma'ya bir kâğıt uzattı ve doldurmasını, sonra da sabırla beklemesini söyledi.

Klíma, kâğıdı duvara dayadı ve çeşitli bölümleri doldurmaya koyuldu: ad, doğum yeri. Růžena, yanıtları ona fısıldıyordu. Sonra, "baba adı" bölümüne geldiğinde duraksadı. Bu küçültücü sıfatı yazılı olarak görmeyi ve altına adını eklemeyi korkunç buluyordu.

Růžena, Klíma'nın eline bakıyordu ve titrediğini gördü, bu hoşuna gitti. "Yazsana canım," dedi.

"Hangi adı yazayım?" diye fısıldadı Klíma.

Růžena, onu zayıf ve ödlek buluyor, ondan nefret ediyordu. Her şeyden korkmaktaydı, sorumluluklardan ve resmî bir belge üzerine imzasını atmaktan korkmaktaydı.

"Baksana buraya! Babanın kim olduğunu bildiklerini sanıyorum," dedi.

"Bunun bir önem taşımadığını sanıyordum," dedi Klíma.

Růžena artık ondan bir şey beklemiyordu, ama içinden, bu zayıf adamın kendisine karşı suçlu olduğundan emindi, ona ceza verdiğine seviniyordu:

"Yalan söylemek istiyorsan, korkarım anlaşamayacağız," dedi. Klíma adını yazınca da, iç çekerek ekledi: "Hem daha ne yapacağımı bilmiyorum."

"Nasıl?"

Růžena, Klima'nın dehşet içindeki yüzüne bakıyordu: "Çocuğu alacakları âna dek, fikrimi değiştirebilirim."

8

Bir koltuğa oturmuştu, bacakları masanın üzerine uzanmıştı ve kaplıca kentinde geçireceği kasvetli günleri düşünerek satın aldığı polisiye romanı okuyordu. Ama dikkatini vermeden okuyordu, çünkü önceki akşamı durumları ve konuşmaları durup dinlenmeksizin aklına gelmekteydi. O akşam olup bitenler hoşuna gidiyordu, özellikle de kendisinden hoşnuttu. Sonunda hep olmayı dilediği gibiydi: Artık erkeklerin entrikalarının kurbanı değildi, kendi alın yazısının sahibiydi. Jakub'un kendisine oynattığı saf gözde rolünü kesinlikle atmıştı, isteğine göre bu rolü değiştirmişti.

Kendini zarif, bağımsız ve gözüpek buluyordu. Daracık bir beyaz blucinle sarılmış masanın üzerinde duran bacaklarına bakıyordu, kapı vurulunca da keyifle, "Gel, seni bekliyorum!" dedi.

Jakub içeri girdi, üzgün bir görünüşü vardı.

"Selam," dedi Olga ve bacaklarını bir süre daha masanın üzerinde tuttu. Jakub'da tedirgin bir hava sezdi, buna sevindi. Sonra yanına yaklaştı ve onu hafifçe yanağından öptü. "Biraz daha kalıyor musun?"

"Hayır," dedi Jakub üzgün bir sesle. "Bu kez sana son olarak hoşça kal demeye geldim. Az sonra gidiyorum. Seni bir kez daha kaplıcaya kadar götürebileceğimi düşündüm."

"Tamam," dedi Olga keyifle. "Dolaşalım."

9

Jakub, güzel Bayan Klima'nın görüntüsüyle tıka basa doluydu, önceki günden beri ruhunda tedirginlikten ve kirlilik duygusundan başka şey bırakmayan Olga'ya veda etmek üzere uğramak için duyduğu tiksintiyi yenmesi gerekmişti. Ama ne pahasına olursa olsun bunu ona gösteremezdi. Sevişmelerinin ne denli az zevk ve sevinç verdiğinden kuşkulanmaması için, kendisi hakkında anıların en iyisini beslemesi amacıyla olağanüstü bir incelikle davranmayı ilke bellemişti. Ciddi bir havaya bürünüyor, hüzünlü bir dille anlamsız cümleler söylüyor, belli belirsiz eline dokunuyor, zaman zaman saçlarını okşuyor, Olga gözlerinin içine baktığında da üzgün görünmeye çalışıyordu.

Yolda, Olga ona bir bardak daha şarap içmelerini önerdi, ama Jakub kendisi için çok güç olan son görüşmelerini elinden geldiğince kısaltmak istiyordu. "Vedalaşmak insanı çok üzüyor. Bunu uzatmak istemiyorum," dedi.

Kaplıca binasının girişinde, Olga'nın iki elini tuttu ve gözlerinin içine baktı.

"Jakub, gelmen çok çok tatlı bir davranış. Dün, nefis bir gece geçirdim. Sonunda baba rolü oynamaktan vazgeçtiğin ve Jakub olduğun için mutluyum. Dün, müthişti. Müthişti, değil mi?"

Jakub, hiçbir şey anlamadığını fark etti. Ya bu narin genç kız bir gün önceki aşk gecelerini basit bir eğlence olarak görüyorsa? Ya her türlü duygudan yoksun bir şehvetle kendisine doğru itilmişse? Ya bir tek aşk gecesinin hoşa giden anısı kesin bir ayrılığın üzüntüsünden daha ağır basıyorsa?

Olga'yı öptü. Olga ona iyi yolculuklar diledi ve kaplıca binasının büyük kapısının ardında kayboldu.

10

Poliklinik binasının önünde iki saate yakın bir süredir gidip geliyordu ve sabrı tükenmeye başlamıştı. Hır çıkarmaması gerektiğini yineleyerek kendi kendini hizaya getiriyor, ama yakında direnecek gücü bulamayacağını hissediyordu.

İçeri girdi. Kaplıca kenti büyük değildi ve herkes kendisini tanıyordu. Růžena'nın girdiğini görüp görmediğini sordu kapıcıya. Kapıcı başını salladı ve asansöre bindiğini gördüğünü söyledi. Asansör üçüncü katta durduğundan ve alt katlara merdivenle inildiğinden, František kuşkularını binanın en üst katındaki iki koridorla sınırlayabilirdi. Bir yanda çalışma odaları vardı, öbür koridorda da kadın doğum bölümü. Önce ilk koridoru geçti (ıssızdı burası), sonra erkeklere yasak olduğu gibi tatsız bir izlenimle ikinci koridora girdi. Yüzünü görmüş olduğu bir hastabakıcıyı tanıdı. Růžena konusunda onu sorguya çekti. Kadın koridorun dibindeki bir kapıyı gösterdi. Kapı açıktı. Birkaç adam ve birkaç kadın, eşiğinde ayakta bekliyorlardı. František bekleme salonuna girdi, oturmakta olan başka kadınlar gördü, ama ne Růžena ne de trompetçi içerdeydi.

"Genç bir kadın gördünüz mü, sarışın bir kadın?"

Kadınlardan biri ona kapıyı gösterdi:

"İçeri girdiler."

František bakışını afişlere doğru kaldırdı. "Anne beni neden istemiyorsun?" Başka afişlerde de işemekte olan küçük erkek çocukların ve yeni doğmuş bebeklerin resimleri vardı. Ne olup bittiğini anlamaya başlıyordu.

11

Odada çok uzun bir masa vardı. Masanın bir yanına, Růžena'yla birlikte Klíma geçmişti ve karşılarında iki şiş-

ko kadınla birlikte Doktor Škréta oturuyordu.

Doktor Škréta istek sahiplerine doğru gözlerini kaldırdı ve tiksintiyle başını salladı:

"Size bakmak bile içimi bulandırıyor. Burada, çocuk sahibi olamayan talihsiz kadınları doğurgan hale getirebilmek için nelere katlandığımızı biliyor musunuz? Ve şimdi sizler gibi, sağlıklı, sağlam yapılı iki genç, kendi istekleriyle yaşamın bizlere sunabileceği en değerli armağandan kurtulmak istiyorlar. Bu kurulun çocuk aldırmayı yüreklendirmek için değil, bu işi düzene koymak için toplandığı konusunda sizi uyarıyorum."

İki kadın, onaylayıcı homurtular koyuverdiler ve Doktor Škréta istek sahiplerine vermekte olduğu ahlak dersini sürdürdü. Klíma'nın yüreği delice çarpmaktaydı. Doktorun sözlerinin kendisine değil, anaç karınlarının olanca gücüyle çocuk yapmak istemeyen genç kadınlardan nefret eden iki yardımcısına yöneldiğini kestiriyorsa da, Růžena'nın bu söylev karşısında sarsılmasından korkuyordu. Az önce ne yapacağını bilmediğini kendisine söylememiş miydi?

"Niçin yaşamak istiyorsunuz?" diye konuşmasını sürdürdü Škréta. "Çocuksuz yaşam yapraksız bir ağaç gibidir. Ben bu ülkede iktidarda olsam, çocuk aldırmayı yasaklardım. Nüfusun her yıl azaldığını düşünüp kaygılanmıyor musunuz? Üstelik bu iş, anayla çocuğun yeryüzündeki her yerden daha iyi korunduğu bizim ülkemizde oluyor! Kimsenin geleceği konusunda kaygı duymadığı burada, ha?"

İki kadın onaylayıcı homurtular koyuverdiler ve Doktor Škréta konuşmasını sürdürdü:

"Arkadaşımız evli ve sorumsuz bir cinsel ilişkinin tüm sonuçlarını yerine getirememekten korkuyor. Ancak, bunu daha önce düşünmeliydiniz!"

Doktor Škréta bir an sustu, sonra yeniden Klíma'ya,

"Çocuğunuz yok," dedi. "Bu doğacak çocuğun çıkarı için gerçekten boşanamaz mısınız?"

"Olanaksız bu," dedi Klíma.

"Biliyorum," diye içini çekti Škréta. "Bayan Klíma'nın intihar eğilimleri beslediği konusunda bana bilgi veren psikiyatrın görüşünü aldım. Çocuğun doğması onun yaşamını tehlikeye atacak ve Hastabakıcı Růžena bekâr bir anne olacaktır. Ne yapabiliriz?" dedi yeni bir iç çekişle ve Klíma'nın az önce doldurduğu kâğıdı sırayla iç çeken ve gereken yere imzalarını atan iki kadının önüne sürdü. "Gelecek pazartesi günü sabah sekizde çocuğu aldırmak için buraya geleceksiniz," dedi Doktor Škréta, Růžena'ya ve çekilebileceğini işaret etti.

"Ama siz burada kalın," dedi şişko kadınlardan biri Klíma'ya. Růžena dışarı çıktı ve kadın konuşmasını sürdürdü: "Çocuk aldırmak, sandığınız kadar önemsiz bir iş değildir. Bunu büyük bir kanama izler. Sorumsuzluğunuzla, bu kadına kan kaybettireceksiniz, kendi kanınızı ona vermeniz yerinde olur." Klíma'nın önüne bir kâğıt itti. "Şurayı imzalayın."

Utanç içindeki Klíma, uysallıkla imzasını attı.

"Gönüllü Kan Verenler Derneği'ne katılma belgesidir bu. Yana geçin, hastabakıcı hemen kanınızı alacak."

12

Růžena, gözleri yerde bekleme salonunu geçti ve koridorda kendisiyle konuştuğunda František'i fark etti.

"Nereden geliyorsun?"

Genç adamın öfkeli yüzünden korktu ve adımlarını sıklaştırdı.

"Nereden geldiğini soruyorum."

"Bu seni ilgilendirmez."

"Biliyorum nereden geldiğini."

"Öyleyse sorma."

Aşağı iniyorlardı ve Růžena, František'ten, konuşmaktan kaçmak için basamaklardan neredeyse yuvarlanıyordu.

"Çocuk aldırmak isteyenlerin başvurduğu kuruldan geliyorsun," dedi František.

Růžena susuyordu. Dışarı çıktılar.

"Çocuk aldırmak isteyenlerin başvurduğu kuruldan geliyorsun. Bunu biliyorum. Ve çocuk aldırmak istiyorsun."

"Dilediğimi yaparım."

"Dilediğini yapamazsın. Bu beni de ilgilendirir."

Růžena adımlarını sıklaştırıyor, neredeyse koşuyordu. František de onun peşinden koşuyordu. Kaplıca binasının kapışma vardıklarında, "Beni izlemeni yasaklıyorum," dedi Růžena. "Çalışacağım şimdi, işimde beni rahatsız etmeye hakkın yok."

František çok sinirliydi:

"Bana emir vermekten vazgeç!"

"Buna hakkın yok!"

"Senin hakkın yok!"

Růžena, peşinde František'le içeri daldı.

13

Jakub, her şeyin bitmiş olmasına ve Škréta'yla vedalaşmaktan başka yapacak şeyi kalmamasına seviniyordu. Kaplıca binasından geri dönüp parkı geçerek ağır ağır Karl Marx Yurdu'na kadar yürüdü.

Uzaktan, parkın ağaçlıklı anayolundan, bir kadın öğretmenle peşindeki yirmi kadar anaokulu öğrencisi kendisine doğru geliyorlardı. Öğretmenin elinde, tek sıra olmuş kendisini izleyen bütün çocukların tutunduğu uzun bir kırmızı ip vardı. Çocuklar ağır ağır yürüyorlar,

öğretmen adlarını söyleyerek onlara bitkileri ve ağaçları gösteriyordu. Jakub, doğa bilgisi konusunda hiçbir şey öğrenemediği, akçaağacın akçaağaç ve gürgenin gürgen olduğunu hep unuttuğu için durdu.

Öğretmen, sararmış gür yapraklı bir ağacı gösteriyordu:

"Bu bir ıhlamur."

Jakub çocuklara bakıyordu. Hepsinin sırtında mavi bir manto ve başında kırmızı bir bere vardı. Sanki hepsi kardeştiler. Jakub yüzlerine bakıyordu ve giysilerinden değil, daha çok yüzlerinden ötürü birbirlerine benzedikleri sonucuna vardı. İçlerinden yedisinde oldukça büyük bir burun ve geniş bir ağız olduğu dikkatini çekti. Doktor Škréta'ya benziyorlardı.

Ormandaki handa gördüğü büyük burunlu yumurcağı anımsadı. Doktor'un üreme konusundaki düşü yalnızca bir fantezi olmasındı? Bu ülkede babaları büyük Škréta olan çocukların doğması gerçekten mümkün müydü?

Jakub bunu gülünç buluyordu. Bütün bu çocuklar birbirlerine benziyorlardı, çünkü yeryüzündeki tüm çocuklar benzeşirler.

Yine de şöyle düşünmekten kendini alamadı:

"Ya Škréta garip tasarısını gerçekleştirirse? Neden garip tasarılar gerçekleşmesin?"

"Ya bu, bu ne çocuklar?"

"Bu bir kayın ağacı," diye karşılık verdi bir küçük Škréta.

Evet, tepeden tırnağa Škréta'nın bir portresiydi bu çocuk, yalnızca uzun bir burnu olduğundan değil, ama aynı zamanda gözlük de takıyordu ve Doktor Škréta'nın konuşmasına çok dokunaklı bir gülünçlük veren genizden gelen konuşma onda da vardı.

"Çok iyi, Oldřich," dedi öğretmen.

On-yirmi yıl sonra bu ülkede binlerce Škréta ola-

caktı. Ve yeniden, Jakub ülkesinde ne olup bittiğini bilmeden yaşadığı gibi garip bir izlenim duydu. Bir bakıma, eylemin göbeğinde yaşamıştı. En ufak güncel olayı yaşamıştı. Politikaya karışmıştı; bu uğurda yaşamından olmasına ramak kalmıştı, bir kenara itildiğinde bile politika onun başlıca uğraşı olmuştu. Hep ülkenin göğsünde atan yüreği dinlediğine inanmıştı. Ama gerçekten ne duyduğunu kim bilebilirdi ki? Bir yürek miydi dinlediği? Eski bir çalar saat olmasındı? Yapay bir zamanı ölçen, ıskartaya çıkarılmış eski bir çalar saat? Tüm politik savaşları onu önemli olandan değişik yöne çeviren havai fişeklerinden başka şey olmasındı?

Öğretmen kadın çocukları parkın ağaçlıklı anayolunda yürütüyor ve Jakub hâlâ güzel kadının görüntüsüyle dolu olduğunu duyuyordu. Bu güzelliğin anısı aklına hep saplantı halini alan bir soruyu getiriveriyordu: Düşlediğinden tümüyle farklı bir dünyada yaşamamış mıydı? Her şeyi tersinden görmüyor muydu? Güzellik gerçekten daha fazla anlam taşımıyor muydu ve eninde sonunda, geçen gün Bertlef'e yıldızçiçeği getiren bir melek değil miydi?

Öğretmenin sorusunu duydu:

"Ya bu, bu ne?"

Gözlüklü küçük Škréta karşılık verdi:

"Bu bir akçaağaç."

14

Růžena merdivenleri dörder dörder çıkıyor ve arkasına bakmamaya çalışıyordu. Kendi bölümünün kapısını çarptı ve hızla soyunma odasına geçti. Kaplıcada çalışanların giydikleri beyaz gömleği tenine geçirdi ve rahat bir soluk aldı. František'le arasında geçenler kafasını bulandırıyor, ama aynı zamanda da onu garip bir biçimde ya-

tıştırıyordu. Şimdi ikisinin, František'in ve Klima'nın, kendisine yabancı ve uzak olduklarını duyuyordu.

Bölgesinden çıktı ve kadınların yıkandıktan sonra yataklara uzandıkları salona girdi.

Kırklık meslektaşı kapının yanındaki küçük bir masaya ilişmişti. "Ne haber, izni kopardın mı?" diye sordu soğukça.

"Evet. Sağ olasın," dedi Růžena, yeni bir hastaya eliyle bir anahtar ve büyük bir havlu uzattı.

Meslektaşı dışarı çıkar çıkmaz da kapı aralandı ve František'in başı göründü. "Bu işin bir tek seni ilgilendirdiği doğru değil. Bu iş ikimizi ilgilendirir. Benim de söz hakkım var."

"Rica ederim git buradan!" diye karşılık verdi Růžena. "Burası kadınlar bölümü, erkeklerin burada işi yok! Hemen git, yoksa seni attırırım!"

František'in yüzü kıpkırmızıydı ve Růžena'nın gözdağı veren sözleri onu öfkelendirdi, öyle içeri girdi ve kapıyı ardından çarptı.

"Beni attırman umurumda bile değil! Umurumda bile değil!" diye bağırıyordu.

"Sana hemen git diyorum!"

"İkinizin de foyanızı meydana çıkardım! O herif! O müzisyen! Bütün bunlar yalan ve piston! Dün Doktor'la birlikte konser verdiği için onunla senin işini ayarladı! Ama ben her şeyi açıkça görüyorum ve çocuğumun öldürülmesini engelleyeceğim! Ben babayım ve bu işte söyleyecek sözüm var! Çocuğumu öldürmeni de yasak ediyorum!"

František haykırıyordu ve örtülere sarınıp yataklara uzanmış olan kadınlar merakla başlarını kaldırıyorlardı.

Bu kez Růžena çok şaşkındı, çünkü František haykırmaktaydı ve kavgayı yatıştırmak için ne yapacağını bilemiyordu. "Senin çocuğun değil," dedi. "Bunu sen uyduruyorsun. Çocuk senden değil."

"Ne?" diye bağırdı František ve masanın çevresini dolanıp Růžena'ya yaklaşmak için salonda ilerledi. "Nasıl? Benim çocuğum değil mi? Bunu bilecek durumdayım! Biliyorum ben!"

Tam o sıra havuzdan çıkmış olan çıplak ve ıslak bir kadın, bir havluya sarıp yatağına götürmesi için Růžena'ya doğru ilerledi. Birkaç metre ötesinde görmeyen gözlerle kendisini süzen František'i görünce irkildi.

Růžena için bir anlık soluklanmaydı bu, kadının yanına gitti, onu havluya sardı ve yatağa götürdü.

"Bu herifin burada işi ne?" diye sordu kadın, František'e doğru dönerek.

"Delinin biri! Bu oğlanın aklı başından gitmiş ve buradan çıkarmak için ne yapacağımı bilmiyorum!" dedi Růžena, kadını sıcak bir battaniyeyle örterken.

Yatan kadınlardan biri František'e bağırdı:

"Baksanıza! Burada işiniz yok! Defolun gidin!"

"İnanın işim var!" karşılığını verdi František, inatçı, kılını bile kıpırdatmadan. Růžena yanına döndüğünde, artık kıpkırmızı değil, sapsarıydı. Hiç bağırmıyor, ama tatlı ve kararlı bir sesle konuşuyordu:

"Sana bir şey söyleyeceğim. Çocuğu aldırırsan, ben de burada olmayacağım artık. Bu çocuğu öldürürsen, sen bilirsin ya, vicdanında iki ölünün sorumluluğunu taşıyacaksın."

Růžena derinden iç çekti ve masasının gözünü açtı. Orada soluk mavi haplarla dolu tüp duruyordu. Avucuna bir hap yuvarladı ve yuttu.

Ve František, artık bağırmayan ama yalvaran bir sesle şöyle diyordu:

"Yalvarırım, Růžena. Sana yalvarırım. Sensiz yaşayamam. İntihar edeceğim."

Tam o sırada Růžena karnında büyük bir acı duydu ve František onun yüzünün tanınmaz, acıdan allak bul-

lak hale geldiğini, gözlerinin yuvalarından fırladığını, ama bakıştan yoksun olduğunu, bedeninin kıvrılıp büküldüğünü, ikiye katlandığını, ellerinin karnını sıktığını fark etti. Sonra yere yuvarlandığını gördü.

15

Olga havuzda debeleniyordu ve birden işitti... Tam olarak ne işitti? Ne işittiğini bilmiyordu. Salonda kargaşa çıkmıştı. Çevresindeki kadınlar havuzdan çıkıyor, yakınındaki her şeyi sanki içine çeken yan salona bakıyorlardı. Olga da bu dayanılmaz emme akımına kapıldı; hiçbir şey düşünmeden, ama kaygılı bir merakla, ötekileri izliyordu.

Yandaki salonda, kapının yanında duran bir kadın yığını görüyordu. Kadınlar Olga'ya sırtlarını çevirmişlerdi, çıplak ve ıslaktılar, kıçları iyice çıkmış, yere doğru eğiliyorlardı. Ve kadın yığınının karşısında dikilen genç bir adam görüyordu.

Başka çıplak kadınlar da itişip kakışarak kalabalığa katılıyorlardı, Olga da kargaşada kendine bir yol açtı ve Hastabakıcı Růžena'nın yerde yattığını, yerinden hiç kıpırdamadığını gördü. Genç adam diz çöktü, bağırmaya koyuldu:

"Onu ben öldürdüm! Onu ben öldürdüm! Ben bir katilim!"

Kadınların her yanından sular akıyordu. İçlerinden biri yere yatan Růžena'ya eğildi ve nabzına baktı. Ama bu gereksiz bir hareketti. Çünkü ölüm oradaydı ve bundan kimsenin kuşkusu yoktu. Kadınların örtüsüz ve ıslak bedenleri ölümü yakından, ölümü bildik bir yüzde görmek için telaşla itişip kakışıyorlardı.

František hâlâ diz çökmüş halde duruyordu. Růžena'yı kollarında sıkıyor ve yüzünü gözünü öpüyordu.

Kadınlar çevresinde dikilmişlerdi ve František gözle-

rini onlara doğru kaldırıyor, yineliyordu:

"Onu ben öldürdüm! Katil benim! Beni tutuklatın!"

"Bir şey yapmak gerek," dedi kadınlardan biri, bir başkası koşarak koridora çıktı ve seslenmeye koyuldu. Az sonra Růžena'nın iki meslektaşı, peşlerinde beyaz gömlekli iki doktorla koşup geldiler.

Ancak o zaman Olga çıplak olduğunu, öteki çıplak kadınlar arasında ve hiç tanımadığı bir genç adamla doktorun önünde itişip kakıştığını fark etti, bu durum ona gülünç geldi. Ama bu durumun kalabalık içinde kalmasına, kendisini büyüleyen ölüye bakmasına engel olamayacağını biliyordu.

Doktor, Růžena'nın yerdeki elini tutuyor, boşuna nabzı saymaya çalışıyor ve František durup dinlenmeden yineliyordu:

"Onu ben öldürdüm! Polisi çağırın, beni tutuklatın!"

16

Jakub, dostunu, poliklinikten muayenehanesine yeni döndüğünde buldu. Önceki gün davulda gösterdiği başarıdan ötürü onu kutladı ve konserden sonra beklemediği için bağışlamasını diledi.

"Bu beni çok üzdü," dedi Doktor. "Burada geçirdiğin son gün ve Tanrı bilir gece nerelerde sürtüyorsun. Birbirimize söyleyecek o kadar çok şeyimiz vardı. Daha da beteri, herhalde o ütü masasıyla birlikteydin. Minnetin çirkin bir duygu olduğunu görüyorum."

"Ne minneti? Neden ötürü ona minnet duyacağım?"

"Babasının senin için çok şey yaptığını bana yazmıştın."

O gün Doktor Škréta'nın hastası yoktu ve muayene masası odanın dibinde bomboş duruyordu. İki dost karşılıklı koltuklara oturdular.

"Yok canım," dedi Jakub, konuşmayı kaldığı yerden sürdürerek. "Sadece onunla ilgilenmeni istiyordum, babasına bir minnet borcum olduğunu sana yazmayı daha kolay buldum. Ama aslında hiç de öyle değil. Her şeye bir nokta koydum şimdi, bunu sana söyleyebilirim. Tutuklandığımda, bu iş Olga'nın babasının tüm rızasıyla oldu. Onun babası beni ölüme gönderdi. Altı ay sonra o kendini darağacının altında buldu, oysa benim talihim varmış, paçayı sıyırdım."

"Başka bir deyişle, Olga alçağın birinin kızı," dedi Doktor.

Jakub omuz silkti:

"Benim bir devrim düşmanı olduğumu sandı. Herkes bunu ona yineliyordu ve söylenenlere inandı."

"Peki ama neden bana dostun olduğunu söyledin?"

"Dosttuk. Ve dost olduğumuz için de tutuklanmadan yana oy kullanmak onun yönünden daha büyük önem taşıyordu. Böylece ülküyü dostluğun üzerinde tuttuğunu kanıtlıyordu. Beni devrime ihanet eden kişi olarak ele verdiğinde, yüce çıkar uğruna kişisel kaygılarını susturduğu duygusuna kapıldı ve bunu yaşamının en büyük eylemi olarak yaşadı."

"O çirkin kıza âşık olmak için bir neden mi bu?"

"Olga'nın bu işle bir ilgisi yok. O suçsuzdur."

"Onun gibi binlerce suçsuz var. Olga'yı bütün bu suçsuzlar arasından seçtiysen, hiç kuşkusuz babasının kızı olduğu içindir."

Jakub omuz silkti ve Doktor Škréta konuşmasını sürdürdü:

"Sen de onun kadar ahlaksızsın. Sanırım bu kıza beslediğin dostluğu yaşamının en büyük eylemi olarak görüyorsun. Cömert olduğunu kendi kendine kanıtlamak için, içindeki doğal nefreti, doğal tiksintiyi boğdun. Bu güzel, ama aynı zamanda da sapıkça ve çok gereksiz."

"Doğru değil bu," diye karşı çıktı Jakub. "İçimde hiçbir şeyi boğmak istemedim ve cömert görünmeye de çalışmadım. Sadece ona acıdım. Görür görmez, ilk keresinde. Onu evinden attıklarında daha bir çocuktu, annesiyle bir dağ köyünde yaşıyordu, insanlar onlarla konuşmaktan ürküyorlardı. Öğrenim yapmak için gereken izni uzun bir süre alamadı, yetenekli bir kız olduğu halde. İğrenç bir şey çocuklara anaları ve babaları yüzünden acı çektirmek. Benim de, babasından ötürü ondan nefret etmemi mi isterdin? Olga'ya acıdım ben. Ona acıdım, çünkü babası idam edilmişti ve ona acıdım, çünkü babası bir dostunu ölüme göndermişti."

Tam o sıra telefon çaldı. Škréta telefonu açtı ve bir an dinledi. Yüzü sarardı ve "Şu sıra işim var burada," dedi. "Gerçekten gelmem gerekli mi?" Ardından sessiz bir an oldu ve Škréta yine konuştu, "Oldu. Peki. Geliyorum." Telefonu kapattı ve sövdü.

"Seni istiyorlarsa benim için üzülme. Nasıl olsa gitmem gerek," dedi Jakub koltuğundan kalkarak.

"Hayır, gitmeyeceksin! Hiçbir şeyi derinlemesine incelemedik. Bugün tartışmak istiyorduk, değil mi? Düşüncelerimin akışını bozdular. Ve önemli bir şey söz konusuydu. Neyin söz konusu olduğunu anımsamıyor musun?"

"Hayır," dedi Jakub.

"Tanrım! Ve şimdi, kaplıca binasına koşmam gerekiyor."

"Böyle ayrılmamız daha iyi. Bir konuşmanın orta yerinde," dedi Jakub ve dostunun elini sıktı.

17

Růžena'nın cansız bedeni genellikle gece nöbeti tutan doktora ayrılmış bulunan küçük bir odanın ortasında yatıyordu, içerde birkaç kişi iş görüyordu. Cinayet Masa-

sı Müfettişi gelmişti bile, František'i sorguya çekmişti ve ifadesini yazıyordu. František bir kez daha tutuklanma isteğini yineledi.

"Ona bu hapı verdiniz mi, vermediniz mi?" diye sordu Müfettiş.

"Vermedim."

"Öyleyse onu öldürdüğünüzü söylemeyin."

"Bana hep intihar edeceğini söylerdi."

"Peki, neden intihar edeceğini söylüyordu size?"

"Yaşamını cehenneme çevirmeyi sürdürürsem intihar edeceğini söylüyordu. Çocuk istemediğini söylüyordu. Çocuk doğurmaktansa intiharı yeğlediğini söylüyordu."

Doktor Škréta içeri girdi. Müfettiş'i dostça selamladı ve ölüye yaklaştı, rengine bakmak için gözkapaklarını kaldırdı.

"Doktor, siz bu Hastabakıcı'nın doğrudan üstüydünüz," dedi Müfettiş.

"Evet."

"Genellikle sizin servisinizdekilerin erişebileceği bir zehri kullanabileceğini düşünüyor musunuz?"

Škréta yeniden Růžena'nın ölüsüne döndü ve ölümünün ayrıntılarını anlattırdı. Ardından da konuştu:

"Bu bizim muayene odalarımızda bulabileceği bir ilaca ya da bir maddeye benzemiyor. Herhalde bir alkaloid benzeri olmalı. Hangisi olduğunu otopsi gösterecektir."

"Peki, ama bunu nasıl edinmiş olabilir?"

"Alkaloidler bitkisel kökenli zehirlerdir. Bunu nasıl edindiğini size söyleyebilmem çok güç."

"Şimdilik bütün bunlar oldukça esrarlı," dedi Müfettiş. "İntihar nedeni de. Bu genç adam ölünün kendisinden bir çocuk beklediğini ve çocuğu aldırmak istediğini bana söyledi."

"Çocuk aldırmaya zorlayan o heriftir!" diye bağırdı František.

"Kim?" diye sordu Müfettiş.

"Trompetçi. Onu benim elimden almak ve çocuğumu aldırtmak istiyordu! Onları izledim! Růžena'yla birlikte kuruldaydı."

"Bunu doğrulayabilirim," dedi Doktor Škréta. "Sabah bu Hastabakıcı'nın çocuk aldırma isteğini incelediğimiz doğrudur."

"Trompetçi de onunla birlikte miydi?" diye sordu Müfettiş.

"Evet," dedi Škréta. "Růžena onu çocuğunun babası olarak bildirdi."

"Bu yalan! Çocuğun babası benim!" diye bağırdı František.

"Kimsenin bundan kuşkusu yok," dedi Škréta. "Ama kurulun çocuğu aldırmasına izin vermesi için Růžena'nın baba olarak evli bir erkeği bildirmesi gerekiyordu."

"Öyleyse bunun bir yalan olduğunu biliyordunuz!" diye bağırdı František, Doktor Škréta'ya.

"Yasa uyarınca kadının açıklamalarına inanmak zorundayız. Růžena, Bay Klíma'dan gebe kaldığını söylediğine ve o da açıklamalarını doğruladığına göre, hiçbirimizin tersini savunmaya hakkımız yoktu."

"Ama Klíma'nın, çocuğun babası olduğuna inanmadınız, değil mi?" diye sordu Müfettiş.

"İnanmadım."

"Bu görüşünüz neye dayanıyor?"

"Bay Klíma bu kaplıca kentine topu topu iki kere ve çok kısa bir süre için geldi. Onunla Hastabakıcımız arasında bir cinsel ilişki olması uzak bir olasılıktır. Bu kaplıca kenti böyle bir şeyin hemen bana duyurulabileceği kadar küçüktür. Bay Klíma'nın babalığı, her türlü olasılıkla, kurul çocuğu aldırmasına izin versin diye Růžena

tarafından kendisine kabul ettirilen bir gizlemedir. Gerçekten de, bu bay herhalde çocuğun alınmasını kabul etmezdi."

Ama František, artık Škréta'nın söylediklerini işitmiyordu. Orada dikilmiş duruyor ve hiçbir şey duymuyordu. Bir tek Růžena'nın sözlerini duymaktaydı:

"Beni dosdoğru intihara sürükleyeceksin, kesinlikle intihara iteceksin!" Ve ölüme kendisinin yol açtığını biliyor, yine de nedenini anlamıyor ve her şey ona açıklanmaz geliyordu. Mucizeyle karşılaşmış olan bir vahşi gibi oradaydı, gerçekdışı bir olayın karşısındaymış gibi oradaydı, olayın karşısındaymış gibi oradaydı ve aklı üzerine çöken anlaşılmazı kavramayı beceremediği için birden sağır ve kördü.

(Mutsuz František, tüm yaşamını bir şey anlamadan geçireceksin ve topu topu bir tek şey bileceksin: aşkının sevdiğin kadını öldürdüğünü. Yılgının gizli işareti gibi bu duyguyla yaşayacaksın, sevdiği kişilere açıklanmaz felaketler getiren bir cüzamlı gibi yaşayacaksın, yaşamın boyunca felaket taşıyıcısı gibi olacaksın.)

Sapsarıydı, tuzdan bir heykel gibi hareketsiz duruyordu ve başka bir adamın heyecanla içeri girmiş olduğunu görmedi bile. Yeni gelen, ölüye yaklaştı, ona uzun uzun baktı ve saçlarını okşadı.

"Zehirle intihar," diye fısıldadı Doktor Škréta.

Yeni gelen bütün gücüyle başını salladı:

"Bir intihar mı? Bu kadının kendi kendini öldürmediğine başım üzerine yemin ederim. Zehir yutmuşsa, bu ancak bir cinayet olabilir."

Müfettiş yeni gelene şaşkınlıkla bakıyordu. Bu Bertlef'ti ve bakışları öfkeli bir alevle pırıl pırıl yanıyordu.

18

Jakub kontak anahtarını çevirdi ve araba hareket etti. Kaplıca kentinin son evlerini de geçti ve kendini engin bir manzara karşısında buldu. Sınıra kadar aşağı yukarı dört saatlik yolu olduğunu biliyor ve acele etmek istemiyordu. Buradan son kez arabayla geçtiği düşüncesi, manzarayı onun gözünde çok değerli kılıyordu. Her an bu manzarayı bilmediğini, aslında düşündüğünden değişik olduğunu ve burada daha uzun süre kalamadığına yandığını hissediyordu.

Ama hemen ardından, gidişini bir gün ya da bir yıl ertelemesinin, şimdi kendisine acı çektiren şeyi yok etmeyeceğini düşündü, manzarayı bugün bildiğinden daha iyi bilemeyecekti. Onu tanımadan, çekici yanlarını tüketemeden ayrılacağı, ondan hem borçlu ve hem de alacaklı olarak uzaklaşacağı fikrini kabul etmesi gerekiyordu.

Sonra, bir ilaç tüpüne koyarak düşsel zehri verdiği genç kadını düşünmeye koyuldu ve katillik mesleğinin tüm mesleklerinin en kısası olduğunu söyledi kendi kendine. "Aşağı yukarı on sekiz saat süreyle katil oldum," dedi ve gülümsedi.

Ama hemen ardından, kendi kendine tersini belirtti. Doğru değildi, bu kadar kısa süreyle katil olmamıştı. O bir katildi ve ölümüne dek katil kalacaktı. Çünkü soluk mavi hapın zehir olup olmaması pek önem taşımıyordu, önemli olan kendisinin bunun zehir olduğuna inandığı, buna karşın zehri yabancı kadına verdiği ve onu kurtarmak için hiçbir şey yapmadığıydı.

Sonra bütün bunları, eyleminin saf deney planında yer aldığını anlamış bir adamın kayıtsızlığıyla düşünmeye koyuldu.

Cinayeti alışılmışın dışında bir cinayetti. Nedeni olmayan bir cinayetti bu. Amaç olarak katilin yararına her-

hangi bir çıkar güttüğü yoktu. Öyleyse, neydi tam olarak anlamı? Cinayetinin anlamı, açık ve seçik kendisine bir katil olduğunu öğretmekti.

Deney olarak, kişinin kendini tanımasını sağlayacak bir eylem olarak cinayet Raskolnikov'undu. İnsanın aşağılık bir yaratığı öldürme hakkı olup olmadığını ve bu cinayete katlanacak gücü bulup bulamayacağını öğrenmek için öldüren Raskolnikov, bu cinayetle kendi kendini söz konusu ediyordu.

Evet, bu onu Raskolnikov'a yaklaştıran bir şeydi: cinayetin gereksizliği, kuramsal yanı. Ama arada birtakım farklar da vardı: Raskolnikov, bedenen ve kafaca sağlıklı bir adamın, kendi çıkarı adına, aşağılık bir yaşamı yok etmeye hakkı olup olmadığını soruyordu kendi kendine. Ama Jakub içinde zehir bulunan tüpü Hastabakıcı'ya verdiğinde, ortalıkta hiç de buna benzer bir şey yoktu. Jakub'u ilgilendiren, insanın başka birinin yaşamını yok etme hakkı olup olmadığını öğrenmek değildi. Tersine, Jakub insanın böyle bir hakkı olmadığına inanıyordu. Jakub'un çekindiği şey, daha çok önüne gelenin böyle bir hakkı kendinde bulmasıydı. Jakub, insan yaşamının somut fikirler uğruna feda edildiği bir dünyada yaşıyordu. Jakub o insanların yüzlerini iyi biliyordu, kötü olmadıklarını da biliyordu; kimi zaman küstahlığa varacak kadar suçsuz, kimi zaman da acı verecek kadar ödlek olan o yüzleri, birtakım bahaneler bularak, ama özenle, acımasızlığını bildikleri bir kararı benzerleri üzerinde uygulayan o yüzleri. Jakub o yüzleri iyi biliyordu ve onlardan nefret ediyordu. Daha da öte, Jakub her insanın bir başkasının ölümünü dilediğini ve ancak iki şeyin onu cinayetten alıkoyduğunu biliyordu: ceza korkusunun ve insanı öldürmenin yol açtığı fiziksel güçlüğün. Jakub, her insanın gizlice ve uzaktan adam öldürme olanağı bulunsa, insanlığın birkaç dakika içinde yok olacağını biliyor-

du. Dolayısıyla da Raskolnikov'un deneyinin tümüyle boş olduğu sonucuna varması gerekiyordu.

İyi ama öyleyse Hastabakıcı'ya neden zehir vermişti? Bu basit bir rastlantı değil miydi? Gerçekten de Raskolnikov, cinayetini uzun uzun tasarlamış ve hazırlamıştı, oysa Jakub anlık bir itilimin etkisinde hareket etmişti. Ama Jakub kendisinin de cinayetini bilinçsiz olarak uzun yıllardan beri hazırladığını ve Růžena'ya zehri verdiği ânın, bir kaldıraç gibi, tüm geçmiş yılların, insana beslediği tüm nefretin tutamak bulduğu bir şey olduğunu biliyordu.

Raskolnikov, baltayla yaşlı tefeci kadını öldürdüğünde, korkunç bir eşiği geçtiğini, Tanrısal yasayı çiğnediğini iyi biliyordu, yaşlı kadının değersiz bir yaratık olduğunu, ama aynı zamanda da Tanrı'nın bir kulu olduğunu biliyordu. Raskolnikov'un duyduğu bu korkuyu, Jakub bilmiyordu. Onun gözünde, insanlar Tanrısal yaratıklar değildi. Jakub inceliği ve ruh yüceliğini seviyordu, ama bunların insanlara özgü nitelikler olmadığına kendini inandırmıştı. Jakub insanları iyi tanıyordu, bu nedenle onları sevmiyordu. Jakub soyluydu, bu nedenle onlara zehir veriyordu.

"Öyleyse ben ruh yüceliğinden ötürü katilim," diye geçirdi içinden ve bu düşünce ona gülünç ve iç karartıcı göründü.

Raskolnikov, yaşlı tefeci kadını öldürdükten sonra, korkunç pişmanlık fırtınasına gem vuracak gücü bulamamıştı. Oysa insanın başkalarının yaşamını yok etmek hakkı olmadığına kesinlikle inanan Jakub, pişmanlık duymuyordu. Yine de, zehir vermiş olduğu Hastabakıcı herhalde Raskolnikov'un tefeci kadınından daha çekici bir yaratıktı.

Bir suçluluk duyup duymadığını anlamak için Hastabakıcı'nın gerçekten ölmüş olduğunu düşlemeye çalıştı. Hayır, hiç de böyle bir şey duymuyordu ve Jakub veda

etmekte olduğu tatlı ve güler yüzlü bir bölgede, sakin sakin, rahat rahat yol almaktaydı.

Raskolnikov cinayetini bir trajedi gibi yaşadı ve sonunda eyleminin ağırlığı altında ezildi. Ve Jakub eyleminin böylesine hafif oluşu, kendisini ezmeyişi, hiçbir ağırlığının bulunmayışı karşısında hayranlık duyuyor ve bu hafifliğin, Rus kahramanı histerik duygularından başka türlü yıldırıcı olup olmadığını düşünüyordu.

Ağır ağır yol alıyordu ve görünüme bakmak için düşüncelerini yarıda kesiyordu. Tüm hap olayının bir oyun, sonucu bulunmayan bir oyun olduğunu düşünüyordu, en ufak bir iz, bir kök, bir evlek bırakmadığı ve şimdi bir hava kabarcığı gibi ayrılıp gittiği bu ülkedeki tüm yaşamı gibi.

19

Klima çeyrek litre kan vererek hafiflemişti ve Doktor Škréta'yı büyük bir sabırsızlıkla bekleme salonunda bekliyordu. Onunla vedalaşmadan ve Růžena'yla bir parça ilgilenmesini rica etmeden kaplıca kentinden ayrılmak istemiyordu. "Çocuğu alacakları âna dek fikrimi değiştirebilirim." Hâlâ Hastabakıcı'nın sözlerini işitiyor ve bu sözler onu korkutuyordu. Gidişinden sonra, Růžena'nın etkisinden kurtulmasından ve son anda kararını değiştirmesinden çekiniyordu.

Doktor Škréta, sonunda göründü. Klima ona doğru atıldı, veda etti ve davulda gösterdiği başarıdan ötürü kutladı.

"Güzel bir konser oldu," dedi Doktor Škréta, "çok iyi çaldınız. Koşullar elverse de aynı şeyi yine yapsak! Böyle konserleri başka kaplıca kentlerinde de düzenleme olanaklarını düşünmek gerekecek."

"Evet, yürekten size katılıyorum, sizinle çaldığım için

çok mutluyum!" dedi trompetçi, telaşla ve ekledi: "Sizden bir istekte daha bulunacaktım. Bir parça Růžena'yla ilgilenebilseniz. Yine kafasının dikine gitmesinden korkuyorum. Kadınların davranışları önceden kestirilemiyor."

"Kafasının dikine gitmeyecek artık, merak etmeyin," dedi Doktor Škréta. "Růžena yaşamıyor."

Klíma bir an anlayamadan durdu ve Doktor Škréta olup biteni anlattı. Ardından şöyle dedi:

"Bu bir intihar, ama yine de oldukça gizemli görünüyor. Bazı kişiler sizinle kurulun karşısına çıkışından bir saat sonra yaşamına son vermesini garip bulabilirler. Hayır, hayır, hayır, hiçbir şeyden korkmayın," diye ekledi ve trompetçinin elini yakaladı, çünkü sarardığını görüyordu. "Talihlisiniz ki, Růžena'nın çocuğun kendisinden olduğuna kesinlikle inanan bir makinist sevgilisi varmış. Sizinle hastabakıcı arasında hiçbir zaman bir şey geçmediğini, anneyle baba bekâr olduğunda, kurul çocuğun aldırılmasına izin vermediğinden, Růžena'nın sizi sadece çocuğun babası olarak görünmeye kandırdığını açıkladım. Bu durumda, sizi sorguya çekerlerse sakın yutmayın. Sinirleriniz iyice bozuk, bu görülüyor ve çok yazık. Kendinizi toparlamanız gerek, çünkü önünüzde daha epey konser var."

Klima'nın nutku tutulmuştu. Doktor Škréta'nın önünde eğildi ve heyecanla elini sıktı, bu hareketi birkaç kere yineledi.

Kamila onu otel odasında bekliyordu. Klíma bir şey söylemeden karısını kollarına aldı ve dudaklarını yanağına koydu. Yüzünün her noktasını öptü, sonra diz çöktü ve giysisini aşağıdan yukarı dizlerine dek öptü.

"Ne oluyor sana?"

"Hiç. Yanımda sen olduğun için öyle mutluyum ki. Sen yeryüzünde olduğun için öyle mutluyum ki."

Eşyalarını yol çantalarına yerleştirdiler ve arabaya

götürdüler. Klíma yorgun olduğunu söyledi ve arabayı kullanmasını karısından rica etti.

Sessizce yol alıyorlardı. Sözcüğün tam anlamıyla tükenen Klíma, büyük bir rahatlık duymaktaydı. Sorguya çekilebileceğini düşündükçe yine bir parça kaygılıydı. O zaman Kamila yine de birtakım şeyler sezebilirdi. Ama Doktor Škréta'nın kendisine söylediklerini yineliyordu. Sorguya çekilirse, yardım etmek için kendini baba yerine koyan suçsuz kibar adam (bu ülkede sık görülen sıradan bir şey) rolü oynayacaktı. Kimse kendisine kızamazdı, rastlantıyla durumu öğrense Kamila bile.

Karısına bakıyordu. Güzelliği arabanın dar boşluğunu dağılmak bilmeyen bir parfüm gibi dolduruyordu.

Yaşamı boyunca bu parfümden başkasını koklamak istemediğini söylüyordu Klíma kendi kendine. Sonra trompetinin uzak ve dingin müziğini işitir gibi oldu ve sırf bu kadının, bu tek ve en çok sevilen zevki için yaşamı boyunca bir tek bu müziği çalacağına söz verdi.

20

Ne zaman direksiyona geçse, kendini daha güçlü ve daha bağımsız hissediyordu. Ama bu kez, ona güven veren yalnızca direksiyon değildi. Richmond'un koridorunda rastladığı yabancının sözleriydi aynı zamanda. Bu sözleri unutamıyordu. Ve kocasının pürüzsüz yüzünden çok daha erkeksi olan yabancının yüzünü de unutamıyordu, Kamila gerçekten erkek adına layık birini hiç tanımadığını düşündü.

Yan gözle, eli aşkla omzunu okşarken, her an anlaşılmaz huzur dolu gülümsemelerin belirdiği kocasının yorgun yüzüne bakıyordu.

Bu aşırı sevecenlik hoşuna gitmiyor ve onu etkilemiyordu. Açıklanamayan yanıyla, trompetçinin gizleri,

sakladığı ve kendisinin kabul edilmediği gizli bir yaşamı olduğunu bir kere daha doğrulamaktan başka şey yapamıyordu. Ama şimdi, bu saptama, Kamila'yı üzecek yerde kayıtsız bırakıyordu.

Ne diyordu bu adam? Dönmemek üzere gittiğini. Uzun ve tatlı bir özlem yüreğini ezdi. Yalnızca o adama duyulan özlem değil, ama aynı zamanda kaçırılan fırsata da duyulan özlem. Hem yalnızca o fırsata değil, ama fırsatın kendisine. Geçirdiği, kaçırdığı, kendiliğinden yan çizdiği, hatta hiç karşılaşmadığı tüm fırsatların özlemini çekiyordu.

O adam tüm yaşamını bir kör gibi geçirdiğini ve güzelliğin var olduğundan bile kuşkulanmadığını söylüyordu. Adamı anlıyordu. Çünkü kendisi için de aynı şey söz konusuydu. O da, körlük içinde yaşıyordu. Kıskançlığın zorlu farıyla aydınlanan bir tek yaratıktan başkasını görmüyordu. Bu far birden sönerse, ne olacaktı? Günün dağınık ışığında, başka yaratıklar belirecekler ve o güne dek yeryüzünde tek sandığı adam pek çok benzerinden biri olacaktı.

Direksiyonu tutuyordu, kendine güvenen güzel bir kadın olduğunu duyuyordu, şunu da düşünüyordu: Onu Klíma'ya bağlayan gerçekten aşk mıydı, yoksa yalnızca Klíma'yı yitirme korkusu mu? Ve bu korku baştan beri aşkın kaygılı bir biçimi değil miydi? Zamanla aşk (yorgun ve bitkin) bu biçimden kurtulup çıkmamış mıydı? Sonunda bu korkudan, aşktan yoksun korkudan başka şey kalmamış değil miydi? Bu korku da kaybolursa geriye ne kalacaktı?

Yanındaki trompetçi, açıklanmayan bir biçimde gülümsüyordu.

Kamila ona doğru döndü ve kıskanmaktan vazgeçerse hiçbir şey kalmayacağını düşündü. Arabayı çok hızlı sürüyordu, ileride bir yerde, yaşamın yolu üzerinde,

trompetçiden kopma anlamına gelen bir çizgi çizildiğini geçirdi kafasından. Ve ilk kez, bu düşünce onda ne kaygı ne de korku uyandırıyordu.

21

Olga, Bertlef'in dairesine girdi ve özür diledi:

"Haber vermeden odanıza girdiğim için beni bağışlayın. Ama öyle bir durumdayım ki yalnız kalmam olanaksız. Sizi gerçekten rahatsız etmiyorum ya?"

Odada Bertlef, Doktor Škréta ve Müfettiş bulunuyordu. Olga'ya karşılık veren Müfettiş oldu:

"Bizi rahatsız etmiyorsunuz. Konuşmamızın hiçbir resmî yanı yok."

"Bay Müfettiş benim eski bir dostumdur," diye açıkladı Doktor, Olga'ya.

"Ne olur söyleyin, bu işi neden yaptı?" diye sordu Olga.

"Sevgilisiyle kavga etti, kavga sırasında çantasını karıştırdı ve zehri yuttu. Başkaca bir şey bilmiyoruz ve korkarım hiçbir zaman da fazla bir şey öğrenmeyeceğiz."

"Bay Müfettiş," dedi Bertlef, enerjik bir biçimde, "açıklamamda size söylediklerime dikkat etmenizi diliyorum. Růžena'yla burada, bu odada, yaşamının son gecesini geçirdim. Belki işin en önemli yanı üzerinde yeterince durmadım. Bu eşsiz bir gece oldu ve Růžena çok mutluydu. Bu pek dikkati çekmeyen kızın aşkla, incelikle, ruh yüceliğiyle dolu ışıl ışıl, onda var olduğunu aklınıza bile getirmediğiniz bir yaratık olmak için kayıtsız ve somurtuk çevresinin kendisini içine kapattığı mengeneyi atmaktan başka şeye gerek duyduğu yoktu. Size şunu söyleyeyim ki, dün gece boyunca ona başka bir yaşamın kapılarını açtım ve tam olarak dün yaşama isteğini duymaya başladı. Ama sonra biri yoluna çıktı..." Bertlef bir-

den düşünceye dalarak ve yavaşça ekledi, "Bu noktada Cehennem'in işe karıştığını seziyorum."

"Ağır suç masasında görevli olanların Cehennem'deki güçler üzerinde bir etkileri olamaz," dedi Müfettiş.

Bertlef bu alaylı sözlere karşılık vermedi:

"İntihar varsayımının gerçekten hiçbir anlamı yok," diye sürdürdü konuşmasını, "bunu anlayın, size yalvarırım! Yaşamaya başlamak istediği an kendini öldürmesi olanaksız! Yineliyorum, intiharla suçlanmasını kabul etmiyorum."

"Sayın bayım," dedi Müfettiş, "kimsenin onu intiharla suçladığı yok, şu nedenle ki intihar bir suç değildir. İntihar adaleti ilgilendiren bir iş değildir. Bu bizim işimiz değildir."

"Evet," dedi Bertlef, "sizin gözünüzde intihar bir suç değildir, çünkü sizin gözünüzde yaşamın bir değeri yoktur. Ama ben, Bay Müfettiş, bundan büyük bir günah tanımıyorum. İntihar cinayetten beterdir: Öç almak için ya da bir şeye tamah ederek adam öldürülebilir, ama tamah bile sapkın bir yaşam sevgisinin belirtisidir. İntihar etmekse, kendi yaşamını alaya alınacak gülünç bir şey gibi Tanrı'nın ayakları dibine atmaktır. İntihar etmek, Yaratıcı'nın yüzüne tükürmektir. Bu genç kadının suçsuz olduğunu kanıtlamak için her şeyi yapacağımı size söylüyorum. Yaşamına son verdiğini iddia ettiğinize göre, bana nedenini açıklayın. Hangi nedeni buldunuz?"

"İntihar nedenleri her zaman gizemlidir," dedi Müfettiş. "Üstelik, bu nedenlerin araştırılması benim görevimin kapsamına girmiyor. Kendimi görevimle sınırladığım için bana kırılmayın. Yeterince işim var ve bu işi görecek zamanı ancak buluyorum. Dosya tabii rafa kaldırılmadı, ama size şimdiden söyleyebilirim ki cinayet varsayımını düşünmüyorum."

"Hayranım," dedi Bertlef çok acı bir sesle, "hayranım

bir insanın yaşamı üzerine çizgi çekmeye hazırlanırken gösterdiğiniz çabukluğa."

Olga, Müfettiş'in yanaklarının kıpkırmızı kesildiğini fark etti. Ama Müfettiş kendine hâkim oldu ve kısa bir sessizliğin ardından, hiç de sevimli olmayan bir sesle şöyle dedi:

"Çok iyi. Bu durumda sizin varsayımınızı kabul ediyorum, yani bir cinayetin işlenmiş olduğunu. Bu cinayetin hangi yoldan gerçekleştirildiğini düşünelim. Kurbanın çantasında bir tüp yatıştırıcı hap bulduk. Hastabakıcının sinirlerini yatıştırmak için bir hap almak istediği, ama daha önce başka birinin kutusuna, aynı görünüşte olan ve içinde zehir bulunan bir hap attığı düşünülebilir."

"Růžena'nın zehri ilaç tüpünden aldığını mı düşünüyorsunuz?" diye sordu Doktor Škréta.

"Tabii, Růžena tüp dışında çantasındaki özel bir yere koyduğu bir zehir de almış olabilir. Bir intihar durumunda olabilecek budur. Ama cinayet varsayımını kabul edersek, birinin ilaç dolu olan tüpe Růžena'nın aldığı haplara tıpatıp benzeyen bir zehir koyduğunu kabul etmek gerekir. Bu tek olasılıktır."

"Size karşı çıktığım için beni bağışlayın," dedi Doktor Škréta, "ama bir alkaloidle normal görünüşlü bir hap yapmak kolay bir iş değildir. Bunun için bir laboratuvara girip çıkabilmek gerekir, bunu da kentimizde kimse yapamaz."

"Böylesine zehirli bir hap yapmanın olanaksızlığını mı belirtmek istiyorsunuz?"

"Olanaksız değil, ama çok güç."

"Bunu yapma olanağı bulunduğunu bilmek bana yeter," dedi Müfettiş ve sözlerini sürdürdü: "Şimdi kimin bu kadını öldürmekte çıkarı bulunduğunu kendi kendimize sormamız gerekiyor. Zengin değildi, dolayısıyla parasal nedeni eleyebiliriz. Siyasal nedenleri ya da casusluk

gibi şeyleri de eleyebiliriz. Geriye kalıyor bir tek kişisel nedenler. Kuşkulanılan kişiler kim? Önce, genç kadınla ölümünden hemen önce zorlu bir tartışma yapan sevgilisi. Růžena'ya zehri verenin o olduğuna inanıyor musunuz?"

Kimse Müfettiş'in sorusuna karşılık vermiyordu, o da konuşmasını sürdürdü:

"Sanmıyorum. Bu genç adam Růžena'ya bağlıydı. Onunla evlenmek istiyordu. Růžena ondan gebe kalmıştı, çocuk bir başkasından olsa bile işin en önemli yanı, bu delikanlının Růžena'nın kendisinden gebe kaldığına kesinlikle inanması. Růžena'nın çocuğu aldırmak istediğini öğrenince umutsuzluğa kapıldı. Ama burası çok önemli, Růžena'nın kürtajdan değil de çocuk aldırma konusunda karar veren kuruldan geldiğini iyice anlamak gerek. Bizim umutsuz delikanlı için, daha hiçbir şey yitirilmiş değildi. Dölüt hâlâ yaşıyordu ve genç adam onu korumak için her şeyi yapmaya hazırdı. Genç kadınla yaşamaktan ve ondan bir çocuk sahibi olmaktan başka şey dilemediği halde, o anda Růžena'ya zehir verebildiğini düşünmek saçma. Hem, Doktor da doğal görünüşlü bir hap edinmenin her önüne gelen kişinin başarabileceği bir iş olmadığını bize açıkladı. Bu toplumsal ilişkileri bulunmayan saf çocuk, hapı nereden edinmiş olabilir? Bunu bana açıklar mısınız?"

Müfettiş'in hitap etmeyi sürdürdüğü Bertlef, omuz silkti.

"Ama biz öbür kuşkulu kişilere geçelim. Başkentten gelen şu trompetçi var. Ölen genç kadınla burada tanışmış, ilişkilerinin nereye kadar gittiğini de hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Ne olursa olsun, Růžena onun çocuğun babası olarak görünmesini ve çocuğun alınıp alınmayacağına karar verecek kurulun önüne kendisiyle birlikte gelmesini ondan istemekten çekinmediğine göre,

yeterince içli dışlı olmalılar. Ama neden buralı birinden değil de ondan istedi yardımı? Bunu da kestirmek güç değil. Olay dillenirse bu küçük kaplıca kentinde oturan her evli adam karısıyla başının derde girmesinden çekinirdi. Ancak buralı olmayan biri Růžena'ya böyle bir yardımda bulunabilirdi. Üstelik, ünlü bir sanatçıdan çocuk beklediği söylentisi hastabakıcının ancak gururunu okşayabilir ve müzisyeni de küçük düşürmezdi. Dolayısıyla Bay Klíma'nın mutlak bir kaygısızlıkla ona bu yardımı yapmayı kabul etmiş olduğunu varsayabiliriz. Zavallı Hastabakıcı'yı öldürmek için bir neden miydi bu? Klíma'nın çocuğun gerçek babası olması, Doktor'un da bize anlattığı gibi, çok uzak bir olasılık. Ama bu olasılığı da kabul edelim. Diyelim ki Klíma çocuğun babasıdır ve bu onun hiç hoşuna gitmemektedir. Růžena çocuğu aldırmayı kabul ettiğine ve bu işleme resmen izin verildiğine göre, Hastabakıcı'yı neden öldürmüş olabileceğini bana açıklayabilir misiniz? Ya da Bertlef, aradığımız katilin Klíma olduğunu mu kabul etmemiz gerekir?"

"Beni anlamıyorsunuz," dedi Bertlef sakin sakin. "Kimseyi elektrikli sandalyeye yollamak istediğim yok. Ben yalnızca Růžena'nın suçsuz olduğunu göstermek istiyorum. Çünkü intihar günahların en büyüğüdür. Acılarla geçen bir yaşamın bile gizli bir değeri vardır. Ölümün eşiğindeki bir yaşam bile eşsiz bir şeydir. Ölümle hiç yüz yüze gelmemiş olan bunu bilmez, ama ben, Bay Müfettiş, biliyorum ve bunun için de bu genç kadının suçsuz olduğunu kanıtlamak için her şeyi yapacağımı size söylüyorum."

"Ama ben de denemek isterim," dedi Müfettiş. "Gerçekten de, üçüncü bir kuşkulu kişi var. Bay Bertlef, Amerikalı işadamı. Ölen genç kadının yaşamının son gecesini kendisiyle birlikte geçirdiğini itiraf etti. Katil olsaydı kuşkusuz bu kendiliğinden bize itiraf edeceği bir şey olmaz-

dı, görüşüyle karşı çıkılabilir. Ama bu karşı çıkış incelemelere fazla dayanmıyor. Dün akşamki konser sırasında, tüm salon Bay Bertlef'in Růžena'nın yanında oturduğunu ve konser bitmeden onunla birlikte çıktığını gördü. Bay Bertlef çok iyi bilir ki, bu koşullarda bir an önce itiraf etmek başkaları tarafından foyasının ortaya çıkarılmasından daha iyidir. Bay Bertlef Hastabakıcı Růžena'nın geceden çok hoşnut olduğunu söylüyor. Bu bizi şaşırtacak bir şey değil! Bay Bertlef çekici bir adam olması dışında, özellikle dolarları ve tüm dünyada yolculuk etmek olanağı sağlayan bir pasaportu bulunan Amerikalı bir işadamıdır. Růžena bu deliğe tıkılmış yaşamakta ve boşu boşuna deliğinden kurtulmanın yolunu aramaktadır. Kendisiyle evlenmekten başka bir şey istemeyen bir sevgilisi vardır, ama o genç de buralı bir makinistten başka bir şey değildir. Růžena onunla evlenirse, kaderi dönüşü olmayan bir biçimde mühürlenecek ve buradan hiç kurtulamayacaktır. Burada başka kimsesi yoktur, dolayısıyla da onunla ilişkisini kesmez. Ama aynı zamanda ona kesinlikle bağlanmaktan da kaçar, çünkü umutlarından vazgeçmek istememektedir. Ve birden ince davranışları olan egzotik bir adam belirir, Růžena'nın başını döndürür. Hemen bu adam kendisiyle evleneceğine ve yeryüzünün bu yitik köşesinden bir daha dönmemek üzere ayrılacağına inanır. Başlangıçta ağzı sıkı bir metres gibi davranmayı bilir, ama sonra gitgide rahatsız edici olur. Kendisinden vazgeçmeyeceğini ona anlatır ve şantaj yapmaya başlar. Ama Bertlef evlidir ve karısı, yanılmıyorsam kocası tarafından sevilen bir kadındır, bir yaşında bir çocuk annesidir ve yarın Amerika'dan gelmesi beklenmektedir. Bertlef, ne pahasına olursa olsun rezaletten kaçmak ister. Růžena'nın üzerinde hep bir tüp dolusu sinir ilacı taşıdığını bilir ve tüpün içindeki hapların neye benzediğinden de haberlidir. Yabancı ülkelerle ilişkisi vardır ve çok pa-

rası. Onun için, Růžena'nın ilacına benzer görünüşte bir zehirli hap yaptırmak çocuk oyuncağıdır. O eşsiz gece sırasında, metresi uyurken, zehri tüpün içine koyar. Sanırım, Bay Bertlef," dedi Müfettiş sesini görkemli bir biçimde yükselterek, "siz Hastabakıcı'yı öldürmek için bir nedeni bulunan ve bunu gerçekleştirebilecek durumda olan tek kişisiniz. Sizi suçunuzu itiraf etmeye çağırıyorum."

Odaya sessizlik çöktü. Müfettiş uzun uzun Bertlef'in gözlerine bakıyor ve Bertlef onunki kadar sabırlı ve sessiz bir bakışla Müfettiş'e karşılık veriyordu. Yüzünde ne şaşkınlık ne de öfke vardı. Sonunda şöyle dedi:

"Varmış olduğunuz sonuçlara şaşmadım. Katili bulabilme yeteneğinden yoksun olduğunuz için, onun suçunu sırtına yükleyecek başka birini bulmanız gerek. Suçsuzların, suçluların yerine hesap vermek zorunda olmaları yaşamın garip gizlerinden biridir. Size yalvarırım, beni tutuklayın."

22

Kırlar gevşek bir alacakaranlıklâ kaplıydı. Jakub arabayı sınırın ancak birkaç kilometre berisindeki bir köyde durdurdu. Ülkesinde geçirdiği son anları biraz daha uzatmak istiyordu. Arabadan indi ve köy yolunda birkaç adım attı.

Bu yol güzel değildi. Alçak evler boyunca paslanmış demir tel desteleri bırakılmış bir traktör tekeri, eski madenî parçalar görülüyordu. Özensiz ve çirkin bir köydü bu. Jakub, bu paslanmış demir tel kaplı çöplüğün, anayurdunun selam niyetine kendisine yönelttiği edepsiz bir söz olduğunu düşündü. Küçük bir gölle bir alanın bulunduğu yolun sonuna kadar yürüdü. Göl de bakımsızdı, sumercimekleriyle kaplanmıştı. Kıyısında, bir genç ço-

cuğun bir sopayla itmeye çalıştığı birkaç kaz yüzüyordu.

Jakub arabasına binmek üzere geri döndü. Bir binanın camı ardında ayakta duran küçük bir çocuk gördü. Ancak beş yaşlarında görünen çocuk, camın ardından göle doğru bakıyordu. Belki kazları, belki de sopasının ucuyla kazları kırbaçlayan genç çocuğu gözetlemekteydi. Camın ardındaydı ve Jakub bakışını ondan ayıramıyordu. Çocuksu bir yüzdü bu, ama Jakub'u büyüleyen gözlüğüydü. Çocuk, camlarının kalınlığı uzaktan kestirilebilen kocaman bir gözlük takmıştı. Baş küçüktü ve gözlük bu nedenle daha da büyük gözüküyordu. Çocuk gözlüğünü bir yük gibi taşıyordu. Bunu alın yazısı gibi taşıyordu. Evet, gözlüğünün halkalarından, yaşamı boyunca peşinden sürüklemek zorunda olduğu bir parmaklığın ardından bakar gibi bakıyordu. Ve Jakub çocuğun gözlerine, gözlüğüne, parmaklıklar ardından bakıyor, birden içinin büyük bir hüzünle dolduğunu duyuyordu.

Kıyıları yıkılan ve suyu kırlara yayılan bir ırmak gibi oluverdi birden her şey. Jakub üzüntü duymayalı çok oluyordu. Yıllar... Sertliği, acılığı biliyordu bir tek, ama üzüntüyü hayır. Ve işte üzüntünün saldırısına uğramıştı, yerinden kımıldanamıyordu.

Karşısında parmaklığın ardındaki çocuğu görüyor, bu çocuğa, tüm ülkesine acıyordu ve bu ülkeyi az sevdiğini, kötü sevdiğini düşünüyordu ve bu kötü, başarısız aşktan ötürü üzgündü.

Birden bu ülkeyi sevmesini engelleyenin gurur olduğu geldi aklına; soyluluğun, ruh yüceliğinin, duyarlılığın gururu, insanları sevmemesine ve onlarda birer katil gördüğü için hepsinden nefret etmesine yol açan delice bir gurur. Ve tanımadığı bir kadının ilaç tüpüne zehir koyduğunu, kendisinin de bir katil olduğunu anımsadı. Bir katildi ve gururu un ufak olmuştu. Onlardan biri haline gelmişti. Bu somurtuk katillerin kardeşiydi.

Kalın gözlüklü yumurcak, donup kalmış gibi, göle dikili camın ardında duruyordu. Ve Jakub bu çocuğun elinden bir şey gelmeyeceğini, hiçbir şeyden sorumlu olmadığını, yaşamı boyunca yükünü taşıyacağı az gören gözlerle doğduğunu bildi. Ve yine başkalarına kızmasının nedeninin, verilmiş, birlikte dünyaya geldikleri ve ağır bir parmaklık gibi taşıdıkları bir şey olduğunu düşündü. Kendisinin de ruh yüceliğine hiçbir ayrıcalıklı hakkı bulunmadığını, en büyük soyluluğun katil de olsalar insanları sevmek olduğunu düşündü.

Bir kez daha soluk mavi hap gözünün önüne geldi; kendi kendine, bir bahane gibi hapı, sevimsiz Hastabakıcı'nın tüpüne koyduğunu düşündü, onların saflarına kabul edilme isteği gibi, onlardan biri sayılmayı hep reddettiği halde kendisini aralarına kabul etmeleri için yalvaran bir yakarı gibi.

Hızlı adımlarla arabaya doğru yürüdü, kapısını açtı, direksiyona geçti ve sınır yönünde hareket etti yeniden. Daha önceki gün, bunun bir rahatlama ânı olacağını, buradan sevinçle ayrılacağını düşünüyordu. Yanlışlıkla dünyaya geldiği ve gerçek yerini bulamadığı bir yerden ayrılacağını düşünüyordu. Ama o anda, biricik yurdundan ayrıldığını ve başka bir yurdunun da olamayacağını biliyordu.

23

"Sevinmeyin," dedi Müfettiş. "Cezaevi, Golgota Tepesi'ne çıkan Hazreti İsa gibi geçmeniz için açmayacak zafer dolu kapılarını size. O genç kadını öldürmüş olabileceğiniz fikri hiçbir zaman aklımın köşesinden geçmedi. Sizi suçladıysam, yalnızca öldürüldüğünü iddia etmekte diretmeniz içindir."

"Kendi suçlamalarınızı ciddiye almadığınız için mutluyum," dedi Bertlef uzlaşıcı bir sesle. "Ve haklısınız da,

sizden Růžena için adalet istemek akıllıca bir iş değildi."

"Barışmış olduğunuzu zevkle görüyorum," dedi Doktor Škréta. "Hiç değilse bizi rahatlatabilecek bir şey var. Růžena nasıl ölmüş olursa olsun, son gecesi güzel bir gece oldu."

"Aya bakın," dedi Bertlef. "Tıpkı dünkü gibi ve bu odayı bahçeye dönüştürüyor. Topu topu yirmi dört saat kadar önce, Růžena bu bahçenin perisiydi."

"Ve adaletin bizi bu kadar ilgilendirecek fazla bir şeyi yok," dedi Doktor Škréta. "Adalet insanca bir şey değildir. Kör ve acımasız yasaların adaletidir ve belki başka bir adalet daha vardır, üstün bir adalet, ama o benim için anlaşılmaz bir şey. Yeryüzünde hep 'adaletin dışında' yaşadığım izlenimini duyuyorum."

"Nasıl?" diye sordu Olga şaşkınlıkla.

"Adalet beni ilgilendirmiyor," dedi Doktor Škréta. "Bu benim dışımda ve üzerimde bulunan bir şey. Ne olursa olsun, bu insanlık dışı bir şey. Bu iğrenç güçle hiçbir zaman işbirliği yapmayacağım."

"Bununla hiçbir evrensel değeri kabul etmediğinizi mi söylemek istiyorsunuz?" diye sordu Olga.

"Kabul ettiğim değerlerin adaletle hiçbir ortak yanı yok."

"Örneğin?" diye sordu Olga.

"Örneğin, dostluk," karşılığını verdi Doktor, tatlılıkla.

Herkes sustu ve Müfettiş ayrılmak üzere ayağa kalktı.

Tam o sıra, Olga'nın aklına bir şey geldi:

"Růžena'nın aldığı haplar ne renkti?"

"Soluk mavi," dedi Müfettiş ve yeniden canlanan bir ilgiyle ekledi, "peki ama neden bu soruyu sordunuz?"

Olga, Müfettiş'in, düşüncelerini okumasından korkuyordu ve hemen gerilemeye çalıştı:

"Onu bir ilaç tüpüyle gördüm. Gördüğüm tüp olup olmadığını düşünüyordum..."

Müfettiş düşüncelerini okumuyordu, yorgundu ve herkese iyi geceler diledi.

Dışarı çıktığında Bertlef, Doktor'a şöyle dedi:

"Karılarımız her an gelebilirler. Onları karşılamaya gitmemizi ister misiniz?"

"Tabii. Bugün her günkü dozun iki katı ilaç alacaksınız," dedi Doktor özenle ve Bertlef yandaki küçük odaya çekildi.

"Eskiden Jakub'a bir zehir vermiştiniz," dedi Olga, "soluk mavi bir haptı bu. Ve Jakub zehri hep üzerinde taşıyordu. Bunu biliyorum."

"Saçma sapan şeyler uydurmayın. Ona hiç böyle bir şey vermedim," dedi Doktor hızla.

Sonra Bertlef, yeni bir boyunbağı takmış olarak yandaki küçük odadan çıktı ve Olga iki adama veda etti.

24

Bertlef ve Doktor Škréta, çınarlı yoldan geçerek gara gidiyorlardı.

"Şu aya bakın," diyordu Bertlef. "İnanın bana Doktor, dün akşam ve gece bir mucizeydi sanki."

"Size inanıyorum, ama kendinizi kollamalısınız. Böylesine güzel bir geceyi kaçınılmaz bir biçimde izleyen davranışlar, gerçekten sizi büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bırakır."

Bertlef karşılık vermiyordu ve yüzü mutlu bir kıvançla ışıl ışıldı.

"Çok keyifli görünüyorsunuz," dedi Doktor Škréta.

"Yanılmıyorsunuz. Benim sayemde yaşamının son gecesi güzel bir gece olduysa, mutluyum."

"Biliyorsunuz," dedi birden Doktor Škréta, "size sormak istediğim garip bir şey var, ama buna hiç cesaret edemedim. Oysa, bugün öylesine olağanüstü bir gün ya-

şıyoruz ki sanırım gözüpeklik gösterip sizden..."

"Konuşun Doktor!"

"Beni evlat edinmenizi isterdim."

Bertlef, şaşkınlıkla durdu ve Doktor Škréta isteğinin nedenlerini ona anlattı.

"Sizin için yapamayacağım şey yoktur, Doktor!" dedi Bertlef. "Yalnızca karımın bunu garip bulmasından çekiniyorum. Kendisi, oğlundan on beş yaş küçük olacak. Yasal açıdan olabilir mi bu?"

"Evlat edinilen kişinin annesiyle babasından daha genç olması gerektiği hiçbir yerde yazılı değil. Bu anne ve babasıyla kan bağı bulunan bir çocuk değil, ama özellikle evlat edinilen biri."

"Bundan emin misiniz?"

"Uzun süre önce hukukçulara danıştım," dedi Doktor Škréta, dingin bir utangaçlıkla.

"Biliyor musunuz, bu garip bir düşünce. Biraz şaşırdım," dedi Bertlef, "ama bugün öylesine bir coşku içindeyim ki, bir tek şey istiyorum: tüm dünyaya mutluluk vermek. Bu size mutluluk verecekse... oğlum..."

Ve iki adam sokak ortasında kucaklaştılar.

25

Olga yatağına uzanmıştı (yan odadaki radyonun sesi çıkmıyordu) ve onun gözünde Jakub'un Růžena'yı öldürdüğü, bunu da kendisiyle Doktor Škréta'dan başka kimsenin bilmediği açıktı. Bunu niçin yaptığını, kuşkusuz hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Bir dehşet ürpertisi teninde dolaşıyordu, ama sonra (bildiğimiz gibi, gözlemlemeyi iyi biliyordu) şaşkınlıkla bunun hoş bir ürperti olduğunu ve bu dehşetin aynı zamanda kıvançla dolu olduğunu anladı.

Önceki gün, en korkunç düşüncelerin pençesinde olması gereken bir anda Jakub'la sevişmişti ve onu tü-

müyle bu sevişme eyleminin içine çekmişti, korkunç düşünceleriyle birlikte.

"Nasıl oluyor da bu bende tiksinti bile uyandırmıyor?" diye düşünmekteydi. "Nasıl oluyor da gidip (hiçbir zaman da gitmeyeceğim) onu ele vermiyorum? Ben de mi adaletin dışında yaşıyorum?"

Ama kendi kendine bu soruları sordukça, içindeki o garip ve mutlu kıvancın daha da büyüdüğünü duyuyordu. Irzına geçilen ve birden baş döndürücü –ne kadar güçlü itilirse o kadar zorlu– bir zevke kendini kaptıran bir genç kız gibiydi...

26

Tren gara girdi ve iki kadın indi.

Biri otuz beş yaşlarındaydı ve Doktor Škréta tarafından öpüldü, öbürü daha gençti, özenle giyinmişti, kollarında bir bebek tutuyordu ve onu öpen Bertlef oldu.

"Küçük oğlunuzu bize gösterin, sevgili bayan," dedi Doktor. "Onu daha önce hiç görmedim."

"Seni bu kadar iyi tanımamış olsaydım, kuşkularım olurdu," dedi Bayan Škréta, alaycı bir sesle. "Bak, üst dudağında bir ben var, tam sendeki benin yerinde!"

Bayan Bertlef, Škréta'nın yüzünü inceledi ve neredeyse bağırarak, "Doğru!" dedi. "Burada kür yaparken sizdeki beni hiç fark etmemiştim!"

Bertlef konuştu:

"Öyle şaşırtıcı bir rastlantı ki, buna mucizeler arasında yer veriyorum. Kadınları sağlığa kavuşturan Doktor Škréta melekler sınıfındandır ve melekler gibi de, dünyaya gelmelerine yardım ettiği çocukları kendi işaretiyle damgalar. Bu bir ben değil, bir meleğin işaretidir."

Orada bulunan herkes, Bertlef'in açıklamalarını hayranlıkla dinlemişti, keyifle güldüler.

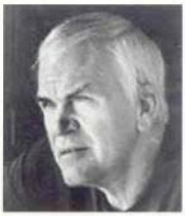
"Ayrıca," dedi Bertlef, sevimli karısına dönerek, "birkaç dakikadan beri Doktor'un, küçük John'umuzun ağabeyi olduğunu sana açıklıyorum. Dolayısıyla, kardeş olduklarına göre ikisinde de aynı işaretin bulunması doğaldır."

"Neyse! Sonunda kararını verdin..." dedi Bayan Škréta, mutlu bir iç çekişle.

"Hiçbir şey anlamıyorum, hiçbir şey anlamıyorum!" diyordu Bayan Bertlef, açıklama isteyerek.

"Sana her şeyi açıklayacağım. Bugün birbirimize söyleyecek çok şeyimiz, kutlayacak çok şeyimiz var. Önümüzde eşsiz bir hafta sonu bulunuyor," dedi Bertlef karısının koluna girerek.

Sonra dördü birden peronun ışıkları altından geçip istasyondan çıktılar.

Çek asıllı yazar Milan Kundera, yalnız edebiyatçı kişiliğiyle değil, uygarlığı, sanatı, insanın varoluş sorunlarını tartışan eserleriyle de çağımızın önde gelen aydınlarından biri oldu.

Ünlü caz trompetçisi Klima; bir gecelik sevgilisi güzel hemşire Růžena; kadınların hamile kalmasını sağlayan özel bir yöntem geliştiren jinekolog Škréta; sağlığı bozulduğu için kasabaya gelen zengin Amerikalı Bertlef; Klima'nın eski bir şarkıcı olan kıskanç karısı Kamila; Růžena'nın sevgilisi olduğuna inanan paranoyak František; eski siyasi mahkûm Jakub ve babası bir zamanlar Jakub'a ihanet etmiş olan Olga. Ve birbirinden çok farklı dünyaları olan bu insanların yollarının kesiştiği bir kaplıca kasabası...

Milan Kundera, gerçek anlamda erotik bir kara mizah yapıyor. En ciddi sorunları, inanılmaz bir "hafiflik"le ortaya atıyor ve çağdaş dünyanın, bizi trajedimizi yaşama hakkından bile yoksun kıldığını görmemizi sağlıyor. *Ayrılık Valsi*, insan ruhunun derin gizlerinde eli-ni kolunu sallayarak dolaşan bir büyük ustanın kaleminden çıkmış bir eser.